เข็กน้อย

50 ปี สมรภูมิและสิทธิที่ดิน

เข็กน้อย

50 ปี สมรภูมิและสิทธิที่ดิน

เข็กน้อย
50 ปี สมรภูมิและสิทธิที่ดิน

บรรณาธิการ ประสิทธิ์ ลีปรีชา
ยงยุทธ สืบทายาท
อุไร ยังชีพสุจริต

พิมพ์ครั้งที่ 1 ธันวาคม 2563
จำนวน 1,000 เล่ม

จัดพิมพ์โดย คณะกรรมการจัดพิมพ์หนังสือ 50 ปีเข็กน้อย
91/1 หมู่ 4 ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ 67280
Email: ysurbthayat@gmail.com โทรศัพท์ 08 1950 9289
พิมพ์ที่ หจก.วนิดาการพิมพ์
14/2 หมู่ 5 ตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300
โทรศัพท์/โทรสาร 0 5311 0503-4
ภาพปกหน้า ภาพมุมสูงปากทางเข้าชุมชนเข็กน้อย (พฤศจิกายน 2563) ถ่ายโดย ดะ ทรงสวัสดิ์วงศ์
ภาพปกหลัง ภาพปากทางเข้าชุมชนเข็กน้อย ประมาณทศวรรษ 2530 (รูปบน)
และปี 2563 (รูปล่าง) ถ่ายโดย ดะ ทรงสวัสดิ์วงศ์

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ
National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

ประสิทธิ์ ลีปรีชา ยงยุทธ สืบทายาท และอุไร ยังชีพสุจริต
เข็กน้อย: 50 ปี สมรภูมิและสิทธิที่ดิน – เพชรบูรณ์ : คณะกรรมการจัดพิมพ์หนังสือ 50 ปี เข็กน้อย. 2563.
226 หน้า
1. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น 2. กลุ่มชาติพันธุ์ 3. ม้ง 4. สงคราม 5. ที่ดิน

959.368
ISBN 978-616-577-007-1

สู้ตรงนี้ สู้ที่นี่ สู้จนตาย

อุทิศแด่...
วีรชนผู้พลีชีพและเลือดเนื้อ
เพื่อผืนดินเข็กน้อยและแผ่นดินไทย

คำนำ

เมื่อพูดถึง “เข็กน้อย” ชาวม้งในประเทศไทย ไม่ว่าจะอยู่จังหวัดไหน ล้วนรู้จักเข็กน้อย ถึงแม้จะไม่เคยมาถึงเข็กน้อยแม้แต่ครั้งเดียว นั่นเป็นเพราะอะไร ในขณะเดียวกันเมื่อพูดเรื่อง “เข็กน้อย” ส่วนราชการตั้งแต่อำเภอเขาค้อ และจังหวัดเพชรบูรณ์ กลับไม่รู้จักเข็กน้อย ทั้งๆ ที่มางานราชการในพื้นที่เข็กน้อยจนนับครั้งไม่ถ้วน นั่นเป็นเพราะอะไร หนังสือนี้จะเป็นคำตอบได้เป็นอย่างดี

เข็กน้อยมีจุดเริ่มต้นภายใต้เงื่อนไขที่รัฐไทยให้ความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์เพื่อเอาชนะสงครามแห่งความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลซึ่งเป็นฝ่ายที่เรียกตัวเองว่าประชาธิปไตย กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ในปี พ.ศ. 2513 ในขณะที่เข็กน้อยนั้นได้ก่อเกิดอยู่ในพื้นที่มาตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2465 โดยกลุ่มประชากรเล็กๆ กลุ่มหนึ่งที่เรียกตัวเองว่า “ม้ง” แต่ถูกคนอื่นเรียกว่า “แม้ว” มีการปฏิสัมพันธ์กับสังคมไทยพื้นราบทุกตัวเมืองที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐในพื้นที่ที่ตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุน พัฒนา และจัดระเบียบให้กับประชาชนที่อยู่ในเขตชนบทและภูเขาสูงอันเป็นถิ่นทุรกันดาร เหล่านี้ล้วนแล้วแต่รับรู้ว่าประชาชนได้ก่อตั้งชุมชนในพื้นที่นี้มาก่อนทั้งสิ้น เพราะถ้าที่แห่งหนใดไม่มีผู้คนอยู่แล้วรัฐจะไปตั้งหน่วยงานต่างๆ เพื่ออะไร และกองทัพบกจะหาผู้คนที่มีความรอบรู้ความเชี่ยวชาญในพื้นที่จากไหนมาเป็นทหารช่วยรบ หากไม่ใช่ทหารม้งที่เก่งกาจประจำการพร้อมรบอยู่แล้ว คนที่รู้จักเส้นทางและภูมิประเทศเป็นอย่างดีย่อมต้องเป็นคนที่เคยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวมาก่อนแล้วเท่านั้น นอกจากนี้แล้วความเป็นคนพื้นถิ่นบนภูเขาที่อยู่ในพื้นที่มาอย่างยาวนานย่อมก่อเกิดความผูกพันและความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่น สามารถนำมาเป็นจุดแข็งในการหลอมรวมกันอีกครั้งหนึ่ง ไม่ว่าฝ่ายรัฐบาลหรือพรรคคอมมิวนิสต์ฯ ก็ล้วนรู้ซึ้งเป็นอย่างดี ในช่วงของสงครามเย็น คือ พ.ศ. 2511-2525 ชาวม้งของอีกฝ่ายหนึ่งจึงเป็นเสมือนตัวประกันชั้นดีให้แก่อีกฝ่ายหนึ่ง รอวันแห่งชัยชนะเท่านั้น เข็กน้อยจึงเป็นพื้นที่สมรภูมิตั้งแต่แรกจนถึงวันสุดท้ายของการสู้รบที่มีแต่ชาวม้งเข็กน้อยดั้งเดิมเป็นกลุ่มที่ร่วมรบอยู่กับฝ่ายรัฐบาล ขณะที่ชาวม้งเข็กน้อยที่เข้ามาสมทบหลังนโยบาย 66/2523 เคยเป็นกลุ่มที่ร่วมรบอยู่กับฝ่ายพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ไม่ว่าฝ่ายใดสูญเสีย ก็ล้วนแต่เป็นการสูญเสียของชาวม้งในพื้นที่เกี่ยวกับเข็กน้อยทั้งนั้น

หลังสมรภูมิการสู้รบสงบลง อันเป็นผลมาจากการยุติความขัดแย้งทางการเมืองในระดับชาติ ภูมิภาคและระดับโลก เข็กน้อยก็เริ่มเข้าสู่ความเป็นฟ้าหลังฝน ญาติพี่น้องได้กลับมาอยู่ด้วยกันอีกครั้ง แต่ก็ใช่ว่าจะราบรื่นอย่างที่ต้องการ เมื่อจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นและหน่วยงานราชการเข้ามาเกี่ยวข้องมากขึ้น ผลจากการปรับเข้าสู่สถานการณ์ปกติทำให้ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายและระเบียบของทางราชการมากขึ้น เมื่อมีผลดีก็ย่อมมีผลเสียด้วย การเข้มงวดบังคับใช้กฎหมายและระเบียบของทางราชการจึงมักเกิดเป็นความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านและหน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะการอ้างสิทธิในที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมตลอดถึงปัญหาความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ทำให้เข็กน้อยยังคงต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่คุกคามและเป็นประเด็นท้าทายต่อการแก้ไขปัญหาอย่างบูรณาการของรัฐในอนาคต ทิศทางของเข็กน้อยจะก้าวต่อไปอย่างไร รวมทั้งส่วนราชการต่างๆ จะมีบทบาทอย่างไรในการร่วมกันพัฒนาและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเข็กน้อย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรู้ที่มาที่ไปของชุมชนเข็กน้อยและพื้นที่ใกล้เคียง

ต้องขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประสิทธิ์ ลีปรีชา และนางสาวอุไร ยังชีพสุจริต ซึ่งเป็นทีมงานนักวิชาการที่เสียสละเวลาและทุ่มเทกับการรวบรวม ตรวจทาน ปรับเนื้อหา ประสานกับทางโรงพิมพ์ในการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้จนมีความสมบูรณ์และเผยแพร่สู่สาธารณะ กับทั้งขอขอบคุณผู้เขียนบทความที่เป็นประสบการณ์ตรงของทุกคน เจ้าของภาพถ่าย คณะทำงานติดตามการแก้ไขปัญหาที่ดินตำบลเข็กน้อย แกนนำ คณะกรรมการจัดทำหนังสือ ตลอดจนผู้มีส่วนร่วมในการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้จนสำเร็จออกมาเป็นรูปเล่ม เพราะหากไม่มีท่านเหล่านี้ หนังสือเล่มนี้ก็คงไม่เกิดขึ้น เข็กน้อยซึ่งแม้จะเกิดมานาน 50 ปีแล้วก็ตามก็คงเหมือนยังไม่เกิดขึ้น สังคมก็คงไม่รู้จักเข็กน้อย แม้แต่ลูกหลานชาวเข็กน้อยเองก็คงขาดช่วงการสืบทอดด้วยข้อมูลที่ถูกต้องและคู่ควรกับความภาคภูมิใจในฐานะที่เกิดในเข็กน้อย

หากหนังสือเล่มนี้จะเกิดผลดีด้วยประการใด ก็ขออุทิศเป็นส่วนกุศลและประกาศถึงคุณความดีของผู้ที่เสียสละชีวิตในพื้นที่สมรภูมิแห่งนี้ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายใดก็ตาม เพราะนี่คืออนุสรณ์และบทเรียนที่สำคัญยิ่งสำหรับอนุชนรุ่นหลังและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้รู้รักสามัคคีตลอดไป

คณะกรรมการจัดพิมพ์หนังสือ
ธันวาคม 2563

บทบรรณาธิการ

ในแง่มุมทางวิชาการ เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้มีคุณูปการต่องานม้งศึกษา กับทั้งการศึกษาชาติพันธุ์สัมพันธ์ในประเทศไทย อย่างน้อยสี่ประการด้วยกัน ประการแรก การเล่าและเขียนประวัติศาสตร์ชุมชนท้องถิ่นด้วยคนใน ซึ่งเป็นชาวบ้าน ลูกหลานของคนในชุมชนและกลุ่มชาติพันธุ์ อันมีแง่มุมมองที่ต่างออกไปจากงานเขียนและงานวิจัยที่เคยทำโดยคนภายนอกมาโดยตลอด สำคัญคือยังมีการรวบรวมเอกสารและหลักฐานของทางราชการ ข่าวหนังสือพิมพ์ ภาพถ่าย ฯลฯ ที่สามารถยืนยันถึงเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตด้วย

ประการที่สอง ม้งในพื้นที่สามจังหวัด (เพชรบูรณ์ พิษณุโลกและเลย) รวมทั้งในพื้นที่สู้รบในจังหวัดอื่นๆ ในยุคสงครามเย็น ถูกนำเสนอในภาพลักษณ์ของ “แม้วแดง” หรือม้งคอมมิวนิสต์ที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ เป็นกองกำลังสำคัญของกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทยที่สร้างความหวาดกลัวและเสียหายแก่ฝ่ายรัฐบาลมากที่สุด แต่น้อยคนนักในสังคมไทยที่จะได้เรียนรู้และเข้าใจถึงเหตุผลที่พวกเขาจำเป็นต้องเลือกไปร่วมต่อสู้อยู่กับฝ่ายพรรคคอมมิวนิสต์ฯ ในป่า (โดยไม่มีทางเลือก) กับทั้งแทบจะไม่รู้เลยว่ามีม้งอีกส่วนหนึ่งที่เข้าร่วมกับฝ่ายรัฐบาลและมีบทบาทอย่างสำคัญในการร่วมรบอย่างเคียงบ่าเคียงไหล่กับทหารไทยในการต่อสู้กับฝ่ายคอมมิวนิสต์ในสมรภูมิสำคัญๆ ดังนั้น เนื้อหาที่นำเสนอในหนังสือเล่มนี้จึงเป็นประสบการณ์ตรงของชาวม้งในช่วงสงคราม กับทั้งลูกหลานที่เติบโตขึ้นท่ามกลางการสู้รบและการสูญเสียวีรบุรุษคนสำคัญของครอบครัวและชุมชนไป

ประการที่สาม สงครามและการสู้รบในพื้นที่เข็กน้อยและชุมชนม้งอื่นในพื้นที่สามจังหวัด อุบัติขึ้นและยุติลง ไม่ใช่เพราะคนม้งเป็นต้นเหตุ หากแต่คนม้งเป็นเพียงคนปลายแถวของความขัดแย้งทางอุดมการณ์และการสู้รบในยุคสงครามเย็นของลัทธิคอมมิวนิสต์กับประชาธิปไตยที่มีประเทศมหาอำนาจอย่างอเมริกาและสหภาพโซเวียตเป็นคู่ขัดแย้งหลัก รวมทั้งพันธมิตรของทั้งสองลัทธิ/ประเทศด้วย แต่ม้งกลับถูกสร้างเป็นภาพมายาคติให้เป็นศัตรูหลักของกองทัพและรัฐบาลไทย

ประการสุดท้าย แม้สงครามจะสงบลงในพื้นที่นี้มาตั้งแต่กลางทศวรรษ 2520 แล้ว แต่ม้งในชุมชนเข็กน้อยและชุมชนบนพื้นที่สูงใกล้เคียงยังต้องประสบกับปัญหาใหม่ที่เกิดตามมา ปัญหาหลักในปัจจุบันคือสิทธิในที่ดินสำหรับการอยู่อาศัยและการทำกิน อันเป็นผล

มาจากความไม่ต่อเนื่องของนโยบายและการปฏิบัติภายในหน่วยงานเดียวกัน กับทั้งการทำงานที่ไม่สอดรับกันระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเข็กน้อยและชุมชนม้งในพื้นที่สามจังหวัด การเปลี่ยนจากพื้นที่เดิมที่กองสงเคราะห์ชาวเขาได้กันเป็นเขตนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขา เป็นสมรภูมิสงครามภายใต้การยึดครองของฝ่าย พคท. กับกองทัพไทย เป็นพื้นที่โครงการพัฒนาลุ่มน้ำเข็กในช่วงหลังสงคราม แล้วพื้นที่เข็กน้อยถูกยกให้เป็นที่ราชพัสดุ ขณะที่พื้นที่ภูหินร่องกล้าถูกประกาศเป็นเขตอุทยานแห่งชาติ ส่วนพื้นที่เขาค้อที่ถูกจัดเป็นหมู่บ้านทหารอาสาสมัคร (นักรบไทย) ปัจจุบันส่วนหนึ่งได้ตกอยู่ในมือของนายทุนจากภายนอกที่เข้ามาทำเป็นรีสอร์ตและธุรกิจอื่นเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ทั้งนี้กลุ่มที่ได้รับความเดือดร้อนมากที่สุดคือชาวม้งในตำบลเข็กน้อยที่ประกอบด้วยทั้งชาวม้งดั้งเดิมกับกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ซึ่งปัจจุบันไม่มีเอกสารสิทธิรองรับในที่อยู่อาศัย กับที่ดินทำกินไม่เพียงพอ จึงไม่แปลกใจที่เกษตรกรม้งในเข็กน้อยและชุมชนใกล้เคียงต้องออกไปเช่าที่ปลูกขิงไกลถึงเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน พะเยา น่าน และจังหวัดอื่นๆ ที่ห่างไกลในภาคเหนือตอนบน

หนังสือเล่มนี้จึงเป็นการเปิดพื้นที่และโอกาสหนึ่งให้คนเข็กน้อยได้นำเสนอประวัติศาสตร์ พัฒนาการและปัญหาที่พวกเขากำลังเผชิญอยู่ในทุกวันนี้ ด้วยหวังว่าจะทำให้ลูกหลานคนเข็กน้อยและชุมชนม้งใกล้เคียงได้เรียนรู้ถึงประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น กับทั้งคนภายนอกที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐ นักท่องเที่ยวและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจถึงความเป็นมาของชุมชนเข็กน้อยและพื้นที่ใกล้เคียง อันจะนำไปสู่การวางแผนและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ชาวบ้านกำลังเผชิญอยู่ได้เหมาะสมและตรงประเด็นต่อไป

กองบรรณาธิการ
ธันวาคม 2563

สารบัญ

ประวัติศาสตร์เข็กน้อย *เรียบเรียงโดย ยงยุทธ สืบทายาท* 1

ประวัติศาสตร์บอกเล่า หญงเล่ง ฒ่อ 39

ประวัติศาสตร์บอกเล่า เญี่ยหยี่ หว้า 51

ประวัติศาสตร์บอกเล่า เจ้อตั่ว หลี่ (กำนันประจวบ) 65

ประวัติศาสตร์บอกเล่า หน่อบี่ โล่ (หมอชาติ) 85

ประวัติศาสตร์ม้งเข็กน้อยดั้งเดิมและคริสตชนคาทอลิก 95
โดย จุฑามาศ แสนยากุล

เข็กน้อย จากจุดเริ่มต้นถึงปัจจุบัน *โดย เกียรติพงษ์ แสนยากุล* 105

ประวัติและปัญหาที่ดินตำบลเข็กน้อย *โดย ยอดยิ่ง ศักดิ์เจริญชัยกุล* 113

เข็กน้อยในความทรงจำ *โดย พันเอกหญิง ชิชญาณ์ รอดศิริ* 125

ก้าวย่าง...บนหนทาง 50 ปี ณ เข็กน้อย *โดย ร้อยโทหญิง ยุวดี ฉัตรกันทะ* . 131

ความทรงจำกับบ้านเข็กน้อย *โดย ภูริ วังแสงอุไรกุล* 145

เข็กน้อยที่ผมรัก *โดย ยงยุทธ สืบทายาท* 149

เข็กน้อยที่รักของฉัน *โดย ชลธิชา ฤทธิ์เนติกุล* 155

อยู่ไหนก็ยังรักเธอ บ้านเข็กน้อย *โดย สวรส (กาญจนา) สืบทายาท* 159

ผรท. น้อยที่เข็กน้อย *โดย เลิศศักดิ์ ลีพัฒนเศรษฐ์* 163

สิทธิและความเป็นธรรม *โดย เพชรายุทธ แซ่หลี* 165

เพื่อเข้าใจในชาวไทยเชื้อสายม้ง *โดย ประสิทธิ์ ลีปรีชา* 169

ม้งเด๊อ บ้านห้วยป่าสอด ถ่ายเดือนกรกฎาคม 2509 โดยบาทหลวงแฮรี่ ทิล
(Harry Thiel – Txiv plig Tshaj Sawm)

ประวัติศาสตร์ เข็กน้อย

รวบรวมโดย คณะทำงานติดตามการแก้ไขปัญหาที่ดินตำบลเข็กน้อย
เรียบเรียงโดย ยงยุทธ สืบทายาท

ประวัติความเป็นมาของชุมชนม้งในเขตรอยต่อสามจังหวัด

ประมาณปี พ.ศ. 2465 มีชาวม้งจำนวนหนึ่งได้โยกย้ายถิ่นฐานจากจังหวัดน่านเข้ามาบุกเบิกตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่บริเวณเทือกเขารอยต่อสามจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง คือจังหวัดเพชรบูรณ์ พิษณุโลกและเลย เนื่องจากมีสภาพอากาศเย็นเหมาะแก่การทำไร่ฝิ่น[1] และอยู่อาศัย[2] วิถีชีวิตการเป็นอยู่ก็เป็นแบบทำไร่หมุนเวียน[3] เลี้ยงสัตว์ ห่างไกลเส้นทางคมนาคม โดยกระจายตั้งถิ่นฐานตามพื้นที่ดังนี้

บริเวณภูเขาขาด ภูทับเบิก ภูเขาย่า เขตจังหวัดเพชรบูรณ์

กลุ่มม้งที่เข้ามาบุกเบิกในพื้นที่รอยต่อสามจังหวัดเพชรบูรณ์ พิษณุโลก และเลย เป็นกลุ่มแรก คือกลุ่มม้งที่เข้ามาบุกเบิกในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยแรกเริ่มเดิมทีได้เข้ามาทำกินและอยู่อาศัยเป็นการชั่วคราวที่บ้านน้ำก้อเหนือ (Naj Kauv) ตำบลน้ำก้อ อำเภอหล่มเก่า

[1] การปลูกฝิ่น และเสพฝิ่น ไม่เป็นการผิดกฎหมายจนกระทั่งมีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 37 ลงวันที่ 9 ธันวาคม 2501 ห้ามการปลูกฝิ่น และเสพฝิ่น และต่อมามีการตราเป็นพระราชบัญญัติยาเสพติด พ.ศ. 2519 และ 2522 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตลอดจนกฎหมายวิธีพิจารณาคดียาเสพติด

[2] ชาวม้งนิยมสร้างบ้านเรือนอาศัยอยู่ในที่สูงที่มีอากาศเย็น ปลอดจากโรคภัยไข้เจ็บ

[3] การทำไร่ของชาวม้งเป็นการทำไร่แบบหมุนเวียน ซึ่งแต่เดิมทางการเข้าใจว่าเป็นการทำไร่เลื่อนลอย ลักษณะของไร่หมุนเวียน คือ ทำกินไปสัก 2-3 ปีติดต่อกัน จากนั้นจะปล่อยร้างไว้ประมาณ 2-3 ปีจะกลับมาทำกินใหม่ โดยผู้จับจองคนแรกจะเป็นเจ้าของไร่ผู้มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียว ผู้อื่นไม่สามารถมาครอบครองทำกินหรืออ้างสิทธิได้แม้เวลาจะผ่านไปกี่ปีก็ตาม เว้นแต่จะได้รับการยินยอมจากเจ้าของเสียก่อน

(ขณะนั้นยังไม่มีอำเภอหล่มสัก[4]) จังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2465 ภายใต้การนำของ นายเย้ง แซ่สง (Yeeb Xyooj) มีประชากร 80 หลังคาเรือน 650[5] คน อยู่ได้ประมาณ 2 ปี นายเย้ง แซ่สง ก็ถูกคนร้ายฆ่าตาย ชาวบ้านทั้งหมดก็ย้ายไปอยู่ที่บ้านน้ำหมัน ตำบลกกสะทอน อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย แต่อยู่ไม่นานก็ย้ายไปที่บ้านใต้ผา/ทับเพียง (Tuam Pheej) มีผู้ใหญ่บ้านที่เป็นผู้หญิง (จำชื่อไม่ได้[6]) ซึ่งเป็นภริยาของนายป้ากี่ แซ่ท่อ (Niam Pajkim Thoj) ประมาณปี พ.ศ. 2475 เกิดเหตุการณ์หมู่บ้านถูกโจรปล้น และผู้หญิงถูกข่มขืน ชาวบ้านจึงพากันย้ายไปอยู่ตามหมู่บ้านต่างๆ ทำให้หมู่บ้านใต้ผา/ทับเพียงต้องสลายไปโดยปริยาย ในเวลาต่อมาก็มีการก่อตั้งหมู่บ้านต่างๆ ในเขตภูเขาขาด ภูทับเบิก และภูเขาย่า ตามลำดับ ได้แก่

1. บ้านเข็กเก่า ตำบลน้ำก้อ อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ก่อตั้งเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2475 มีผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายหลือ แซ่สง (Lwm / Npliajyaj / Txwjpov Xyooj) คนถัดมา (มีหมายตั้ง) ชื่อ นายไส แซ่หว้า (Xaivnus Vaj) นายเต๋ง แซ่หยาง (Txiajteem Yaj) และนายสร้าง แซ่หยาง (Pajxab Yaj) ตามลำดับ ประชากรในขณะนั้นมี 400 หลังคาเรือน 3,000 คน หมู่บ้านถูกทิ้งร้างไปประมาณปี พ.ศ. 2505 สาเหตุเพราะชาวบ้านส่วนใหญ่แยกย้ายกันไปก่อตั้งหมู่บ้านใหม่และไปอยู่ยังหมู่บ้านอื่น เป็นยุคการเลิกปลูกฝิ่นหันไปปลูกข้าวโพด กะหล่ำปลี ชาวม้งจึงพากันไปหาที่ทำกินใหม่ในพื้นที่ใหม่ รวมระยะเวลาการมีหมู่บ้าน 30 ปี
2. บ้านทับเปา หรือทับเบิก (Thab Npawb) ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2475 มีผู้นำหมู่บ้าน / ผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายเก๋ง แซ่ท่อ (Nyiajkeem Thoj) ประชากร 100 หลังคาเรือน 800 คน หมู่บ้านถูกทิ้งร้างไป พ.ศ. 2511 สาเหตุเพราะการต่อสู้ระหว่างรัฐบาลและคอมมิวนิสต์ รวมระยะเวลาการมีหมู่บ้าน 36 ปี มีบ้านบริวารใกล้เคียงกับบ้านป่ายาบ คือ
   2.1 บ้านสนามกุ้ง (Sanaam Cooj) ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2501 มีผู้นำชื่อ นายเหล่าเหย็ง แซ่หลี (Txawjyeej Lis) ประชากร 25 หลังคาเรือน 150 คน หมู่บ้านถูกทิ้งร้างไป

---

[4] เดิมอำเภอหล่มสักเป็นเมืองหล่มสักเทียบเท่าจังหวัด แต่ถูกลดฐานะเป็นอำเภอเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2459 เรียกว่าอำเภอวัดป่า ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นหล่มสักเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2481 (ข้อมูล: อำเภอดอทคอม)

[5] การคำนวณจำนวนประชากรโดยประมาณที่ครอบครัวละ 8-10 คน เพราะว่าสมัยก่อนชาวม้งนิยมมีลูกมาก มีการใช้แรงงานภายในครอบครัวเป็นหลัก

[6] ชาวม้งเมื่อแต่งงานแล้วจะไม่นิยมเรียกชื่อของผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว แต่จะเรียกตามชื่อของสามีที่ผู้หญิงนั้นแต่งงานด้วย นานไปจึงไม่มีใครจำชื่อของผู้หญิงม้งที่แต่งงานแล้วได้ จะจำแต่เฉพาะชื่อของสามี

พ.ศ. 2511 สาเหตุเพราะการต่อสู้ระหว่างรัฐบาลและคอมมิวนิสต์ รวมระยะเวลาการมีหมู่บ้าน 10 ปี

3. บ้านเขาขาด (Qhauj Khab) หมู่ 10 ตำบลน้ำก้อ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ก่อตั้งเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2501 ผู้นำบุกเบิก นายโก๊ะ แซ่หยาง (Nomkaub Yaj) มีผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายโก๊ะ แซ่หยาง ประชากร 40 หลังคาเรือน 300 คน หมู่บ้านถูกทิ้งร้างไป พ.ศ. 2511 สาเหตุเพราะการต่อสู้ระหว่างรัฐบาลและคอมมิวนิสต์ รวมระยะเวลาการมีหมู่บ้าน 10 ปี
4. บ้านห้วยป่าสอด หรือบ้านเล่าสร้าง หรือบ้านเข็กน้อย (บ้านเข็กน้อยในปัจจุบัน) (Pajxab Zos) ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2502 ผู้บุกเบิก นายสร้าง แซ่หยาง (Pajxab Yaj) มีผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายสร้าง แซ่หยาง นายโซ้ แซ่หยาง (Nkajxauv Yaj) ตามลำดับ (นายอำเภอหล่มสักขณะนั้นชื่อนายสิทธิเดช นรธารรักษา) ประชากร 40 หลังคาเรือน 300 คน หมู่บ้านถูกทิ้งร้างไป พ.ศ. 2511 สาเหตุเพราะการต่อสู้ระหว่างรัฐบาลและคอมมิวนิสต์ โดยกลุ่มของนายโซ้ แซ่หยาง เข้าป่าเป็นคอมมิวนิสต์ ส่วนกลุ่มนายสร้าง แซ่หยาง ออกมาอยู่กับฝ่ายรัฐบาล รวมระยะเวลาการมีหมู่บ้าน 9 ปี
5. บ้านเล่านะ ตำบลป่าเลา อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2504 ผู้บุกเบิก นายใจนะ แซ่หยาง มีผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายจุบี แซ่วือ (Ntsumnpis Vwj) ประชากร 120 หลังคาเรือน 800 คน มาจากบ้านเข็กเก่า หมู่บ้านถูกทิ้งร้างไป พ.ศ. 2511 สาเหตุเพราะการต่อสู้ระหว่างรัฐบาลและคอมมิวนิสต์ รวมระยะเวลาการมีหมู่บ้าน 7 ปี มีบ้านบริวาร คือ
   5.1 บ้านหูช้าง ตำบลป่าเลา อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2504 ประชากร 90 หลังคาเรือน 700 คน บางส่วนมาจากจังหวัดตาก หมู่บ้านถูกทิ้งร้างไป พ.ศ. 2511 สาเหตุเพราะการต่อสู้ระหว่างรัฐบาลและคอมมิวนิสต์ รวมระยะเวลาการมีหมู่บ้าน 7 ปี
6. บ้านโสว์เน้ง ตำบลป่าเลา อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2504 ผู้บุกเบิก นายโสว์เน้ง แซ่หว้า มีผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายโสว์เน้ง แซ่หว้า ประชากร 100 หลังคาเรือน 900 คน หมู่บ้านถูกทิ้งร้างไป พ.ศ. 2511 สาเหตุเพราะการต่อสู้ระหว่างรัฐบาลและคอมมิวนิสต์ รวมระยะเวลาการมีหมู่บ้าน 7 ปี มีบ้านบริวาร คือ
   6.1 บ้านเฒ่าช่างเหล็ก (Yawg Laus Kws Hlau) ตำบลป่าเลา อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2504 มีประชากร 50 หลังคาเรือน 400 คน หมู่บ้าน

ถูกทิ้งร้างไป พ.ศ. 2511 สาเหตุเพราะการต่อสู้ระหว่างรัฐบาลและคอมมิวนิสต์ รวมระยะเวลาการมีหมู่บ้าน 7 ปี

6.2 บ้านโฮว์เข้ (Hauv Khej) ตำบลป่าเลา อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2504 มีประชากร 30 หลังคาเรือน 200 คน หมู่บ้านถูกทิ้งร้างไป พ.ศ. 2511 สาเหตุเพราะการต่อสู้ระหว่างรัฐบาลและคอมมิวนิสต์ รวมระยะเวลาการมีหมู่บ้าน 7 ปี

7. บ้านเขาค้อ ตำบลน้ำชุน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2504 ผู้บุกเบิก/ผู้นำหมู่บ้าน นายเยีย แซ่ลี (Ntxoovyias Lis) ประชากร 300 หลังคาเรือน 2,500 คน (รวมเผ่าลีซอ 50 หลังคาเรือน) หมู่บ้านถูกทิ้งร้างไป พ.ศ. 2511 สาเหตุเพราะการต่อสู้ระหว่างรัฐบาลและคอมมิวนิสต์ รวมระยะเวลาการมีหมู่บ้าน 7 ปี
8. บ้านเล่าลือ (Tsav Lwv Zos) ตำบลป่าเลา อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2505 ผู้บุกเบิก นายเล่าลือ แซ่คำ มีผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายเล่าลือ แซ่คำ (Tsaavlwv Khaab) ประชากร 120 หลังคาเรือน 1,000 คน หมู่บ้านถูกทิ้งร้างไป พ.ศ. 2519 สาเหตุเพราะการต่อสู้ระหว่างรัฐบาลและคอมมิวนิสต์ โดยทางรัฐไปรับมาอยู่ที่เข็กน้อย รวมระยะเวลาการมีหมู่บ้าน 14 ปี
9. บ้านเขาย่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2505 ผู้บุกเบิก/ผู้ใหญ่บ้าน คือ นายท้ง แซ่สง (Nyiajthoob Xyooj) ประชากร 100 หลังคาเรือน 900 คน หมู่บ้านถูกทิ้งร้างไป พ.ศ. 2511 สาเหตุเพราะการต่อสู้ระหว่างรัฐบาลและคอมมิวนิสต์ รวมระยะเวลาการมีหมู่บ้าน 6 ปี
10. บ้านทุ่งสะเดาะพงหนองหวานเย็น ตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2507 ผู้บุกเบิก/หัวหน้าบ้านคือ นายโล่ง แซ่หลอ (Ntsuablooj Lauj) ประชากร 120 หลังคาเรือน 1,000 คน หมู่บ้านถูกทิ้งร้างไป พ.ศ. 2511 สาเหตุเพราะการต่อสู้ระหว่างรัฐบาลและคอมมิวนิสต์ รวมระยะเวลาการมีหมู่บ้าน 4 ปี

บริเวณภูหินร่องกล้า เขตจังหวัดพิษณุโลก มีหมู่บ้านตามลำดับ ได้แก่

1. บ้านร่องกล้า (Hooj Kav) อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ก่อตั้งเมื่อประมาณ ปี พ.ศ. 2475 ภายใต้การนำของนายเก๋อ แซ่ลี (Txawjkawm Lis) มีผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายเก๋อ แซ่ลี และนายเปลี้ยท้ง แซ่ลี (Npliajthoob Lis) มีประชากรประมาณ

100 หลังคาเรือน 800-1,000 คน หมู่บ้านถูกทิ้งร้างไป พ.ศ. 2511 สาเหตุเพราะการต่อสู้ระหว่างรัฐบาลและคอมมิวนิสต์ รวมระยะเวลาการมีหมู่บ้าน ประมาณ 36 ปี

2. บ้านป่าหวาย (Nroob Nplooj) หมู่ที่ 14 ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ก่อตั้งเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2480 ภายใต้การนำของ นายชัว แซ่ลี และนายจูเซ้ง แซ่หว้า มีผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือ นายจูเซ้ง แซ่หว้า (ไม่มีหมายตั้ง) นายจ้งมา แซ่ลี (ไม่มีหมายตั้ง) และต่อมาคือนายไก่ แซ่ลี (มีหมายตั้ง) มีจำนวนประชากรประมาณ 136 หลังคาเรือน ประชากร 3,000 คน หมู่บ้านถูกทิ้งร้างไป พ.ศ. 2511 สาเหตุเพราะการต่อสู้ระหว่างรัฐบาลและคอมมิวนิสต์ รวมระยะเวลาการมีหมู่บ้าน ประมาณ 31 ปี
3. บ้านป่าข้อโป (Tiaj Xyoob lab) ตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ก่อตั้งเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2496 ภายใต้การนำของ นายยี แซ่ลี และนายจอ แซ่ลี มีผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายลี แซ่ลี (Nchaivlis Lis) ประชากร 200 หลังคาเรือน 800 คน หมู่บ้านถูกทิ้งร้างไป พ.ศ. 2505 สาเหตุเพราะชาวบ้านแยกย้ายไปอยู่ยังหมู่บ้านใหม่คือ บ้านห้วยทรายเหนือ-ใต้ และบางส่วนกลับไปอยู่ตามหมู่บ้านอื่น รวมระยะเวลาการมีหมู่บ้าน ประมาณ 9 ปี
4. บ้านห้วยทรายเหนือ-ใต้ ก่อตั้งเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2505 ผู้บุกเบิกคือ นายทอง แซ่ลี (Nchaivtoog Lis) (บิดาของอาจารย์สมบูรณ์ ฤทธิ์เนติกุล อดีตรองผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเข็กน้อย) มีผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายทอง แซ่ลี ประชากร 300 หลังคาเรือน 3,000 คน (มาจากบ้านป่าข้อโป) หมู่บ้านถูกทิ้งร้างไป พ.ศ. 2511 สาเหตุเพราะการต่อสู้ระหว่างรัฐบาลและคอมมิวนิสต์ รวมระยะเวลาการมีหมู่บ้าน ประมาณ 6 ปี

บริเวณภูขี้เถ้า เขตจังหวัดเลย มีหมู่บ้านตามลำดับ ได้แก่

1. บ้านภูขี้เถ้า ตำบลกกสะทอน อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ก่อตั้งเมื่อประมาณก่อนปี พ.ศ. 2475 (ก่อนมีบ้านร่องกล้า) ผู้บุกเบิก นายเต๋ง แซ่ท่อ (Pajteev Thoj) มีผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายเต๋ง แซ่ท่อ และนายคี แซ่เล่า (Vamkhwb Lauj) นายเปลี้ยเชียะ แซ่หยาง (Npliajsiab Yaj) นายหลือ แซ่เล่า (Nomlwm Lauj) นายป๋อ แซ่สง (Ntsumpov Xyooj) ตามลำดับ จำนวนประชากร 250 หลังคาเรือน 1,500 คน หมู่บ้านถูกทิ้งร้างไป พ.ศ. 2511 สาเหตุเพราะการต่อสู้ระหว่างรัฐบาลและคอมมิวนิสต์ รวมระยะเวลาการมีหมู่บ้าน ประมาณมากกว่า 36 ปี

2. บ้านป่ายาบ (Pas Yaj) ตำบลกกสะทอน อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ก่อตั้งเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2480 ผู้บุกเบิก นายตั๋ว แซ่ท่อ (Nomtuam Thoj) มีผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายยี แซ่ท่อ (Nyiajyig Thoj) และนายจื้อ แซ่เล่า (Tshuasntxawg Lauj) จำนวนประชากร 120 หลังคาเรือน 1,000 คน หมู่บ้านถูกทิ้งร้างไป พ.ศ. 2514 สาเหตุเพราะการต่อสู้ระหว่างรัฐบาลและคอมมิวนิสต์ โดยทางการไปรับมาอยู่ที่เข็กน้อย รวมระยะเวลาการมีหมู่บ้าน 26 ปี

ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชนม้งในเขตรอยต่อสามจังหวัด

พ.ศ. 2485 เป็นช่วงระยะที่มีการกดขี่ข่มเหงราษฎรโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ซึ่งห่างไกลความเจริญ ประกอบกับเป็นช่วงที่มีสงครามโลกครั้งที่ 2[7] ซึ่งไทยต้องเผชิญกับกองทัพของทหารญี่ปุ่น และแรงกดดันจากประเทศมหาอำนาจทางยุโรปและอเมริกา เป็นยุคข้าวยากหมากแพง มีการลอบฆ่าผู้นำ ทำร้ายประชาชนโดยการแย่งชิงปศุสัตว์ที่ชาวบ้านเลี้ยงเอาไว้โดยไม่จ่าย และปล้นชิงทรัพย์อยู่เนืองๆ หลังจากสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็เข้าสู่สงครามเย็น (คอมมิวนิสต์ กับประชาธิปไตย) คอมมิวนิสต์เริ่มเข้ามาอาศัยช่วงจังหวะนี้ชักชวนและดึงมวลชนชาวม้งในพื้นที่เข้าเป็นแนวร่วมคอมมิวนิสต์ ในเวลาต่อมาก็มีพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2495[8] ให้อำนาจอย่างมากมายแก่ฝ่ายทหารในการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์

พ.ศ. 2500-2505 ชาวม้งในหมู่บ้านต่างๆ มีการแยกย้ายไปก่อตั้งหมู่บ้านใหม่ๆ กันหลายหมู่บ้านและมีผู้นำเป็นของตนเอง สาเหตุเพราะต้องการขยายพื้นที่ทำกินด้วยการปลูกข้าวโพด กะหล่ำปลี หลังเลิกปลูกฝิ่น และมีการแบ่งเป็นกลุ่มกันอย่างเด่นชัด แต่หมู่บ้านต่างๆ ก็ยังอยู่ภายใต้การดูแลของทางราชการทุกหมู่บ้าน

พ.ศ. 2502 มีมติ ครม. จัดตั้งนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาในพื้นที่ที่มีชาวเขาอยู่อย่างหนาแน่น 4 แห่ง ประมาณ 600,000 ไร่ ประกอบด้วย ดอยเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ดอยมูเซอ จังหวัดตาก ดอยภูลมโล เขตติดต่อจังหวัดเพชรบูรณ์ พิษณุโลกและเลย และ

[7] สงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2482 สิ้นสุดเมื่อปี พ.ศ. 2488

[8] ยกเลิกเมื่อปี พ.ศ. 2543

ดอยม่อนแสนใจ จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อรวบรวมชาวเขาที่อยู่กระจัดกระจาย ซึ่งยากแก่การพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาได้อย่างทั่วถึง ให้เข้ามาตั้งหลักแหล่ง และประกอบอาชีพเป็นการถาวรในเขต “นิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขา” ทั้งในด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตร อุตสาหกรรมในครัวเรือน ด้านการศึกษา การอนามัย ด้านการสังคมสงเคราะห์ ด้านการจัดสรรที่ดินเพื่อการครองชีพ เป็นต้น (ประวัติความเป็นมา: ก้าวแรกของการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา) และได้มีมติ ครม. ในปี พ.ศ. 2509 มอบพื้นที่ให้กรมประชาสงเคราะห์ไปดำเนินการจัดตั้งนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาในพื้นที่ติดต่อระหว่าง 3 จังหวัด คือ จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดเลย รวมเป็นเนื้อที่ 212,500 ไร่

ในปี พ.ศ. 2502 รัฐบาลได้ออกกฎหมายห้ามปลูกฝิ่น (ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 37 ลงวันที่ 9 ธันวาคม 2501) ชาวม้งเลิกปลูกฝิ่นหันมาปลูกพืชเศรษฐกิจ ได้แก่ ข้าวโพด กะหล่ำปลี มันสำปะหลัง และปลูกไม้ผล โดยการส่งเสริมของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา

พ.ศ. 2502-2507 มีมิชชันนารีผู้เผยแพร่ศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ และนิกายโรมันคาทอลิกเข้ามาเผยแพร่ศาสนาคริสต์ในพื้นที่ และมีผู้รับเชื่อมากขึ้นในเวลาต่อมา

พ.ศ. 2506 มีการประกาศเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวงทับพื้นที่อยู่อาศัยและที่ทำกินของชาวม้งในเขตพื้นที่ทั้งหมด

พ.ศ. 2507 เริ่มมีการถ่ายบัตรประจำตัว[9] ให้แก่ชาวม้งในพื้นที่ (มีหลักฐานสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนแนบ)

พ.ศ. 2509 มีหน่วยปฏิบัติการของรัฐเข้ามาในพื้นที่เพื่อปฏิบัติภารกิจ แต่ก็ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐบางหน่วยงานได้ข่มขู่คุกคามประชาชนในพื้นที่จนประชาชนเกิดความหวาดกลัว และมีความหวาดระแวงว่าจะไม่ได้รับความปลอดภัยจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

พ.ศ. 2510 ขบวนการคอมมิวนิสต์เข้ามาปลุกระดมมวลชนในพื้นที่อย่างหนัก

พ.ศ. 2511 เกิดเหตุการณ์เสียงปืนแตก[10] ที่บ้านห้วยทรายเหนือ-ใต้ เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2511 ชาวม้งที่เป็นแนวร่วมคอมมิวนิสต์เข้าป่า (อยู่ในพื้นที่) ส่วนชาวม้ง

---

[9] การมีบัตรประจำตัวประชาชนครั้งแรกในปี พ.ศ. 2486 (เฉพาะเขตพระนคร และธนบุรี) เป็นแบบคล้ายแผ่นพับสี่ตอน ต่อมา พ.ศ. 2505 (ทั่วประเทศ) พัฒนาเป็นแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้ารูปขาวดำ พ.ศ. 2531 พัฒนาเป็นแบบมีรูปสี พ.ศ. 2539 เป็นแบบแถบแม่เหล็ก และ พ.ศ. 2547 เป็นแบบสมาร์ทการ์ดในปัจจุบัน

[10] วันเสียงปืนแตกครั้งแรกที่อีสาน เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2508

ที่ไม่ยอมเข้าร่วมเป็นแนวร่วมคอมมิวนิสต์หนีเข้ามาอยู่ในเมือง ตามจุดที่ทางราชการจัดไว้รองรับ ได้แก่

ศูนย์อพยพบ้านรักไทย หรือบ้านหนองแส ตำบลบุ่งคล้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ รองรับกลุ่มชาวม้งในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์

ศูนย์อพยพบ้านเทิดไทย อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก รองรับกลุ่มม้งในเขตจังหวัดพิษณุโลก

ศูนย์อพยพบ้านหนองผักก้าม ตำบลกุดป่อง อำเภอเมือง จังหวัดเลย รองรับกลุ่มม้งที่นับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกจากบ้านเข็กน้อย เขตจังหวัดเพชรบูรณ์

เข็กน้อย: ศูนย์รวมและจุดเริ่มต้นใหม่

วันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2513 เปิดพื้นที่บ้านเข็กน้อย[11] เป็นค่ายทหารต่อสู้เพื่อแย่งชิงพื้นที่คืนจากคอมมิวนิสต์ โดยกองทัพภาคที่ 3 ได้ออกประกาศเพื่อระดมพลชาวเขาอาสาสมัครช่วยเหลือทางราชการในการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ในพื้นที่เขตรอยต่อสามจังหวัดเพชรบูรณ์ พิษณุโลกและเลย โดยให้คำมั่นว่าหากการสู้รบสิ้นสุดลงเมื่อใดจะให้มีสิทธิอยู่อาศัยและทำกินในที่ดินในพื้นที่ตลอดไป จึงเป็นข้อตกลงอย่างหนึ่งที่ชาวม้งยอมเอาเลือดเนื้อและชีวิตเข้าร่วมเป็นทหารชาวเขาอาสาสมัคร (ชขส.) ทำการต่อสู้กับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ (ผกค.) จนกระทั่งสิ้นสุดการสู้รบระหว่างรัฐบาลและคอมมิวนิสต์ในปี พ.ศ. 2527

พ.ศ. 2514 ตั้งหมู่บ้านเข็กน้อย ควบคู่ไปกับค่ายทหารกองร้อยชาวเขาอาสาสมัครที่ 31 นอกจากฐานกองร้อยชาวเขาอาสาสมัครที่ 31 แล้วยังมีฐานปฏิบัติการยิงสนับสนุนระยะไกลด้วยปืนใหญ่ มีราษฎรชาวม้งจากศูนย์อพยพบ้านรักไทย หรือบ้านหนองแส ตำบลบุ่งคล้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ บ้านเทิดไทย อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก และบ้านหนองผักก้าม ตำบลกุดป่อง อำเภอเมือง จังหวัดเลย จำนวน 50-60 ครัวเรือนมาอยู่ในพื้นที่เป็นแนวร่วมในส่วนของพลเรือน ซึ่งทั้งหมดก็เป็นครอบครัว และญาติพี่น้องของเหล่าชาวเขาอาสาสมัครที่มาประจำกองร้อยที่นี่ ประชาชนได้เริ่มบุกเบิกและจับจองที่ทำกินเพิ่มเติม ส่วนใครที่เคยจับจองที่ทำกินไหนอยู่ก่อนก็กลับมาทำกินในที่ซึ่งตนเองเคยจับจองและทำกินมาก่อนหน้านี้ มีการต่อสู้และปะทะกันอยู่ตลอดเวลาระหว่างกองกำลังฝ่าย

[11] ที่ไร่ทำกินเดิมของชาวม้งจากบ้านห้วยป่าสอด หรือบ้านเล่าสร้าง หรือบ้านเข็กน้อย

คอมมิวนิสต์และรัฐบาลจนต้องมีการประกาศให้ชาวบ้านทำการแผ้วถางป่าเพื่อทำการเกษตร ปลูกข้าวโพด และมันสำปะหลังในพื้นที่บริเวณใกล้เคียงกับที่ตั้งฐานปฏิบัติการยิงสนับสนุน และตลอดแนวสองข้างทางของถนนสายพิษณุโลก-หล่มสัก ตั้งแต่หลัก กม. 88-95 ต่อมาเมื่อทหารสามารถควบคุมพื้นที่ได้จึงเริ่มก่อสร้างอาคารโรงเรียนบ้านเข็กน้อย ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา และที่ทำการของหน่วยงานอื่นที่จำเป็น และประกาศจัดตั้งเป็นหมู่บ้านตาม พ.ร.บ. ลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 มีนายโก๊ะ แซ่หยาง เป็นผู้ใหญ่บ้าน และต่อมานายประจวบ ฤทธิ์เนติกุล เป็นผู้ใหญ่บ้านในปี พ.ศ. 2516

ต่อมาได้มีการแยกออกเป็นสองหมู่บ้านเนื่องจากจำนวนประชากรมากขึ้น โดยหมู่บ้านที่แยกขึ้นใหม่ได้เลือกนายมานะ แซ่เฮ่อ เป็นผู้ใหญ่บ้าน ในขณะนั้นราษฎรต้องการระบบสาธารณูปโภค เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า เป็นอย่างมาก แต่ไม่ได้รับการตอบสนองจากหน่วยงานภาครัฐ จึงได้รวมตัวกันไปชุมนุมหน้าที่ว่าการอำเภอหล่มสัก เพื่อเรียกร้องให้มีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคตามที่ราษฎรต้องการ จนกระทั่งสำนักนายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งให้หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้ มีการก่อสร้างถังปล่อยน้ำประปาภูเขาในพื้นที่หมู่บ้านใหม่ที่แยกออกไป จึงเรียกชื่อหมู่บ้านดังกล่าวว่า บ้านน้ำประปา ในเวลาต่อมา

พ.ศ. 2515 ทหารขอใช้พื้นที่ 20,000 ไร่ เพื่อความมั่นคง โดยประกาศของคณะปฏิวัติในขณะนั้น[12]

พ.ศ. 2516 มีการก่อสร้างถนนสายทุ่งสมอ-เขาค้อ โดยตัดแยกบริเวณถนนสายพิษณุโลก-หล่มสัก กิโลเมตรที่ 100 (แคมป์สน)

พ.ศ. 2520-2527 มีโครงการพัฒนาลุ่มน้ำเข็ก จุดมุ่งหมายคือ ลดอิทธิพล ผกค. เพิ่มอิทธิพลแก่ฝ่ายรัฐบาล และเป็นพื้นที่นำร่องสำหรับพื้นที่อื่นในเขตภาคเหนือ (อนุสรณ์ ผู้เสียสละเขาค้อ, 2527) มีนโยบายตัดและโค่นต้นไม้ตลอดสองข้างถนนออกไปฝั่งละ 1 กิโลเมตร เพื่อป้องกันการแอบซุ่มโจมตีของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ (ผกค.)

พ.ศ. 2522 ชาวม้งในป่าที่เป็นแนวร่วมคอมมิวนิสต์เริ่มทยอยออกมามอบตัวต่อทางการ โดยมาอาศัยอยู่ร่วมกันที่บ้านเข็กน้อย เพราะว่ายังมีการสู้รบกันอยู่ทุกคนจึงต้องอยู่รวมกันที่บ้านเข็กน้อยไปก่อน

พ.ศ. 2523-2526 นโยบาย 66/23 ชาวม้งในป่าที่เป็นแนวร่วมคอมมิวนิสต์ออกมามอบตัวต่อทางการทั้งหมดเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย (ผรท.) เป็นอันสิ้นสุดการต่อสู้ด้วยอาวุธ

---

[12] ประกาศคณะปฏิวัติ ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ให้เพิกถอนที่ดินบางส่วนของอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง เพื่อนำมาขึ้นทะเบียนเป็นของกระทรวงกลาโหม

ระหว่างรัฐบาลกับคอมมิวนิสต์ โดยชาวม้งบางส่วนจะถูกจัดให้อยู่ตามพื้นที่เดิม เช่น บ้านทับเบิก บ้านตูบค้อ บ้านน้ำคับ บ้านน้ำจวง บ้านห้วยทราย บ้านน้ำไซ และบ้านเล่าลือ แต่ส่วนใหญ่ที่ไม่มีที่ไปก็มารวมตัวกันอยู่ที่บ้านเข็กน้อย ทำให้บ้านเข็กน้อยในขณะนั้นมีจำนวนประชากรที่หนาแน่นเป็นอย่างมาก ทางราชการได้เข้ามาดูแลในช่วงแรกโดยการแจกข้าวสารและอาหารแห้ง และสร้างอาคารห้องแถวขนาดใหญ่เป็นที่พักพิงเป็นการชั่วคราว แต่ชาวม้งเหล่านี้ก็อาศัยอยู่ในสถานที่พักพิงนี้เป็นเวลานานจนกว่าจะสามารถหาที่อยู่ใหม่เป็นของตนเองได้ สุดท้ายเมื่อมีการประกาศจัดตั้งสภาตำบลเข็กน้อยเมื่อปี พ.ศ. 2537 ทางสภาตำบลต้องการใช้พื้นที่บริเวณที่พักพิงเป็นสถานที่ก่อสร้างที่ทำการสภาตำบล จึงให้ราษฎรที่หลงเหลืออยู่ออกจากพื้นที่ไปจนหมดสิ้น

พ.ศ. 2527 นโยบายความมั่นคงให้มีการขยายพื้นที่ทำกินออกไปทางทิศใต้ของบ้านเข็กน้อยฝั่งห้วยน้ำขุ่น หรือฝั่งขวาของถนนสายพิษณุโลก-หล่มสัก แต่ไม่มีมาตรการรองรับ ต่อมามีการห้ามมิให้ชาวบ้านเข้าไปทำกินทำให้ประชาชนไม่มีที่ทำกินและกระทบอย่างมาก จนกลุ่มราษฎรผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย (ผรท.) ส่วนใหญ่ต้องแยกย้ายไปที่จังหวัดตาก และจังหวัดอื่น ระหว่าง พ.ศ. 2527-2531 ชาวม้งที่เป็น ผรท. ที่อาศัยอยู่ที่บ้านเข็กน้อยจำนวนหนึ่ง (ส่วนใหญ่) ได้อพยพไปตั้งถิ่นฐานใหม่ ณ เขตอุทยานแห่งชาติทุ่งใหญ่นเรศวร (Mes Naj Mooj) จังหวัดตาก สาเหตุเนื่องจากไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง และไม่ได้รับการเหลียวแลจากภาครัฐ ต่อมาในปี พ.ศ. 2531 ชาวม้งที่ไปตั้งถิ่นฐาน ณ อุทยานแห่งชาติทุ่งใหญ่นเรศวร จังหวัดตาก ได้ถูกอพยพกลับมาอยู่ร่วมกับราษฎรอื่นในพื้นที่อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ตามโครงการของทางราชการ

พ.ศ. 2528 มีการลงทะเบียนและจัดทำรายการสัญชาติไทยให้แก่ชาวเขาที่ตกหล่นและชาวเขาที่ออกจากป่ามามอบตัว

พ.ศ. 2532 บ้านเข็กน้อย ยกฐานะเป็นตำบลเข็กน้อยตามประกาศกระทรวงมหาดไทย และต่อมาเป็นสภาตำบลในปี พ.ศ. 2537 เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

พ.ศ. 2540 สภาตำบลเข็กน้อยได้ยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2540

ปี 2552 ตำบลเข็กน้อย มีจำนวน 2,864 ครัวเรือน ประชากร 12,818 คน ทั้งหมด 12 หมู่บ้าน[13]

หมู่ที่ 1	บ้านห้วยน้ำขาว	202 ครัวเรือน	921 คน
หมู่ที่ 2	บ้านเข็กน้อย (บ้านน้ำประปา)	318 ครัวเรือน	1,095 คน
หมู่ที่ 3	บ้านป่ากล้วย	230 ครัวเรือน	948 คน
หมู่ที่ 4	บ้านเข็กน้อย	351 ครัวเรือน	1,178 คน
หมู่ที่ 5	บ้านเล่าลือเก่า	296 ครัวเรือน	1,301 คน
หมู่ที่ 6	บ้านปากทาง	297 ครัวเรือน	1,306 คน
หมู่ที่ 7	บ้านศักดิ์เจริญ	77 ครัวเรือน	501 คน
หมู่ที 8	บ้านชัยชนะ	158 ครัวเรือน	834 คน
หมู่ที่ 9	บ้านประกอบสุข	152 ครัวเรือน	747 คน
หมู่ที่ 10	บ้านเจริญพัฒนา	298 ครัวเรือน	1,493 คน
หมู่ที่ 11	บ้านคีรีรัตน์	224 ครัวเรือน	1,042 คน
หมู่ที่ 12	บ้านสันติสุข	261 ครัวเรือน	1,452 คน

จำนวนประชากรตำบลเข็กน้อย ณ เดือนพฤษภาคม 2563

หมู่ที่	ชาย	หญิง	รวม	
1	559	612	1,171	
2	505	542	1,047	
3	462	472	934	
4	644	702	1,340	
5	775	740	1,515	
6	756	796	1,552	
7	225	224	449	
8	747	705	1,452	
9	435	396	831	
10	931	954	1,885	
11	712	702	1,414	
12	1,200	1,238	2,438	
รวม	7,951	8,083	16,034	ที่มา: อบต.เข็กน้อย

[13] ข้อมูลขององค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย ณ ธันวาคม 2552

วิเคราะห์และเชื่อมโยงการมีอยู่ของชุมชนม้งเข็กน้อย

ชาวม้งเข็กน้อย เป็นกลุ่มประชากรที่เข้ามาบุกเบิกที่อยู่อาศัยและที่ทำกินในบริเวณพื้นที่รอยต่อสามจังหวัด เพชรบูรณ์ พิษณุโลกและเลย ตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2465 โดยเปรียบเทียบจากเหตุการณ์และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในยุคสมัยตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่สองหรือสงครามญี่ปุ่น สงครามอินโดจีน การปลูกฝิ่นในประเทศไทย การต่อสู้ด้วยกำลังระหว่างรัฐบาลและพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย จนสิ้นสุดสงครามการต่อสู้ด้วยอาวุธถึงปัจจุบัน ประกอบกับการเกิดขึ้นและเข้ามาของหน่วยงานภาครัฐ เช่น โรงเรียนประชาบาล[14] ตำรวจตระเวนชายแดน ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา กองทัพภาคที่ 3 ที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ครั้งอดีตล้วนยืนยันว่าในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวมีประชากรชาวม้งอาศัยอยู่ก่อนแล้วเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังพบว่าการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวม้งในพื้นที่ด้วยกันเองและกับชาวไทยพื้นราบล้วนผ่านระบบและกลไกของหน่วยงานภาครัฐเป็นสำคัญ มีการแต่งตั้งผู้นำหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน มีการเก็บเกี่ยวภาษีฝิ่น และภาษีอื่นๆ โดยปรากฏจากหลักฐานเอกสารการแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้าน บัตรประจำตัวประชาชน เอกสารการศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีองค์การศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก (คริสตัง) และโปรเตสแตนต์ (คริสเตียน) เข้ามาเผยแพร่และส่งเสริมการนับถือศาสนาในหมู่บ้านชาวม้งตั้งแต่อดีตและมีบทบาทสำคัญในการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่กลุ่มชาวม้งที่ออกมาอยู่กับฝ่ายรัฐบาลในวันเสียงปืนแตกก่อนที่จะไปอยู่ในความดูแลของทางราชการ

แม้ว่าชาวม้งในพื้นที่จะมีการเคลื่อนย้ายจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่งตลอดเวลาในระหว่างที่อยู่ในพื้นที่ แต่ก็เป็นการเคลื่อนย้ายที่มีหมู่บ้านและชุมชนรองรับ ไม่ได้เคลื่อนย้ายออกไปยังที่อื่น และมีการจับจองและเข้าแสดงการครอบครองที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองอย่างชัดแจ้ง การครอบครองที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยมิได้หมายความแต่เพียงว่าต้องมีการถากถางต้นไม้หรือตัดไม้ทำลายป่าให้มีพื้นที่สำหรับการเพาะปลูกทุกตารางนิ้ว แต่การอาศัยอยู่ในป่ายังคงต้องพึ่งพาระบบนิเวศในป่า ดังนั้นถึงแม้ว่าในพื้นที่ซึ่งชาวบ้านอาศัยอยู่จะไม่ถูกตัดไม้หรือแผ้วถางให้หมดไปก็มิได้หมายความว่าพวกเขาไม่ได้อยู่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่นั้น ในทางตรงข้ามยิ่งแสดงให้เห็นถึงการหวงแหนและการผูกพันต่อทรัพยากรธรรมชาติที่ตนเองต้องใช้ชีวิตอยู่ กรณียังคงเด่นชัดเมื่อมีการต่อสู้ด้วยอาวุธระหว่างรัฐบาลกับพรรค

[14] มีโรงเรียนประชาบาลประจำบ้านเข็กเก่า บ้านเข็กน้อย บ้านป่าหวาย และสิ้นสุดไปพร้อมกับเหตุการณ์สู้รบและการแตกกระจายของชาวบ้านเมื่อปี 2511

คอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยที่มวลชนของพรรคคอมมิวนิสต์ตรึงพื้นที่อยู่ในป่า แต่ก็มิได้ตัดไม้ทำลายป่าแต่กลับใช้ป่าเป็นที่กำบังทำให้สามารถคงไว้ซึ่งทรัพยากรป่าไม้เป็นจำนวนมาก ในขณะนั้น การตัดไม้ทำลายป่าเพื่อขยายพื้นที่เตียนโล่งให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ด้วยเหตุผลความมั่นคง (ปลอดภัยจากการซุ่มโจมตีของ ผกค.) การสัมปทานป่าไม้ และการเพิ่มพื้นที่การปลูกพืชเศรษฐกิจ ก็ล้วนมาจากนโยบายของรัฐทั้งสิ้น ชาวม้งในพื้นที่เพียงแต่เคลื่อนไหลไปกับปัจจัยที่รัฐเป็นผู้กำหนด ในขณะที่รัฐต้องการควบคุมและกลมกลืนกลุ่มประชากรนี้โดยใช้กลไกเครื่องมือทางกฎหมาย เช่น การออกมติคณะรัฐมนตรี การกำหนดนโยบายพัฒนาชาวเขา การกำหนดเขตแดนให้อยู่อาศัยและทำกิน การปราบปรามยาเสพติด และการจำกัดสิทธิของชาวเขา ก็ล้วนแล้วแต่กระทำอย่างคู่ขนานไปกับการมีอยู่และพัฒนาการของพวกเขาอย่างที่รัฐไม่เคยคำนึงถึงปัญหาและผลกระทบที่จะเกิดแก่ประชากรกลุ่มนี้ในระยะยาวอย่างเช่นปัจจุบัน ทำให้ปัญหาต่างๆ ไม่สามารถแก้ไขได้อย่างที่ควรจะเป็น

การเข้ามาของเจ้าหน้าที่รัฐในแต่ละยุคสมัยก็ขาดการส่งต่อ และขาดแผนที่ดีสำหรับหน่วยงานรัฐด้วยกันเอง เจ้าหน้าที่ผู้มาใหม่จึงขาดความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและไม่สามารถเชื่อมต่อสถานการณ์ต่างๆ ในพื้นที่ แต่กลับยึดเอานโยบายจากส่วนกลาง ระเบียบและข้อกฎหมายเป็นหลัก ทำให้สัมพันธภาพกับชุมชนในพื้นที่ไม่ค่อยราบรื่นและกลายเป็นความขัดแย้งไปในที่สุด จากบทเรียนที่กล่าวมาในตอนแรกก็เห็นแล้วว่าการเข้ามาของรัฐและการแทรกซึมของพรรคคอมมิวนิสต์ทำให้ชุมชนและหมู่บ้านม้งทั้งหมดต้องแตกสลายไปในปี พ.ศ. 2511

เมื่อก่อตั้งบ้านเข็กน้อยได้อีกครั้ง และทุกคนกลับมาอยู่รวมกันที่เข็กน้อยอีกครั้งหนึ่ง จนเป็นชุมชนม้งที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของประเทศ ชาวม้งตำบลเข็กน้อยจึงไม่ต้องการซ้ำรอยเดิม แต่ต้องการรักษาชุมชนม้งแห่งนี้ไว้มิให้ต้องแตกสลายไป ดังนั้น การมีตัวตนอยู่ของพวกเขาตั้งแต่บรรพบุรุษ และประสบการณ์ของพวกเขาจึงเป็นความชอบธรรมอย่างหนึ่งในการไม่เห็นด้วยและจำเป็นต้องคัดค้านต่อปัจจัยภายนอกที่อาจเข้ามาสร้างปัญหาต่อพวกเขาเหมือนอย่างในอดีตอีก

จากเหตุการณ์ ปัจจัยต่างๆ และความรู้สึกผูกพันเหล่านี้จึงเป็นเสมือนเครื่องยืนยันว่าชาวม้งเข็กน้อยที่นี่ทุกคนเป็นชนเผ่าพื้นเมืองดั้งเดิมในพื้นที่รอยต่อสามจังหวัด เพชรบูรณ์ พิษณุโลกและเลย พวกเขาชอบที่จะอยู่และทำกินบนที่ดินซึ่งบรรพบุรุษของพวกเขาได้เข้ามาบุกเบิกตั้งแต่แรก อย่างน้อยที่สุดพวกเขาก็มีสิทธิในการปกป้องรักษาและแสดงความไม่เห็นด้วยตลอดจนการคัดค้านโครงการ หรือปัจจัยต่างๆ จากภายนอกที่อาจเป็นปัญหาและส่งผลกระทบ

ต่อวิถีชีวิตของพวกเขาทั้งปัจจุบันและในอนาคต อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มีการรับรองไว้ในหลักกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

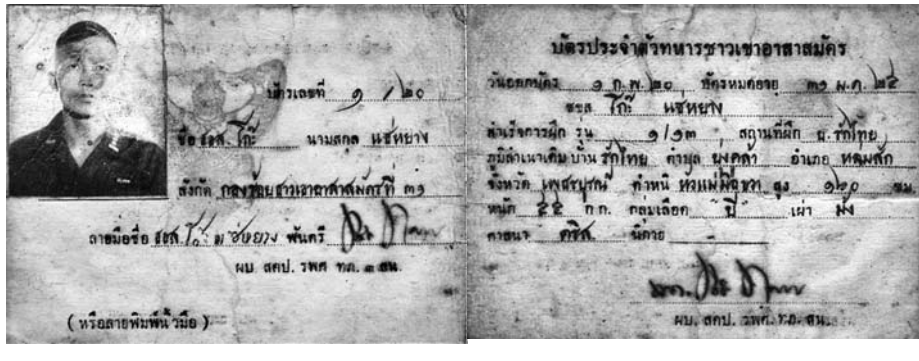
โดยสรุปก็คือ ชาวม้งที่นี่เข้ามาบุกเบิกจับจองเพื่ออยู่อาศัยและทำกินตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2465 เป็นจำนวนไม่ต่ำกว่า 8,000 คน จนถึงปี พ.ศ. 2511 ชุมชนม้งในพื้นที่แยกเป็นสองกลุ่มใหญ่เมื่อเกิดการสู้รบระหว่างรัฐบาลและคอมมิวนิสต์ กลุ่มแรกเข้าร่วมคอมมิวนิสต์อยู่ในพื้นที่ไม่ได้ย้ายไปที่อื่น ส่วนกลุ่มที่สองเข้าร่วมกับรัฐบาล กลับมาอยู่ในพื้นที่ ณ บ้านเข็กน้อย ในปี พ.ศ. 2513 ต่อมาในปี พ.ศ. 2526 กลุ่มที่เข้าร่วมคอมมิวนิสต์ได้มาอยู่ร่วมเมื่อสิ้นสุดการสู้รบระหว่างรัฐบาลและคอมมิวนิสต์จนกระทั่งปัจจุบัน ซึ่งในระหว่างนี้รัฐเพิ่งเข้ามาเกี่ยวข้องโดยเริ่มจากปี พ.ศ. 2502-2509 โดยมีมติ ครม. กันพื้นที่เพื่อจัดตั้งนิคมสงเคราะห์ชาวเขา จำนวน 212,500 ไร่ ประกาศพื้นที่เป็นอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวงทับที่ของชาวบ้าน ในปี พ.ศ. 2506 กองทัพภาคที่ 3 ขอใช้พื้นที่เพื่อความมั่นคงจำนวน 20,000 ไร่ ในปี พ.ศ. 2515 มีกฎหมายที่ราชพัสดุในปี พ.ศ. 2518 และในปี พ.ศ. 2545 ครม. ก็ได้มีมติให้คืนที่ดินนิคมฯ บางส่วนแก่กรมป่าไม้ อันเป็นการเข้ามาภายหลังการมีอยู่ก่อนแล้วของชุมชนม้งในเขตรอยต่อสามจังหวัด เพชรบูรณ์ พิษณุโลกและเลย

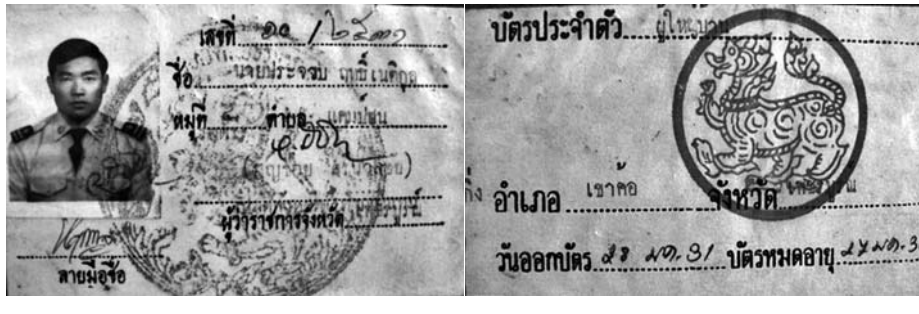
บัตรประจำตัวผู้ใหญ่บ้าน นายโก๊ะ แซ่หยาง (สืบทายาท) พ.ศ. 2510

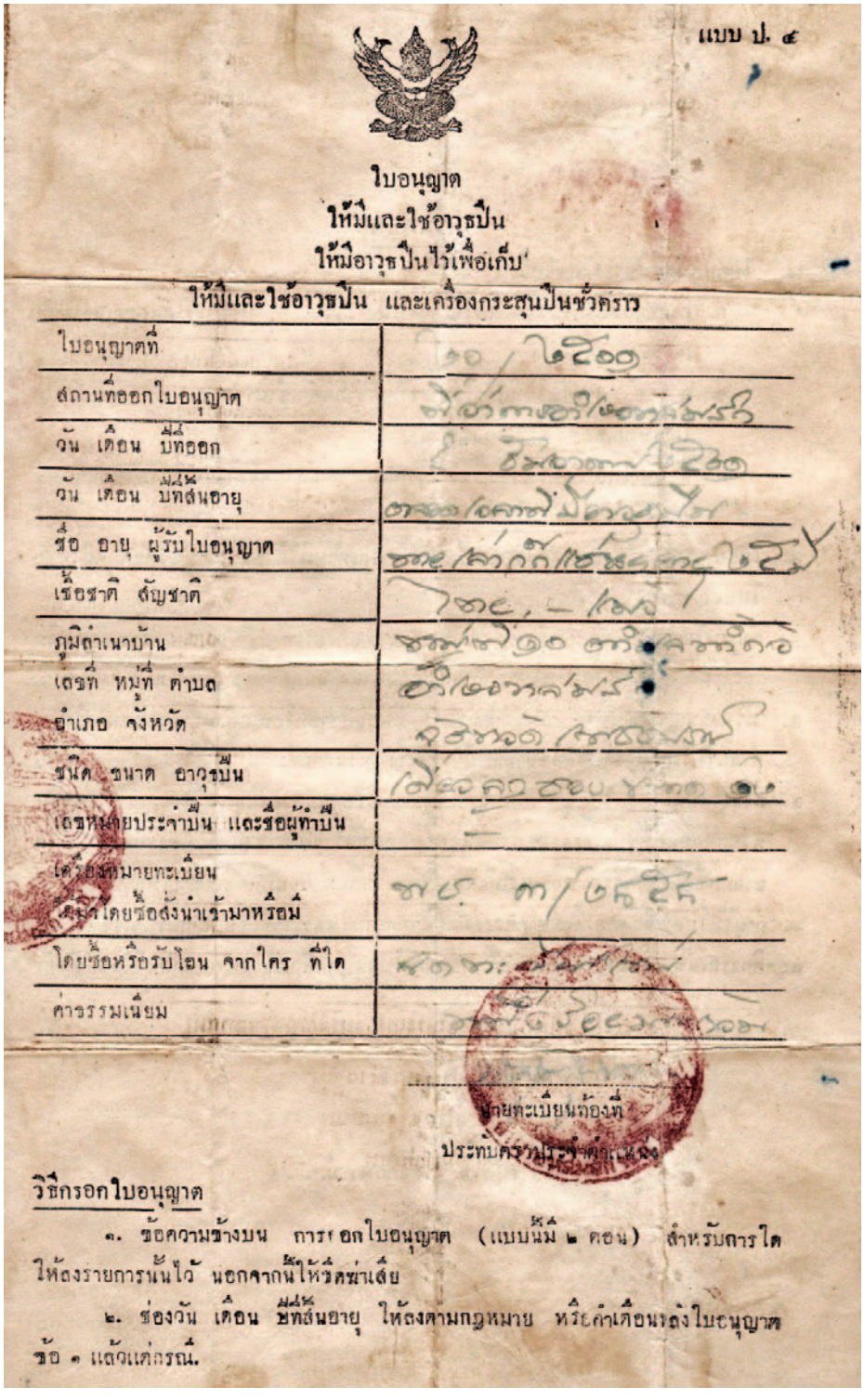

หนังสือรับรองการฝึกอบรม ผู้บังคับหมวด ชขส. รุ่น 1 เล่าโก๊ะ แซ่หยาง (สืบทายาท) พ.ศ. 2513

บัตรประจำตัว ชขส. โก๊ะ แซ่หยาง (สืบทายาท) พ.ศ. 2525

แบบ ป. ๔

ใบอนุญาต
ให้มีและใช้อาวุธปืน
ให้มีอาวุธปืนไว้เพื่อเก็บ
ให้มีและใช้อาวุธปืน และเครื่องกระสุนปืนชั่วคราว

ใบอนุญาตที่	๑๐ / ๒๕๐๑
สถานที่ออกใบอนุญาต	นายทะเบียนท้องที่
วัน เดือน ปีที่ออก	๕ มีนาคม ๒๕๐๑
วัน เดือน ปีที่สิ้นอายุ	๔ มีนาคม ๒๕๐๔
ชื่อ อายุ ผู้รับใบอนุญาต	นาย [illegible] อายุ ๔๐ ปี
เชื้อชาติ สัญชาติ	ไทย, -
ภูมิลำเนาบ้าน	บ้านเลขที่ ๑๐ ตำบล
เลขที่ หมู่ที่ ตำบล	ตำบลวังหิน
อำเภอ จังหวัด	อำเภอวังน้ำเขียว
ชนิด ขนาด อาวุธปืน	ปืนลูกซอง ๒ นัด
เลขหมายประจำปืน และชื่อผู้ทำปืน	-
เครื่องหมายทะเบียน ที่ทำโดยชื่อสั่งนำเข้ามาหรือมี	๒๕ ก / ๐๘๕๕
โดยซื้อหรือรับโอน จากใคร ที่ใด	[illegible]
ค่าธรรมเนียม	[illegible]

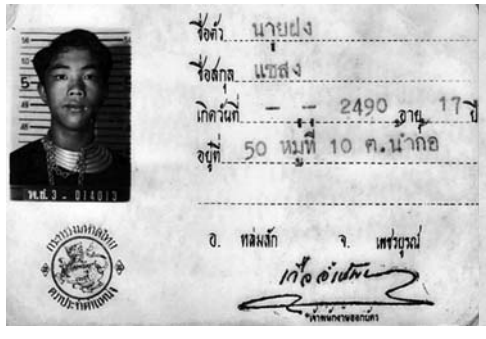
นายทะเบียนท้องที่
ประทับตราประจำตำแหน่ง

วิธีกรอกใบอนุญาต

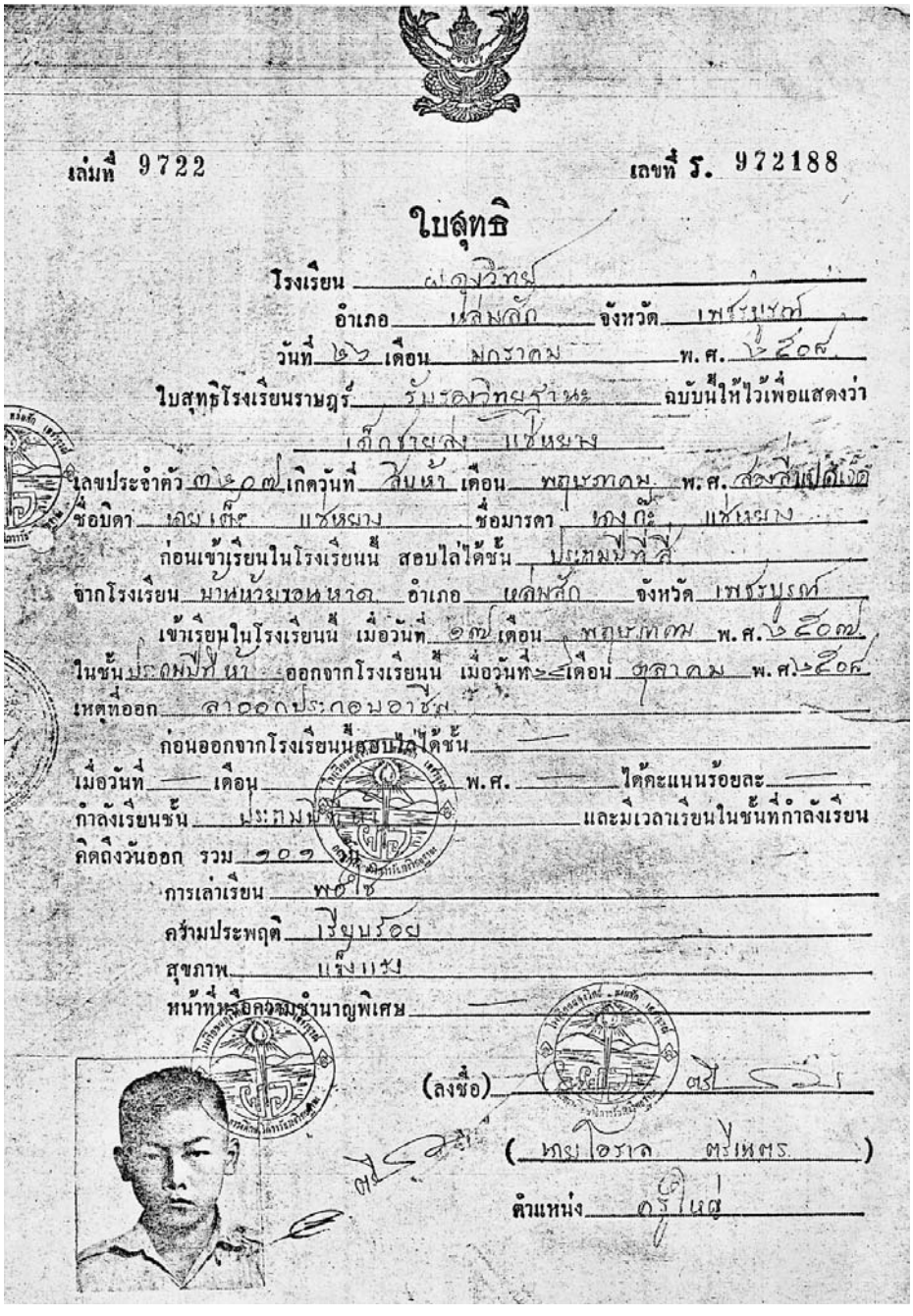
๑. ข้อความข้างบน การออกใบอนุญาต (แบบนี้มี ๒ ตอน) สำหรับการใด ให้ลงรายการนั้นไว้ นอกจากนี้ให้ขีดฆ่าเสีย

๒. ช่องวัน เดือน ปีที่สิ้นอายุ ให้ลงตามกฎหมาย หรือคำเตือนท้ายใบอนุญาต ข้อ ๑ แต่ละกรณี.

ชื่อตัว นางไม้
ชื่อสกุล แซหยาง
เกิดวันที่ – – 2475 อายุ 32 ปี
อยู่ที่ 35 หมู่ที่ 10 ต.น้ำก้อ
อ. ทุ่งผึ้ง จ. เชียงรุ่ง
สำนักงานทะเบียน
บัตรประจำตัวประชาชน
วันออกบัตร
11 ส.ค.2507
บัตรหมดอายุ
10 ส.ค.2513
กระทรวงมหาดไทย

ชื่อตัว นายฝง
ชื่อสกุล แซฮง
เกิดวันที่ – – 2490 อายุ 17 ปี
อยู่ที่ 50 หมู่ที่ 10 ต.น้ำก้อ
อ. ทุ่งผึ้ง จ. เชียงรุ่ง
สำนักงานทะเบียน
บัตรประจำตัวประชาชน
วันออกบัตร
10 ส.ค.2507
บัตรหมดอายุ
9 ส.ค.2513
กระทรวงมหาดไทย

ชื่อตัว นายคือ
ชื่อสกุล แซวาง
เกิดวันที่ – – 2481 อายุ 26
อยู่ที่ 1 หมู่ที่ 10 ต.น้ำก้อ
อ. ทุ่งผึ้ง จ. เชียงรุ่ง
สำนักงานทะเบียน
บัตรประจำตัวประชาชน
วันออกบัตร
11 ส.ค.2507
บัตรหมดอายุ
10 ส.ค.2513
กระทรวงมหาดไทย

เล่มที่ 9722 เลขที่ ร. 922188

ใบสุทธิ

โรงเรียน ผดุงวิทย์

อำเภอ เมืองลับ จังหวัด เพชรบูรณ์

วันที่ ๒๖ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๔๐๙

ใบสุทธิโรงเรียนราษฎร์ รัมรอมวิทยาคาร ฉบับนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่า

เด็กชายลง แซ่หยาง

เลขประจำตัว ๓๖๐๗ เกิดวันที่ สิบห้า เดือน พฤษภาคม พ.ศ. สองสี่สองเอ็ด

ชื่อบิดา เคย เต็ง แซ่หยาง ชื่อมารดา หงี่ แซ่หยาง

ก่อนเข้าเรียนในโรงเรียนนี้ สอบไล่ได้ชั้น ประถมปีที่ ๕

จากโรงเรียน มาหน้าวอนหาด อำเภอ เมืองลับ จังหวัด เพชรบูรณ์

เข้าเรียนในโรงเรียนนี้ เมื่อวันที่ ๑๗ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๐๗

ในชั้น ประถมปีที่ ๑ ออกจากโรงเรียนนี้ เมื่อวันที่ ๒๔ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๐๘

เหตุที่ออก ลาออกประกอบอาชีพ

ก่อนออกจากโรงเรียนนี้สอบไล่ได้ชั้น —

เมื่อวันที่ — เดือน — พ.ศ. — ได้คะแนนร้อยละ —

กำลังเรียนชั้น ประถมปีที่ ๕ และมีเวลาเรียนในชั้นที่กำลังเรียน

คิดถึงวันออก รวม ๑๐๑ วัน

การเล่าเรียน ปานใช้

ความประพฤติ เรียบร้อย

สุขภาพ แข็งแรง

หน้าที่หรือความชำนาญพิเศษ —

(ลงชื่อ) ตรี ร้อย

(นาย โอราล ตรีเหตร)

ตำแหน่ง ครูใหญ่

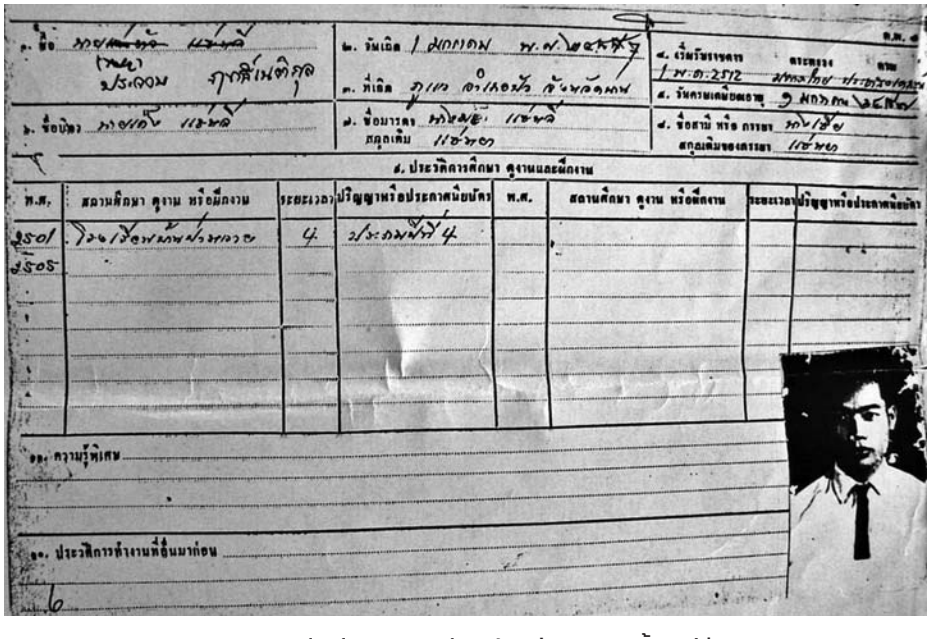
ภาพถ่ายชาวม้งที่นับถือศาสนาคริสต์โปรเตสแตนต์ (คริสเตียน)
บ้านเข็กเก่า พ.ศ. 2504
(ถ่ายโดยมิชชันนารี โอ เอ็ม เอฟ)

ภาพถ่ายครอบครัวชาวม้งบ้านเข็กเก่า จำปี พ.ศ. ไม่ได้
(ถ่ายโดยมิชชันนารี โอ เอ็ม เอฟ)

ภาพถ่ายบริเวณหมู่บ้านป่าหวาย จำปี พ.ศ. ไม่ได้
(ถ่ายโดยมิชชันนารี โอ เอ็ม เอฟ)

เอกสารแสดงความมีอยู่ของโรงเรียนบ้านป่าหวาย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2501

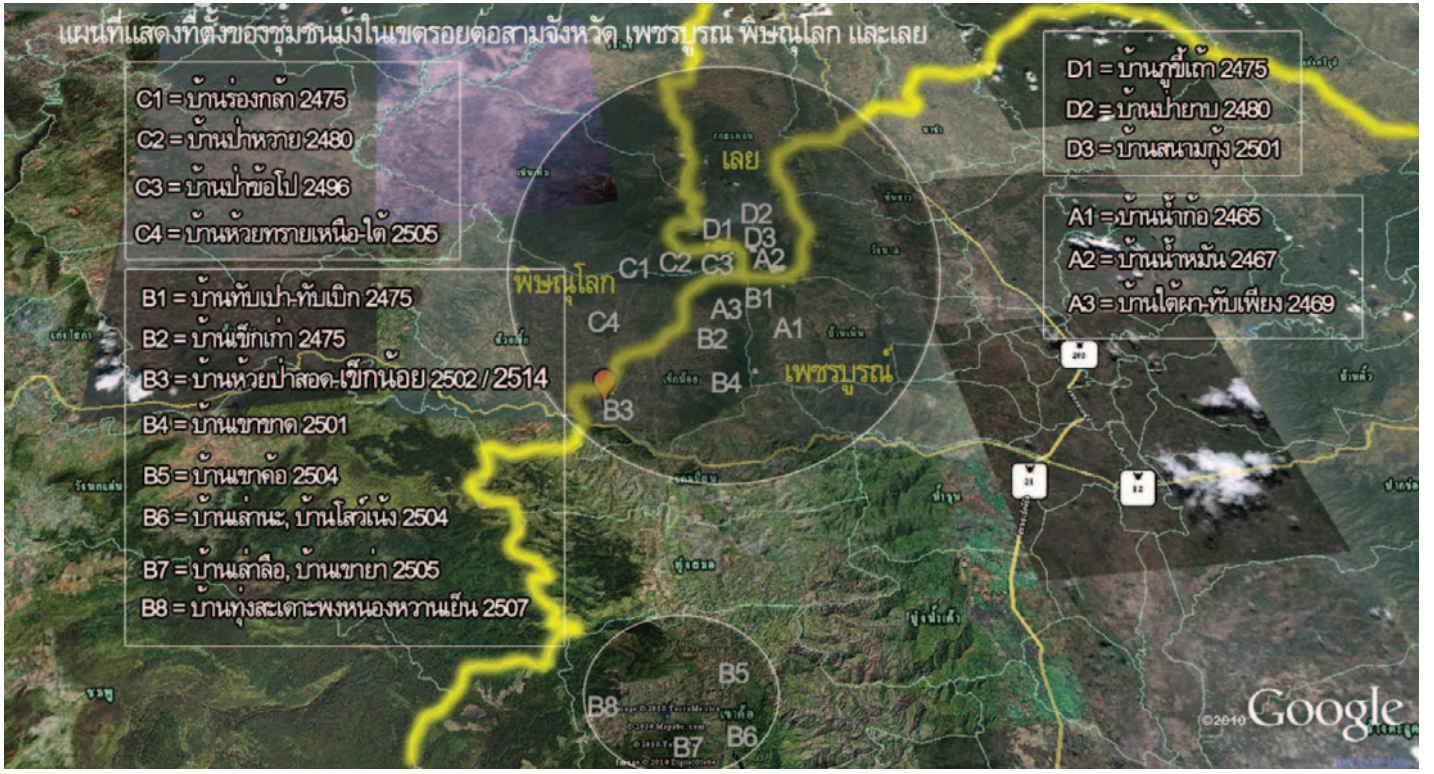

ภาพถ่ายผู้อาวุโสชาวม้งผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์กลุ่ม พ.ศ. 2553
(ถ่ายโดย ดะ ทรงสวัสดิ์วงศ์)

ชาว (ม้ง) บ้านเข็กน้อยออกมาคัดค้านการส่งคืนที่ดินของกองทัพภาคที่ 3 และ
การสำรวจรังวัดของธนารักษ์จังหวัดเพชรบูรณ์ตามโครงการ 1 ล้านไร่กรมธนารักษ์
เมื่อ พ.ศ. 2553 (ถ่ายโดย ยงยุทธ สืบทายาท)

แผนที่แสดงที่ตั้งของชุมชนม้งในเขตรอยต่อสามจังหวัด เพชรบูรณ์ พิษณุโลก และเลย

เส้นทางการเคลื่อนย้ายชุมชนม้งเขตเพชรบูรณ์	ก่อนปี พ.ศ. 2465	จาก A1 → A2 → A3
เส้นทางการเคลื่อนย้ายชุมชนม้งเขตเพชรบูรณ์	ก่อนปี พ.ศ. 2475	จาก B2 → B3, B4, B5, B6, B7, B8 →→ B3
เส้นทางการเคลื่อนย้ายชุมชนม้งเขตพิษณุโลก	ก่อนปี พ.ศ. 2475	จาก C1 → C2, C3 → C4, C2 →→ B3
เส้นทางการเคลื่อนย้ายชุมชนม้งเขตเลย	ก่อนปี พ.ศ. 2475	จาก D1 → D2, D3 →→ B3

ผู้อาวุโสชาวม้งในพื้นที่ที่ร่วมให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เข็กน้อย

(ข้อมูลและอายุของผู้อาวุโส ณ ปี 2553)

ชื่อ นายประจวบ ฤทธิ์เนติกุล **อายุ** 66 ปี **เกิด** 1 มกราคม 2487
สถานที่เกิด จังหวัดน่าน
อยู่บ้านเลขที่ 1 หมู่ 4 ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ 67280
ตำแหน่งสำคัญ อดีตผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านป่าหวาย อดีตล่ามแปลภาษาศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา อดีตผู้ใหญ่บ้านเข็กน้อย อดีตกำนันตำบลแคมป์สน และอดีตกำนันตำบลเข็กน้อย

ชื่อ นายมา แซ่หลี **อายุ** 75 ปี **เกิด** 10 เมษายน 2478 **สถานที่เกิด** จังหวัดน่าน
อยู่บ้านเลขที่ 5 หมู่ 4 ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ 67280
ตำแหน่งสำคัญ อดีตผู้ใหญ่บ้าน (ไม่มีหมายตั้ง) บ้านป่าหวาย

ชื่อ นายจักรวาล การุณบริรักษ์ **อายุ** 62 ปี **เกิด** 2491 **สถานที่เกิด** จังหวัดน่าน
อยู่บ้านเลขที่ 13/2 หมู่ 4 ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ 67280
ตำแหน่งสำคัญ อดีตหัวหน้าหมู่ กองร้อย ชชส. ที่ 31

ชื่อ นายจูต้อง แซ่หลอ **อายุ** 60 ปี **เกิด** 5 ธันวาคม 2493
สถานที่เกิด บ้านป่ายาบ จังหวัดเลย
อยู่บ้านเลขที่ 44 หมู่ 9 ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ 67280
ตำแหน่งสำคัญ -

ชื่อ นายแสงชัย ทรงสวัสดิ์วงศ์ **อายุ** 69 ปี **เกิด** 2484 **สถานที่เกิด** จังหวัดน่าน
อยู่บ้านเลขที่ 74 หมู่ 6 ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ 67280
ตำแหน่งสำคัญ อดีตผู้นำหมู่บ้านเขาค้อ

ชื่อ นายปรีชา แซ่เฮอ **อายุ** 51 ปี **เกิด** 19 กันยายน 2502
สถานที่เกิด บ้านเล่านะ จังหวัดเพชรบูรณ์
อยู่บ้านเลขที่ 111 หมู่ 9 ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ 67280
ตำแหน่งสำคัญ -

เข็กน้อยท่ามกลางสังคมไทย

1. การต่อสู้ระหว่างรัฐบาลไทยและพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

ระหว่างปี พ.ศ. 2511-2526 รวมระยะเวลา 15 ปีเต็ม ที่ชาวม้งในพื้นที่รอยต่อสามจังหวัด เพชรบูรณ์ พิษณุโลกและเลย ต้องจับอาวุธสงครามมาต่อสู้กันเอง โดยฝ่ายหนึ่งอยู่ข้างรัฐบาล อีกฝ่ายหนึ่งอยู่ข้างพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทั้งสองฝ่าย ในสนามรบไม่มีญาติพี่น้อง ไม่มีคำว่าปรานี เมื่อเผชิญหน้ากันต่างฝ่ายต่างก็ต้องเข่นฆ่าอีกฝ่ายหนึ่ง แต่เนื่องจากพรรคคอมมิวนิสต์ได้มวลชนชาวม้งไปมากกว่าและอยู่ในสมรภูมิที่ได้เปรียบกว่า ฝ่ายรัฐบาลโดยเฉพาะทหารและฝ่ายความมั่นคงจึงมองว่าชาวม้งที่เข้าร่วมพรรคคอมมิวนิสต์เป็นภัยต่อความมั่นคงและเป็นผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ (ผกค.) ส่วนชาวม้งที่เข้าร่วมกับรัฐบาลด้วยการเป็นทหารชาวเขาอาสาสมัคร (ชขส.) นั้นก็มีบางครั้งที่ถูกระแวงว่าจะสมรู้ร่วมคิดกับชาวม้งที่เข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์ ทั้งนี้ก็เพราะว่าทุกครั้งที่ปะทะกันชาวม้งที่เป็น ชขส. จะได้รับความสูญเสียน้อยกว่าทหารที่ไม่ใช่ ชขส. หรือเมื่อได้ยิน ชขส. สื่อสารกันเป็นภาษาม้งก็มักจะระแวง แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากว่ากองร้อยชาวเขาอาสาสมัครที่ 31 มีผู้บังคับกองร้อยเป็นชาวม้งตั้งแต่เริ่มก่อตั้งมา มีการปรับความเข้าใจกันตลอด จึงทำให้ไม่เกิดปัญหาบานปลายจนนำไปสู่การขัดแย้งกันเอง ชขส. ทุกนายล้วนต่อสู้เคียงบ่าเคียงไหล่กับทหารทุกนายอย่างไม่คิดถึงชีวิตของตัวเอง สมกับความเป็นผู้กล้าตามที่ได้รับการจารึกชื่อในบัญชีรายชื่อผู้เสียสละที่กองทัพภาคที่ 3 จัดทำขึ้นในเวลาต่อมา สำหรับ ชขส. ที่ยังมีชีวิตอยู่ ก็ได้รับบัตรประจำตัวทหารผ่านศึกเมื่อการต่อสู้สิ้นสุดลงและกองร้อยชาวเขาอาสาสมัครที่ 31 ก็ยุบเลิกไป แต่กองทัพภาคที่ 3 ได้จัดตั้งกองร้อยทหารพรานที่ 3406 เข้ามาแทนจนกระทั่งปี พ.ศ. 2532 ก็ยุบเลิก และถอนกำลังทหารในพื้นที่ออกไปจนหมดสิ้น ส่วนพื้นที่ตั้งฐานปฏิบัติการก็มอบให้ชมรมทหารผ่านศึกบ้านเข็กน้อยใช้ประโยชน์ของชมรมต่อมาจนปัจจุบัน

รายชื่อผู้บังคับกองร้อยชาวเขาอาสาสมัครที่ 31

1. นายเล่าโก๊ะ แซ่หยาง (นายโก๊ะ สืบทายาท)
2. นายกำจัด แสนยากุล
3. นายเด๊อะ แซ่หว้า (นายสุชาติ ชาววิวัฒน์)

สถานการณ์ความเสียเปรียบของฝ่ายรัฐบาลลดลงเมื่อได้ชาวม้งส่วนหนึ่งมาเป็น ชขส. โดยมีสัญญาสุภาพบุรุษว่าเมื่อการต่อสู้สิ้นสุดลงจะให้ที่ดินเพื่ออยู่ทำกินและอาศัยตราบ

ชั่วลูกชั่วหลาน จนกระทั่งในช่วงท้ายของการสู้รบสถานการณ์ได้เปรียบก็ตกเป็นของรัฐบาล เมื่อได้มวลชนชาวม้งจากพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยมาเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ทั้งหมดตามนโยบาย 66/23

จึงอาจกล่าวได้ว่าชาวม้งเข็กน้อยในพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายรัฐบาล หรือฝ่ายคอมมิวนิสต์ ก็ล้วนแต่เป็นผู้ร่วมสร้างเข็กน้อยมาด้วยกัน เพราะหากไม่มี ชขส. ก็ไม่สามารถยึดกุมพื้นที่เข็กน้อยไว้ได้ และหากไม่มี ผรท. ก็ไม่สามารถเอาชนะพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในพื้นที่ได้ตามนโยบายที่ประกาศออกมา

ด้วยความที่เข็กน้อยเป็นชุมชนชาวม้งขนาดใหญ่ เคยมีประวัติการเข้าร่วมกับฝ่ายตรงข้ามรัฐบาลอย่างแข็งขัน จึงทำให้ฝ่ายความมั่นคงและสังคมไทยมองว่าชาวเข็กน้อยยังเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อความมั่นคงของรัฐ ถูกมองเป็นคนที่ไม่ใช่คนไทย ความทุ่มเทในการพัฒนาพื้นที่ให้มีความเจริญจึงเป็นไปได้ช้ามาก จะเห็นว่าภายหลังจากสิ้นสุดการสู้รบในพื้นที่แล้ว รัฐก็ยังไม่มีแผนพัฒนาด้านสาธารณูปโภคที่จำเป็น เช่น น้ำประปา ถนน สะพาน ข้ามลำห้วยต่างๆ ทำให้ชาวเข็กน้อยต้องลุกฮือออกมาเรียกร้อง รัฐถึงดำเนินการให้ นอกจากนี้แล้วรัฐก็ยังเพิกเฉยต่อสัญญาสุภาพบุรุษที่เคยให้ไว้ ตลอดจนการไม่ปฏิบัติตามนโยบาย 66/23 ที่เกี่ยวข้องกับ ผรท. และกลายเป็นประเด็นปัญหาในข้อเรียกร้องสิทธิที่ดินของชาวเข็กน้อยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 เป็นต้นมา

ทหารกองร้อย ชขส. ที่ 31 สรงน้ำพระพุทธรูปในวันสงกรานต์ ปี 2517 บริเวณศาลาประชาคมของหมู่บ้าน

2. ข้อพิพาทระหว่างรัฐกับชาวเข็กน้อยอันเนื่องมาจากการประกาศเขตพื้นที่อนุรักษ์

ด้วยวิถีชีวิตของชาวม้ง การเลือกที่อยู่อาศัยและที่ทำกินในเขตพื้นที่ป่าเขา ห่างไกลสังคมพื้นราบ จึงเลือกตั้งถิ่นฐานในพื้นที่เข็กน้อย และที่ใกล้เคียง แต่เมื่อรัฐมีนโยบายประกาศพื้นที่อนุรักษ์ต่างๆ ก็จะเลือกพื้นที่ป่าเขาที่ยังมีทรัพยากรธรรมชาติอยู่โดยไม่สนใจว่าในเขตพื้นที่ดังกล่าวจะมีชุมชนเดิมตั้งอยู่ก่อนหรือไม่ จึงมีการประกาศพื้นที่ป่าอนุรักษ์ต่างๆ เช่น ป่าสงวนแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า ทับพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของชาวม้งเข็กน้อยโดยไม่ได้กันพื้นที่เหล่านั้นออกจากที่อนุรักษ์ทั้งหลายซึ่งประกาศทับที่ในภายหลัง ก่อให้เกิดปัญหาและข้อยุ่งยากตามมาและกระทบกับวิถีชีวิตของชาวม้งในพื้นที่เป็นอย่างมาก กล่าวคือ รูปแบบการทำไร่หมุนเวียนต้องเปลี่ยนมาเป็นการทำไร่ในที่เดิมซ้ำๆ ถูกจับกุมดำเนินคดีในข้อหาฝ่าฝืนกฎหมายป่าไม้ต้องถูกจำคุกและปรับไหมเป็นเงินจำนวนมาก ตลอดจนมีข้อจำกัดในการพัฒนาและใช้ประโยชน์ที่ดินไม่เต็มที่ เป็นต้น

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2530-2535 มีการจับกุมและดำเนินคดีในข้อหาฝ่าฝืนกฎหมายป่าไม้เป็นจำนวนมาก เกิดการกระทบกระทั่งกันระหว่างชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ป่าไม้ถึงขั้นว่าจะใช้กำลังและอาวุธต่อกัน แต่ในที่สุดทางเจ้าหน้าที่ป่าไม้ก็ผ่อนคลายความเข้มงวดลงทำให้สถานการณ์ดีขึ้นตามลำดับ

ปี พ.ศ. 2515 มีประกาศคณะปฏิวัติ เพิกถอนที่อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวงจำนวน 20,000 ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ในเขตตำบลเข็กน้อยทั้งหมด แต่ก็ต้องตกเป็นที่ราชพัสดุตาม พ.ร.บ. ที่ราชพัสดุ ซึ่งออกในปี พ.ศ. 2518 และกองทัพภาคที่ 3 ได้ทำเรื่องส่งมอบที่ดินแปลงดังกล่าวให้กรมธนารักษ์ในปี พ.ศ. 2525 กรมธนารักษ์โดยธนารักษ์ในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ได้เข้ามาแจ้งกับชาวเข็กน้อยว่าจะทำการสำรวจนำที่ดินทั้งหมดเข้าโครงการ 1 ล้านไร่ธนารักษ์ ชาวเข็กน้อยจึงลุกขึ้นมาคัดค้านต่อต้านและเรียกร้องสิทธิที่ดิน

ปี พ.ศ. 2554 มีความพยายามจะส่งคืนพื้นที่ในเขตตำบลเข็กน้อยในส่วนที่เคยมีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อปี พ.ศ. 2502 ให้เป็นที่นิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาภูลมโล เนื้อที่ประมาณ 40,000 ไร่ ในจำนวนเนื้อที่ทั้งหมด 212,500 ไร่ กลับไปให้กรมป่าไม้ โดยอ้างว่าที่นิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาภูลมโลยังไม่มีสถานะเป็นที่นิคมฯ ตาม พ.ร.บ. ที่นิคมสร้างตนเอง เพราะคณะรัฐมนตรียังมิได้ออกเป็นพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นที่นิคมสร้างตนเองตามกฎหมาย ทั้งนี้ภายหลังจากที่ศูนย์พัฒนาสังคม หน่วยที่ 38 จังหวัด

เพชรบูรณ์ มีคำสั่งให้ชาวม้งทับเบิกยุติการก่อสร้างสิ่งก่อสร้างใดๆ ในพื้นที่ทำกินนอกจากทำการเกษตร จนนำไปสู่การฟ้องร้องเป็นคดียังศาลปกครองพิษณุโลก และศาลปกครองมีคำสั่งว่าศูนย์พัฒนาสังคม หน่วยที่ 38 จังหวัดเพชรบูรณ์ ไม่มีอำนาจฟ้องเพราะที่ดินเป็นของกรมป่าไม้ตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. 2484 จึงทำให้ศูนย์ฯ มีนโยบายจะส่งคืนพื้นที่นิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาที่อยู่ในเขตตำบลเข็กน้อยให้กับกรมป่าไม้ ชาวเข็กน้อยจึงได้ออกมาคัดค้านและทวงถามความชัดเจนจากศูนย์ฯ ในที่สุดศูนย์ฯ ก็ยืนยันว่าไม่มีนโยบายจะส่งคืนที่ดินแปลงดังกล่าวให้กับกรมป่าไม้แต่อย่างใด ชาวเข็กน้อยจึงได้ยุติเรื่องไป

ถึงแม้ว่าจะไม่มีปัญหากับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ในเขตพื้นที่ตำบลเข็กน้อย แต่เนื่องจากว่าชาวเข็กน้อยจำนวนหนึ่งมีที่ทำกินในเขตพื้นที่ตำบลห้วยเฮี้ย อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ติดต่อกับตำบลเข็กน้อย และชาวเข็กน้อยได้ทำกินในพื้นที่มาก่อนแล้ว ต่อมาพื้นที่ดังกล่าวนี้ถูกประกาศทับเป็นที่อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง ปัจจุบันจึงยังมีเหตุความขัดแย้งกันระหว่างเจ้าหน้าที่ป่าไม้และชาวม้งเข็กน้อยอยู่เนืองๆ ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2555-2560 มีการจับกุมและดำเนินคดีกับชาวม้งเข็กน้อยหลายสิบราย และปัจจุบันสถานการณ์ความขัดแย้งในที่อุทยานแห่งชาติในพื้นที่ก็ยังมีอยู่

3. สงครามยาเสพติด

ในอดีต ชาวม้งเข็กน้อยมีชีวิตอยู่กับการปลูกฝิ่น และเสพฝิ่น ต่อมาเมื่อรัฐบาลประกาศห้ามปลูกฝิ่น และห้ามเสพฝิ่น ก็ทำให้ชาวม้งในพื้นที่ลดจำนวนพื้นที่ปลูกฝิ่นลงและหมดไปในท้ายที่สุด แต่เนื่องจากยังมีผู้เสพอยู่จึงยังคงมีการลักลอบปลูกเป็นแปลงเล็กแปลงน้อยในพื้นที่ห่างไกลตามหุบเขา และมีขบวนการค้ายาฝิ่นผิดกฎหมายประปราย แต่ก็ไม่ถึงกับเป็นปัญหาใหญ่ของรัฐบาล เนื่องจากว่ายังมีจำนวนผู้เสพฝิ่นตกค้างอยู่เป็นจำนวนมาก ขบวนการค้ายาฝิ่นจึงยังมีอยู่และทำให้ชาวม้งในพื้นที่ถูกมองว่ามีความเกี่ยวข้องกับขบวนการยาเสพติดและเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ

ในปี พ.ศ. 2535-2540 เป็นช่วงที่มีการรณรงค์ต่อต้านการค้าและเสพยาฝิ่นจากทั้งภาครัฐและเอกชน มีการจัดตั้งศูนย์บำบัดยาฝิ่นเกิดขึ้นมากมาย เพื่อบำบัดและฟื้นฟูสภาพผู้เสพยาให้สามารถเลิกเสพยากลับมาเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของชาติต่อไป เข็กน้อยจึงเป็นศูนย์กลางของการบำบัดและฟื้นฟูสภาพโดยการสนับสนุนของสภาคริสตจักรในประเทศไทย มีการขยายผลการทำงานเชิงรณรงค์และเกิดเป็นเครือข่ายชุมชนม้ง 24 หมู่บ้านใน 3 จังหวัด คือเพชรบูรณ์ พิษณุโลกและเลย และมีศูนย์ประสานงานแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนม้ง

3 จังหวัด (ศปสม.) เป็นกองเลขานุการดำเนินการ ปัจจุบัน ศปสม. ไม่มีแล้ว แต่เครือข่ายชุมชนม้ง 24 หมู่บ้านใน 3 จังหวัด ยังมีการประสานงานกันอยู่ และมีการขยายความร่วมมือครอบคลุมประเด็นวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยร่วมกับเครือข่ายชุมชนม้งระดับประเทศ

เมื่อปัญหาฝิ่นอ่อนตัวลง และหมดไปในเวลาต่อมา ก็เกิดปัญหายาเสพติดตัวใหม่เข้ามา นั่นคือ ยาม้า ต่อมาเปลี่ยนชื่อเรียกเป็น ยาบ้า และรุนแรงมากขึ้นตามลำดับ

ในปี พ.ศ. 2545-2550 รัฐบาลมีนโยบายปราบปรามขั้นรุนแรง ถึงกับประกาศทำสงครามกับขบวนการค้ายาเสพติด มีการวิสามัญ จับกุมดำเนินคดีอย่างเฉียบขาดทุกพื้นที่ เข็กน้อยจึงเป็นพื้นที่หนึ่งในแผนการปราบปรามของรัฐบาลในสมัยนั้น และเข็กน้อยถูกจัดเป็นเขตพื้นที่สีชมพู (อันตราย) โดยเฉพาะหมู่บ้านห้วยน้ำขาว ไม่มีหน่วยงานรัฐใดกล้าเข้าพื้นที่ และส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของชาวเข็กน้อยเป็นอย่างมาก ถึงขั้นที่ว่าชาวเข็กน้อยขับรถไปถึงจุดตรวจที่ไหนของภาคเหนือก็ตามจะต้องถูกเรียกตรวจค้นอย่างละเอียดทุกที่ทุกคน มีชาวเข็กน้อยถูกวิสามัญจำนวนมากกว่า 100 คน มีผู้ถูกบังคับให้สูญหายจำนวนหลายสิบคน และถูกจับกุมดำเนินคดีเป็นจำนวนมาก

4. การเคลื่อนย้ายของชาวม้งลาว

ภายหลังการปิดตัวของม้งถ้ำกระบอกช่วงปี พ.ศ. 2546 ยังมีชาวม้งจากประเทศลาวที่ตกค้างไม่ผ่านการสัมภาษณ์ไปประเทศที่สามก็กระจายออกไปอยู่ตามที่ต่างๆ และมีจำนวนหนึ่งย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ที่บ้านห้วยน้ำขาว ตำบลเข็กน้อย ในปี พ.ศ. 2547 และทยอยเข้ามาเรื่อยๆ ต่อมาปรากฏว่าชาวม้งจากประเทศลาวหลบหนีเข้ามาสมทบอีกจำนวนมากภายในระยะเวลาอันสั้นระหว่างปี พ.ศ. 2547-2552 มีจำนวนชาวม้งลาวมากกว่า 6,000 คน เกือบเท่าจำนวนประชากรเข็กน้อย มีการเรียกร้องขอไปอยู่ยังประเทศที่สาม องค์การระหว่างประเทศ และรัฐต้องมาจัดการดูแลเพื่อความสงบเรียบร้อย แต่ไม่มีประเทศใดยอมรับชาวม้งลาวกลุ่มนี้ ในที่สุดรัฐบาลไทยจึงต้องส่งชาวม้งลาวกลุ่มนี้กลับประเทศลาวจนหมดสิ้นในปี พ.ศ. 2552 ภายใต้ความร่วมมือระหว่างประเทศไทยและลาว

จากการที่ชาวม้งลาวเข้ามาอยู่ที่เข็กน้อยจำนวนมาก แม้จะเป็นช่วงระยะเวลาไม่นานนัก แต่ก็อยู่ในสถานะเข้าเมืองผิดกฎหมาย มักถูกทางการจับกุมและดำเนินคดีบ่อยครั้ง ถูกจำกัดอาณาบริเวณพื้นที่พักพิง มีการดำเนินคดีแก่ชาวบ้านที่ให้ความช่วยเหลือและให้ที่อยู่อาศัยแก่ชาวม้งลาวจนไม่มีชาวบ้านคนไหนกล้าให้ความช่วยเหลือ ชาวม้งลาวทั้งหมดต้องออกมาสร้างเพิงบ้านอยู่ตามสองข้างทางตามถนนสายหลักจากบ้านห้วยน้ำขาวมาทาง

เข็กน้อยเป็นที่น่าอเนจอนาถอย่างยิ่ง มีการเสนอข่าวไปทั่วโลก ทำให้สังคมไทยที่ไม่รู้จักชาวม้งเข็กน้อยมาก่อน เกิดความเข้าใจผิดคิดว่าชาวม้งที่อยู่ในพื้นที่เข็กน้อยทั้งหมดเป็นชาวม้งลาว ดังนั้นพวกที่ยังเหลืออยู่จึงไม่ใช่คนไทยและเป็นผู้มาทีหลัง ซึ่งความจริงแล้วไม่เกี่ยวกัน

5. การเรียกร้องสิทธิในที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย

สืบเนื่องจากการที่กองทัพภาคที่ 3 ได้จัดตั้งกองร้อยชาวเขาอาสาสมัคร (ชขส.) ในพื้นที่เข็กน้อยเมื่อปี พ.ศ. 2513 และได้ให้สัญญาสุภาพบุรุษแก่ ชขส. ว่าเมื่อการสู้รบสิ้นสุดลงจะมอบกรรมสิทธิ์ที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยให้อยู่และทำกินไปจนชั่วลูกชั่วหลาน มีการจัดตั้งเป็นหมู่บ้านเข็กน้อยในปีต่อมา และมีนโยบายให้ชาวบ้านขยายพื้นที่ทำกินออกไปให้มากขึ้น ต่อมาได้ออกประกาศคณะปฏิวัติ พ.ศ. 2515 เพิกถอนพื้นที่ของเข็กน้อยจำนวน 20,000 ไร่ออกจากอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง โดยมีวัตถุประสงค์ให้ชาวเขาทำกินและอยู่อาศัย และสร้างที่ทำการของหน่วยงานราชการในพื้นที่ พื้นที่ดังกล่าวจึงไม่ใช่ที่อุทยานแห่งชาติอีกต่อไป แต่ในปี พ.ศ. 2518 ปรากฏว่ามีการตรากฎหมายที่ราชพัสดุ ส่งผลให้ที่ดินตามประกาศคณะปฏิบัติ เมื่อปี พ.ศ. 2515 นี้ต้องตกเป็นกรรมสิทธิ์ของกรมธนารักษ์ตามกฎหมาย กองทัพภาคที่ 3 ก็อ้างผลของกฎหมายที่ราชพัสดุนี้ส่งมอบพื้นที่ 20,000 ไร่นี้ให้กรมธนารักษ์ ในขณะที่กองทัพภาคที่ 3 ยังไม่ได้ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามสัญญาสุภาพบุรุษ และนโยบาย 66/23 ในต้นปี พ.ศ. 2553 กรมธนารักษ์จึงเข้ามาในพื้นที่และแจ้งกับชาวเข็กน้อยว่าที่ดินในตำบลเข็กน้อยนี้เป็นที่ราชพัสดุ มีกรมธนารักษ์เป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ และจะดำเนินการสำรวจขึ้นทะเบียนเป็นรายแปลงเพื่อนำออกให้เช่าตามโครงการ 1 ล้านไร่กรมธนารักษ์ คิดค่าเช่าในอัตราไร่ละไม่ต่ำกว่า 20 บาท โดยจะให้สิทธิการเช่าแก่ชาวเข็กน้อยที่ครอบครองพื้นที่อยู่ก่อน ส่วนที่เหลือจะนำออกให้ผู้อื่นเช่าเป็นการต่อไป ทั้งนี้โดยมิได้มีการทำความเข้าใจกับชาวเข็กน้อยในพื้นที่เสียก่อน จึงเกิดการต่อต้าน และมีการออกมาเรียกร้องสิทธิในที่ดินในเหตุผล 1) เป็นชาวเขาดั้งเดิมในพื้นที่ 2) ทหารเคยให้สัญญาสุภาพบุรุษไว้ และ 3) เป็นไปตามนโยบาย 66/23 เมื่อไม่สามารถตกลงกันได้จึงกลายเป็นข้อขัดแย้งและพิพาทระหว่างหน่วยงานรัฐและชาวเข็กน้อย

การดำเนินการเรียกร้องสิทธิในที่ดินดังกล่าว ชาวเข็กน้อยได้ตั้งคณะกรรมการติดตามการแก้ไขปัญหาที่ดินตำบลเข็กน้อย จำนวน 14 คน ประกอบด้วยตัวแทนจากหมู่บ้านละ 1 คน และที่ประชุมประชาคมตำบลเข็กน้อยเลือกเพิ่มอีก 2 คน รวม 14 คน ได้มีการจัดทำข้อมูลและข้อเรียกร้องเพื่อยื่นไปถึงหน่วยงานอิสระ และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องตั้งแต่

ระดับท้องถิ่นไปจนถึงส่วนกลาง ได้รับการช่วยเหลือจากองค์กรภาคเอกชน ได้แก่ สภาทนายความแห่งประเทศไทย สมาคมม้ง สภาคาทอลิก และสภาคริสตจักรในประเทศไทย

ในการเรียกร้องสิทธิที่ดินครั้งนี้ ทำให้รัฐและชาวเข็กน้อยต้องเผชิญหน้ากันหลายครั้ง แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาตามข้อเรียกร้องของชาวเข็กน้อยได้ ในที่สุดจึงต้องชะลอการดำเนินการของกรมธนารักษ์ออกไปก่อน และมีการตั้งคณะกรรมการพิจารณาแก้ไขปัญหาที่ดินราชพัสดุตำบลเข็กน้อยแปลง 20,000 ไร่ ระดับจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และมีตัวแทนจากราษฎรชาวเข็กน้อยจำนวน 5 คน เข้าร่วมเป็นกรรมการด้วย

ข้อเรียกร้องของชาวเข็กน้อย คือ

1) เพิกถอนที่ดิน 20,000 ไร่ ตามประกาศคณะปฏิวัติ จากการเป็นที่ราชพัสดุ แล้วออกโฉนดที่ดิน หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3) ให้แก่ชาวเข็กน้อย

2) ในระหว่างที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้ ให้ยุติการดำเนินการสำรวจรังวัดใดๆ ในพื้นที่ 20,000 ไร่ และอนุโลมให้ชาวเข็กน้อยใช้ประโยชน์ในที่ดินครอบครองได้เหมือนที่ผ่านมา

ชาวเข็กน้อยออกมาคัดค้านและเรียกร้องสิทธิที่ดิน ณ ลานอเนกประสงค์ อบต.เข็กน้อย ถ่ายเมื่อ 25 พฤษภาคม 2553 (ถ่ายโดย ยงยุทธ สืบทายาท)

6. ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และภัยธรรมชาติ

เข็กน้อย เริ่มต้นจากการเป็นชุมชนม้งขนาดเล็ก ในปี พ.ศ. 2513 มีไม่กี่หลังคาเรือน ขึ้นอยู่กับตำบลแคมป์สน ต่อมาก็ขยายหมู่บ้านเพิ่มอีก 1 หมู่ และในปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากเนื่องจากชาวม้งที่เข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ออกมาเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย (ผรท.) จนหมด ทำให้เข็กน้อยกลายเป็นชุมชนขนาดใหญ่ และมีการแยกตำบลจากตำบลแคมป์สนในปี พ.ศ. 2532

ด้วยการที่เป็นชุมชนขนาดใหญ่นี้เองจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้กับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อย่างรวดเร็ว พื้นที่ป่าไม้ในเขตตำบลเข็กน้อยลดลงอย่างมากเนื่องจากการบุกเบิกจับจองที่ทำกินของชาวเข็กน้อย การปลูกพืชเศรษฐกิจเชิงเดี่ยวจำพวกข้าวโพด มันสำปะหลัง ขิง เต็มพื้นที่ไปหมด หน้าดินเสื่อมและกลายสภาพเป็นทุ่งหญ้าคาเพราะไม่มีการพักหน้าดินระยะยาวๆ อย่างการทำไร่หมุนเวียนเมื่อก่อน ลำห้วยและแม่น้ำทุกสายตื้นเขิน ถูกถมด้วยดินโคลน ไม่มีต้นไม้คอยอุ้มน้ำ สัตว์ป่าสูญหายจนหมด ของป่าและสัตว์น้ำตามลำห้วยลดลงอย่างน่าใจหาย ความสมดุลของระบบนิเวศในพื้นที่สูญเสีย ฝนฟ้าและอากาศก็เริ่มผิดฤดู โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2545 เกิดเหตุน้ำป่าไหลหลากในทุกจุดของเข็กน้อย ยิ่งทำให้ลำห้วย แม่น้ำ ถูกมวลน้ำที่ตกลงมารวมกันเป็นมวลน้ำขนาดใหญ่ไหลหลากจากต้นน้ำซึ่งเป็นที่สูงตามลักษณะภูมิประเทศลงไปยังที่ต่ำกว่าอย่างรุนแรง ส่งผลให้มวลน้ำพัดพาเอา

งานเกิดพระเกียรติ 5 ธันวามหาราช วันที่ 6 ธันวาคม 2545
(ถ่ายโดย ยงยุทธ สืบทายาท)

เศษดิน เศษตะกอน และสิ่งมีชีวิตในลำห้วย แม่น้ำต่างๆ ไปจนหมดสิ้น เหลือแต่เพียงโขดหินที่โผล่ขึ้นมา และเกิดการสไลด์ของหน้าดินในจุดที่ดินลาดชันหลายแห่ง ก่อให้เกิดความเสียหายต่อไร่นาและทรัพย์สินของราษฎรเป็นอย่างมาก ต้องใช้เวลาหลายปีกว่าจะเริ่มกลับเข้าสู่ระบบ แต่ก็ไม่มีความอุดมสมบูรณ์เหมือนเดิมอีกต่อไป

ปัจจุบัน เข็กน้อยก็ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศที่ร้อนมากขึ้นและมลภาวะหมอกควัน เนื่องจากสภาพและบริบทดังที่กล่าวมา

แต่เข็กน้อยก็ได้ริเริ่มให้มีป่าชุมชน และปกป้องพื้นที่ให้ปลอดจากการดำเนินการใดๆ ที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบในวงกว้างขึ้นภายในพื้นที่ป่าชุมชน มีการจัดทำแนวกันเขตที่ชัดเจน ประกาศเป็นป่าชุมชนให้รับรู้เป็นการทั่วไปในชุมชน ออกกฎเพื่ออนุรักษ์และบริหารจัดการป่าชุมชน ป้องกันไฟป่า ตลอดจนพยายามปลูกป่าและฟื้นฟูสภาพป่าให้อุดมสมบูรณ์ยิ่งขึ้น มีคณะกรรมการตรวจป่าขึ้นไปตรวจป่าเป็นประจำทุกเดือน

พัฒนาการของเข็กน้อย

1. การศึกษา และวัฒนธรรม

นับแต่ตั้งหมู่บ้านเข็กน้อย ก็มีการตั้งโรงเรียนบ้านเข็กน้อยควบคู่กันมา ชาวเข็กน้อยให้ความสำคัญกับการส่งบุตรหลานเข้าสู่ระบบการศึกษาเป็นอย่างมาก จะเห็นว่าช่วงแรกในการเข้าถึงการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยของกลุ่มประชากรชนเผ่าม้งทั้งประเทศ จะมีชาวเข็กน้อยที่เรียนหนังสือในระดับปริญญาตรีมากกว่าที่อื่น บวกกับนโยบายด้านการศึกษาของรัฐในปัจจุบันทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ตามที่ต้องการอย่างน้อย 12 ปี ชาวเข็กน้อยรุ่นใหม่แทบจะทุกคนสามารถอ่านออกเขียนภาษาไทยได้ ในการประกาศรับสมัครเข้าทำงานใน อบต. ที่ต้องการผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ปรากฏว่าใน 1 ตำแหน่งมีผู้มาสมัครมากกว่า 20 คน และพบว่าจำนวนผู้นำทางการ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายก อบต. และสมาชิก อบต. ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมปลายขึ้นไป

ความโดดเด่นอีกอย่างหนึ่งของเข็กน้อยก็คือ ความเป็นชุมชนขนาดใหญ่ และในชุมชนเข็กน้อยนี้เป็นชาวม้งทั้งหมด ทำให้เข็กน้อยกลายเป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรมม้งไปด้วย ที่เห็นเด่นชัดก็คือ การจัดงานเทศกาลปีใหม่ม้ง น่อ เป๊ เจ่า ประจำทุกปี ในระหว่างปี

ก็มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นแทบทุกวัน เช่น งานแต่ง งานศพ งานขึ้นบ้านใหม่ งานตั้งชื่อใหม่ หรือแม้แต่งานฉลองในโอกาสต่างๆ ทำให้มีการรื้อฟื้นและฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ทางวัฒนธรรมที่ต้องใช้ในกิจกรรมเหล่านั้นกันอย่างต่อเนื่อง มีการนำความรู้และองค์ประกอบตามกาลสมัย หรือตามกฎหมาย และวัฒนธรรมสังคมใหญ่ มาปรับใช้กับกิจกรรมทางวัฒนธรรมในพื้นที่ตลอดเวลา ทำให้ชุมชนเข็กน้อยยังคงรักษาอัตลักษณ์ของตัวเองได้อย่างเหนียวแน่น นอกจากนี้ยังสามารถนำเอาวัฒนธรรมไปใช้เป็นจุดแข็งการท่องเที่ยวของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตลอดจนการแนะนำสินค้าของท้องถิ่นทั้งในตลาดระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ

2. พลวัตทางสังคม และการเมือง การปกครอง

เข็กน้อยกับจำนวนประชากรเป็นหมื่น ย่อมส่งผลถึงนัยหลายอย่าง หนึ่งในนั้นก็คือ การเมือง การปกครอง

ในระดับท้องถิ่น เข็กน้อยเป็นตำบลที่มีกำนัน 1 คน เป็นหัวหน้าในฝ่ายปกครองท้องที่ร่วมกับผู้ใหญ่บ้านอีก 11 หมู่ 11 คน มีสารวัตรกำนัน 1 คน แพทย์ประจำตำบล 1 คน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 12 หมู่ หมู่ละ 2 คน เป็น 24 คน ในจำนวนนี้ทั้งหมดเป็นชาวม้ง และเข็กน้อยยังมีสถานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีนายก อบต. 1 คน รองนายก 2 คน เลขานุการนายก 1 คน สมาชิก อบต. 12 หมู่ หมู่ละ 2 คน เป็น 24 คน ทั้งหมดก็เป็นชาวม้ง จึงเท่ากับว่าเข็กน้อยมีการปกครอง และพัฒนาท้องถิ่น โดยชาวม้งทั้งหมด

รายชื่อผู้นำทางการของชุมชนเข็กน้อย

ก. ฝ่ายปกครองท้องที่ (ตำบลเข็กน้อย)

กำนันตำบลเข็กน้อย

1. นายประจวบ ฤทธิ์เนติกุล พ.ศ. 2532-2547
2. นายจุลศักดิ์ ศักดิ์เจริญชัยกุล พ.ศ. 2547-ปัจจุบัน

ผู้ใหญ่บ้าน

หมู่ที่ 1 บ้านห้วยน้ำขาว

1. นายเกรียงไกร สืบศักดิ์วงศ์
2. นายชูศักดิ์ สืบศักดิ์วงศ์
3. นายไสว ลีปรีชา

4. นายบี ศักดิ์เจริญชัยกุล
5. นายสุทิน ศักดิ์เจริญชัยกุล (ปัจจุบัน)

หมู่ที่ 2 บ้านน้ำประปา

1. นายมานะ แซ่เฮอ
2. นายบุญเลิศ แซ่ลี
3. นายคาย แซ่ลี
4. นายรัชภูมิ แสนยากุล
5. นายนพรุจ หิรัญวิริยะกุล (ปัจจุบัน)

หมู่ที่ 3 บ้านป่ากล้วย

1. นายวันชัย คีรีรัตน์สกุล
2. นายชาตรี วรฉัตรคีรี (ปัจจุบัน)

หมู่ที่ 4 บ้านเข็กน้อย

1. นายโก๊ะ สืบทายาท
2. นายประจวบ ฤทธิ์เนติกุล
3. นายสิทธิพล ฤทธิ์เรืองชัย (ปัจจุบัน)

หมู่ที่ 5 บ้านเล่าลือเก่า

1. นายทนงศักดิ์ แซ่หว้า
2. นายวิเชียร ญาติระวี
3. นายจุลศักดิ์ ศักดิ์เจริญชัยกุล (ปัจจุบัน)

หมู่ที่ 6 บ้านปากทาง

1. นายกฤษณะ ทรงสวัสดิ์วงศ์
2. นายสุธี ลีลาพัฒนกิจ
3. นางนิภาพร ทรงสวัสดิ์วงศ์
4. นายสนธยา ลีลาพัฒนกิจ
5. นายอนุสิทธิ์ ทรงสวัสดิ์วงศ์ (ปัจจุบัน)

หมู่ที่ 7 บ้านศักดิ์เจริญ

1. นายลิขิต ชัยยงวิทย์
2. นาย ณัฐพล เถาว์พันทอง
3. นายกองใจ ศักดิ์เจริญชัยกุล
4. นายภาคภูมิ ศักดิ์เจริญชัยกุล (ปัจจุบัน)

หมู่ที่ 8 บ้านชัยชนะ

1. นายนราพงษ์ ทรงสวัสดิ์วงศ์
2. นายเจษฎา ฤทธิ์เนติกุล
3. นายนเรนทร์ แสนยากุล
4. นายบวรศักดิ์ เนติธรรมรัตน์ (ปัจจุบัน)

หมู่ที่ 9 บ้านประกอบสุข

1. นายสมัคร โรจน์แสงสิทธิกุล
2. นายชัย แซ่สง (ปัจจุบัน)

หมู่ที่ 10 บ้านเจริญพัฒนา

1. นายกมล การุญบริรักษ์
2. นายประจวบ ซ่งสกุลไพศาล
3. นายวีระยุทธ แซ่เฮอ (ปัจจุบัน)

หมู่ที่ 11 บ้านคีรีรัตน์

1. นายชาญยุทธ แสนยากุล
2. นายสมชาย ลีปัญญากุล (ปัจจุบัน)

หมู่ที่ 12 บ้านสันติสุข

1. นายสัจจะ การุญบริรักษ์
2. นายประเสริฐ หวังจริยะธรรม
3. ประเสริฐ ศักดิ์เจริญชัยกุล
4. นายทรงชัย ทรงสวัสดิ์วงศ์ (ปัจจุบัน)

ข. ฝ่ายท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบล)

ประธานกรรมการบริหารสภาตำบลเข็กน้อย

1. นายประจวบ ฤทธิ์เนติกุล พ.ศ. 2540-2544
2. นายยงยุทธ สืบทายาท พ.ศ. 2544-2545

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

3. นายเต็ง ศักดิ์เจริญชัยกุล พ.ศ. 2545-2547
4. นายฟอง ฤทธิ์เนติกุล พ.ศ. 2547-2548
5. นายทรงภพ คีรีรัตน์สกุล พ.ศ. 2548
6. นายสันติ ทรงสวัสดิ์วงศ์ พ.ศ. 2548-2552
7. นายสุวิทย์ แสนยากุล พ.ศ. 2552-ปัจจุบัน (สองสมัย)

ประธานสภาตำบล

1. นายชูศักดิ์ สืบศักดิ์วงศ์ พ.ศ. 2540-2544

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

2. นายดะ ทรงสวัสดิ์วงศ์ พ.ศ. 2544-2548 (เป็นต่อเนื่องเมื่อมีการยกฐานะสภาตำบลเข็กน้อย เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย)
3. นายลิขิต ชัยยงค์วิทย์ พ.ศ. 2548-2552
4. นายฉัตรชัย แสนยากุล พ.ศ. 2552-2556
5. นายสุรเชษฐ์ แสนยากุล พ.ศ. 2556-ปัจจุบัน

สมาชิก อบต.เข็กน้อย งานปีใหม่ม้ง พ.ศ. 2545
(ถ่ายโดย ยงยุทธ สืบทายาท)

ในระดับท้องถิ่น ที่เป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เข็กน้อยก็มีจำนวนประชากรมากกว่าตำบลอื่นในอำเภอเขาค้อ เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในอำเภอเขาค้อแล้ว เข็กน้อยมีจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมดของอำเภอเขาค้อ ทำให้เข็กน้อยมีโอกาสมีตัวแทนของตนเองเข้าไปเป็นสมาชิก อบจ. เพชรบูรณ์ เขตเขาค้อ ที่ผ่านมาถึง 2 สมัยด้วยกัน

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์

นายวิเชียร ญาติระวี พ.ศ. 2551-2557 (สองสมัย)

ในระดับประเทศ ถึงแม้จะยังไม่มีตัวแทนที่เป็นชาวเข็กน้อยไปเป็น ส.ส. หรือ ส.ว. แต่ในการลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ในปี พ.ศ. 2562 ก็ปรากฏว่ามีชาวเข็กน้อยได้รับการเลือกสรรจากพรรคการเมือง (พรรคพลังท้องถิ่นไท) ให้เป็นตัวแทนลงสมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ในระบบเขต และบัญชีรายชื่อ นอกจากนี้แล้วด้วยจำนวนประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีมากกว่า 5,000 คะแนน ทำให้ได้รับความสนใจจากพรรคการเมือง และผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ทุกสมัย ชาวเข็กน้อยสามารถนำเสนอความต้องการให้นักการเมืองในระดับประเทศนำไปบรรจุเป็นภารกิจที่ต้องตอบสนองในฐานะ ส.ส. หรือนักการเมือง ถึงแม้จะมีข้อจำกัดตามระดับความสนใจของนักการเมืองแต่ละคนก็ตาม ก็ยังได้รับการตอบสนองบ้าง เช่น ได้ถนน ได้ไฟฟ้า ได้แหล่งน้ำ ได้สิ่งก่อสร้างถาวรวัตถุ เป็นต้น

3. เศรษฐกิจ

รายได้หลักของเข็กน้อยมาจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ในยุคแรกเริ่มจะเป็นข้าวโพด พริก และมันสำปะหลัง ปัจจุบันก็เป็นขิง และผัก (กะหล่ำปลี) นอกจากนี้ก็มีรายได้จากการค้าขาย และการรับจ้าง (แรงงาน) ส่วนรายจ่ายนั้น เคยมีการสำรวจของ อบต. เข็กน้อย เมื่อปี พ.ศ. 2544 พบว่าชาวเข็กน้อยใช้จ่ายในเรื่องการศึกษาของบุตร มากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงไปก็เป็นการใช้จ่ายจำพวกอุปโภค บริโภค และการลงทุน

เข็กน้อยตั้งอยู่ในทำเลที่มีความร้อนแรงด้านการท่องเที่ยวเช่นเดียวกับทับเบิก และเขาค้อ เพราะเป็นพื้นที่ติดต่อกัน มีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ ทิวทัศน์ของภูเขาสูง และอากาศที่เย็นสบายตลอดทั้งปี นอกจากนี้เข็กน้อยยังมีจุดเด่นของการเป็นชุมชนม้งที่ใหญ่สุดในประเทศไทย จึงมีต้นทุนทางวัฒนธรรมอยู่มาก แต่เข็กน้อยติดปัญหาเรื่องความไม่ชัดเจนของพื้นที่ตั้งว่าที่ดินเป็นของใคร จึงเกิดความลังเลเมื่อปรากฏสถานการณ์ทุบรื้อของทับเบิก และม่อนแจ่ม

เรื่องขาดกรรมสิทธิ์ในที่ดินจึงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการก้าวไปข้างหน้าของพัฒนาการด้านเศรษฐกิจของเข็กน้อย

4. การจัดการสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ

ป่าชุมชน จุดแข็งต่อไปของเข็กน้อย เกิดจากการทำความตกลงกันเองในชุมชนเข็กน้อย เพื่อรักษาสภาพป่าให้มีความอุดมสมบูรณ์ของชุมชน ชาวเข็กน้อยที่ทำกินในเขตพื้นที่ป่าที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์จึงพร้อมใจกันยกพื้นที่ทำกินของตนเองที่อยู่ในเขตดังกล่าวให้แก่ชุมชนเพื่อเป็นป่าชุมชนของเข็กน้อย ในปี พ.ศ. 2545 อบต.เข็กน้อยได้จัดสร้างหอเฝ้าระวังไฟป่า และจัดทำแนวเขตป่าชุมชนโดยใช้รถแทรกเตอร์ดันดินเป็นแนวถนนระหว่างป่าชุมชนและที่ทำกินของชาวบ้าน พร้อมกับจัดทำแผนที่พิกัดแสดงเขตป่าชุมชนไว้ตามแผนที่กูเกิล

นายอำเภอเขาค้อเป็นประธานเปิดศูนย์เฝ้าระวังไฟป่าของ อบต.เข็กน้อย ณ บริเวณยอดดอยตั๋วเพ่ง พ.ศ. 2545 (ถ่ายโดย ยงยุทธ สืบทายาท)

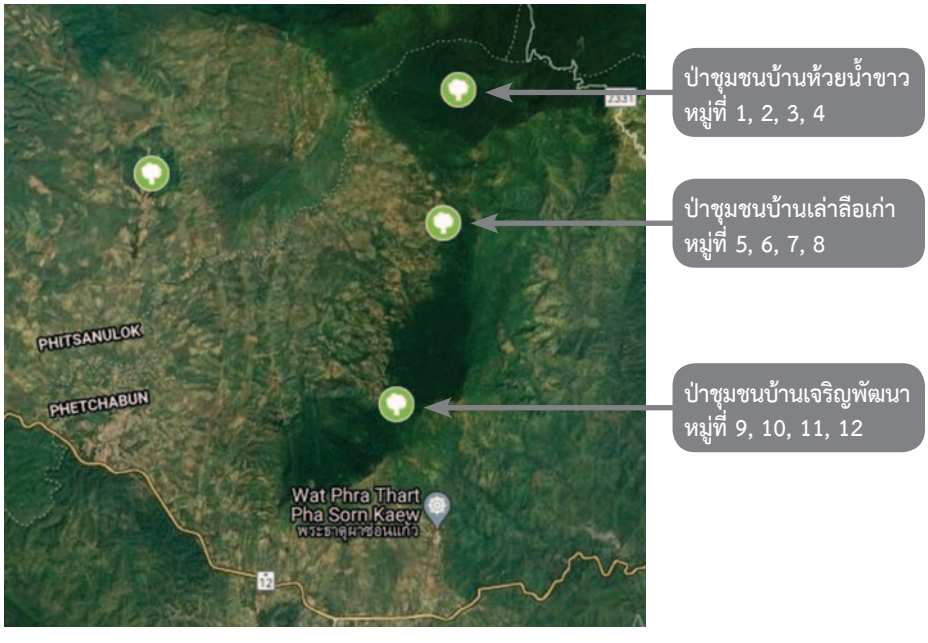
ต่อมาทางผู้นำทางการของชุมชนเข็กน้อย ได้นำที่ป่าชุมชนทั้งหมดไปขึ้นทะเบียนเป็นป่าชุมชนกับกรมป่าไม้จำนวน 3 แปลง รวมเนื้อที่ 13,222 ไร่ ได้แก่

1. ป่าชุมชนบ้านห้วยน้ำขาว หมู่ที่ 1, 2, 3, 4 จำนวนเนื้อที่ 4,865 ไร่ ตำแหน่งที่ตั้ง E 719044.748545 N 1869129.91546

2. ป่าชุมชนบ้านเล่าลือเก่า หมู่ที่ 5, 6, 7, 8 จำนวนเนื้อที่ 3,371 ไร่ ตำแหน่งที่ตั้ง E 718673.164575 N 1865597.67165

3. ป่าชุมชนบ้านเจริญพัฒนา หมู่ที่ 9, 10, 11, 12 จำนวนเนื้อที่ 4,986 ไร่ ตำแหน่งที่ตั้ง E 717495.722388 N 1860804.97481

มีการตรวจตราเป็นประจำ หากพบผู้ใดล่วงล้ำหรือเข้าไปทำกินในเขตป่าชุมชน ก็จะตักเตือน และใช้มาตรการตามความเหมาะสม

https://www.google.com/maps/d/viewer?mid=1LOASE0tYhO1hNmsAveDAdlEBlLMuDbit&ll=16.853702516002496%2C101.035249394919 55&z=12

ประวัติศาสตร์บอกเล่า
หญงเล่ง ฒ่อ (Zoov Leej Thoj)

อายุ 90 (กว่า) ปี (ขณะสัมภาษณ์)
บ้านทับเบิก ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์
สัมภาษณ์วันที่ 18 มิถุนายน 2546
โดย จ๋าเซี่ย หลี่, หว่าเก่อ หย้า และเญ้ หย้า

[เรียบเรียงเนื้อหาจากรายละเอียดการสัมภาษณ์]

หญงเล่งเกิดที่ชุมชนเซ้งออเซีย (Xeeb O Txia – เซ้งคอพอก) หรือป่ายาบ ซึ่งอยู่ไม่ไกลทางทิศตะวันตกของบ้านภูทับเบิกในปัจจุบัน บรรพบุรุษของหญงเล่งอพยพมาจากแผ่นดินจีน ผ่านมาทางดอยภูแว (ปัจจุบันอยู่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน) จากนั้นจึงอพยพตามแนวสันเขาผีปันน้ำ[15] ผ่านต้นน้ำฟ้ากับต้นน้ำพาง (Naj Phuaj – Naj Pham) (ปัจจุบันอยู่อำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน) เข้ามาอยู่ที่ภูเมี่ยง-ภูสอยดาว (รอยต่ออำเภอน้ำปาดในจังหวัดอุตรดิตถ์ กับอำเภอชาติตระการในจังหวัดพิษณุโลก) ปู่-ย่าเสียชีวิตที่นั่นทั้งหมด หลังจากนั้นจึงย้ายมาที่บ้านป่ายาบ (Pas Nyab)[16] พ่อกับแม่เล่าให้ฟังว่าตอนย้ายจากภูเมี่ยง-ภูสอยดาวมาที่ป่ายาบนั้นทั้งสองคนเป็นหนุ่มเป็นสาวแล้ว แต่มาแต่งงานกันที่ป่ายาบจึงมาเกิดหญงเล่งที่นี่ พ่อเล่าว่าตอนอยู่ภูเมี่ยง-ภูสอยดาว เป็นภูเขาสูง อากาศหนาวเย็นมาก ปลูกได้เพียงข้าวโพดกับผิ่นเท่านั้น ไม่สามารถปลูกข้าวได้ เมื่อมีคนจากพื้นราบขึ้นมาเก็บภาษีฝิ่น จึงเล่าให้คนม้งฟังว่าพวกเขาเคยไปดักนกที่ต้นน้ำหมาน เป็นดงเสือ หมีและช้าง เป็นป่าดงดิบ ตื่นเช้าขึ้นมามีน้ำค้างหยดลงมาจากบนต้นไม้ราวกับฝนตก มีพื้นที่ราบเหมาะสมสำหรับการตั้งหมู่บ้านและทำไร่ หากจะให้มีข้าวกิน (เพราะอากาศอบอุ่นกว่าที่นี่) ก็ให้ไปบุกเบิก

---

[15] ชื่อนี้ไม่ทราบที่มา แต่ในทางภูมิศาสตร์ เป็นทิวเขากั้นลำห้วยและแม่น้ำสายย่อยต่างๆ ที่ไหลลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยากับแม่น้ำโขง ซึ่งในยุคที่เจ้าอาณานิคมฝรั่งเศสทำสนธิสัญญากับรัฐบาลสยาม เมื่อปี 2447 ได้ใช้แนวสันเขานี้เป็นเส้นแบ่งเขตประเทศ แนวสันเขานี้เริ่มตั้งแต่แก่งผาไดในอำเภอเวียงแก่น ขึ้นผาตั้งและภูชี้ฟ้า ผ่านด้านทิศตะวันออกของจังหวัดพะเยา จังหวัดน่านและจังหวัดอุตรดิตถ์

[16] ชื่อนี้เป็นภาษาไทย คือ “ป่าหญ้า” หมายถึงพื้นที่ที่เต็มไปด้วยหญ้าคา (nqeeb) แต่ตอนหลังเพี้ยนมาเป็น “ป่ายาบ”

หญงเล่ง ฒ่อ (Zoov Leej Thoj) บ้านทับเบิก วันที่ 18 มิถุนายน 2546 (ถ่ายโดย จำเซี่ย หลี่)

ตั้งชุมชนใหม่ที่นั่น จนมีการส่งชายฉกรรจ์ชุดหนึ่งเดินทางลงมาสำรวจพื้นที่ทั่วทั้งหมด ตั้งแต่แถวภูหลวง น้ำหมาน จนถึงน้ำเข็ก แล้วจึงตัดสินใจย้ายมาบุกเบิกและสร้างชุมชนที่ป่ายาบ กลุ่มของพ่อแม่หญงเล่งมาพร้อมกับกลุ่มของป้าหนู่ เล่า (Paj Nus ceg tawv ป้าหนู่ขากะเผลก)[17]

อยู่บ้านป่ายาบได้ระยะหนึ่ง จึงได้ย้ายไปที่ต้นห้วยน้ำขาว (Hauv Dej Dawb) ตอนย้ายไปต้นห้วยน้ำขาว หญงเล่งอายุประมาณ 5-6 ขวบเท่านั้น อยู่ที่นั่นได้ 6 ปี จึงย้ายกลับมาที่ต้นน้ำเหนือบ้านภูทับเบิก อยู่ที่นั่นนานประมาณ 20 ปี จึงย้ายไปที่บ้านขี้เถ้าซึ่งอยู่อีกฝั่งหนึ่งของภูลมโล ทำมาหากินที่นั่นได้ประมาณ 15 ปี จึงย้ายกลับมาที่ภูทับเบิกแห่งนี้ นับแต่นั้นมาถึงวันนี้ก็ประมาณ 50 ปี ที่ภูทับเบิกนี้มีช่วงหนึ่งในชีวิตของหญงเล่งที่จำต้องหลบหนี

[17] จากการที่ได้สัมภาษณ์แกนนำตระกูลฒ่อที่ดอยมูเซอ กับแกนนำตระกูลหมั่วที่เจดีย์โคะ ต่างก็บอกว่าบรรพบุรุษของตัวเองเคยย้ายจากดอยขุนสถานในจังหวัดน่านมาอยู่กับป้าหนู่ด้วย แต่อยู่ได้ไม่ถึงปีก็ต้องย้ายกลับ เพราะเกิดการเสียชีวิตของผู้คนเป็นจำนวนมาก

เข้าป่าเพื่อเอาชีวิตรอด ไปหลบซ่อนในป่ากับฝ่ายคอมมิวนิสต์นานประมาณ 13 ปี จึงกลับมาอยู่ที่ภูทับเบิกดังเดิมมาจนถึงทุกวันนี้ (ปี 2525 จนถึงปัจจุบัน)

ตามความเห็นส่วนตัวของผู้เขียนแล้ว บรรพบุรุษของหญูงเล่ง ฒ่อ น่าจะเป็นกลุ่มที่สองที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่รอยต่อสามจังหวัดนี้ เพราะสมัยที่รุ่นพ่อแม่ของหญูงเล่งเข้ามานั้น มีชุมชนม้งเก่าแห่งหนึ่งตั้งอยู่ที่บริเวณภูหลวง น่าจะเป็นม้งกลุ่มแรกที่เข้ามาอยู่ (ปัจจุบันแกนนำของลูกหลานกลุ่มนี้คือ ป้าฉ่ง ฒ่อ – Paj Choos Thoj)[18] ที่เสนอเช่นนี้เพราะมีหลักฐานที่เป็นคำบอกเล่าของรุ่นพ่อกับแม่ของหญูงเล่งที่ระบุว่า พวกตนมาเห็นร่องรอยหมู่บ้านม้งเก่า (qua tsev) ประมาณไม่เกิน 20 หลังคาเรือน และบริเวณรอบๆ หมู่บ้านเป็นที่ทำไร่เก่าที่ต้นไม้ยังขึ้นไม่สูงเลย หมู่บ้านดังกล่าวน่าจะร้างไปได้ประมาณ 1-2 ปีผ่านไปเท่านั้น คาดว่าม้งกลุ่มนี้มาบุกเบิกพื้นที่และสร้างหมู่บ้านอยู่ที่นั่นไม่น่าจะเกิน 4 ปี เพราะไม่ได้ขยายพื้นที่ทำไร่ออกไปในรัศมีที่ไกลจากหมู่บ้านนัก กับทั้งเห็นปืนม้งโบราณ (phom laj hauv) หลายกระบอกถูกโยนทิ้งด้วยการปักปลายปืนลงในลำห้วยเป็นระยะๆ ตามเส้นทางลงไปบ้านของพวกโจร หลักฐานอย่างที่สองเป็นคำยืนยันของหญูงเล่งเองที่ระบุว่าตอนที่หญูงเล่งโตเป็นหนุ่มแล้ว เขากับชาวม้งในหมู่บ้านเคยได้ไปพบหญิงม้งคนหนึ่งที่บ้านหมากแข้ง (Mab Kheej) (ปัจจุบันอยู่ตำบลกกสะทอน อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย) ตอนไปเห็นนั้นหญิงม้งคนดังกล่าวอายุมากแล้ว ลูกหลานแต่งงานกันหมดแล้ว หญูงเล่งยังจำได้ดีว่าสามีของนางชื่อโพคา ส่วนลูกสาวคนโตชื่ออีฮา ตอนหลังนางยังเอากระโปรงม้ง (tab tiab) ผืนที่นางเก็บเอาไว้มาเป็นพยานด้วย

หญิงม้งคนดังกล่าวเล่าให้ฟังว่าตอนที่ตัวเองยังเป็นเด็กน้อย มีกลุ่มโจรเข้ามาปล้นโจรได้ฆ่าทุกคนในหมู่บ้าน กินอาหาร ดื่มเหล้า ฆ่าสัตว์เลี้ยงที่ชาวบ้านมี ปล้นเอาทรัพย์สินมีค่า ระหว่างนั้นเธอกลัวมาก จึงอุ้มลูกหมาตัวเล็กตัวหนึ่งแล้วหนีขึ้นไปหลบอยู่บนชั้นใต้หลังคาบ้าน (nthab) แล้วหลับไป เธอตื่นขึ้นมาอีกทีก็ตอนที่เห็นโจรคนหนึ่งขึ้นมาเห็นเธอเข้า ตัวสั่นงันงก อุ้มลูกหมาอยู่ในอ้อมอก โจรดูๆ แล้วเด็กสาวก็หน้าตาดี จึงถามว่า “จะไปด้วยกันไหม? หากไม่ไปก็จะฆ่าทิ้งเสีย” ด้วยความกลัวตาย เธอจึงผงกหัวแสดงว่ายอมไปด้วย พวกโจรจึงพาเธอลงมาที่บ้านหมากแข้ง

นับตั้งแต่รุ่นปู่รุ่นย่าของหญูงเล่งแล้วที่ชาวบ้านได้เสียภาษีให้เจ้าหน้าที่รัฐ หญูงเล่งจำได้ดีเลยคือตอนที่พ่อของตัวเองอายุ 60 ปีแล้วนั้น มีเจ้าหน้าที่ขึ้นมาเก็บภาษี แต่เมื่อ

---

[18] เป็นกลุ่มร่วมบรรพบุรุษเดียวกัน แต่ป้าฉ่ง ฒ่อ (Paj Choos Thoj) อพยพตามมาทีหลัง ส่วนกลุ่มสายเลือดเดียวกันที่มาก่อนนั้นถูกโจรเข้ามาปล้นและฆ่าตายหมด

ปืนม้งโบราณ (ตัวอย่าง) รวบรวมโดยนายยิ่งยศ หวังวนวัฒน์ (Suav Yeeb Vaaj) (ที่มา: พิพิธภัณฑ์ดอยปุย) (ถ่ายวันที่ 19 พฤศจิกายน 2559 โดย จำเซี่ย หลี่)

กระโปรงม้งจั๊ว (ตัวอย่าง) (ภาพจากเว็บไซต์)

พบว่าพ่ออายุ 60 ปีแล้วก็บอกว่าพ่อไม่ต้องเสียภาษีอีก ส่วนชาวบ้านทั่วไปต้องจ่ายคนละ 3 บาท สมัยนั้นจ่ายเป็นเงินเท่านั้น แต่ต่อมาก็มีที่ต้องจ่ายเป็นฝิ่น แต่นโยบายของรัฐบาลกลางและแนวทางการอนุญาตของเจ้าหน้าที่รัฐในท้องถิ่นให้คนม้งปลูกฝิ่นนั้นไม่แน่นอน เปลี่ยนไปเปลี่ยนมา และมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับหน่วยงานและเจ้าหน้าที่รัฐแต่ละคน

การปลูกฝิ่น ในยุคแรกที่คนรุ่นพ่อกับแม่มาตั้งหมู่บ้านที่ป่ายาบ ชาวบ้านเริ่มปลูกฝิ่น เมื่อเจ้าหน้าที่รัฐรับรู้ในปีถัดมาจึงเข้ามาตัดทำลายไร่ฝิ่นและจะจับชาวบ้านด้วย แต่ชาวบ้านหนีเข้าป่ากันหมด ป้าหนู่กับน้าของหญงเล่งหนีรอดไปได้ เจ้าหน้าที่จึงตัดฝิ่นพอเป็นพิธี แล้วกลับเข้ามาในหมู่บ้าน จับกุมครัวเรือนละคนไปเป็นตัวประกัน รวมแล้ว 20 กว่าคน บังคับเอาลงไปทางน้ำไซ ถึงในเมืองก็ชี้แจงให้ชาวบ้านว่า หากใครมีเงินก็จ่ายเงินเป็นค่าปรับแล้วกลับบ้านได้ แต่ถ้าใครไม่มีเงินก็ต้องถูกจำคุก ปู่ของหญงเล่งรู้ล่วงหน้าแล้ว จึงเอาเงินติดตัวไปด้วย เขาจึงยอมจ่ายเงินเป็นค่าปรับ และได้รับการปล่อยตัวกลับมา

ดอกและผลฝิ่น (ตัวอย่าง) ถ่ายประมาณปี 2525
(ที่มา: อดีตสถาบันวิจัยชาวเขา)

ส่วนป้าหนู่ที่หนีรอดไปได้นั้น ด้วยความโกรธแค้นจึงตัดสินใจเดินทางลงไปหาพระเจ้าแผ่นดินที่กรุงเทพฯ เขาไปกับลูกชาย แต่ด้วยความที่อายุมากแล้ว กับทั้งเสพติดฝิ่นด้วย ไปถึงที่สถานีรถไฟตะพานหิน (จังหวัดพิจิตร) ตีตั๋วรถไฟเสร็จ เอาสัมภาระ (ในนั้นมีอุปกรณ์สูบฝิ่นอยู่ด้วย) ขึ้นไปวางบนรถไฟ แต่ลืมของอะไรอีกสักอย่างจึงกลับลงมา พอดีจังหวะนั้นรถไฟออกจากสถานีไป ตัวเองกับลูกชายจึงไม่ได้เดินทางไปกับขบวนนั้น เงินก็ไม่เหลือแล้ว จำต้องเดินทางกลับมาที่หล่มสัก เอาลูกชายมาเป็นตัวประกัน ได้เงินก้อนหนึ่งพอเป็นค่าใช้จ่าย ตัวเองจึงเดินทางต่อไปกรุงเทพฯ คนเดียว ไปถึง ตัวแทนของพระเจ้าแผ่นดินออกมารับเรื่อง ถามว่ามีจำนวนมากน้อยแค่ไหน ป้าหนู่ตอบว่ามี 40 กว่าหลังคาเรือน จึงได้รับคำแนะนำว่าให้กลับไปขอหนังสือ (ใบอนุญาต) ปลูกฝิ่นที่หล่มสัก กลับมาถึงที่หล่มสัก เจ้าหน้าที่ออกใบอนุญาตให้ป้าหนู่กับชาวม้งในหมู่บ้านปลูกฝิ่นได้ ใบอนุญาตระบุนานถึง 12 ปี เขาสัญญากับเจ้าหน้าที่ว่าหากครบ 12 ปี เขาจะกลับมาต่อใบอนุญาตใหม่ ด้วยการนำสัตว์ป่าที่มีมูลค่าอย่างหมีหรือเสือมาเป็นของกำนัลด้วย แต่โชคไม่ดี กลับมาถึงบ้าน ปีนั้นถางไร่เสร็จ เพิ่งเผาเสร็จ ป้าหนู่ก็ตาย แต่ชาวบ้านก็ได้ทำไร่ฝิ่นต่อมาโดยปราศจากการรังแกจากเจ้าหน้าที่รัฐ หลังครบ 12 ปี เจ้าหน้าที่กลับขึ้นมาตัดทำลายไร่ฝิ่นอีก ชาวบ้านจึงต้องหนีด้วยการย้ายหมู่บ้านไปยังจุดต่างๆ เพราะไม่มีใครกล้าเป็นผู้นำกลับไปขอใบอนุญาตปลูกฝิ่นเหมือนสมัยป้าหนู่

ตอนนั้นมีกำนันคนหนึ่งเสนอให้ชาวม้งว่าหากต้องการปลูกฝิ่นก็ให้ย้ายมาในถิ่นเขามากไปกว่านั้นยังจะแต่งตั้งให้มีผู้ใหญ่บ้านของชาวม้งด้วย ชาวบ้านจึงย้ายข้ามฟากไปที่ต้นน้ำเข็ก บริเวณใกล้บ้านห้วยน้ำขาว ไปปลูกฝิ่นที่นั่น ปีแรกไม่มีปัญหาอะไร แต่ปีถัดมาก็ถูกเจ้าหน้าที่จากอำเภอหล่มสักขึ้นมาจับกุม หลังคาเรือนละคน บ้านไหนที่มีเพียงตอต้นฝิ่นก็เอาไปขังคุกนาน 4 เดือน แต่บ้านไหนที่จับได้ทั้งฝิ่นดิบกับอุปกรณ์เสพฝิ่นด้วยก็ถูกขังนาน 6 เดือน

เมื่อผู้ชายถูกนำไปขังคุกที่หล่มสัก เหลือเพียงไม่กี่คนที่สามารถเป็นผู้นำอยู่ในหมู่บ้าน ตอนนั้นเสือชุกชุมมาก มากัดกินสัตว์เลี้ยงของชาวบ้านถึงในหมู่บ้าน ตัวหญงเล่งที่ยังเป็นเด็กอยู่จึงต้องติดตามน้าที่เป็นคนในตระกูลเล่าคนหนึ่งไปสะกดรอยตามและคอยใช้ปืนดักยิงเสือ ประกอบกับมีไข้มาลาเรียระบาดหนักด้วย จึงพากันย้ายไปที่ภูลมโล ที่นั่นเป็นป่าดงดิบ ห่างไกลสายตาเจ้าหน้าที่กว่า ชาวบ้านจึงแอบไปทำไร่ฝิ่น ซึ่งหลายปีต่อมาก็ราคาดีมาก ตอนแรกฝิ่นดิบหนึ่งกระป๋อง (นมข้นหวาน) ขายเพียง 20 บาท จากนั้นก็ขึ้นเป็น 25 บาท แล้วก็ขึ้นสูงสุดแบบ “หน้าต่อหน้า” (น้ำหนักฝิ่นกับน้ำหนักเงินในอัตราหนึ่งต่อหนึ่ง) ช่วงนั้นนอกจากรัฐ

ส่งคนมารับซื้อถึงในหมู่บ้านแล้วชาวบ้านก็ต้องเสียภาษีฝิ่นให้เจ้าหน้าที่รัฐด้วย ปลูกฝิ่นมาจนกระทั่งเกิดปัญหาคอมมิวนิสต์เข้ามาในพื้นที่แล้วเกิดการปะทะกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล เมื่อชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนจึงต้องหลบหนีเข้าป่าเพื่อเอาชีวิตรอด (พ.ศ. 2511)

กว่า 90 ปีของการดำเนินชีวิตของหญงเล่ง ฒ่อ นอกจากเผชิญกับความยากลำบากในหลายๆ เรื่องดังที่สรุปใจความไว้ข้างต้นแล้ว สิ่งหนึ่งที่เจ้าตัวรู้สึกสนุกและเล่าได้อย่างมีอารมณ์กับความรู้สึกภาคภูมิใจที่สุดคือ การเผชิญกับบรรดาเหล่าโจรทั้งหลายที่ชุกชุมและคอยเข้ามาเอารัดเอาเปรียบชาวบ้านบนภูเขา นอกเหนือจากการถูกคุกคามโดยผู้มีอำนาจอย่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ อย่างในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองที่ทหารของรัฐบาลถูกส่งขึ้นมาทำงานในพื้นที่ เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงคราม ทหารของรัฐบาลไทยก็ต้องวางอาวุธ ไม่ได้รับการช่วยเหลืออีกต่อไป ช่วงนั้นมีทหารไทย 7 นายที่กลับลงไปพื้นราบไม่ได้ จึงขูดรีดชาวบ้านด้วยการเบียดบังอาหารการกิน สัตว์เลี้ยงของชาวบ้านถูกฆ่าเพื่อเป็นอาหารประทังชีวิต และไม่มีวี่แววว่าจะกลับลงไป ในที่สุดชาวบ้านจึงต้องใช้มาตรการขับไล่ด้วยการใช้อาวุธปืนและมีดที่ชาวบ้านมีอยู่ขึ้นมาข่มขู่จนหนีออกไป นอกจากนั้นแล้วยังมีกลุ่มโจรท้องถิ่นจากชุมชนในพื้นราบหลากหลายกลุ่มที่คอยขึ้นมาปล้นจี้บังคับเอาทรัพย์สินมีค่าของชาวบ้าน ดังนั้นชาวบ้านจึงต้องใช้ไม้แข็ง ด้วยการใช้กลลวงและใช้อาวุธปืนกับอุปกรณ์ที่มีอยู่ สังหารบรรดาโจรเหล่านั้นกลุ่มแล้วกลุ่มเล่า ผู้นำหมู่บ้านม้งที่กล้าหาญต่อกรกับพวกโจรในยุคนั้นคือ เหญี่ยเก๋ง ฒ่อ (Nyiaj Keem Thoj) เมื่อมีการฆ่ากันตายเกิดขึ้นในพื้นที่หรือระหว่างทางที่พวกโจรขนทรัพย์สินมีค่าของชาวบ้านกลับลงไป ก็เดือดร้อนถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจและปลัดอำเภอที่รับผิดชอบในพื้นที่ ต้องขึ้นมาชันสูตรพลิกศพ แม้จะอยู่ในวัย 90 กว่าแล้ว แต่หญงเล่งยังจำชื่อหัวหน้าโจรกับทั้งเจ้าหน้าที่รัฐเหล่านั้นได้ทุกคน

ในทัศนะของหญงเล่ง การที่ชาวม้งบนภูเขาในเขตนี้ไม่ได้รับความเป็นธรรม ถูกเอารัดเอาเปรียบจากคนภายนอก ซึ่งแน่นอนว่าแม้จะมีเจ้าหน้าที่รัฐในท้องถิ่นหลายคนที่ได้เข้ามาช่วยเหลือและให้ความยุติธรรมแก่ชาวบ้านก็ตาม แต่ประสบการณ์ส่วนตัวที่ไม่ดี กับทั้งความโกรธแค้นที่สั่งสมมายาวนานในหมู่คนบนภูเขา ทำให้ง่ายต่อการเข้ามาชักชวนของฝ่ายคอมมิวนิสต์ คือเมื่อเขามาเคลื่อนไหวในพื้นที่ ก็มักจะชี้ให้เห็นว่า “ถ้าคนของรัฐดีจริง ทำไมต้องขึ้นมากดขี่ข่มเหง ขูดรีดชาวบ้านที่เป็นคนยากคนจนบนภูเขาอย่างที่พวกเราได้ประสบมากับตัวเอง” ในทางกลับกัน ก็โฆษณาว่า “ลัทธิคอมมิวนิสต์จะนำมาซึ่งความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน” จึงทำให้ชายฉกรรจ์บางกลุ่มในยุคนั้นตัดสินใจเข้าร่วมกับขบวนการคอมมิวนิสต์ทั้งๆ ที่ชาวบ้านโดยส่วนใหญ่ไม่ได้สนใจอะไรเลย ยิ่งเมื่อเกิดการสู้รบกันขึ้นระหว่างทหารของ

ฝ่ายคอมมิวนิสต์กับฝ่ายรัฐบาลในพื้นที่ ชาวบ้านต่างต้องหนีเอาตัวรอด ซึ่งวิธีที่ดีที่สุดคือการไปหลบซ่อนอยู่ในป่า และหญงเล่งกับลูกหลานก็เช่นกัน ตอนเริ่มเกิดสงครามเขาก็อยู่ที่บ้านทับเบิกแห่งนี้ จนกระทั่งสงครามสงบลง หลังจากเวลาผ่านไป 14 ปี (พ.ศ. 2511-2525) ทุกคนจึงได้กลับมาใช้ชีวิตที่หมู่บ้านเดิมมาจนถึงปัจจุบัน

ทิวทัศน์บ้านทับเบิก เดือนพฤษภาคม 2507
(ถ่ายโดย Ernest Kuhn อาสาสมัครชาวอเมริกัน)

บ้านทับเบิก เดือนพฤษภาคม 2507
(ถ่ายโดย Ernest Kuhn อาสาสมัครชาวอเมริกัน)

หญิงม้งเด๊อ เดือนมกราคม 2508
(ถ่ายโดย Ernest Kuhn อาสาสมัครชาวอเมริกัน)

หญงเล่ง ฒ่อ เดือนพฤษภาคม 2508
(ถ่ายโดย Ernest Kuhn อาสาสมัครชาวอเมริกัน)

ถนนดินโคลนเข้าบ้านทับเบิก เดือนกุมภาพันธ์ 2508
(ถ่ายโดย Ernest Kuhn อาสาสมัครชาวอเมริกัน)

เจ้าหน้าที่หน่วยควบคุมมาลาเรียเข้าพ่นยา ดีดีที ในหมู่บ้าน เดือนพฤษภาคม 2507
(ถ่ายโดย Ernest Kuhn อาสาสมัครชาวอเมริกัน)

พระสงฆ์ (โครงการธรรมจาริก) เข้าเผยแพร่ศาสนาพุทธและบวชเณรแก่ชาวม้ง
ที่บ้านทับเบิก เดือนสิงหาคม 2508
(ถ่ายโดย Ernest Kuhn อาสาสมัครชาวอเมริกัน)

ชาวม้งมุงและขึ้นบนรถของราชการ เดือนพฤษภาคม 2508
(ถ่ายโดย Ernest Kuhn อาสาสมัครชาวอเมริกัน)

ประวัติศาสตร์บอกเล่า
เญี่ยหยี่ หว้า (Nyiaj Yig Vaj)

อายุ 67 ปี (ขณะสัมภาษณ์)
สัมภาษณ์วันที่ 19 มิถุนายน 2546
โดย จ๋าเซี่ย หลี่ และหว่าเก่อ หย้า

[ประมวลและเรียบเรียงเนื้อหาจากรายละเอียดการสัมภาษณ์]

เญี่ยหยี่เกิดที่บ้านน้ำเป๊ียะ บริเวณสันเขาผีปันน้ำ (zos Naj Piab, roob Phwv Nyab Vaij) ตำบลบ่อเกลือ อำเภอปัว จังหวัดน่าน (ปัจจุบันเป็นอำเภอบ่อเกลือ) จากนั้นย้ายไปอยู่ตั่วป๋อ (Tuam Pov) ใกล้ค้างฮ่อกับภูแว ญาติที่อยู่ฝั่งลาวมารับไปอยู่ที่ต้นน้ำสา ตอนนั้นเญี่ยหยี่อายุประมาณ 7-8 ขวบ เป็นช่วงสงครามญี่ปุ่นพอดี (สงครามโลกครั้งที่สอง พ.ศ. 2483-2488)[19] แล้วกลับเข้ามาอยู่ที่ดอยปางกบในพื้นที่ตำบลบ่อเกลือใต้ ช่วงนั้นมีคนม้งจากตั่วป๋อจำนวนมากย้ายผ่านบ้านปางกบที่เญี่ยหยี่อาศัยอยู่ ผ่านลงมาที่ภูหินร่องกล้า

[19] สนธิสัญญาเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างรัฐบาลสยามกับรัฐบาลฝรั่งเศส (เจ้าอาณานิคมที่เข้ามาปกครองลาวในยุคนั้น) ถูกกำหนดขึ้นเมื่อปี 2447 โดยใช้แนวสันเขาของภูเขาผีปันน้ำตามที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แต่ว่าตอนเริ่มข้อตกลงครั้งแรก คือก่อนหน้านั้น 10 ปี (พ.ศ. 2436) ใช้แม่น้ำโขงเป็นเส้นแบ่ง ส่งผลให้แขวงไชยะบุรีตกเป็นดินแดนของฝรั่งเศส (หรือประเทศลาวในปัจจุบัน) อย่างไรก็ตาม ช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง (พ.ศ. 2483-2488) กองทัพไทยได้ทำ “สงครามอินโดจีน” กับฝรั่งเศส ด้วยการส่งทหารเข้าไปยึดและเปลี่ยนชื่อเป็นจังหวัดล้านช้าง แต่งตั้งพันเอกหลวงกำแหงณรงค์ (พุด มรีพันท์) เข้าไปเป็นข้าหลวง (ผู้ว่าราชการ) แบ่งการปกครองออกเป็น 4 อำเภอ คือ อำเภอสมาบุรี อำเภออดุลเดชจรัส (เดิมชื่ออำเภอปากลาย) อำเภอเชียงฮ่อน และอำเภอหาญณรงค์ (เดิมชื่ออำเภอหงสา) เมื่อมีการเลือกตั้งทั่วประเทศปี 2488 นายสังคม ริมทอง ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดล้านช้าง อย่างไรก็ตาม เมื่อฝรั่งเศสและชาติพันธมิตรได้รับชัยชนะในสงครามโลกครั้งที่สอง (หลังสหรัฐอเมริกาทิ้งระเบิดนิวเคลียร์ 2 ลูกที่ฮิโรชิมา (วันที่ 6 สิงหาคม 2488) และที่นางาซากิ (วันที่ 9 สิงหาคม 2488)) ฝรั่งเศสได้เรียกร้องดินแดนดังกล่าวคืน เพื่อแลกกับการได้รับการรับรองให้เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ หลังมีการเจรจากันในระดับนานาชาติ รัฐบาลไทยต้องยอมยกดินแดนดังกล่าวคืนให้แก่ฝรั่งเศส และฝรั่งเศสได้ปกครองลาวจนกระทั่งถึงปี 2497 จึงได้ถอนตัวออกไป (อ้างใน ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2554, ประมวลสนธิสัญญา อนุสัญญา ความตกลง บันทึกความเข้าใจและแผนที่ ระหว่างสยามประเทศไทยกับประเทศอาเซียนเพื่อนบ้าน และ สุวิทย์ ธีรศาสวัต, 2552, จักรวรรดินิยมเหนือแม่น้ำโขง)

ไฉน้า หย้า (Nchaiv Nab Yaj) กับครอบครัว
ถ่ายที่เขาปู่-เขาย่า (Roob Loj) ประมาณ พ.ศ. 2513
(ไม่ทราบที่มา)

ผู้คนเหล่านั้นย้ายไปได้ประมาณ 10 ปี จึงมีญาติสองคนเดินทางกลับมารับเญี่ยหยี่กับพี่น้องที่เหลือตามมาเมื่อปี 2495

การเดินทางในยุคนั้นต้องเดินเท้าจากบนภูเขาลงมาที่ตัวอำเภอปัว เดินต่อมาขึ้นรถคอกหมูที่อำเภอท่าวังผา มาเหมารถต่อจากตัวจังหวัดน่านให้มาส่งที่เด่นชัยในจังหวัดแพร่ ขึ้นรถไฟที่เด่นชัยมาลงที่ตะพานหิน (จังหวัดพิจิตร) แล้วจึงจ้างรถมาส่งที่บ้านน้ำก้อ จากนั้นจึงเดินเท้าขึ้นมาที่บ้านเข็กเก่า (ปัจจุบันอยู่เหนือบ้านห้วยน้ำขาวขึ้นไป) ตอนนั้นที่บ้านทับเบิกมีกลุ่มม้งตั้งชุมชนอยู่ก่อนนานแล้ว ส่วนที่เขาปู่เขาย่า (Roob Loj) ยังไม่มีใครเข้าไปอยู่เลย

ปี 2500 อาของเญี่ยหยี่ที่ชื่อไจเน้ง (Caiv Neeb Vaj) กับไฉน้า หย้า (Nchaiv Nab Yaj) จึงเป็นสองแกนนำหลักที่เข้าไปบุกเบิกชุมชนที่นั่น กลุ่มนั้นอยู่ได้ประมาณ 2-3 ปี กลุ่มม้งจั๊วตระกูลค้าง (Xeem Khaab) ซึ่งนำโดยจางลือ (Tsaav Lwv) ที่เข้ามาอยู่กับเญี่ยหยี่ที่บ้านป่าข้อโป (Tiaj Xyoob lab) จึงอพยพตามไปอยู่ที่นั่นด้วย

ณ บ้านต้นน้ำเข็ก หลังปี 2500 ผ่านไป เกิดการระบาดหนักของไข้มาลาเรีย ผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะเด็กวัย 7-8 ขวบ ชาวบ้านที่นั่นจึงต่างแยกย้ายกันหนีเอา

ชีวิตรอด บ้างไปอยู่ที่บ้านทับเบิก บ้างข้ามฝั่งไปทางเขาปู่-เขาย่า (Roob Loj)[20] ส่วนเญี่ยหยี่กับญาติพี่น้องได้ย้ายไปอยู่บ้านป่าข้อโป (Tiaj Xyoob lab)[21] อยู่ที่นั่นได้ 6 ปี จึงย้ายลงมาอยู่ที่บ้านห้วยทรายใต้ เหตุผลที่ย้ายลงมาเพราะต้องการมาอยู่ใกล้ถนนสายหลัก เพราะตอนนั้นการสร้างถนนสายพิษณุโลก-หล่มสักใกล้จะเสร็จแล้ว[22] เพราะการอยู่บนภูเขาไม่มีโครงการพัฒนาอะไรของรัฐเข้ามาเลย และที่สำคัญกว่านั้นคือเมื่อรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ปฏิวัติโค่นล้มรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม จอมพลสฤษดิ์ได้ประกาศเลิกการค้าและเสพฝิ่นทั่วราชอาณาจักร[23] ทั้งที่ก่อนหน้านั้นจอมพล ป. มีนโยบายเปิดให้มีโรงยา (สูบ) ฝิ่นทั่วประเทศแล้วรัฐบาลส่งเสริมให้คนม้งและคนบนภูเขาปลูก รัฐบาลส่งคนขึ้นไปรับซื้อลงมาป้อนโรงยาฝิ่นซึ่งมีอยู่เกือบทุกอำเภอทั่วประเทศ กับมีเจ้าหน้าที่รัฐในท้องถิ่นขึ้นไปเก็บภาษีฝิ่นจากชาวบ้านด้วย ตอนนั้นเญี่ยหยี่อายุประมาณ 7-8 ขวบ ยังอยู่ที่อำเภอปัวในจังหวัดน่าน จำได้ว่าพ่อเขากับแกนนำชาวบ้านหลายคนยังลงไปทำใบอนุญาตปลูกและเสพฝิ่นที่ตัวอำเภอปัว แต่ทุกวันนี้ไม่ได้เก็บเอาไว้

วิถีชีวิตชาวม้งในยุคนั้น ไม่ว่าจะอยู่ที่บ้านไหนก็ตาม ไม่มีความแตกต่างกันมากนัก การทำการผลิตในรอบปีอยู่บนพื้นฐานของการปลูกข้าวเพื่อบริโภคในครัวเรือน การปลูกข้าวโพดเพื่อเลี้ยงสัตว์ประเภทหมูกับไก่ หากข้าวไม่พอกินก็มักจะนำข้าวโพดมาเป็นอาหารด้วย ที่เหลือเป็นการปลูกฝิ่นเพื่อขายแก่พ่อค้าและเจ้าหน้าที่รัฐที่ขึ้นจากพื้นราบมารับซื้อถึงในหมู่บ้าน หลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว คือประมาณช่วงธันวาคมของทุกปี เป็นการเฉลิมฉลองเทศกาลปีใหม่ม้ง การกินดื่มและเยี่ยมเยือนกันของผู้ใหญ่ กับการละเล่นของหนุ่มสาวและเด็ก เป็นความหวังที่ทุกคนรอคอยในรอบปี หลังจากนั้นจึงเริ่มกิจกรรมในไร่สำหรับฤดูกาลเพาะปลูกต่อไป

เมื่ออพยพลงมาอยู่ที่บ้านห้วยทราย ในปี 2506 ชาวบ้านได้เปลี่ยนมาปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ขาย เพราะอยู่ใกล้ถนนสายหลัก[24] ตามความเห็นของเญี่ยหยี่ บ้านห้วยทรายเป็นชุมชนม้งแห่งแรกในประเทศไทยที่มีเส้นทางรถยนต์ (ลูกรัง) ตัดเข้าไปถึง ไม่เฉพาะชาวบ้านที่นี่

---

[20] หากขึ้นจากทุ่งสมอไปเขาค้อ อยู่เลยเขาค้อไปอีก

[21] ติดลำน้ำเข็ก ตรงข้ามบ้านห้วยน้ำขาว อยู่เขตจังหวัดพิษณุโลก ปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า

[22] ถนนสายพิษณุโลก-หล่มสัก ยังมีอีกชื่อหนึ่งก็คือ ถนนมิตรภาพ (Friendship Road) ก่อสร้างเมื่อปลายปี พ.ศ. 2500 แล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ. 2503 โดยความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยกับสหรัฐอเมริกา (อ้างอิงจากอินเทอร์เน็ต)

[23] ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 37 ลงวันที่ 9 ธันวาคม 2501 ห้ามการขายและเสพฝิ่น

[24] จากแยกปากทางไปบ้านห้วยทรายเป็นระยะทางสิบกิโลเมตร จึงมีการเรียกสามแยกดังกล่าวว่า “แม้วสิบ” มาจนปัจจุบัน

แต่บ้านห้วยป่าสอดที่ผู้นำอย่างป้าซ้า หย้า (Paj Xab Yaj) ได้พาชาวบ้านลงมาตั้งหมู่บ้านก่อนแล้ว จากการแนะนำของเสธฯ จำเนียร เญี่ยหยี่จึงรู้จักและได้รับความไว้วางใจจากเถ้าแก่ (พ่อค้าคนจีน) จากพิษณุโลกเข้ามารับซื้อข้าวโพด โดยมอบให้เญี่ยหยี่เป็นคนหลักในหมู่บ้านม้งที่คอยประสานกับชาวบ้าน ทั้งที่บ้านห้วยทราย ห้วยป่าสอดกับบนเขาค้อ เพื่อการเข้ามารับซื้อข้าวโพดของเถ้าแก่ นอกจากนั้นแล้วยังได้ใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ ตชด. ทหารที่กองทัพภาคที่ 3 กับฝ่ายปกครองของอำเภอนครไทยกับจังหวัดพิษณุโลกด้วย จนตัวเองกลายเป็นคนที่ทั้งชาวบ้านและเจ้าหน้าที่รัฐต่างก็ไว้วางใจ

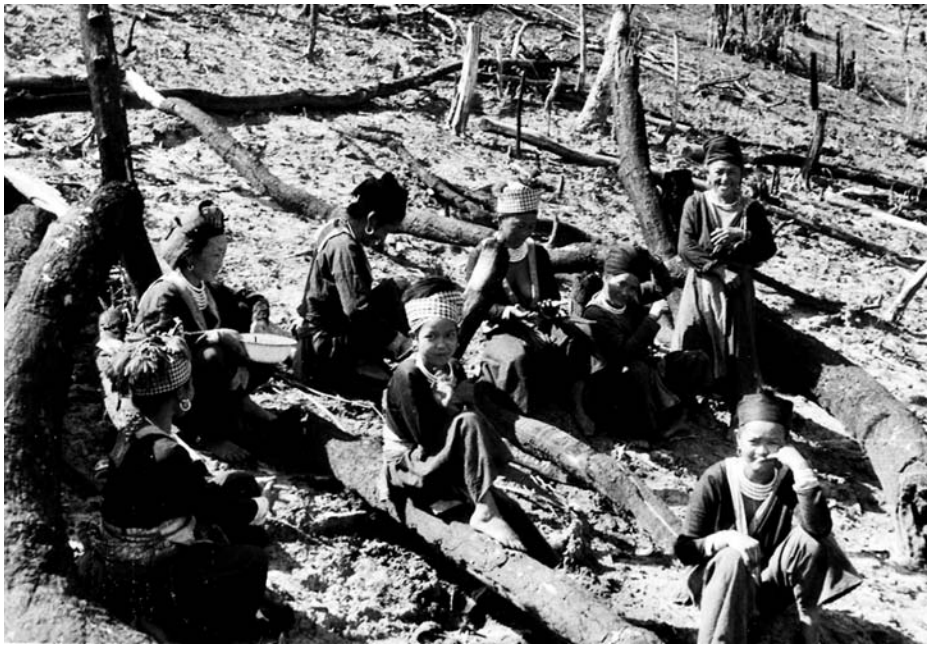
หญิงม้งกับการโยนลูกช่วงในเทศกาลปีใหม่ ไม่มีข้อมูลหมู่บ้านและปีที่ถ่าย (ที่มา: FB คริสตจักรเข็กน้อย)

ชายม้งชำแหละหมู ไม่มีข้อมูลหมู่บ้านและปีที่ถ่าย
(ที่มา: FB คริสตจักรเข็กน้อย)

เจี้ยเต่ง หย้า (Txiaj Teem Yaj) กับญาติพี่น้องเตรียมปลูกข้าวไร่ บ้านน้ำเข็ก ปี 2500
(ที่มา: ครอบครัวมิชชันนารี Don Rulison หรือ Xibhwb Lauj Xeeb)

หญิงชาวม้งนั่งพักระหว่างการปลูกข้าวในไร่ บ้านน้ำเข็ก ถ่ายปี 2500
(ที่มา: ครอบครัวมิชชันนารี Don Rulison หรือ Xibhwb Lauj Xeeb)

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หรือข้าวโพดเหลือง (ตัวอย่าง)
(ที่มา: https://www.chiangmainews.co.th/page/archives/541769/)

ปี 2506 ชาวม้งได้อพยพมาตั้งหมู่บ้านที่ห้วยทรายเหนือและห้วยทรายใต้ ถัดมาปี 2507 ชาวบ้านและทางราชการได้ช่วยกันสร้างโรงเรียนชั่วคราวขึ้น[25] ปี 2509 ได้ปรับปรุงให้ใหญ่ขึ้น แต่ก็ยังไม่พอกับจำนวนเด็กนักเรียน เพราะตอนนั้นทั้งห้วยทรายเหนือและใต้มีกว่า 70 หลังคาเรือน ดังนั้น ปี 2510 จึงของบประมาณมาขยายโรงเรียนต่ออีก แต่ยังไม่ทันได้ใช้อาคารเรียนใหม่ก็เกิดความวุ่นวายในหมู่บ้านเสียก่อน คือการปะทะกันระหว่างฝ่ายคอมมิวนิสต์กับฝ่ายทหารและ ตชด. ในปี 2511 ทั้งๆ ที่ชาวบ้านและเจ้าหน้าที่รัฐกำลังร่วมกันปรับพื้นที่เพื่อเป็นสนามบินรองรับการจอดของฝูงเฮลิคอปเตอร์ เพราะพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 มีกำหนดการที่จะเสด็จเยือนชุมชนม้งที่นี่ แต่เมื่อเกิดเหตุความไม่สงบขึ้นจึงได้ยกเลิกไป

ชาวม้ง เย้า ลีซอ ณ บ้านห้วยทรายใต้ ตำบลหนองกระท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก 11 สิงหาคม 2511 (ที่มา: พิพิธภัณฑ์บ้านจ่าทวี จังหวัดพิษณุโลก)

[25] เท่าที่เญี่ยหยี่จำได้ โรงเรียนสามแห่งที่มีขึ้นในหมู่บ้านม้งในแถบ 3 จังหวัดนี้ แห่งแรกคือที่ห้วยป่าสอด (ประมาณ 2 ปีก่อนที่ห้วยทรายเหนือ) แห่งที่สองคือที่บ้านห้วยทรายเหนือ และแห่งที่สามคือที่บ้านป่าหวาย

สำหรับความขัดแย้งและสงครามในพื้นที่สามจังหวัด เริ่มจากตอนที่เญี่ยหยี่ยังอยู่บ้านป่าข้อโป (Tiaj Xyoob lab) เริ่มมีการเข้ามาโฆษณาชวนเชื่อของขบวนการคอมมิวนิสต์ที่มาจากประเทศจีนและเวียดนาม คนแรกที่เข้ามาเคลื่อนไหวในพื้นที่ห้วยทรายเป็นคนเวียดนาม แต่พูดภาษาม้งคล่องมาก ชื่อว่ายอน ตอนแรกก็มาเป็นหมอ สอนและคอยฉีดยารักษาอาการเจ็บป่วย ต่อมาก็มีชายฉกรรจ์ม้งตระกูลหลี่สามคนประกบและเคลื่อนไหวอย่างใกล้ชิดกับหมอยอน รักษาโรคได้ระยะหนึ่งก็เริ่มโฆษณาชวนเชื่อเกี่ยวกับลัทธิคอมมิวนิสต์ เขาก็สอนดี คือสอนให้ชาวบ้านรู้จักปกป้องสิทธิของตัวเอง ก่อนที่จะกลับลงไปเปิดร้านขายยาและรักษาคนป่วยในเมือง หมอยอนย้ำว่าคนม้งอย่าจับอาวุธขึ้นต่อสู้กับศัตรู (ผู้มาข่มเหง) เลย เพราะอย่างไรก็สู้ไม่ได้แน่ แต่หากเมื่อไหร่ที่เห็นหมอยอนจับอาวุธแล้วคนม้งค่อยจับอาวุธสู้กับผู้รุกราน

หลังจากหมอยอนกลับลงไปในเมืองแล้ว มีกลุ่มชายม้งได้เดินทางไปเรียนลัทธิคอมมิวนิสต์ที่ลาวและเวียดนาม เมื่อกลับมา กลุ่มนั้นจึงกลับมาสอนชาวบ้านถึงความไม่ยุติธรรมที่เจ้าหน้าที่รัฐบาลบางคนขึ้นมาบนภูเขาแล้วใช้อำนาจข่มเหงชาวม้ง อยากได้ไข่ไก่ในเล้าก็หยิบไป อยากกินหมูของชาวบ้านก็ใช้ปืนยิงเอา ซึ่งในยุคนั้นชาวบ้านบางแห่งก็ประสบปัญหาดังกล่าวด้วยตัวเองจริง อย่างตอนที่อยู่บ้านต้นน้ำเข็ก มีทหารกลุ่มหนึ่งเข้ามาในหมู่บ้าน ทหารคนหนึ่งได้ทำการบังคับและข่มขืนหญิงม้งในหมู่บ้านนั้นจริง ผู้ใหญ่บ้านกับแกนนำตระกูลว่างจึงได้เจรจาไกล่เกลี่ย ในที่สุดก็ปรับไหมทหารคนนั้น 500 บาท หลังจากนั้นผู้ใหญ่บ้านต้นน้ำเข็กของเราลงไปประชุมได้สองครั้งก็ถูกฆ่าทิ้ง ซึ่งก็ไม่รู้ว่าใครเป็นคนทำ เพราะว่ามีปัญหาซับซ้อนวุ่นวายหลายอย่าง

การที่บ้านห้วยทรายมีถนนลูกรังตัดเข้าไปถึงและอยู่ใกล้ถนนสายพิษณุโลก-หล่มสัก เมื่อฝ่ายรัฐบาลเริ่มรับรู้ว่ามีขบวนการคอมมิวนิสต์เกิดขึ้นบนภูเขาในเขตพื้นที่สามจังหวัด จึงส่งชุดครูฝึกทหารเข้ามาประจำในหมู่บ้าน แล้วฝึกชายฉกรรจ์ชาวม้งกว่า 30 คนในหมู่บ้านให้คอยทำหน้าที่สอดส่องดูแลความเคลื่อนไหวของฝ่ายคอมมิวนิสต์ด้วย คืนวันที่เกิดเหตุ “เสียงปืนแตก” ขึ้นที่บ้านห้วยทรายเหนือ[26] จำวันที่ไม่ได้ แต่ประมาณช่วงเดือนพฤศจิกายน

[26] ตามที่เญี่ยหยี่ทราบ ก่อนหน้านั้นประมาณ 1 เดือน การปะทะกันในพื้นที่สามจังหวัดนี้เกิดขึ้นก่อนแล้วที่บ้านภูขี้เถ้า กับแถวทับเบิก แต่เป็นการที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์ดักซุ่มยิงหัวหน้านิคมสร้างตนเองและสงเคราะห์ชาวเขา (ชื่อฉลอง) ไม่ใช่การปะทะกับทหารหรือ ตชด. ที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐ ทั้งนี้ ผู้ใหญ่บ้านห้วยทรายเหนือคนปัจจุบันยืนยันว่า คืนวันเสียงปืนแตกที่บ้านห้วยทรายเหนือดังกล่าวเป็นวันที่ 20 พฤศจิกายน 2511 เช่นเดียวกับข้อมูลในอินเทอร์เน็ตของ “อุทยานเทิดพระเกียรติบ้านหมากแข้ง” ก็ระบุว่าเป็นวันดังกล่าว ซึ่งก็น่าจะเชื่อถือได้หรือใกล้เคียง เพราะข่าวหนังสือพิมพ์ลงเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2511 ถึงการที่ผู้ใหญ่ทอง แซ่ลี ถูกยิงเสียชีวิตระหว่างเดินทางไปกับรถของเจ้าหน้าที่จากบ้านห้วยทรายเข้าไปในเมือง (ดูข่าวด้านล่าง)

เพราะชาวบ้านกำลังอยู่ระหว่างเก็บเกี่ยวข้าวไร่ คืนนั้น เจ้าหน้าที่ประชาสงเคราะห์ได้เข้ามาฉายภาพยนตร์เพื่อสร้างมวลชนสัมพันธ์กับชาวม้งในหมู่บ้าน ทั้งชาวบ้านและทหารกับอาสาสมัครชาวม้งต่างพากันไปดูภาพยนตร์ที่ฝั่งโรงเรียน ขณะที่ทหารฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้เข้ามาเตรียมการไว้รอแล้ว เมื่อภาพยนตร์จบ ทั้งชาวบ้านและทหารกับอาสาสมัครที่อยู่เวรก็กลับเข้าที่พัก ค่ายทหารอยู่บนเนินอีกฟากหนึ่งของหมู่บ้าน เวลาตี 1 ทหารกับอาสาสมัครเข้านอนเสร็จ ฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้เริ่มเปิดฉากยิงอาสาสมัครที่เฝ้าประตูหน้าค่ายก่อน จากนั้นจึงรัวปืนใส่คนที่เหลือในกระท่อม (ตอนนั้นยังไม่มีการขุดหลุมหลบภัย) ส่งผลให้ตายทันที 9 นาย ในจำนวนนั้นมี 7 คนเป็นอาสาสมัครชาวม้ง และอีก 2 คนเป็นทหารหลักประจำการ ส่วนนายทหารอีกคนหนึ่งได้รับบาดเจ็บและหลบหนีออกไปได้ เสร็จแล้วฝ่ายคอมมิวนิสต์ก็จุดไฟเผากระท่อมหญ้าคาในค่ายทหารทิ้งทั้งหมด

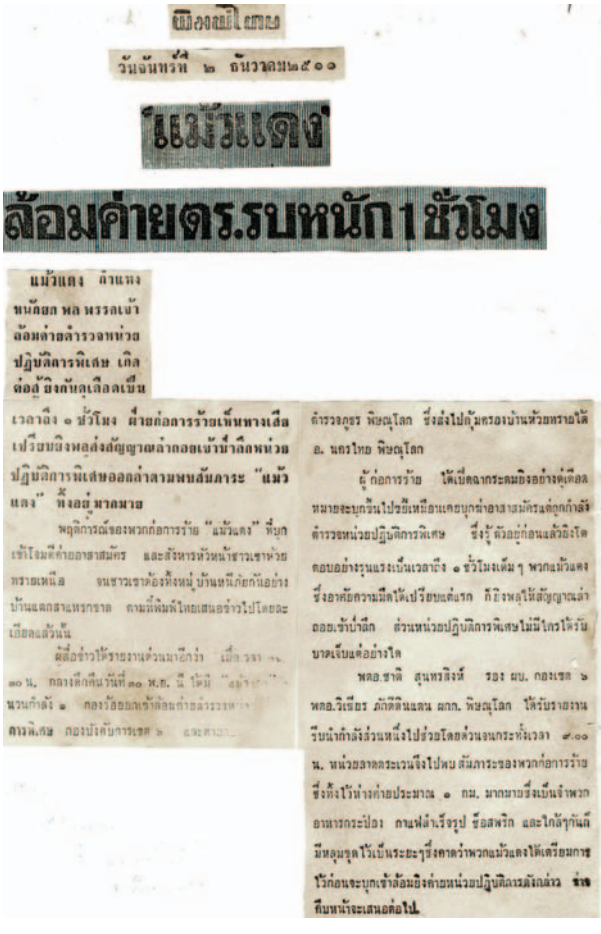
คืนนั้นเญี่ยหยี่กับเพื่อนคนเมี่ยน (เย้า) ชื่อ องเก๊า ซึ่งอยู่ที่บ้านห้วยทรายใต้ ได้ขี่มอเตอร์ไซค์ของคนเมี่ยนไปแจ้งเหตุให้ตำรวจที่ป้อมยามที่บ้านแยง ช่วงเย็นของวันรุ่งขึ้นตำรวจภูธรจึงเข้ามาชันสูตรศพ ตรวจสอบความเสียหายและทำบันทึกประจำวัน จากนั้นอีกเพียง 2-3 วัน กองกำลังทหารของกองทัพภาคที่ 3 พร้อมรถถังจึงถูกส่งเข้ามาประจำที่บ้านห้วยทรายเหนือ

เหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ชาวบ้านส่วนหนึ่งกลัว ต้องหลบหนีเข้าป่าเพื่อเอาชีวิตรอด แต่ก็มีอีกส่วนหนึ่งของทั้งบ้านห้วยทรายเหนือและห้วยทรายใต้ที่ตัดสินใจอยู่กับฝ่ายรัฐบาล โดยเฉพาะชาวลีซูกับชาวเมี่ยน (เย้า) ที่บ้านห้วยทรายใต้ ดังนั้นส่วนตัวของเญี่ยหยี่จึงตัดสินใจอยู่ด้วย รวมทั้งผู้ใหญ่บ้าน (นายไฉต่ง หลี่ หรือนายทอง แซ่ลี – Nchaiv Toog Lis) หลังจากนั้น ชุด ตชด. ถูกส่งเข้ามาประจำในหมู่บ้าน เช่นเดียวกับชุดทหารที่ชาวบ้านได้ไปขอให้มาอยู่ด้วย

การดำเนินชีวิตของชาวบ้านผ่านไปนานประมาณครึ่งเดือน ท่ามกลางความวุ่นวายและต่างฝ่ายต่างไม่ไว้วางใจดังกล่าว (ระหว่างแกนนำชาวม้งที่ตัดสินใจอยู่กับฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายที่หนีเข้าป่าไปเป็นคอมมิวนิสต์) วันหนึ่งรถของเจ้าหน้าที่ได้ออกจากหมู่บ้านไปซื้อเสบียงที่พิษณุโลก ผู้ใหญ่ไฉต่งกับชาวบ้านบางส่วนได้ร่วมเดินทางไปด้วย เนื่องจากหมู่บ้านเกิดความเดือดร้อน ผู้ใหญ่บ้านจึงถือโอกาสไปประชุมและจะไปหารือกับเจ้าหน้าที่ในอำเภอนครไทยและพิษณุโลกเพื่อให้ช่วยหาทางออกด้วยการจัดที่อยู่ใหม่ที่ปลอดภัยให้ชาวบ้าน ระหว่างทางทหารของฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้ซุ่มยิงรถคันดังกล่าว โชคร้ายที่ถูกผู้ใหญ่ไฉต่ง กับเด็กอีกคนหนึ่งที่อยู่ในรถคันดังกล่าวเสียชีวิตทันที นอกนั้นมีเจ้าหน้าที่บางคนได้รับบาดเจ็บ

เญี่ยหยี่ หว้า (Nyiaj Yig Vaj)
บ้านเข็กน้อย วันที่ 19 มิถุนายน 2546
(ถ่ายโดย จำเซี่ย หลี่)

พิมพ์ไทย
วันจันทร์ที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๑๐

"แม้วแดง" ล้อมค่ายตร.รบหนัก 1 ชั่วโมง

แม้วแดง ล้างแค้น หนักยก พล พรรลเข้า ล้อมค่ายตำรวจหน่วยปฏิบัติการพิเศษ เดือดต่อสู้ยิงกันดุเดือดเป็นเวลาถึง ๑ ชั่วโมง ค่ายถูกการร้ายเห็นหางเสือเปรี้ยงยิงพลุส่งสัญญาณล่าถอยเข้าป่าลึกหน่วยปฏิบัติการพิเศษออกล่าสามพรานสังหาร "แม้วแดง" ทิ้งอยู่มากมาย

พฤติการณ์ของพวกก่อการร้าย "แม้วแดง" ที่บุกเข้าโจมตีค่ายอาชาสมัครและสังหารหัวหน้าชาวเขาหน่วยทรายเหนือ จนชาวเขาต้องทิ้งหมู่บ้านหนีภัยกันอย่างอลหม่านนั้น

ตำรวจภูธร พิษณุโลก ซึ่งส่งไปคุมครองบ้านหัวยทรายได้ อ. นครไทย พิษณุโลก

ผู้ก่อการร้าย ได้เปิดฉากระดมยิงอย่างดุเดือดหมายจะบุกรวันไปยึดเหมือนเคยบุกทำอาวุธสงครามกำลังตำรวจหน่วยปฏิบัติการพิเศษ ซึ่งรู้ตัวอยู่ก่อนแล้วยิงโต้ตอบอย่างรุนแรงเป็นเวลาถึง ๑ ชั่วโมงเต็ม ๆ พวกแม้วแดงซึ่งอาศัยความมืดได้เปรียบตั้งแต่แรก ก็ยิงพลุให้สัญญาณล่าถอยเข้าป่าลึก ส่วนหน่วยปฏิบัติการพิเศษไม่มีใครได้รับบาดเจ็บแต่อย่างใด

พลอ.ชาติ สุนทรสิงห์ รอง ผบ. กองทัพ ๖ พลอ.วิเชียร ภัคดีนแดน ผกก. พิษณุโลก ได้รับรายงานรีบนำกำลังส่วนหนึ่งไปช่วยโดยด่วนจนกระทั่งเวลา ๙.๐๐ น. หน่วยลาดตระเวนจึงได้พบสัมภาระของพวกก่อการร้ายซึ่งทิ้งไว้ห่างค่ายประมาณ ๑ กม. มากมายซึ่งเป็นจำพวกอาหารกระป๋อง กาแฟดำ เจ็ดรูป ยาสีฟัน และใส่ยาฉีดมีหลุมยุบไว้เป็นระยะๆ ซึ่งคาดว่าพวกแม้วแดงได้เตรียมการไว้ก่อนจะบุกเข้าล้อมยิงค่ายหน่วยปฏิบัติการมิถุนายน ข่าวนี้ยังมีต่อไป

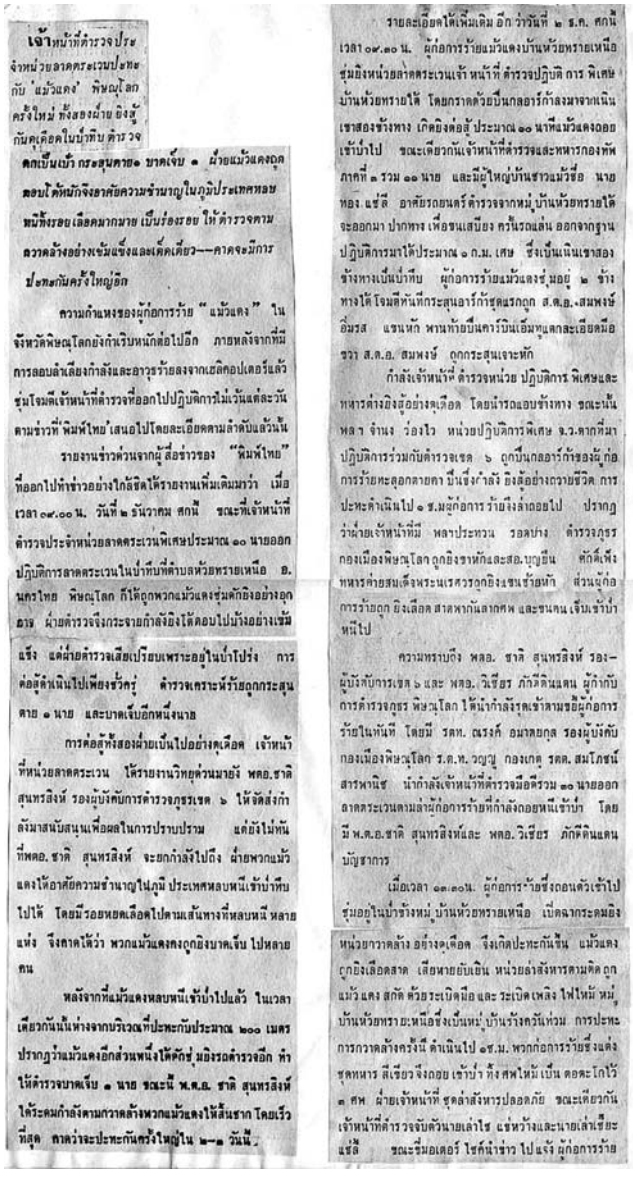

พิมพ์ไทย
วันพุธที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๐

แม้วแดงเผาหมู่บ้านอพยพตำรวจที่ตามล่า

สภาพแม้วแดงที่หมดใจ

แม้วแดงล้อมยิงตำรวจ! ระเบิดหมู่บ้านทิ้งศพหนี

เจ้าหน้าที่ตำรวจประจำหน่วยลาดตระเวนปะทะกับ 'แม้วแดง' พิษณุโลก ครั้งใหม่ ทั้งสองฝ่าย ยิงสู้กันดุเดือดในบ่าหินบ้านห้วยทราย ตำรวจ

ตกเป็นแม้วแดงถูกสุนขาย ๑ บาดเจ็บ ๑ ฝ่ายแม้วแดงถูกสอบโต้ต้านักจึงอาศัยความชำนาญในภูมิประเทศหลบหนีข้างรอยเลือดมากมาย เบื้องต้นรายว่า ให้ตำรวจตามสวาดล้างอย่างเข้มแข็งและเด็ดเดี่ยว—คาดจะมีการปะทะกันครั้งใหญ่อีก

ความคำแหงของผู้ก่อการร้าย "แม้วแดง" ในจังหวัดพิษณุโลกยังกำเริบหนักต่อไปอีก ภายหลังการที่มีการลอบล้างเสี้ยนกำลังและอาวุธร้ายลงจากเฮลิคอปเตอร์แล้ว ชุมโจมตีเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ออกไปปฏิบัติการไม่เว้นแต่ละวัน ตามข่าวที่ 'พิมพ์ไทย' เสนอไปโดยละเอียดตามลำดับแล้วนั้น

รายงานข่าวล่วงจากผู้สื่อข่าวของ "พิมพ์ไทย" ที่ออกไปทำข่าวอย่างใกล้ชิดได้รายงานเพิ่มเติมมาว่า เมื่อเวลา ๑๙.๐๐ น. วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๑๑ ขณะที่เจ้าหน้าที่ตำรวจประจำหน่วยลาดตระเวนพิเศษประมาณ ๑๐ นายออกปฏิบัติการลาดตระเวนในบ่าหินที่ตั้งบนห้วยทรายเหนือ อ. นครไทย พิษณุโลก ก็ได้ถูกพวกแม้วแดงรุมยิงอย่างอุกอาจ ฝ่ายตำรวจจึงกระจายกำลังยิงได้ตอบไปบ้างอย่างเข้มแข็ง แต่ฝ่ายตำรวจเสียเปรียบเพราะอยู่ในบ่าโปร่ง การต่อสู้ดำเนินไปเพียงชั่วครู่ ตำรวจเคราะห์ร้ายถูกกระสุนตาย ๑ นาย และบาดเจ็บอีกหนึ่งนาย

การต่อสู้หัสสองฝ่ายเป็นไปอย่างดุเดือด เจ้าหน้าที่หน่วยลาดตระเวน ได้รายงานวิทยุด่วนมายัง พลอ.ชาติ สุนทรสิงห์ รองผู้บังคับการตำรวจภูธรเขต ๖ ให้จัดส่งกำลังมาสนับสนุนเพื่อผลในการปราบปราม แต่ยังไม่ทันที่พลอ. ชาติ สุนทรสิงห์ จะยกกำลังไปถึง ฝ่ายพวกแม้วแดงให้อาศัยความชำนาญในภูมิ ประเทศหลบหนีเข้าบ่าหินไปได้ โดยมีรอยหยดเลือดไปตามเส้นทางที่หลบหนี หลายแห่ง จึงคาดได้ว่า พวกแม้วแดงคงถูกยิงบาดเจ็บ ไปหลายคน

หลังจากที่แม้วแดงหลบหนีเข้าบ่าไปแล้ว ในเวลาเดียวกันนั้นห่างจากบริเวณที่ปะทะกันประมาณ ๒๐๐ เมตร ปรากฏว่าแม้วแดงอีกส่วนหนึ่งได้คัก ชุมิอิรถตำรวจอีก ทำให้ตำรวจบาดเจ็บ ๑ นาย ขณะนี้ พ.ต.อ. ชาติ สุนทรสิงห์ ได้ระดมกำลังตามกวาดล้างพวกแม้วแดงให้สิ้นซาก โดยเร็วที่สุด คาดว่าจะปะทะกันครั้งใหญ่ใน ๒–๓ วันนี้

รายละเอียดได้เพิ่มเติม อีกว่าวันที่ ๒ ธ.ค. ๒๕๑๑ เวลา ๑๙.๓๐ น. ผู้ก่อการร้ายแม้วแดงบ้านห้วยทรายเหนือ ชุมยิงหน่วยลาดตระเวนเจ้าหน้าที่ ตำรวจปฏิบัติ การ พิเศษ บ้านห้วยทรายได้ โดยกราดด้วยปืนกลอาร์กำลงมาจากเนินเขาสองข้างทาง เกิดยิงต่อสู้ ประมาณ ๑๐ นาทีแม้วแดงถอยเข้าบ่าไป ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารกองพันภาคที่ ๓ รวม ๑๐ นาย และมีผู้ใหญ่บ้านชาวแม้วชื่อ นายทอง แซ่ลี อาศัยรถยนต์ตำรวจจากหมู่บ้านห้วยทรายได้ จะออกมา ปากทาง เพื่อขนเสบียง ครั้นรถแล่น ออกจากฐานปฏิบัติการมาได้ประมาณ ๑ ก.ม. เศษ ซึ่งเป็นเนินเขาสองข้างทางเป็นป่าทึบ ผู้ก่อการร้ายแม้วแดงรุมยิง ๒ ข้างทางได้ โจมตีหนักมีกระสุนอาร์กีชุดแรกถูก ส.ต.อ.สมพงษ์ อิ่มรส แรงหนัก พานท้ายปืนคาร์บินเอ็มหนุนตะเยียมือขวา ส.ต.อ. สมพงษ์ ถูกกระสุนเจาะหัก

กำลังเจ้าหน้าที่ ตำรวจหน่วย ปฏิบัติการ พิเศษและทหารต่างยิงสู้อย่างดุเดือด โดยนำรถลอบข้างทาง ขณะนั้น พลา จำนง ร่องไว หน่วยปฏิบัติการพิเศษ จ.ว.ตากที่มาปฏิบัติการร่วมกับตำรวจเขต ๖ ถูกปืนกลอาร์กำของผู้ก่อการร้ายทะลุกลางตา ปืนยิ่งกำลัง ยิงสู้อย่างถวายชีวิต การปะทะดำเนินไป ๑ ช.ม.ผู้ก่อการ ร้ายจึงล่าถอยไป ปรากฏว่าฝ่ายเจ้าหน้าที่มี พลาประหวน รอดบาง ตำรวจภูธรกองเมืองพิษณุโลก ถูกยิงข้าหักและส.ต.บุญยืน ศักดิ์เพ็ง ทหารค่ายสมเด็จพระนเรศวรถูกยิงแขนซ้ายหัก ส่วนผู้ก่อการร้ายถูก ยิงเลือดสาดหากันลากศพ และขนคน เจ็บเข้าบ่าหนีไป

ความทราบถึง พลอ. ชาติ สุนทรสิงห์ รอง–ผู้บังคับการเขต ๖ และ พลอ. วิเชียร ภักดีดินแดน ผู้กำกับการตำรวจภูธร พิษณุโลก ได้นำกำลังรุดเข้าสามข้อผู้ก่อการร้ายในทันที โดยมี รตท. ฉลวงศ์ อมาตยกุล รองผู้บังคับกองเมืองพิษณุโลก ร.ต.ท. วญชู กองเกตุ รตต. สมโภชน์ สารพานิช นำกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจมือตีรวม ๑๐ นายออกลาดตระเวนตามล่าผู้ก่อการร้ายที่กำลังถอยหนีเข้าบ่า โดย มี พ.ต.อ.ชาติ สุนทรสิงห์และ พลอ.วิเชียร ภักดีดินแดน บัญชาการ

เมื่อเวลา ๑๓.๓๐น. ผู้ก่อการร้ายซึ่งถอนตัวเข้าไปชุมอยู่ในบ่าบ้านหมู่ บ้านห้วยทรายเหนือ เปิดฉากระดมยิงหน่วยกวาดล้าง อย่างดุเดือด ซึ่งเกิดปะทะกันนั้น แม้วแดงถูกยิงเลือดสาด เสียหายยับเยิน หน่วยล่าสังหารตามศึกถูกแม้วแดง สกัด ด้วยระเบิดมือและ ระเบิดเพลิง ไฟไหม้ หมู่บ้านห้วยทรายเหนือซึ่งเป็นหมู่ บ้านร้างครั้งนี้ ดำเนินไป ๑ช.ม. พวกก่อการร้ายซึ่งแต่งชุดทหาร สีเขียวจึงถอย เข้าบ่า ทิ้ง ศพไหม้เป็น ตอตะโกไว้ ๓ ศพ ฝ่ายเจ้าหน้าที่ ชุดล่าสังหารปลอดภัย ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ตำรวจจับตัวนายเล่าไช แซ่หวังและนายเล่าเชียะ แซ่ลี ขณะขึ้นมอเตอร์ ไซค์นำข่าว ไปแจ้ง ผู้ก่อการร้าย

จากบ้านห้วยทรายใต้ไปห้วยทรายเหนือ ค้นตัวได้เอกสารนัดหมายจากลายมือของบุคคลหนึ่งซึ่งลาดว่า เป็นคอมมิว–นิสต์ชั้นหัวหน้า และได้ระเบิดม่อซ่อนอยู่ ในผ้าคาดเอว จึงคุมตัวมาทำการสอบสวน และ พ.ต.อ.ชาติ สุนทรสิงห์ พลอ.วิเชียร ภักดีดินแดนเข้าคุมตัว นายบาน นีละแวง ผู้ใหญ่บ้านแยง หมู่ ๙ ทั้งนี้เพราะสืบทราบว่ามีการ คิดต่อต้าอาวุธปืนกับพวกแม้วแดง เพื่อ ก่อการ ร้ายเจ้าหน้าที่ ยึดปืนไรเฟิลและกระสุน ตลอดจนเอกสารบันทึกเรื่องการโจมตีของพวกผู้ ก่อการ ร้าย แล้วคุมตัวมา สอบสวน ยังกอง บังคับการเขต๖

อนึ่งในวันเดียวกันนั้น หน่วยปฏิบัติการพับเบิก อ. หล่มสัก จ. เพชรบูรณ์ ถูกผู้ก่อการร้ายลอบโจมตี ตั้งแต่ ๗.๓๐ น. จนขณะเขียนข่าว เวลา ๑๖.๓๐ น. ยังปะทะกันอยู่ เจ้าหน้าที่บาดเจ็บ ๕ นาย ฝ่ายแม้วแดงยังไม่ทราบข่าวคืบหน้าจะเสนอต่อไป.

ข่าวเหตุการณ์ที่บ้านห้วยทราย ลงวันที่ 2 และ 4 ธันวาคม 2511
(ที่มา: [อดีต] สถาบันวิจัยชาวเขา)

การที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์ยิงรถเจ้าหน้าที่ในวันนั้นได้ทำให้เกิดเป็นเหตุการณ์เลวร้ายตามมาทันที ทหารได้ส่งกองกำลังหนักเข้ามาที่บ้านห้วยทรายเหนือ ด้วยความโกรธแค้นและเหมารวมว่าม้งที่นั่นทั้งหมดเป็นคอมมิวนิสต์ ทหารและ ตชด. จึงทำการเผาบ้านห้วยทรายเหนือทิ้ง ชาวบ้านกลัวตาย ต่างวิ่งหนีเอาชีวิตรอด เจ้าหน้าที่ได้รัวปืนใส่ชาวบ้าน ส่งผลให้เยาวชนชาย 3 คนถูกกระสุนตายในวันนั้น

สำหรับตัวเญี่ยหยี่เอง เช้ามืดวันที่เกิดเหตุนั้น ตัวเขากับน้องชายได้ออกเดินทางไปประสานกับชาวบ้านที่ห้วยป่าสอดเรื่องการรับซื้อข้าวโพด เมื่อทั้งสองขี่มอเตอร์ไซค์กลับเข้าบ้านห้วยทรายใต้ ระหว่างที่จะกลับเข้าหมู่บ้านได้ถูกตำรวจจับกุมตัว กักขังเป็นเวลาหลายชั่วโมง แล้วถูกบังคับให้ขึ้นรถจี๊ปของตำรวจ พาไปขังที่กองกำกับการตำรวจภูธร ภาค 6 จังหวัดพิษณุโลก ด้วยสงสัยว่าเป็นคอมมิวนิสต์ การจับกุมเญี่ยหยี่ดังกล่าวทำให้ลูกบ้านที่ห้วยทรายใต้ต่างกลัว แตกตื่นหนีเข้าป่าเอาตัวรอดกระจัดกระจายกันไป โชคดีที่ภรรยาของตัวเองไปหาญาติที่หมู่บ้านม้งบนภูเขาที่มีมิชชันนารีฝรั่งทำงานเผยแพร่ศาสนา[27] ครอบครัวม้งคริสเตียนเหล่านั้นจึงตัดสินใจลงมาที่ทรัพย์ไพรวัลย์[28] สมทบกับชาวเมี่ยนและลีซูจากบ้านห้วยทรายใต้ด้วย และต่อมาได้ย้ายไปที่ตัวอำเภอนครไทย

ตอนนั้นเกิดความขัดแย้งอย่างหนักระหว่างฝ่าย ตชด. (ร่วมกับตำรวจภูธร) และฝ่ายทหาร ในทัศนะของชาวบ้านแล้ว ตชด. เป็นพวกที่ค่อนข้างใช้อำนาจโหดเหี้ยม ชอบหาเรื่องข่มเหงรังแกชาวบ้าน ขณะที่ทหารเป็นกลุ่มที่ใจดี สร้างความสัมพันธ์กับชาวบ้าน เข้าใจคนม้งมากกว่า เมื่อนายทหารที่เป็นหัวหน้าฝ่ายกองข่าว (เสธฯ จำเนียร) รับรู้จากผู้ใหญ่โก๊ะแซ่หยาง (Nom Kaub Yaj) ที่พาลูกบ้านหนีไปอยู่ที่ศูนย์อพยพหนองแส (อำเภอหล่มสัก) ว่าการที่ลูกบ้านที่ห้วยทรายใต้หนีกันไปนั้นเป็นเพราะตำรวจจับตัวเญี่ยหยี่ไปขังนานเดือนกว่าแล้ว หากปล่อยตัวเญี่ยหยี่ เขาก็จะสามารถกลับไปเรียกลูกบ้านกลับมา เพราะเญี่ยหยี่เป็นคนที่ชาวบ้านเชื่อถือ กับทั้งที่ผ่านมาได้ช่วยเหลือทางราชการเป็นอย่างดี จึงเป็นไปไม่ได้ที่เขาจะหนีไปร่วมกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ ดังนั้น ทหารจึงเตรียมส่งกำลังไปบังคับให้ตำรวจ

---

[27] มิชชันนารีชาวต่างชาติที่ขึ้นไปเผยแพร่ศาสนาในหมู่บ้านม้งแถบสามจังหวัด เป็นกลุ่มที่ถูกขับออกจากประเทศจีนภายหลังเกิดการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองที่นั่นเป็นคอมมิวนิสต์ภายใต้การนำของเหมาเจ๋อตุง เมื่อปี 2492 ประกอบกับมาจากประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นส่วนใหญ่ จึงแนะนำให้กลุ่มม้งที่เปลี่ยนมานับถือศาสนาไม่ต้องเข้าไปร่วมกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ในป่า

[28] ครอบครัวม้งคริสเตียนตระกูลหว้าเหล่านี้ประกอบด้วย จ่งไจ (Txoos Cai) จ๋าฮื้อ (Tsav Hwj) เญี่ยป๋อ (Nyiaj Pov) เญี่ยตั๋ว (Nyiaj Tuam) เจ้อเก๋อ (Txawj Kawm) เป็นต้น

ปล่อยตัวเญี่ยหยี่บนห้องกักขังที่กองกำกับฯ แต่เมื่อตำรวจรู้เรื่องนี้เข้า เลยชิงปล่อยตัวออกมาพาไปอยู่ร่วมกับกลุ่มม้ง เมี่ยนและลีซูอพยพที่หลบหนีภัยสงครามลงมาอยู่ที่ตัวอำเภอนครไทย

เญี่ยหยี่และกลุ่มญาติพี่น้องหลบภัยอยู่ที่นครไทยนาน 4 ปี จนกระทั่งฝ่ายทหารกับแกนนำม้งในศูนย์อพยพต่างๆ ได้เริ่มมาบุกเบิกสร้างค่ายทหาร แล้วให้ชาวบ้านมาถางป่า เผาเป็นพื้นที่สร้างหมู่บ้านและทำไร่ (เพื่อความปลอดภัยจากการถูกซุ่มยิงของฝ่ายคอมมิวนิสต์) สร้างชุมชนที่เข็กน้อยเมื่อปี 2514 จึงได้อพยพกลุ่มม้งที่นครไทย กลุ่มที่อยู่หนองแส (หล่มสัก) กลุ่มที่ไปหลบภัยอยู่ที่จังหวัดเลย (กับบาทหลวงคาทอลิก) รวมทั้งมีการเอาเฮลิคอปเตอร์ขึ้นไปรับกลุ่มม้งที่บ้านป่ายาบลงมาสมทบด้วย เพื่อความปลอดภัยของชาวบ้านและประเทศชาติ จึงมีการจัดตั้งเป็นกองร้อยชาวเขาอาสาสมัครที่ 31 ขึ้นที่ค่ายทหารบ้านเข็กน้อย[29]

การชักลากไม้ซุงจากป่า (ตัวอย่าง)
(ถ่ายโดย Charles F. Keyes ที่อำเภอแม่สะเรียง เมื่อปี 2511)

[29] อีกหนึ่งชุมชนม้งที่ผู้นำยืนหยัดอยู่ฝ่ายรัฐบาลเพื่อต่อสู้กับฝ่ายคอมมิวนิสต์ คือบ้านเล่าลือที่อยู่บนเขาค้อ

นับตั้งแต่มาตั้งชุมชนที่เข็กน้อย คือปี 2514 จนถึงปี 2525 เป็นช่วงที่มีการสู้รบกันอย่างหนักในพื้นที่สามจังหวัด (พิษณุโลก-เพชรบูรณ์-เลย) เนื่องจากฝ่ายคอมมิวนิสต์มีการดักซุ่มยิงรถทหารและรถยนต์ของชาวบ้านที่วิ่งเส้นทางสายพิษณุโลก-หล่มสัก ดังนั้น เพื่อความปลอดภัยในการสัญจร ทหารจึงมีนโยบายให้ชาวม้งแผ้วถางพื้นที่สองข้างทางหลวง (ข้างละ 1 กิโลเมตร) เพื่อทำไร่ปลูกข้าวโพดขาย ไม่ว่าจะเป็นฝั่งเขตเพชรบูรณ์ที่เป็นป่าสงวน หรือเขตพิษณุโลกที่เป็นอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง[30] อย่างไรก็ตาม ช่วงนั้นยังมีเถ้าแก่ (นายทุนหรือนายฮ้อย) เข้ามาตัดไม้แล้วขนออกไปขายด้วย เมื่อเถ้าแก่ตัดถนนเข้าไปตัดและชักลากไม้ในป่าลึก ทั้งด้านล่างของถนนสายพิษณุโลก-หล่มสัก กับเส้นทางที่ขึ้นจากชุมชนเข็กน้อยไปบ้านห้วยน้ำขาวและบนภูเขา ชาวบ้านก็ถือโอกาสใช้ถนนเหล่านั้นอำนวยความสะดวกในการเข้าไปบุกเบิกพื้นที่ป่าเพื่อทำไร่ข้าวโพดด้วย เท่าที่เฒ่าหยี่จำได้ เพิ่งจะประมาณไม่กี่ปีมานี้เอง (ประมาณช่วงปลายทศวรรษ 2530) จึงมีการห้ามไม่ให้ชาวบ้านข้ามไปทำไร่ข้าวโพดยังอีกฟากหนึ่งของถนน เหลือแต่พื้นที่ทำกินที่อยู่ฟากชุมชนเข็กน้อยเท่านั้น

ชุมชนเข็กน้อย ถ่ายเดือนกรกฎาคม 2559
(ถ่ายโดย จำเซี่ย หลี่)

[30] แม่น้ำเข็กน้อยเป็นเส้นแบ่งเขตสองจังหวัดดังกล่าว

ประวัติศาสตร์บอกเล่า
เจ้อตั่ว หลี่ (Txawj Tuam Lis)
(กำนันประจวบ ฤทธิ์เนติกุล)

อายุ 75 ปี (ขณะสัมภาษณ์)
สัมภาษณ์วันที่ 13 พฤษภาคม 2562
โดย จำเซี่ย หลี่ และ หม่อ หยัว

[ประมวลและเรียบเรียงเนื้อหาจากรายละเอียดการสัมภาษณ์]

เมื่อครั้งที่อยู่ที่บ้านป่าหวาย (Zos Hav Nplooj) หมู่ที่ 14 ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก เท่าที่เจ้อตั่วจำได้อย่างแม่นยำ เหตุการณ์ความเคลื่อนไหวของลัทธิคอมมิวนิสต์ในพื้นที่เริ่มเมื่อปี 2507-2508 โดยคนม้งส่วนหนึ่ง แต่ก่อนหน้านั้นมีคนไทยที่เข้ามาเผยแพร่ลัทธินี้แก่ชาวม้งเหล่านั้นแล้ว เท่าที่เจ้อตั่วรู้ ในบรรดาม้งรุ่นบุกเบิกที่เข้าไปเรียนรู้ลัทธิคอมมิวนิสต์แล้วกลับมาเคลื่อนไหวนั้นมีหลายคน แต่สองคนที่ค่อนข้างมีบทบาท คือ เลาใจ (Caiv Neeb Vaj – ใจ๋เน้ง หว้า) ซึ่งมีชื่อจัดตั้งว่า เลาใจ[31] อีกคนหนึ่งคือสหายคำ (Txoos Tee Vaj – จ่งเต็ง หว้า)[32]

มิชชันนารีนิกายโปรเตสแตนต์ชาวอเมริกันเริ่มเข้ามาเผยแพร่ศาสนาคริสต์ในหมู่บ้านตั้งแต่ปี 2497 ในส่วนของเจ้าหน้าที่รัฐนั้น ปี 2501 เริ่มเปิดโรงเรียนที่บ้านป่าหวาย เป็นโรงเรียนประชาบาล เจ้อตั่วเป็นหนึ่งในนักเรียนรุ่นแรกที่เรียนที่โรงเรียนแห่งนี้ เข้าสู่ปี 2507 ตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) เริ่มเข้ามาสร้างค่ายและสนามบินที่บ้านป่าหวาย แต่ไม่ได้สอนหนังสือ

---

31 เสียชีวิตก่อนที่จะเข้ารายงานตัวเป็น ผรท. ระหว่างปี 2523-2524

32 ปัจจุบันอยู่ที่บ้านห้วยทราย อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ดูบทสัมภาษณ์ประวัติของจ่งเต็ง หว้า ใน Baird, Ian. “The Hmong and the Communist Party of Thailand: A Transnational, Transcultural and Gender-Relations Transforming Experience”, *Trans -Regional and -National Studies of Southeast Asia* (2020), 1-18.

Ernest E. Heimbach มิชชันนารีชาวอเมริกัน[33]
ถ่ายรูปร่วมกับชายชาวม้ง บ้านป่าหวาย ปี 2499
(ที่มา: ครอบครัวมิชชันนารี Don Rulison หรือ Xibhwb Lauj Xeeb)

บ้านป่าหวาย (Zos Hav Nplooj) ถ่ายปี 2501
(ที่มา: ครอบครัวมิชชันนารี Don Rulison – Xibhwb Lauj Xeeb)

[33] มิชชันนารีโปรเตสแตนต์คนแรกที่เข้ามาเผยแพร่ศาสนาคริสต์กับชาวม้งที่บ้านป่าหวาย ระหว่างปี 2497-2506 เขาได้รวบรวมและพิมพ์หนังสือ พจนานุกรมภาษาม้งขาว-อังกฤษ (White Hmong-English Dictionary) ตีพิมพ์ครั้งแรกปี 2509 (1966)

เญี่ยป๋อ หว้า (Nyiaj Pov Vaj, แถวหลังที่สองจากขวา) และครอบครัว ถ่ายที่บ้านป่าข้อโป (Tiaj Xyoob lab) ปี 2507[34] (ที่มา: ครอบครัวมิชชันนารี Don Rulison หรือ Xibhwb Lauj Xeeb)

กลุ่มมิชชันนารีชาวอเมริกันพาม้งคริสเตียนจากจังหวัดตาก (ห้วยเหลือง) มาพบกับม้งคริสเตียนที่บ้านป่าหวาย ปี 2501 (ที่มา: ครอบครัวมิชชันนารี Don Rulison หรือ Xibhwb Lauj Xeeb)

[34] ปีที่ถ่ายอาจคลาดเคลื่อน พี่สาวของ Xibhwb Txawj Pes บอกว่าเป็นปี 2507 แต่ในบันทึกของครอบครัว Xibhwb Lauj Xeeb ระบุว่าเป็นปี 2499

ช่วง 2507-2508 ที่เริ่มมีขบวนการคอมมิวนิสต์เข้ามาในพื้นที่นั้น เจ้อตั่วได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านแล้ว (อายุประมาณ 25 ปี) เมื่อตัวเองได้ทำหน้าที่ให้รัฐบาล ดังนั้น คนที่เข้ามาเคลื่อนไหวเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์จึงไม่ให้เจ้อตั่วกับคนอื่นที่ฝักใฝ่กับฝ่ายรัฐบาลได้รับรู้ แต่เคลื่อนไหวลับๆ อยู่แต่ในป่าแทน เข้าสู่ปี 2510 เริ่มมีความเคลื่อนไหวรุนแรงมากขึ้น เข้าสู่ปี 2512 ฝ่ายคอมมิวนิสต์จึงเริ่มสังหารกำนันผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นลุงของเจ้อตั่ว คือลุงหญ่าไก๋ หลี่ (เล่ากาย แซ่หลี)[35] ด้วยการแอบเข้ามาใช้ปืนยิงจากช่องฝาผนังบ้านในช่วงเวลากลางคืนที่ผู้ใหญ่เล่ากายนอนหลับอยู่ กระสุนเข้าที่หัวและเสียชีวิตทันที เหตุผลที่ทหารฝ่ายคอมมิวนิสต์ฆ่าผู้ใหญ่เล่ากาย เพราะเขาบอกว่าผู้ใหญ่เป็นคนต่อต้านฝ่ายคอมมิวนิสต์ กับทั้งยังรายงานความเคลื่อนไหวของฝ่ายคอมมิวนิสต์แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐบาลด้วย ในทัศนะของเจ้อตั่ว จากเหตุการณ์ที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์เข้ามายิงผู้ใหญ่เล่ากายที่บ้านป่าหวาย ความขัดแย้งก็เริ่มบานปลายไปยังพื้นที่อื่น เช่นที่บ้านขี้เถ้า และที่อื่น มาถึงกรณีที่มีการยิงถล่มค่ายอาสาสมัครที่บ้านห้วยทราย (ดูรายละเอียดการสัมภาษณ์เญี่ยหยี่ หว้า)

นายสมัคร คัชมาตย์ ปลัดอำเภอตรี อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ อส. ตรวจเหตุการณ์แทรกซึมของ ผกค. ณ บ้านป่าหวาย ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย บนเทือกเขาภูลมโล เมื่อคราวเดินทางไปชันสูตรพลิกศพ นายเล่ากาย แซ่หลี ผู้ใหญ่บ้าน (ชาวม้ง) ที่ถูกผู้ก่อการร้ายยิงตาย เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2511 (ที่มา: พิพิธภัณฑ์บ้านจ่าทวี จังหวัดพิษณุโลก)

[35] เนื้อหาคำบรรยายใต้ภาพถ่ายเมื่อคราวที่ปลัดอำเภอนครไทยกับคณะ อส. และตำรวจขึ้นไปชันสูตรพลิกศพ บันทึกว่าเป็นวันที่ 11 ตุลาคม 2511

ที่บ้านป่าหวาย หลังจากที่ผู้ใหญ่เล่ากายถูกฝ่ายคอมมิวนิสต์ยิงเสียชีวิต หลังจัดพิธีศพเสร็จ รัฐบาลได้ส่งทหาร (ตชด.) เข้ามาประจำการในหมู่บ้าน ท่ามกลางความขัดแย้งและสับสนวุ่นวายดังกล่าว ชาวบ้านต่างเริ่มหาวิธีการทำให้ชีวิตตัวเองและทรัพย์สินปลอดภัย ด้วยการทยอยขนทรัพย์สินมีค่าไปซ่อนตามป่าในยามค่ำคืน บ้างก็หลบหนีเข้าไปซ่อนตามป่า (ไม่ใช่เข้าร่วมกับขบวนการคอมมิวนิสต์) อันเป็นวิธีการที่ดีที่สุดสำหรับพวกเขา เมื่อทหารเห็นการกระทำของชาวบ้านดังกล่าว จึงใช้วิธีการไปไล่จับ นำตัวกลับมา ก็ไม่ได้ยิงทิ้ง แต่ใช้ปืนยิงขึ้นฟ้าเพื่อเป็นการข่มขู่ ประสบการณ์อันเลวร้ายที่ชาวบ้านเผชิญกับเจ้าหน้าที่ทหารดังกล่าว ยิ่งทำให้พวกเขาเกิดความหวาดกลัว จึงแตกตื่นและหนีเข้าป่าทั้งหมด ตอนนั้นบ้านป่าหวายมีประมาณ 130 หลังคาเรือน

ในจำนวนครัวเรือนทั้งหมดดังกล่าว มี 6 ครัวเรือน (รวมครัวเรือนของเจ้อตั่ว) ที่ตัดสินใจหลบหนีเข้ามาพึ่งฝ่ายรัฐบาล อพยพหนีภัยสงครามมาที่ตัวอำเภอนครไทย เจ้อตั่วจำได้อย่างแม่นยำว่าวันที่อพยพลงมานั้นคือวันที่ 12 ธันวาคม 2512 ช่วงนั้นเกิดเหตุการณ์ปะทะขึ้นที่บ้านห้วยทรายด้วย (ดูรายละเอียดการสัมภาษณ์เญี่ยหยี่ หว้า) ชาวม้ง เมี่ยนและลีซูที่บ้านห้วยทรายอพยพมาอยู่ที่ทรัพย์ไพรวัลย์ จากนั้นทางราชการจึงขนชาวม้งอพยพจากทรัพย์ไพรวัลย์มารวมกับกลุ่มจากบ้านป่าหวาย มาอยู่รวมกันที่ตัวอำเภอนครไทย เรียกว่าเป็น “ศูนย์แรกรับชั่วคราว” รวมทั้งหมดเป็น 11 ครัวเรือน อยู่ที่นั่นได้ 4 ปี

ช่วงนั้นมีศูนย์แรกรับผู้อพยพชาวม้งที่หลบหนีเข้ามาพึ่งพาฝ่ายรัฐบาลรวม 3 แห่งด้วยกัน คือที่ตัวอำเภอนครไทย (จังหวัดพิษณุโลก) ที่หนองแส (อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์) และที่บ้านหนองผักก้าม (อำเภอเมือง จังหวัดเลย) ดังนั้น เสธฯ จำเนียร แห่งกองทัพภาคที่ 3 ที่เข้ามาเยี่ยมและช่วยเหลือกลุ่มชาวม้งอพยพ จึงหารือกับแกนนำม้ง ว่าท่ามกลางความยากลำบากและไม่มีที่ทำมาหากินดังกล่าว หากทุกคนเห็นด้วย ทางกองทัพภาคที่ 3 จะช่วยประสานให้นำม้งอพยพทั้ง 3 กลุ่มมาอยู่รวมกัน ควรจะเป็นพื้นที่ที่ใกล้ถนนใหญ่ เพื่อให้ง่ายต่อการที่เจ้าหน้าที่รัฐฝ่ายต่างๆ เข้ามาช่วยปกป้องคุ้มครองกับส่งเสริมการพัฒนา แกนนำชาวม้งอพยพทั้งสามกลุ่มก็เห็นด้วยกับความคิดดังกล่าว

แม่ทัพภาคที่ 3 จึงปรึกษากับเจ้อตั่วว่า หากทางผู้ใหญ่ (ระดับหัวหน้า/ผู้บังคับบัญชา) เพียงช่วยพาชาวม้งอพยพเข้าไปอยู่ ก็ไม่ไว้วางใจทหารระดับปฏิบัติการที่จะเข้าไปทำงานอยู่ในพื้นที่อย่างใกล้ชิดกับชาวม้ง กลัวพวกเขาจะใช้อำนาจข่มเหงรังแกชาวบ้าน (แล้วจะเกิดประสบการณ์ไม่ดีแบบที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านบนภูเขาอีก) ดังนั้น หากจะให้คนม้งอพยพเข้ามาเป็นทหารด้วย จะเห็นด้วยไหม? หากเห็นด้วย จะพาชายฉกรรจ์ชาวม้งอพยพไปฝึกทหาร

พิมพ์ไทย

วันเสาร์ที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๑

ล้อมพยพชาวเขาอุกาจกรู้บ้านแล้ว
จะสู้รุกรานจนเลือดหยดสุดท้าย!

เกิดประทะกันอย่างรุนแรงครั้งหนึ่ง ๒ ระยะออก
ระหว่าง "แม้วแดง" ผู้ก่อการร้าย กับเจ้าหน้าที่

ที่ผู้รักษาอธิปไตยของชาติ ฝ่าย"แม้วแดง"ถูก ใจนที่หนักตัดเส้นทางลำเลียงเสบียงอาหาร ฉิง กับอดอยาก—!

ส่วนทางด้านพิษณุโลก "แม้วแดง"ได้เปลี่ยน"กลศึก"ใหม่ ระดมพลเข้าหมู่ บ้าน"ป่าหวาย" เจ้าหน้าที่ต้องอพยพชาวเขาผู้รักสงบออกจากหมู่บ้าน เตรียมรับมือกับผู้ รุกรานจนเลือดหยาดสุดท้าย...!

ขณะเดียวกัน เฮลิคอปเตอร์ 'ลึกลับ' นำกำลังผู้ก่อการร้ายมาเสริมที่ยอด 'ภูผาหา' ห่างจากตัวอำเภอเมือง เพียง ๑๐ กม.เศษ เจ้าหน้าที่ยกกำลังไปสกัดแล้ว

ข่าวคืบหน้าเกี่ยวกับการปฏิบัติการกวาดล้างผู้ก่อการร้าย "แม้วแดง" ที่กำลังอาละวาดอยู่ในเขต ๓ จังหวัด พิษณุโลก, เพชรบูรณ์ และ จังหวัดเลย ของ เจ้าหน้าที่ ตำ รวจ, ทหารและพลเรือน ซึ่งผู้สื่อข่าว "พิมพ์ไทย"ได้ไปสังเกตการณ์อย่างใกล้ชิด รายงานมาว่า ที่หมู่บ้านแม้วกุชี้เถ่า อ. ด่านซ้าย จังหวัดเลย หลังจากที่กำลังทหารพรานที่ ๒ จากเขต ๔ [จังหวัดขอนแก่นและสกลนคร] จำนวนหนึ่งได้ยก กำลัง ออก ไป ปฏิบัติการกวาดล้างผู้ก่อการร้าย "แม้วแดง" ซึ่งบีดล้อมฐานที่ ตั้ง ของ เจ้าหน้าที่ตำรวจจังหวัดเลยภายใต้การนำของ พ.ต.ต. กฤษ ศรีจันดัด รองผู้กำกับการตำรวจภูธร จังหวัดเลยอยู่นั้นปรากฏได้เกิดการประทะกันอย่างหนักหน่วงโดยกำลังทหาร จำนวนหลัง-กอ่าวได้ผ่าวงล้อมของพวกแม้วแดงที่ บีดล้อมภูชี้เถ้าเพื่อขุนเข้าไปช่วยเหลือตำรวจที่ถูกล้อมอยู่ เป็นเวลานานกว่า ๑ ชั่วโมง และสามารถยึดพื้นที่กลับคืนมาได้ นอกจากนั้นยังเป็นฝ่ายกระหน่ำรุกไล่พวก "แม้วแดง" แตกกระเจิดกระเจิงหนีเข้าป่าลึก ทิ้งพรรคพวกที่ถูกสังหารไว้หลายศพโดยที่พวก "แม้วแดง" ไม่มีโอกาสจะลากเอาไปด้วยเนื่องจากถูกตามกวาดล้างอย่างกระชั้นชิด

แต่หลังจากที่พวก "แม้วแดง" ได้ล่าถอยไปแล้ว ปรากฏว่า กำลังสนับสนุนจากพวก "คอมมิวนิสต์นอกประเทศ" ก็ได้ส่งกำลังคนและอาวุธ เข้ามาเสริมอีก โดยเมื่อวันที่ ๑๐ ธค. ศกนี้ ได้มีเฮลิคอปเตอร์ไม่ปรากฏสัญชาติ ๑ลำ มาร่อนลงที่ชายป่าแห่งหนึ่ง ห่างจากเขตอำเภอ ด่าน ซ้าย ๘ กม. พร้อมกันนั้นก็ได้มีผู้ก่อการร้ายซึ่งมา จากนอกประเทศจำนวนหนึ่ง มาสมทบกับพวก "แม้วแดงเหลือเดน" หวนบุกเข้าโจมตีที่ตั้งของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ภูชี้เถ้าอีกเป็น-ระลอกสอง ซึ่งตำรวนนี้เกิดการ ปะทะ กันอย่าง รุนแรง-นานนับชั่วโมง ปรากฏว่าพวกผู้ก่อการร้าย "แม้ว-แดง" ถูกสังหารตายไปหลายศพ จนต้องล่าถอยหนีอีกเป็นครั้งที่สอง ซึ่งกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารตามบดขยี้อย่างกระชั้นชิด และผลจากการปะทะครั้งนี้ ฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องเสียชีวิตไป ๑ นาย แต่ทว่าเขาก็ตายอย่างสมชายชาตินักรบ โดยก่อนที่จะตายเขาก็ได้สังหาร พวก "แม้วแดง"ตายไปหลายศพเช่นกัน

ต่อมาหลังจากที่เกิดการปะทะกันแล้วกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจหน่วยปฏิบัติการพิเศษจากเขต๔ (จังหวัดกาฬสินธุ์) ภายใต้การนำของ ร.ต.ต.ไพจิตร บุญผลึก ได้ยกกำลังออกไปช่วยเหลือและติดตามกวาดล้างพวก "แม้วแดง" จนเกิดการระดำระสายอย่างหนัก โดยหน่วยปฏิบัติการพิเศษหน่วยนี้สามารถสกัดเส้นทางการส่งเสบียงของพวก "แม้วแดง"ไว้ได้ นอกจากนั้นยังทำลายแหล่งสะสมเสบียงของพวก'แม้วแดง' ซึ่งซุกซ่อนไว้ที่ในบ้านแห่งหนึ่ง ยังผลให้พวกแม้วแดงอดอาหารอย่าง หนัก เป็นเหตุ ให้ ผู้ ก่อการ ร้ายซึ่ง เป็นคนไทย ๓ คนที่เห็นผิดเป็นชอบยอมเป็นเครื่องมือให้กับผู้ คิด ทำลายชาติ หนความอดอยากไม่ไหวได้เข้ามอบตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจสภ.อ.ด่านซ้าย ในวันเดียวกันนั้นเอง

ส่วนพวก 'แม้วแดง' ที่ถูกตามกวาดล้างและถูกสกัดเส้นทางส่งเสบียงอาหาร ทำให้ได้รับความอดอยาก ซึ่งพวกนี้พยายามที่จะเสาะหาเสบียง อาหารด้วยการ ลุกลามรุ่งเข็ญบรรดาชาวเขาเผ่าแม้วที่รักสงบ ในเขต อำเภอด่านซ้าย ซึ่งมีอยู่ประมาณ ๔๐ คนให้ส่งเสบียงอาหารไปให้ นอกนั้นยังได้ยุย ให้ ก่อความ กระ ด้างกระเดื่อง ต่อเจ้ หน้าที่ฝ่ายปกครอง ซึ่งทำให้พวกชาวเขาที่ รักสงบได้รับความเดือดร้อน บรรดาชาวเขาผู้รักสงบเหล่านี้ ไม่กล้าที่จะขัดขืน เพราะเกรงจะได้รับอันตราย ร.ต.ท.เจ้าหน้าที่ตำรวจได้นำกำลังขึ้นไปให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือแล้ว

ภายหลังกำลังเจ้าหน้าที่ ตำรวจได้ขึ้น ไปให้ ความคุ้มครองแก่ชาวเขา ผู้รักสงบแล้ว ก็ปรากฏ ว่า เมื่อ เวลา ๑๖.๓๐ น. ของวันที่ ๑๒ ธ.ค. ศกนี้ ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับรายงานว่า มีเฮลิคอปเตอร์ลึกลับลำหนึ่ง บินมาลงที่บนยอดเขา'ภูผาหา' ห่างจาก อำเภอ เมือง เลย เพียง ๑๐ กม. เศษ ซึ่งเป็นที่เชื่อใจว่าผู้ก่อการร้ายจากนอก ประเทศ อาจจะนำกำลังมาเสริมหรือไม่ก็นำเสบียงอา หาร มาให้กับ พวก "แม้วแดงเหลือเดน" ซึ่งกำลังประสบความ อดอยาก อย่างหนักก็เป็นได้

พันตำรวจโท ประโยค โกรยุรเสน ผู้บังคับการเมืองและ ร.ต.อ. โกศัย สุวรรณปราโมทย์ รองผู้บังคับการ ได้นำกำลังตำรวจ จำนวนหนึ่ง รุดไปสกัดที่ยอด 'ภูผาหา'อย่างรีบด่วนแล้ว ขณะที่รายงานข่าวนี้ยังไม่มีรายงานการปะทะเกิดขึ้น

ส่วนทางด้านอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ผู้สื่อข่าว "พิมพ์ไทย" ซึ่งไปสังเกตการณ์การปราบปรามผู้ก่อการร้าย "แม้วแดง" ได้รายงานด่วนมายังสำนักงานเมื่อเวลา ๑๔น.ของวันที่ ๑๒ ธค. ศกนี้ ว่า หลังจากที่ผู้ก่อการร้าย "แม้วแดง" ได้ซุ่มโจมตีหน่วยลาดระเวนของ ฐานปฏิบัติการพิเศษตำรวจภูธรเขต ๖ ซึ่งตั้งอยู่ที่บ้านป่าหวาย อ.นครไทย เมื่อวันที่๑๐ธค.นี้แจ้งต่อมาว่าพ.ต.อ. วิเชียร ภักดีดินแดน ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดพิษณุโลก พร้อมด้วย พ.ต.ต. กมล มีพิศสมบูรณ์ นักงกับการ สภ.อ.นครไทย ได้นำเสบียงและอาวุธหนักไปเสริม กำลังที่ฐานปฏิบัติการ บ้าน ป่าหวายเป็นการส่วน

[illegible] พ.ต.อ. วิเชียร ภักดีดินแดน [illegible] พ.ต.ท. กมล มีพิศสมบูรณ์ [illegible] ตำรวจที่ปล่าเสียงอาหารและน้ำกำลังร่อนลงบนฐานปฏิบัติการได้ มีพวกผู้ก่อการร้ายแต่งกายด้วยชุดดำ และที่เอวคาด "ผ้าแดง" เป็นสัญญลักษณ์ ในมือถือปืนกระชับมั่น วิ่งจากชายป่าเข้าไปในหมู่บ้าน ซึ่งหมู่บ้านแห่งนี้ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ล้อมพยพผู้หญิงเด็กลอดจนชาวเขาที่รักสงบออกหมดแล้ว คงเหลือแต่ร้ายฉกรรจ์ ที่เข้าเป็นพวกผู้ก่อการร้ายเท่านั้น และพวกผู้ก่อการร้ายที่ลอบเข้ามาระพยายามเข้าใกล้ฐานปฏิบัติการให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ โดยวิ่งเข้ามาเป็นระลอกๆละ ๔-๖ คน ซึ่งสามารถมองเห็นได้ชัดเจนเมื่อใช้กล้องส่องทางไกลส่องดู เป็นที่คาดหมายกันว่าพวกผู้ก่อการร้ายจะบุกเข้าโจมตีฐานที่ตั้งในเร็ววันนี้ก็เป็นได้

จากนั้นต่อมา พ.ต.อ. วิเชียร ภักดีดินแดนจึงได้สั่งให้นำกำลังหน่วยกล้าตาย "แบเร่ด์เขียว" มาสนับสนุน เพื่อเตรียมรับมือกับการบุกของพวกผู้ก่อการร้ายอย่างเต็มที่

และจากการเข้าพบกับ ร.ต.ท.บุญวัฒน์ กล่อมการ หัวหน้าหน่วยปฏิบัติการพิเศษบ้านป่าหวาย ซึ่งผู้หมวดกระดูกเหล็กได้กล่าวกับ "พิมพ์ไทย" ว่า "พวกผมที่ปฏิบัติการอยู่ที่นี่ขวัญดีทุกคนถึงแม้ว่าจะได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตเนื่องจากการปะทะไปบ้างก็ตามแต่พวกผม ก็พร้อมที่จะปกป้องรักษาผืนแผ่นดินไทยไว้จน เลือดหยาดสุดท้าย" ข่าวคืบหน้าจะเสนอต่อไป.

พิมพ์ไทย
๑๗ ธันวา

ข่าวเกี่ยวกับบ้านป่าหวาย ลงวันที่ 14 ธันวาคม 2511
(ที่มา: [อดีต] สถาบันวิจัยชาวเขา)

ฝึกการใช้อาวุธสงครามให้เป็น แล้วกลับเข้ามามีส่วนในการปกป้องคุ้มครองหมู่บ้าน เพื่อให้สามารถดูแลตัวเองได้ กับทางกองทัพฯ ก็จะส่งทหารเข้ามาประจำการร่วมด้วย จะดีไหม? เจ้อตั่วจึงตอบว่าเห็นด้วยและยินดีร่วมมือเป็นอย่างยิ่ง

เมื่อทำการฝึกทหารอาสาสมัครชาวม้งอพยพเสร็จ ทั้งที่มาจากศูนย์แรกรับผู้อพยพทั้ง 3 แห่ง กับที่บ้านป่ายาบและที่บ้านเล่าลือ ทางราชการจึงหาสถานที่ตั้งชุมชน โดยได้ที่ข้างถนนมิตรภาพ หลักกิโลเมตรที่ 94 (จุดตั้งชุมชนเข็กน้อยในปัจจุบัน) แล้วอพยพชาวม้งลี้ภัยสงครามมาอยู่ที่นี่ ก่อนหน้านั้นบริเวณที่ตั้งชุมชนแห่งนี้เป็นพื้นที่ทำไร่ข้าวโพด (สำหรับขาย) ของชุมชนม้งห้วยป่าสอด ที่นำโดยป้าซ้า หย้า (Paj Xab Yaj) ซึ่งอยู่ห่างจากเข็กน้อยไปตามเส้นทางไปห้วยน้ำขาวเพียงประมาณ 1 กิโลเมตรเท่านั้น[36]

2514 ชขส. ชาวม้ง เมี่ยนและถิ่น จากเพชรบูรณ์ น่านและพะเยา ฝึกร่วมกันที่ค่ายประตูผา จังหวัดลำปาง (ที่มา: ธวัชชัย จารุประภัสสร อดีต ชขส. กองร้อยที่ 21 บ้านป่ากลาง จังหวัดน่าน)

[36] ช่วงที่เกิดปัญหาการสู้รบขึ้นในพื้นที่ โดยเฉพาะเหตุการณ์ที่บ้านห้วยทราย ชาวม้งที่บ้านห้วยป่าสอดนี้ส่วนหนึ่งอพยพไปอยู่ที่หนองแส (อำเภอหล่มสัก) อีกส่วนหนึ่งหนีไปอยู่ที่บ้านหนองผักก้าม (อำเภอเมือง จังหวัดเลย) และช่วงปี 2514 ได้รวมตัวกับชาวม้งอพยพจากอำเภอนครไทย ถูกส่งกลับเข้ามาอยู่ที่เข็กน้อยนี้

2514 ชขส. ชาวม้ง เมี่ยนและถิ่น จากเพชรบูรณ์ น่านและพะเยา ฝึกร่วมกันที่ค่ายประตูผา จังหวัดลำปาง (ที่มา: ธวัชชัย จารุประภัสสร อดีต ชขส. กองร้อยที่ 21 บ้านป่ากลาง จังหวัดน่าน)

เมื่อได้จัดตั้งค่ายทหารอาสาสมัครขึ้นที่นี่ พร้อมกับติดอาวุธสงครามให้ทหารชาวม้งที่ผ่านการฝึกดังกล่าว ทางทหารได้นำเฮลิคอปเตอร์ขึ้นไปรับชาวม้งที่บ้านป่ายาบ[37] เมื่อเดือนสิงหาคม 2514 โดยการเดินทางมี 2 ทางคือ คนที่แข็งแรงและผู้ชายเดินทางด้วยเท้าพร้อมม้าขนส่งสัมภาระบางอย่าง จากป่ายาบผ่านทับเบิกประมาณ 7 กิโลเมตร ลงมาทางบ้านเหมืองเบ่ง ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ค้างคืนที่นั่น 1 คืนแล้วเดินทางต่อมาที่เข็กน้อย ส่วนคนชรา สตรีที่อ่อนแอและเด็กเล็กที่เดินไม่สะดวก ให้นั่งเฮลิคอปเตอร์จากป่ายาบมาลงที่ค่ายทหารหล่มสัก (พตท. 1617) แล้วจึงเดินทางด้วยรถบรรทุกของทหารไปสมทบกับกลุ่มที่เดินเท้าที่เข็กน้อย[38]

[37] ตอนนั้นสองหมู่บ้านม้งบนภูเขาที่ตกอยู่ในวงล้อมของฝ่ายคอมมิวนิสต์คือบ้านป่ายาบกับบ้านเล่าลือ เฉพาะกลุ่มที่บ้านเล่าลือ เมื่อเกิดการสู้รบอย่างหนักในพื้นที่เขาค้อ ม้งกลุ่มนี้ได้ถูกอพยพลงมาอยู่เข็กน้อยเมื่อปี 2519

[38] ข้อมูลจากจู่เย้ง ฒ่อ (Ntsum Yeeb Thoj - ยอดยิ่ง ศักดิ์เจริญชัยกุล)

ขบวนอพยพด้วยการเดินเท้าของม้งจากบ้านป่ายาบ ลงมาที่เข็กน้อย เดือนสิงหาคม 2514
(ไม่ทราบแหล่งที่มาของภาพ)

กลุ่มเด็ก ผู้หญิงและชายชราถูกอพยพลงมาสู่พื้นราบโดยเฮลิคอปเตอร์ของทหาร
จากบ้านป่ายาบ มาลงที่ค่ายทหารหล่มสัก (พตท. 1617)
(ไม่ทราบแหล่งที่มาของภาพ)

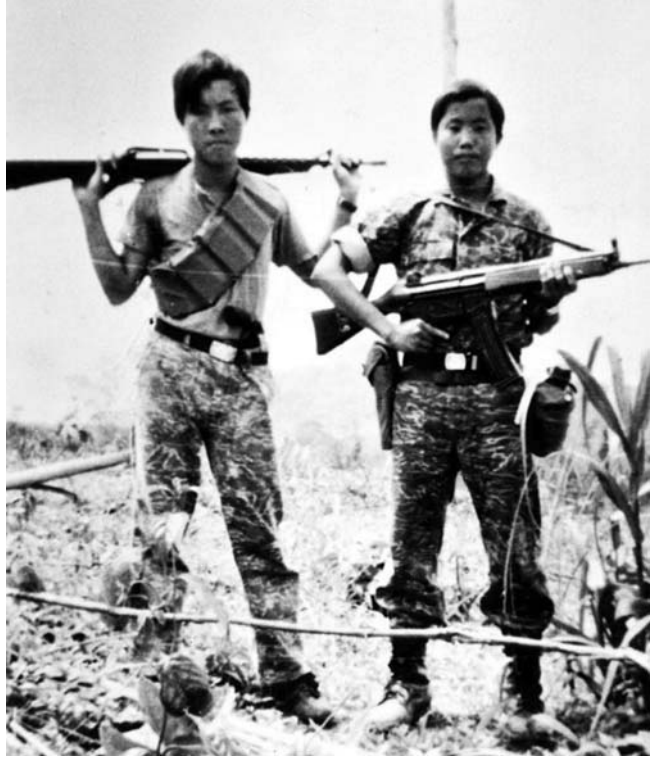
กลุ่มเด็ก ผู้หญิงและชายชราถูกอพยพลงมาสู่พื้นราบโดยเฮลิคอปเตอร์ของทหาร
จากบ้านป่ายาบ มาลงที่ค่ายทหารหล่มสัก (พตท. 1617)
(ไม่ทราบแหล่งที่มาของภาพ)

กลุ่มเด็ก ผู้หญิงและชายชราบ้านป่ายาบ ถูกอพยพด้วยรถบรรทุกของทหาร
จากหล่มสักมาถึงที่เข็กน้อย เดือนสิงหาคม 2514
(ไม่ทราบแหล่งที่มาของภาพ)

เมื่อม้งกลุ่มแรกจากป่ายาบถูกส่งเข้ามาอยู่ที่เข็กน้อยนี้ก่อนในเดือนสิงหาคม ปี 2514 จากนั้นจึงขนชาวม้งจากศูนย์แรกรับผู้อพยพที่อำเภอนครไทยมาสมทบ เจ้อตั๋วจำได้อย่างดีว่ากลุ่มจากนครไทยถูกอพยพเข้ามาอยู่ที่เข็กน้อยเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2515 ส่วนอีก 2 กลุ่มจากหนองแสและห้วยผักก้าม เข้ามาเมื่อปี 2516 ช่วงดังกล่าวเป็นช่วงที่เกิดการสู้รบอย่างหนักบนภูเขา พื้นที่ส่วนใหญ่บนภูเขา (ในเขตรอยต่อ 3 จังหวัด คือเพชรบูรณ์ พิษณุโลกและเลย) ถูกยึดครองโดยพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ขณะที่ทหารฝ่ายรัฐบาลได้เปิดยุทธการต่างๆ มากมายเพื่อขึ้นไปแย่งชิงพื้นที่จากฝ่ายตรงข้าม

แม้ภารกิจหลักของทหารอาสาสมัครชาวม้งที่ค่ายทหารบ้านเข็กน้อย (ตอนหลังตั้งชื่อทางการเป็น กองร้อยชาวเขาอาสาสมัคร ที่ 31 หรือ กองร้อย ชขส. ที่ 31) จะเป็นการปกป้องคุ้มครองราษฎรในหมู่บ้านเป็นหลัก แต่เมื่อใดก็ตามที่มียุทธการที่ทางฝ่ายทหารขึ้นไปสู้รบเพื่อกวาดล้างฝ่ายคอมมิวนิสต์บนภูเขา ก็ต้องอาศัยทหารอาสาสมัครชาวม้งที่ค่าย ชขส. แห่งนี้นำทางขึ้นไปด้วย (เพราะทหารชาวม้งเป็นกลุ่มที่มีความชำนาญเรื่องการเดินทางและการสู้รบในพื้นที่บนภูเขามากกว่าทหารหลักจากพื้นราบ)

ทหารพราน จ๊วหย้า หลี่ (วินัย วินัยเรืองฤทธิ์ – ซ้าย) บ้านเข็กน้อย กับเล่ง หย้า (ขวา) สังกัด พตท. 1617 ประจำบนฐานปฏิบัติการเขาค้อ ถ่ายปี 2520 (เจ้าของภาพ: วินัย วินัยเรืองฤทธิ์ – Ntsuab Yaj Lis)

จั๊วหย้า หลี่ (Ntsuab Yaj Lis –
วินัย วินัยเรืองฤทธิ์) ทหารผ่านศึกชั้นที่ 1
ขาขาดจากการรบที่เขาค้อ
ถ่ายวันที่ 20 ตุลาคม 2563

ป้ายชมรมทหารผ่านศึก (ชาวม้ง) เข็กน้อย ถ่ายปี 2558
(ถ่ายโดย ยงยุทธ สืบทายาท)

ประตูเข้า (อดีต) ค่ายกองร้อยชาวเขาอาสาสมัคร ที่ 31 บ้านเข็กน้อย ปัจจุบันเป็นที่ทำการของชมรมทหารผ่านศึก (ชาวม้ง) ถ่ายวันที่ 12 พฤษภาคม 2562 (ถ่ายโดย จำเซี่ย หลี่)

ส่วนตัวของเจ้อตั่ว ตอนลี้ภัยสงครามมาอยู่ที่อำเภอนครไทย เจ้าหน้าที่ประชาสงเคราะห์ได้เข้ามาทำงานช่วยเหลือผู้อพยพ โดยจ้างให้เจ้อตั่วเป็นล่ามชาวเขาประจำหน่วยประชาสงเคราะห์ เมื่อมาอยู่ที่บ้านเข็กน้อย ผู้ใหญ่บ้านเป็นนายหน่อโก๊ะ หย้า (Nom Kaub Yaj) ที่เปลี่ยนจากเดิมที่เป็นผู้ใหญ่บ้านที่เขาขาดมาเป็นหมู่บ้านใหม่ที่เข็กน้อย แต่หน่อโก๊ะต้องเป็นผู้บังคับกองร้อยชาวเขาอาสาสมัคร ที่ 31 ด้วย ดังนั้น ทางฝ่ายปกครองของอำเภอหล่มสักจึงเลือกให้เจ้อตั่ว ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านเข็กน้อย เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2518 (ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ต่อมาเมื่อชุมชนเข็กน้อยขยายใหญ่ขึ้นเป็นตำบล เจ้อตั่วรับหน้าที่เป็นกำนัน จนกระทั่งเกษียณอายุเมื่อปี 2547) แต่ช่วงนั้นเป็นช่วงที่มีปัญหาการระบาดของยาเสพติด คนรุ่นใหม่จึงต่างไม่อยากขึ้นมาเป็นผู้นำทางการ ประกอบกับทางเจ้าหน้าที่รัฐโดยเฉพาะฝ่ายปกครองและฝ่ายความมั่นคงมีความไว้วางใจเจ้อตั่วในฐานะที่เป็นคนทำงานร่วมกันมายาวนานและเป็นคนน่าเชื่อถือ จึงขอแต่งตั้งให้เป็นกำนันตำบลเข็กน้อยอีกหนึ่งสมัย (วาระ 5 ปี) สิ้นสุดเมื่อปี 2552

เหรียญที่ระลึก (ของพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9) สำหรับชาวเขาในจังหวัดเพชรบูรณ์
ซึ่งนำมาให้ชาวม้งในพื้นที่โดยผ่านเจ้าหน้าที่ประชาสงเคราะห์
(ที่มา: ยงยุทธ สืบทายาท)

ผู้ใหญ่ประจวบ ฤทธิ์เนติกุล (เจ้อตั๋ว หลี่ – Txawj Tuam Lis – ซ้าย) และหัวหน้ากองร้อย
ชขส. ที่ 31 นายโก๊ะ สืบทายาท (หน่อเก๊า หย้า – Nom Kaub Yaj) ถ่ายประมาณปี 2518
(ที่มา: ยงยุทธ สืบทายาท)

ระหว่างช่วงที่มีการสู้รบในพื้นที่ เจ้อตั่วได้มีส่วนช่วยทางราชการในการสื่อสารชี้แจงนโยบายของรัฐบาลแก่ญาติพี่น้องม้งที่อยู่กับพรรคคอมมิวนิสต์ในป่าบนภูเขาให้ออกมารายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่รัฐโดยไม่มีความผิดประการใด โดยเจ้อตั่วได้ทำการบันทึกเทปคำพูดเป็นภาษาม้ง แล้วให้เครื่องบินนำไปกระจายเสียงต่อยังชุมชนต่างๆ เพราะคนเหล่านั้นเคยมีประสบการณ์ไม่ดีกับเจ้าหน้าที่รัฐมาก่อน นอกจากนั้นยังทำหน้าที่ติดต่อสื่อสารเป็นการส่วนตัวกับญาติพี่น้องที่ตัวเองรู้จักซึ่งหลบหนีอยู่ในป่าให้ออกมามอบตัวด้วย

ชาวม้งที่อยู่กับฝ่ายพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้เริ่มทยอยเข้ามา แต่ที่ออกมาเป็นจำนวนมากคือระหว่างปี 2524-2525 (ภายหลังรัฐบาลสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ประกาศนโยบาย 66/2523) ด้วยความไม่เชื่อใจในคำมั่นสัญญาของรัฐบาลและผู้นำม้งที่เข็กน้อย แกนนำของกลุ่มม้งที่ต่อสู้อยู่บนเขาค้อได้พยายามพาชาวบ้านอพยพข้ามถนนสายหลักขึ้นไปฝั่งภูหินร่องกล้า โดยมีเป้าหมายที่จะข้ามไปยังฝั่งประเทศลาว แต่เมื่อมาถึงบนเขาบริเวณเหนือบ้านเข็กน้อย กลับตัดสินใจยุติการเดินทางไกล แล้วลงมามอบตัวเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยที่บ้านเข็กน้อย หลังจากนั้นไม่กี่ปี ส่วนหนึ่งก็ได้ขอทางทหารแล้วอพยพต่อไปที่แม่ละม้ง อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ขณะที่จำนวนหนึ่งตัดสินใจอยู่ร่วมกับญาติพี่น้องที่เข็กน้อย อันเป็นที่มาของการเกิดหมู่บ้านใหม่คือ บ้านป่ากล้วย

ภายหลังการมอบตัวเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย (ผรท.) สิ่งท้าทายหรือความยากลำบากอย่างหนึ่งของทั้งผู้นำและราษฎรทั้งสองฝ่ายคือ การปรับตัวเข้าหากัน แม้เป็นญาติพี่น้องและกลุ่มชนเดียวกัน แต่สงครามได้แบ่งแยกและทำให้มีการสู้รบกันยาวนานถึง 14 ปี ในส่วนของฝ่ายที่เคยเข้าไปอยู่ร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์ (พคท.) ในป่าก็ถูกปลูกฝังจากทาง พคท. ว่าฝ่ายที่อยู่กับรัฐบาลนั้นเป็น “ขี้ข้ารับใช้รัฐบาล” (และระบบจักรวรรดินิยมอเมริกา) ในขณะที่ฝ่ายที่อยู่กับรัฐบาลก็ถูกเจ้าหน้าที่รัฐปลูกฝังว่าอีกฝ่ายหนึ่งเป็นพวกที่หลงผิด เป็น “คนน่ารังเกียจ” แต่การที่เจ้อตั๋วเป็นทั้งผู้ใหญ่บ้านและล่ามชาวเขาของหน่วยประชาสงเคราะห์ จึงทำงานใกล้ชิดกับทั้งกรมประชาสงเคราะห์และฝ่ายทหารที่เรียกว่า “หน่วยสันติมิตร” ก็ได้พยายามเป็นคนกลางในการช่วยประสานให้เกิดความปรองดองกันระหว่างสองกลุ่ม

แต่ในความเข้าใจของเจ้อตั๋ว ในระดับที่กว้างใหญ่กว่าพื้นที่สู้รบของ 3 จังหวัด ที่มาของการยุติการสู้รบนั้น เกิดขึ้นในเวลาเดียวกันกับที่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเริ่มมีความอ่อนแอ ประกอบกับรัฐบาลไทยสมัยนั้น (พลเอกเปรม ติณสูลานนท์) โดยเฉพาะผู้นำทหารอย่างพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ที่มีนโยบาย 66/2523 ขึ้นมาอย่างสอดคล้องกับสถานการณ์ มากกว่านั้นเจ้อตั๋วยังเห็นว่า ในระดับพื้นที่หรือระดับของชาวบ้าน หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องก็พยายามทำให้ชาวบ้านมีความเชื่อมั่นว่ารัฐบาลจะมีความจริงใจและเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่ไม่เอารัดเอาเปรียบชาวบ้าน ไม่เฉพาะชาวม้ง แต่รวมถึงคนไทยกลุ่มต่างๆ ที่ถูกรัฐบาลเอารัดเอาเปรียบหรือกระทำอันตรายต่อชีวิตแล้วต้องหนีเข้าป่าไปพึ่งฝ่าย พคท. ดังนั้น ทางฝ่ายนโยบายจึงมีกิจกรรมฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐเองว่าอย่าได้กระทำและใช้คำพูดในเชิงดูถูกเหยียดหยามกลุ่มที่เข้าร่วมเป็นผู้พัฒนาชาติไทย สงครามได้ก่อให้เกิดการสูญเสียกับทั้งสองฝ่าย คือ ฝ่ายที่อยู่กับ พคท. ก็สูญเสียบ้านเรือน สัตว์เลี้ยง หรือแม้แต่สมาชิกในครอบครัวไป ขณะที่ฝ่ายรัฐบาลก็สูญเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก รวมทั้งรถถัง เครื่องบิน หรือแม้แต่ทรัพย์สินอย่างอื่นด้วย

ในระดับของชาวม้งในพื้นที่ หลังจากฝ่ายที่เคยสู้รบร่วมกับ พคท. ในป่าได้เข้ามามอบตัวเป็น ผรท. ในชุมชนเข็กน้อยแล้ว ก็มีหลายครั้งที่ตัวบุคคลที่ครั้งหนึ่งเคยอยู่คนละฝ่ายและต่อสู้กันได้นำเอาเรื่องความโกรธแค้นส่วนตัวที่เกิดขึ้นในช่วงสงครามมาเป็นประเด็นหรือ “เอาเรื่อง” เป็นคดีความกัน แต่เจ้อตั๋วในฐานะที่เป็นผู้นำชุมชนเข็กน้อยและรับเอานโยบายของรัฐบาลมาปฏิบัติ ได้พยายามชี้แจงเหตุผลด้วยการนำนโยบายของรัฐบาลมาอธิบายว่าผู้นำรัฐบาลและทหารได้ให้แนวทางไว้อย่างชัดเจน ว่าเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้วก็ให้มันจบสิ้นไป ไม่ต้องนำกลับมาเป็นเหตุที่จะแก้แค้นกัน หรือเอามาจุดเป็นประเด็นให้เกิด

การให้สัมภาษณ์ของเจ้อตั่ว หลี่ (กำนันประจวบ ฤทธิ์เนติกุล) บ้านเข็กน้อย
วันที่ 13 พฤษภาคม 2562
(ถ่ายโดย หม่อ หย้า)

ความขัดแย้งรอบใหม่ขึ้นอีก หากใครที่ยังจะเอาอย่างโน้นอย่างนี้ (รื้อฟื้นเรื่องเก่าขึ้นมาแก้แค้นกัน) ก็จะเข้าเงื่อนไขการขัดต่อนโยบายของรัฐบาล ขัดต่อนโยบายความมั่นคง ซึ่งในความเป็นจริงในพื้นที่นั้นปัญหาระหว่างผู้คนทั้งสองฝ่ายเกิดขึ้นหลายครั้งมาก มีทั้งกรณีที่โต้เถียงกันและกันด้วยปากเปล่า บางรายลงมือชกต่อยกัน ฯลฯ ซึ่งเจ้อตั่วได้เข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาเกือบทุกครั้ง นับว่าเป็นภาระที่หนักอกหนักใจพอสมควร แต่เจ้อตั่วเห็นว่าทุกคนก็ฟังเหตุผลที่เจ้อตั่วชี้แจงโดยอิงนโยบายของรัฐบาลอยู่เหมือนกัน และเมื่อกาลเวลาผ่านไป ทั้งสองฝ่ายก็สามารถกลับมาหลอมรวมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ในที่สุด เพราะทุกคนก็ล้วนแล้วแต่เป็นพี่น้องและญาติใกล้ชิดกัน

ในฐานะที่เป็นผู้นำชุมชนม้งในพื้นที่มายาวนาน เจ้อตั่วให้ข้อคิดสำคัญว่า ประการแรกสิ่งที่ม้งจะต้องเปลี่ยนคือธรรมเนียมปฏิบัติบางอย่างที่ยังเป็นอุปสรรคต่อความขัดแย้งในสังคม นั่นคือการไม่นำเอาความขัดแย้งส่วนตัวที่เป็นเรื่องในอดีตมาปะปนกับพิธีกรรมในปัจจุบัน โดยเฉพาะงานแต่งงานกับงานศพ ดังนั้น ตลอดเวลาที่ตัวเองเป็นผู้นำแล้วต้องได้เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง จึงได้เน้นย้ำและไม่ให้ความสำคัญกับการที่คู่กรณีมักกลับไปรื้อฟื้นเรื่องเดิมๆ เข้ามาเป็นข้อต่อรองและทะเลาะกันในงานที่เป็นปัจจุบัน คนรุ่นใหม่ควรนำ

สิ่งดีๆ ที่คนม้งมีอยู่มาใช้ในแง่มุมที่เป็นการสร้างสรรค์ รักและสามัคคีกัน ไม่ใช่นำมาใช้ในแง่ลบที่เป็นการสร้างความเกลียดชังและแตกแยกกันแบบคนรุ่นเก่า

ประการที่สอง การได้ปรับเปลี่ยนวิธีคิดและการปฏิบัติตัวในการเป็นผู้นำที่ดีในสังคมม้ง การที่ตัวเองเติบโตมาในสายตระกูลของความเป็นผู้นำท้องถิ่นในสังคมม้งมายาวนาน เจ้อตั่วสังเกตเห็นทั้งด้านดีและด้านไม่ดีของผู้นำในสายตระกูลและชุมชนม้ง ดังนั้น ในด้านไม่ดีที่ตลอดเวลาที่ตัวเองเป็นผู้นำแล้วพยายามไม่ทำคือ อย่างแรก เมื่อเกิดความขัดแย้งหรือคดีความขึ้น แล้วมีฝ่ายมาร้องเรียน เราในฐานะผู้นำต้องเริ่มถามก่อนว่าเขามาหาด้วยปัญหาอะไร ไม่ต้องรอให้เขาเป็นฝ่ายเริ่ม หากฟังปัญหาที่มากล่าวหาแล้วมีเหตุผล มีน้ำหนักที่จะนำมาไกล่เกลี่ยตัดสินเป็นคดีความ ก็ค่อยเรียกฝ่ายคู่ความมาพูดคุยกัน แต่หากฟังแล้วไม่มีเหตุผลเพียงพอ ไม่ใช่เรื่องหนักหนาอะไร ก็ต้องรีบชี้แจง เกลี้ยกล่อมแล้วให้เจ้าตัวกลับไป แบบนี้ก็จะไม่กลายเป็นคดีความใหญ่โตตามมา แต่ผู้นำรุ่นก่อนมักรอหรือขอให้ฝ่ายที่มากล่าวหาเตรียมอาหารเต็มโต๊ะมาให้ตัวเองกินก่อน แล้วค่อยชี้แจงหรือเล่าปัญหาให้ผู้นำฟัง เมื่อผู้นำกินอาหารของฝ่ายกล่าวหาไปแล้ว กลายเป็นบุญคุณหรือข้อผูกมัด มันก็ยากที่จะมีความเป็นกลาง กับทั้งยังต้องใช้เวลายาวนานกว่าจะไกล่เกลี่ยหรือตัดสินคดีความขัดแย้งหนึ่งๆ ได้ ดังนั้น นับแต่ตัวเองก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำ จึงได้เลิกการปฏิบัติดังกล่าว ทำให้วันหนึ่งๆ สามารถไกล่เกลี่ยและตัดสินหลายคดีความขัดแย้งด้วยกัน

ประการที่สาม การยึดมั่นในความยุติธรรม ตัดสินคดีความด้วยความเป็นกลางและด้วยเหตุด้วยผล ไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยเฉพาะฝ่ายที่เป็นญาติพี่น้องใกล้ชิดกับเรา เพราะฝ่ายที่เป็นญาติพี่น้องของเรามักจะคาดหวังว่าจะให้เราใช้ตำแหน่งและอำนาจที่มีอยู่ในการตัดสินคดีความให้เขาได้เปรียบ ขณะที่คู่ความที่ไม่ได้เป็นญาติกับเราก็ระแวงว่าเราจะไม่ช่วยเขา ทั้งๆ ที่เขาเป็นฝ่ายได้เปรียบ ฉะนั้น หากเรายึดในหลักการและความเป็นกลางเมื่อเราตัดสินคดีความไปหลายคดีแล้ว ไม่ว่าจะเป็นญาติพี่น้องที่ใกล้ชิดกับเรา หรือคนอื่นที่ห่างไกลออกไป ก็จะเห็นถึงความเป็นกลางของเรา เริ่มยอมรับในความเป็นผู้นำของตัวเราที่ยึดเอาเหตุผลและความยุติธรรมเป็นหลัก สำคัญคือเมื่อมีคดีความ ทั้งๆ ที่เจ้าของคดีความเป็นคนไม่ค่อยฉลาดหรือไม่ค่อยกล้าพูด แต่พี่น้องที่เป็นคนฉลาดและปากกล้ากว่ามักจะเป็นคนมาพูดหรือชี้แจงแทน ดังนั้น หากเราเป็นผู้นำ เราต้องยับยั้ง ขอให้เจ้าของคดีความเป็นคนพูดหรือชี้แจงเอง มิเช่นนั้นจะลามเป็นเรื่องใหญ่ระหว่างสองฝ่าย

ประการที่สี่ บทบาทการเป็นผู้นำชุมชนม้งในท่ามกลางสังคมไทย ต้องรู้ถึงธรรมเนียมปฏิบัติทั้งภายในสังคมม้งและรู้ถึงกฎหมายของรัฐบาล เมื่อใดก็ตามที่เกิดความขัดแย้งหรือ

คดีความขึ้น หากใช้เหตุผลตามธรรมเนียมแบบม้งมาไกล่เกลี่ยแล้วยังไม่เป็นที่ยอมรับของทั้งสองฝ่าย จึงค่อยก้าวไปสู่ขั้นการไปนำกฎหมายของประเทศมาบังคับใช้ ฉะนั้น การเป็นผู้นำในชุมชนม้งจึงต้องรู้ทั้งสองด้าน มิเช่นนั้นจะไม่สามารถแก้ปัญหาให้ลูกบ้านที่เป็นคู่ความได้ หรือมากไปกว่านั้นก็อาจทำให้เราตัดสินคดีความผิดพลาดได้ด้วย อันจะนำมาซึ่งการถูกตำหนิ ถูกฟ้องร้องโดยชาวบ้าน หรือเจ้าหน้าที่ระดับสูงขึ้นไปก็จะหาว่าเราทำเกินกว่าเหตุ ดังนั้น ผู้นำจะต้องฉลาดพอและเรียนรู้เท่าทันกฎหมายของประเทศด้วย

ประการสุดท้าย ตลอดระยะเวลาประมาณ 15 ปีที่เป็นผู้ใหญ่บ้าน กับอีก 15 ปีที่เป็นกำนัน เจ้อตั่วคิดว่าตัวเองได้เผชิญกับ 3 สถานการณ์ที่หนักหน่วงหรือลำบากใจมาก อย่างแรกเหตุการณ์ในช่วงสงครามความขัดแย้งในพื้นที่ (ประมาณ 2510-2525) แล้วทำให้คนม้งต้องอพยพหนีภัยสงคราม ทั้งเข้ามาอยู่ฝ่ายรัฐบาลและเข้าป่าไปอยู่ร่วมกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ แม้ตัวเจ้อตั่วเองที่ตัดสินใจลงมาอยู่กับฝ่ายรัฐบาล แต่เจ้าหน้าที่รัฐบางคนก็ไม่ไว้วางใจเรา บางครั้งถูกหมายหัวว่าเป็นฝ่ายคอมมิวนิสต์ ในทางตรงกันข้าม คนที่หนีเข้าป่าก็สงสัยและมองว่าการที่เราหนีไปอยู่กับฝ่ายรัฐบาลนั้นเรากลายเป็นมือเป็นเท้า (เครื่องมือ-คนรับใช้) ให้รัฐบาล ยุคนั้นจึงเป็นยุคที่ลำบากใจและวางตัวยากมาก จนกระทั่งสถานการณ์จบลงด้วยการที่ทุกคนกลับเข้ามามอบตัวเป็น ผรท. เมื่อได้แก้ปัญหาให้ทั้งสองฝ่ายและทุกคนเสร็จจึงผ่านพ้นไปด้วยดี อย่างที่สองคือปัญหายาเสพติด (ยุคทศวรรษ 2540) อย่างที่สามคือช่วงที่มีกลุ่มม้งลาวอพยพ (บ้านห้วยน้ำขาว) (ปี 2548-2552) ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่สร้างปัญหาและท้าทายต่อการทำบทบาทหน้าที่ของผู้นำ แต่ตัวเองก็สามารถหาทางออกจนผ่านพ้นมาด้วยดี สิ่งสำคัญคือต้องพิสูจน์ตัวเองให้ได้ว่าเรามีความเป็นกลางจริง ทั้งต่อญาติพี่น้องชาวบ้านและเจ้าหน้าที่รัฐ อย่างเช่นกรณีเมื่อเกิดปัญหายาเสพติดระบาด เราต้องคอยทำหน้าที่สั่งสอนแนะนำ ไม่ด่าทอ ไม่เข้าไปมีผลประโยชน์หรือใช้กฎหมายเล่นงานชาวบ้านหรือญาติพี่น้อง ซึ่งบางคนก็สามารถนำพาให้เขาออกจากวังวนนั้นได้ แต่บางคนก็ไม่สามารถทำได้ นับเป็นเรื่องดีที่ญาติพี่น้องใกล้ชิดส่วนใหญ่ก็เชื่อฟังคำแนะนำของเราที่เป็นผู้นำ จึงทำให้ชาวบ้านและเจ้าหน้าที่รัฐในระดับผู้ใหญ่ไว้วางใจและเชื่อถือในความเป็นผู้นำของเรา หลังจากได้เห็นพฤติกรรมของเรา ซึ่งเขาก็เข้าใจในบทบาทการเป็นผู้นำ ว่าเป็นเพราะเราอยู่ในสถานการณ์ที่เกิดปัญหา (ระดับกว้างจากภายนอก) เท่านั้น เขาก็ไม่เล่นงานเรา แต่กลับให้กำลังใจกับการทำงานของเราด้วย และย้ำว่าในฐานะที่เป็นผู้นำ เราก็ต้องควบคุมดูแลตัวเองให้ดีด้วย ดังนั้น ความซื่อตรงจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการเป็นผู้นำ

ข้อคิดของเจ้อตั่วสำหรับคนม้งรุ่นใหม่คือ ม้งเป็นคนกลุ่มน้อยในสังคมไทย ดังนั้นม้งต้องให้เกียรติคนกลุ่มใหญ่และเคารพนับถือกฎหมายของบ้านเมือง ปรับตัวเข้าหาสังคมใหญ่ เมื่อทำเช่นนี้ได้ คนม้งก็จะได้รับการยอมรับในสังคมใหญ่ ขณะเดียวกันก็ต้องมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในสังคมม้ง ไม่ชิงดีชิงเด่นจนนำมาซึ่งความแตกแยกกันเองภายใน เมื่อสามัคคีและยกย่องให้คนใดคนหนึ่งขึ้นมาเป็นผู้นำ คนอื่นก็จะได้รับการดึงขึ้นให้มีบทบาทหน้าที่สำคัญในสังคมด้วย เพราะในอดีตนั้นคนม้งก็ได้ผ่านสถานการณ์และบทเรียนอันเลวร้ายมาแล้ว โดยเฉพาะในบริบทของยุคสงครามที่ม้งไม่ได้เป็นตัวต้นเหตุ แต่เป็นเพราะคนม้งรู้เท่าไม่ถึงการ จึงถูกคนอื่น (ทั้งฝ่าย พคท. และฝ่ายรัฐ) ใช้ให้เป็นเพียง “กระสอบกันกระสุน” และได้สร้างความเจ็บปวดกับการสูญเสียชีวิตของผู้คนมาแล้วมากมาย

ชายม้งเดือในเทศกาลปีใหม่ม้ง ธันวาคม 2562
(ถ่ายโดย ยงยุทธ สืบทายาท)

ประวัติศาสตร์บอกเล่า
หน่อบี่ โล่ (Nom Npis Lauj)
(สุชาติ โรจนนิล – หมอชาติ)

อายุ 66 ปี (ขณะสัมภาษณ์)
สัมภาษณ์วันที่ 11 พฤษภาคม 2562
โดย จ๋าเซี่ย หลี่ และ หม่อ หย้า

[ประมวลและเรียบเรียงเนื้อหาจากรายละเอียดการสัมภาษณ์]

หน่อบี่เกิดที่หมู่บ้านม้งบนภูเขาในบริเวณชายแดนไทย-ลาว ปัจจุบันคืออำเภอบ่อเกลือ (จังหวัดน่าน) กับแขวงไชยะบุรี ประมาณปี 2502 พ่อแม่ได้พาอพยพผ่านภูเมี่ยงมาอยู่ที่บ้านขี้เถ้า จากนั้นปี 2509 จึงอพยพข้ามเส้นทางสายพิษณุโลก-หล่มสัก ไปยังฝั่งเขาย่า (เขาค้อ) ตอนนั้นตัวเขาอายุประมาณ 9 ขวบ เหตุผลในการอพยพจากเขาสูงลูกแล้วลูกเล่า เพราะคนม้งในยุคนั้นต้องการหาพื้นที่เหมาะสมกับการทำไร่ฝิ่น เพราะฝิ่นเป็นพืชเพียงชนิดเดียวที่เกษตรกรไม่ต้องนำเอาผลผลิตลงไปหาตลาด แต่เป็นพ่อค้าและทางราชการไทยที่ขึ้นไปรับซื้อถึงในหมู่บ้านบนภูเขา แม้เก็บเกี่ยวได้เพียงปริมาณน้อยแต่ก็มีมูลค่ามาก สามารถขายได้เงินเพียงพอสำหรับเลี้ยงครอบครัว

หน่อบี่ยังคงจำได้เป็นอย่างดีเพราะตอนนั้นบนเขาย่า (เขาค้อ) ชาวม้งได้จ้างพ่อค้าคนพื้นราบที่ขึ้นมารับซื้อสินค้า ให้ทำการสอนหนังสือแก่ลูกหลาน (ที่จำได้ดีเพราะครูเขียนบนกระดานเป็นตัวเลข 9-9-09 คือ วันที่ 9 เดือนกันยายน ปี 2509) ฝั่งเขาค้อตอนนั้นมีชุมชนม้ง 7 แห่งด้วยกัน คือบ้านเขาย่า บ้านขอซือ (Qhov ntxhw – โป่งช้าง) บ้านทุ่งสะเดาพงษ์ บ้านเล่านะ (Nchaiv Nab zos) บ้านเล่าเน้ง (Caiv Neeb zos) เหาเข้ (Hauv Khej หรือ Vam Lauj zos) ช่วงนั้นเริ่มเกิดปัญหาความวุ่นวายหรือการเคลื่อนไหวของทั้งฝ่ายขบวนการคอมมิวนิสต์กับเจ้าหน้าที่รัฐเข้ามาในพื้นที่

ในความเห็นของหน่อบี่ ก่อนหน้าที่จะเกิดปัญหาความขัดแย้งรุนแรงขึ้นนั้น ชาวม้งในบางหมู่บ้านเริ่มมีประสบการณ์ไม่ดีกับเจ้าหน้าที่รัฐบางคนที่เข้ามาทำงานบนภูเขา จุดแตกหักที่ทำให้ชาวม้งในพื้นที่เขาปู่-เขาย่า (ตอนนี้รู้จักกันในชื่อเขาค้อ) ต้องหนีเข้าป่า

เป็นเพราะเจ้าหน้าที่รัฐเข้ามากดดันให้ชาวม้งที่อยู่ในพื้นที่เขาปู่-เขาย่าต้องอพยพกลับไปอยู่ฝั่งภูหินร่องกล้า (ตอนนั้นมีการสร้างนิคมสร้างตนเองและสงเคราะห์ชาวเขาขึ้นที่ดอยภูลมโล ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อปี 2505 ในพื้นที่เขตรอยต่อจังหวัดเพชรบูรณ์-พิษณุโลก-เลย กรมประชาสงเคราะห์ต้องการย้ายชาวม้งจากชุมชนต่างๆ ไปรวมกันที่นั่น) จึงชวนให้แกนนำหมู่บ้านม้งในเขตนี้ทั้งหมด 37 คน[39] ให้เดินทางไปดูงานที่กรุงเทพฯ เพื่อให้เห็นความเจริญของเมืองหลวง แล้วนำกลับมาพัฒนาชุมชนของตัวเอง ไปได้เพียงไม่กี่วัน คณะดูงานชาวม้งที่เจ้าหน้าที่ประชาสงเคราะห์พาไปนั้นต่างคนต่างทยอยเดินทางหนีเอาตัวรอดกลับมาถึงบ้าน

ข่าวแกนนำชาวม้งจากเพชรบูรณ์ดูงานที่กรุงเทพฯ นสพ.พิมพ์ไทย วันที่ 17 มิถุนายน 2510 (ที่มา: [อดีต] สถาบันวิจัยชาวเขา)

[39] หว้าหล่ง หลี่ (Vaj Loog Lis) บ้าน 16 อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ให้ข้อมูลว่าชาวบ้าน 50 คนเดินทางไปกรุงเทพฯ เพื่อร้องเรียนกรณีที่เจ้าหน้าที่รัฐบังคับให้ชาวม้งเขตเขาย่าต้องย้ายกลับไปยังพื้นที่ภูลมโล (เขตนิคมสร้างตนเองและสงเคราะห์ชาวเขา) ภายในเดือนพฤศจิกายน 2510 โดยที่ไม่ยอมช่วยขนผู้คน สัตว์เลี้ยง และทรัพย์สินตามที่ชาวบ้านต่อรอง ดังนั้น ต้นปี 2511 ตัวแทนชาวบ้านกลุ่มดังกล่าวจึงเดินทางไปร้องเรียนที่กรุงเทพฯ แต่กลับถูกวางยาเบื่อด้วยการพาไปเลี้ยงอาหารแถวสนามหลวง (สัมภาษณ์วันที่ 6 เมษายน 2562)

ชาวเขาเข้านิคม

ชาวเขาจะเข้าไปอยู่ใน "ภูลมโล" ปลายปีนี้ รับจะให้ความร่วมมือกับทางราชการ และไม่ทำลายป่าไม้อีกต่อไป

ทั้งนี้เป็นด้วยแถลงของนายสุวรรณ รื่นยศ อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ กับผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ที่เข้าขอพบเกี่ยวกับกรณีที่ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ทางภาคเหนือ นายสุวรรณ รื่นยศ ได้ชี้แจงว่าทางกรมประชาสงเคราะห์ได้เพ่งเล็ง ช่วยเหลือพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาเผ่าต่างๆนี้อยู่ตลอดมา ดังจะเห็นได้จากการที่กรมประชาสงเคราะห์ได้พยายามจัดตั้งนิคมสงเคราะห์ชาวเขาขึ้นที่ดอยมูเซอร์ จังหวัดตากที่ภูลมโล จังหวัดเพชรบูรณ์เป็นต้น ทั้งนี้ก็เพื่อให้ชาวเขาได้เข้าไปอยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งจะได้ไม่ต้องโยกย้ายไป ในที่ต่างๆอันจะเป็นผลประโยชน์ในการสงวนบำไม้ด้วย เพราะชาวเขาเหล่านี้มีการทำไร่แบบไร่เลื่อนลอย ซึ่งเป็นการทำลายป่าไม้ของชาติ จนเป็นปัญหาหนักใจแก่กรมป่าไม้อยู่ในขณะนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่วนอุทยานหุ่งแสลงหลวง ซึ่งเป็นป่าไม้สงวนมีชาวเขาเผ่าแม้วเข้าไปทำไร่อยู่เป็นจำนวนมาก

เรื่องนี้อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์กล่าวว่า เมื่อ๔–๕ วันมานี้ ก็ได้มีชาวเขามาหัสนาจรในพระนคร ประมาณ ๕๐ คน ซึ่งเป็นตัวแทนจากชาวเขา๔,๐๐๐ คน ท่านอธิบดีจึงได้มีโอกาสขอร้องและกำชับให้ชาวเขาเหล่านั้นได้ให้ความร่วมมือแก่ทางราชการบ้าง ขอให้ถือว่าบ้านเมืองมีกฎหมาย ทุกคนจะต้องให้ความเคารพการฝ่าฝืนย่อมมีความผิด ฉะนั้นจึงขอให้โยกย้ายกันออกไปจากบริเวณป่าสงวนในวนอุทยานหุ่งแสลงหลวงเสีย และให้มาตั้งที่ทำมาหากินที่ทางราชการได้จัดไว้ให้ที่นิคมสงเคราะห์ชาวเขาภูลมโลจ.เพชรบูรณ์ ซึ่งมีเนื้อที่ทั้งสิ้น๓แสนไร่ จัดแบ่งไปแล้ว ๑แสนไร่ ยังคงมีเนื้อที่อยู่อีก๒แสนไร่ ในเนื้อที่เหล่านี้ชาวเขาก็ได้เคยยอมรับว่าเป็นที่ที่มีดินดีและน้ำดี จริงซึ่งย่อมได้ผลในการเพาะปลูกพืชพันธุ์ธัญญาหารต่างๆ ได้อย่างเต็มที่

ผู้แทนชาวเขากล่าวตอบท่านอธิบดีว่าพวกเขาก็อยากเข้าไปอยู่เหมือนกัน แต่มีญาติมิตรห้ามปราม ไว้ตลอดเวลาจึงไม่ได้เข้าไปอยู่ แต่จะอย่างไรก็ตามชาวเขาเหล่านี้ได้รับปากไว้ว่าจะเข้าไปอยู่ในนิคมฯ ภูลมโลเมื่อสิ้นหน้าเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว ซึ่งตกในราวปลายปีนี้และจะให้ความร่วมมือกับทางการจะเคารพต่อกฎหมายบ้านเมืองไม่ทำไร่แบบไร่เลื่อนลอย และจะไม่ทำลายป่าไม้ของชาติอีกต่อไป.

4/07/2510
สยามนิกร

บอกว่า “ถูกเขาวางยา”[40] จากการกินอาหารที่ถูกจัดมาเลี้ยงชาวบ้าน ค่ำคืนมาต่างท้องเสีย อาเจียนออกมา โชคดีที่มี 3 คนไม่ได้กิน จึงหนีออกไปแจ้งให้ชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ทราบ แล้วพาไปรักษา อาการจึงดีขึ้น แม้จะไม่มีคนเสียชีวิต แต่เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ตัวแทนชาวบ้านเหล่านั้นเกิดความกลัว ทุกคนจึงเห็นว่าไม่มีทางเลือกอื่นที่ดีกว่าการหลบหนีเข้าป่าเพื่อเอาชีวิตรอด

ก่อนหน้านั้นมีกลุ่มคนไทยเข้ามาในหมู่บ้าน ตอนแรกก็บอกว่าเป็นพ่อค้ารับซื้อหมู แต่ให้ราคาต่ำมากจนชาวบ้านไม่สามารถขายได้ คุยกันไปคุยกันมาก็ถามชาวบ้านว่ามีปัญหาหรือความเดือดร้อนอะไรบ้างไหม? ทั้งชาวบ้านและกลุ่มที่ขึ้นมานั้นต่างเห็นตรงกันว่า สิ่งที่เจ้าหน้าที่รัฐเข้ามาปักหมุดหมายและทำสัญลักษณ์ต่างๆ รอบหมู่บ้าน นั่นเป็นการกดดันจากเจ้าหน้าที่รัฐที่จะบังคับย้ายชาวบ้านออกจากพื้นที่ กลับไปอยู่ฟากภูหินร่องกล้า กลุ่มคนไทยดังกล่าวจึงเสนอตัวว่าจะสามารถช่วยเหลือชาวบ้านได้

ประกอบกับเหตุการณ์ที่ตัวแทนชาวบ้านมีปัญหาที่กรุงเทพฯ เดินทางกลับมาถึงด้วย ชาวบ้านจึงปรึกษากับกลุ่มคนที่เข้ามาเคลื่อนไหวเพื่อช่วยเหลือชาวบ้านข้างต้น กลุ่มดังกล่าวจึงถามชาวบ้านว่าแล้วชาวบ้านคิดว่าจะแก้ปัญหาอย่างไร? ด้วยความโกรธแค้นและไร้ทางออก ชาวบ้านจึงคิดว่าการจับอาวุธขึ้นสู้เป็นการตอบโต้ที่ดีที่สุด กลุ่มดังกล่าวจึงเสนอว่าถ้าเช่นนั้นก็จะช่วยหาอาวุธให้ จึงได้นำชาวบ้านส่วนหนึ่งไปเข้ารับการอบรมวิชาการทหารและการทำสงครามเป็นเวลาประมาณ 3 เดือน แล้วคัดเลือกชายฉกรรจ์จำนวน 85 คน เดินทางไปที่ชายแดน (ไทย-ลาว) ผ่านไป 9 เดือน คนเหล่านั้นขนได้อาวุธปืนและกระสุนกลับมาจริง นับเป็นครั้งแรกในชีวิตที่ได้เห็นและจับอาวุธสงคราม เมื่อเห็นกับตาว่ามีคนนอกมาช่วยและมีอาวุธปืนที่สามารถตอบโต้การถูกกดขี่ของเจ้าหน้าที่รัฐไทย ชาวบ้านในทุกหมู่บ้านจึงแตกหนีเข้าป่าทั้งหมดในช่วงปลายปี 2511 ต่อต้นปี 2512 ยกเว้นเพียงบ้านเล่าลือเท่านั้นที่ทหารเข้ามาตั้งค่ายอยู่ในหมู่บ้าน ควบคุมอย่างใกล้ชิด ชาวบ้านจึงไม่สามารถดิ้นและหลบหนีไปไหนได้

การใช้อาวุธสงครามครั้งแรกคือการเข้าโจมตีฐานของทหารที่บ้านเล่าลือ แต่ค่ายไม่แตก ฝ่ายทหารป่าเสียชีวิต 1 คน ส่วนทหารฝ่ายรัฐบาลเสียชีวิต 3 คน นับแต่นั้นมาการพบปะเจรจากันซึ่งหน้าระหว่างสองฝ่ายก็ไม่เกิดขึ้นอีกเลย สู้รบกันยาวนานถึง 15 ปี คือ

[40] ผู้สัมภาษณ์/เรียบเรียงตั้งข้อสังเกตว่าอาจจะเป็นเพียง “อาหารเป็นพิษ” มากกว่า แต่เนื่องจากสถานการณ์ในช่วงนั้นมีการเจรจาระหว่างเจ้าหน้าที่ประชาสงเคราะห์กับแกนนำชาวบ้านในพื้นที่ ด้วยความพยายามกดดันให้ชาวบ้านย้ายกลับไปอยู่ที่นิคมฯ ภูลมโล ทำให้ชาวบ้านไม่ค่อยไว้วางใจเจ้าหน้าที่รัฐอยู่แล้ว ดังนั้น เมื่อเกิดปัญหานี้ขึ้น จึงมีการตีความไปในเชิงลบ และกลายเป็นข่าวลือทั่วหมู่บ้านม้งในเขตพื้นที่เขาค้อ

นายปัญญา ภิณทภัสตร์ (ที่สองจากขวา) และครอบครัว ถ่ายที่ห้องแถวสำหรับ ผรท. พักชั่วคราว ปัจจุบันปรับพื้นที่เป็นลานอเนกประสงค์ อบต.เข็กน้อย ประมาณปี 2530 (ที่มา: นายก้าตั๋ว แซ่สง)

ทหารของกองทัพปลดแอกแห่งประเทศไทย (ทปท. ของ พคท.) ไม่ระบุปีที่ถ่าย (ไม่ทราบที่มา)

ระหว่างปี 2523-2525 จึงต่างฝ่ายต่างวางอาวุธ ชาวบ้านจึงเข้ามอบตัวเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย (ผรท.) (หลังจากที่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยยุติบทบาทของตัวเองลงและนักศึกษากับแกนนำพรรคฯ ที่เป็นคนจากพื้นราบกลับลงไปทั้งหมดแล้ว)

ปัญหาอีกอย่างหนึ่งที่ชาวม้งในพื้นที่เขาค้อเผชิญในช่วง 2510-2511 คือการระบาดของไข้มาลาเรีย ส่งผลให้ผู้คนตายเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะกลุ่มเด็ก ซึ่งในปี 2511 เดียวกันนั่นเองพ่อและน้องชายอีก 2 คนของหน่อบี่ได้เสียชีวิตลง ท่ามกลางสถานการณ์เลวร้ายดังกล่าว กลุ่มที่เข้ามาเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ได้เข้ามาสอนการใช้ยาสมัยใหม่เพื่อรักษาโรคมาลาเรีย ซึ่งหน่อบี่ก็เป็นหนึ่งในกลุ่มเยาวชนที่ได้รับการคัดเลือกให้ไปเรียนการรักษาโรค เมื่อนำมาใช้ด้วยการลงไปซื้อยาในเมือง (ตอนที่ยังไม่ได้หนีเข้าป่า) ก็ได้ผลจริง สามารถช่วยชีวิตของชาวบ้านให้รอดตายได้

นับตั้งแต่ปลายปี 2511 ที่ชาวม้งในพื้นที่เขาค้อได้หนีเข้าไปหลบซ่อนและต่อสู้อยู่ในป่า เหตุการณ์อันเลวร้ายอย่างแรกที่ต้องเผชิญคือการถูกฝ่ายรัฐบาลใช้สารเคมีโปรยลงมาทำลายชีวิต ใส่สารเคมีผสมทรายลงในถุงขนาดเล็ก ใช้เครื่องบินคาริบูบินโปรยจากท้องฟ้าลงมา ทั้งผู้คนและสัตว์เลี้ยงล้มตายเป็นจำนวนมาก อาการที่เป็นคือปอดบวม ทั้งหน่อบี่และเพื่อนที่มีพื้นฐานทางด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้นต้องระดมกำลังช่วยกันรักษาคนป่วยเหล่านั้น แต่เนื่องจากมีคนป่วยและตายนับร้อย ทำให้เพื่อนคนอื่นเกิดความกลัวและเลิกการรักษาไป ส่วนหน่อบี่ได้ทุ่มเทด้วยความอดทน เมื่อแกนนำของ พคท. เห็นการทุ่มเททำงานหนักเพื่อช่วยเหลือมวลชน จึงคัดให้เขาเป็นหนึ่งในกลุ่มที่จะต้องได้รับการยกระดับความรู้และทักษะทางด้านการแพทย์ แต่จะต้องเป็น “นักรบ 5 ดี” คือ การเมืองดี ทัศนคติดี การใช้แรงงานดี การศึกษาดีและระเบียบวินัยดี โดยต้องมีการประเมินจากพรรคฯ ทุกเดือน เป็นเวลาอย่างน้อย 1 ปี จนถึงปี 2518 พรรคฯ จึงคัดหน่อบี่กับผู้หญิงม้งตระกูลหย้าอีกคนหนึ่ง (หมู่บ้านละ 2 คน) เพื่อเดินทางไปเรียนต่อในประเทศสังคมนิยม รุ่นของหน่อบี่เป็นรุ่นที่ 12 ที่ทางพรรคฯ ส่งจากประเทศไทยไปเรียนที่ประเทศจีน โดยของหน่อบี่นั้นให้เรียนสายการแพทย์

การเดินทางเริ่มจากเขาค้อ เดินตามสันเขาด้านทิศตะวันออกของเข็กน้อย ขึ้นไปที่ภูเมี่ยง ข้ามเขตแดนไปที่ประเทศลาว ผ่านไปแขวงหลวงน้ำทา ข้ามชายแดนไปถึงเมืองซือเหมาในมณฑลยูนนาน แล้วนั่งเครื่องบินต่อไปลงที่คุนหมิง (เมืองหลวงของมณฑลยูนนาน) เรียนอยู่ที่นั่นเป็นเวลา 4 ปี เนื้อหาที่เรียนที่นั่นต้องเรียนการเมืองร้อยละ 5 เพียงระดับที่ป้องกันตัวเองได้ การทหารร้อยละ 15 ให้รู้ถึงที่มาและก้าวต่อไปของลัทธิคอมมิวนิสต์ ที่เหลือเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการแพทย์ทั้งหมด นับตั้งแต่การผ่าตัด การรักษาบาดแผล อาการป่วย

หมอชาติ (คนกลาง) ในภาพถ่ายชุดนักรบกองทัพปลดแอกแห่งประเทศไทย
(ทปท. ของ พคท.) บนเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ไม่ทราบปีที่ถ่าย
(ที่มา: หน่อบี่ โล่)

สุชาติ โรจนนิล (หน่อบี่ โล่ – Nom Npis Lauj หรือ หมอชาติ) ที่เข็กน้อย
วันที่ 12 พฤษภาคม 2562
(ถ่ายโดย หม่อ หย้า)

ทั่วไป การทำคลอด ทั้งหมดนี้เป็น “หลักสูตรเร่งรัดเพื่อหนุนช่วยแนวหน้า” ซึ่งแต่ละด้านก็ไม่ได้ลงในรายละเอียดมากนัก

การเรียนนับว่าหนักและเครียดมาก คือภาคเช้าเรียนเนื้อหา ภาคบ่ายให้ปฏิบัติการรักษาจริง ด้วยการที่ครูผู้สอนนำพาคณะผู้เรียนเดินทางผ่านโรงพยาบาลแต่ละแห่ง ตั้งแต่เมืองเหวินซานไปจนถึงอู่ฮั่น สำหรับตัวหน่อบี่เองตอนแรกก็กลัว แต่เมื่อจบหลักสูตรที่ปลายทางในเมืองอู่ฮั่นแล้วทำให้กล้ามาก อาการเจ็บป่วยหรือโรคอะไรก็สามารถรักษาได้ทั้งหมด สามารถผ่าตัดร่างกายทุกส่วนได้ ยกเว้นเพียงการผ่าตัดสมองเท่านั้น

หลังจากเรียนจบด้านการแพทย์ในจีน เมื่อปี 2522 หน่อบี่ได้ถูกส่งกลับมาปฏิบัติงานในพื้นที่เขาค้อ ช่วงนั้นเป็นช่วงที่มีการสู้รบอย่างหนัก ฝ่ายรัฐบาลเปิดยุทธการครั้งแล้วครั้งเล่าเพื่อที่จะพิชิตชัยชนะเหนือฝ่ายพรรคคอมมิวนิสต์ให้ได้ มีทั้งการปะทะกัน การถูกปืนใหญ่ยิงถล่มเข้ามานับร้อยลูก กับทั้งถูกวางยาเบื่อ ผู้คนบาดเจ็บล้มตายเป็นจำนวนมาก ซึ่งไม่เคยพบเห็นมาก่อนเลยในชีวิต เฉพาะคนที่เสียชีวิตของฝ่าย พคท. อันเนื่องมาจากการทำสงครามในพื้นที่เขตรอยต่อ 3 จังหวัด ประมาณ 210 คน (ทั้งที่เป็นคนม้งและคนไทย) เพราะมีการรวบรวมรายชื่อและตัวเลขจากแต่ละเขตไปบันทึกเอาไว้ที่ฐานฯ ภูหินร่องกล้า

การที่หน่อบี่ได้ไปเรียนลัทธิการเมืองมา กับมีความใกล้ชิดกับแกนนำของพรรคฯ จึงติดตามและได้เรียนรู้ถึงความเคลื่อนไหวของสถานการณ์ของลัทธิคอมมิวนิสต์ทั้งในระดับพื้นที่ ระดับประเทศ ภูมิภาคและระดับโลก เข้าสู่ช่วงปี 2522-2523 จึงเข้าใจเป็นอย่างดีถึงความขัดแย้งและการล่มสลายของลัทธิคอมมิวนิสต์ ว่าจะถึงจุดจบลงในไม่ช้า แกนนำคนสำคัญอย่างประเสริฐ ทรัพย์สุนทร จึงมีบทบาทในการวางแผนและเสนอแนวทางการสงบศึกต่อผู้นำรัฐบาลและทหารฝ่ายรัฐบาล อันเป็นที่มาของการประกาศนโยบาย 66/2523 โดยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ในที่สุด

บทเรียนอย่างหนึ่งที่หน่อบี่อยากจะสอนลูกหลานก็คือ สงคราม หากไม่จำเป็นจริงๆ อย่าไปริเริ่ม เพราะเมื่อได้เริ่มต้นแล้วย่อมเป็นการยากที่จะหาจุดจบ ดังการเผชิญหน้าและปะทะกันระหว่างทหารของฝ่าย พคท. กับทหารของฝ่ายรัฐบาลบนพื้นที่เขาค้อ ตอนที่ต่างฝ่ายต่างยึดได้ด้านหนึ่งของเขาค้อ หากลยุทธ์ต่างๆ นานามาทำลายล้างฝ่ายตรงข้าม ยาวนานเกือบปี สร้างความเสียหายต่อเลือดเนื้อและชีวิตของทั้งสองฝ่าย อันตรายที่สุดคือก่อนจะยุติสงคราม จะรักษาชีวิตของทหารและประชาชนเอาไว้อย่างไร

หลังเข้ามอบตัวเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย (ผรท.) ช่วงปี 2524-2525 ที่เข็กน้อยเพียงไม่กี่ปี ม้งกลุ่มหนึ่งได้ขอย้ายออกจากพื้นที่ไปอยู่ที่แม่ละม้ง อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก แต่หน่อบี่และชาวบ้านส่วนหนึ่งตัดสินใจอยู่ที่เข็กน้อย ทั้งๆ ที่เข็กน้อยเป็นชุมชนม้งที่ร่วมต่อสู้

ส.ส. ณัฐพล สืบศักดิ์วงศ์ (Keeb Yaj ลูกหลานม้งจากเขาค้อ ปัจจุบันอยู่จังหวัดตาก) ส.ส. ม้งคนแรกในสภาแห่งชาติ ในวันรายงานตัวภายหลังได้รับการเลือกตั้ง พฤษภาคม 2562 (ที่มา: Facebook: Gery Yang)

อยู่ฝ่ายรัฐบาลมาตั้งแต่ต้น หน่อบี่ให้เหตุผลว่าสงครามก็คือสงคราม ตอนสู้รบกัน ต่างฝ่ายต่างมีปืนอยู่ในมือ ก็จำเป็นต้องทำลายฝ่ายตรงข้าม แต่เมื่อสงครามสงบแล้วทุกคนก็ต้องเป็นเพื่อนเป็นญาติพี่น้องกัน ตอนแรกที่เข้ามาอยู่ร่วมกันที่เข็กน้อย แกนนำชาวม้งทั้งสองฝ่ายได้ประชุมทำความเข้าใจกันและกัน ต่างฝ่ายต่างก็เข้าใจว่าเราเป็นเพียงคนปลายแถวของสงครามที่มีคนใหญ่คนโตหรือผู้บงการอยู่เบื้องหลัง แม้หลายคนจะยังคงโกรธแค้นกับการที่ได้สูญเสียคนในครอบครัวและญาติใกล้ชิดไปในระหว่างการสู้รบ แต่ทุกคนก็ต้องยอมรับและทำใจกับสิ่งที่เกิดขึ้น อย่านำกลับมารื้อฟื้นเป็นประเด็นให้เกิดเป็นความขัดแย้งใหม่

ส่วนตัวแล้วตอนเข้ามามอบตัวนั้นคิดว่าเป็นไปไม่ได้ที่คนม้งที่เคยอยู่ฝ่ายตรงข้ามจะฆ่าเราทิ้ง หากเรารู้จัก “อยู่ให้เป็น” หมายถึงต้องรู้ว่าจะวางตัวแบบไหนจึงจะอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้ และสำคัญคือทุกคนเป็นคนม้ง ล้วนแล้วแต่มีความผูกพันด้วยเป็นญาติพี่น้องใกล้ชิดกัน ย่อมมีความเห็นอกเห็นใจและพึ่งพาอาศัยกัน เมื่อกาลเวลาผ่านไป ความขุ่นข้องหมองใจระหว่างกันและกันก็ค่อยๆ เลือนหายไป ในที่สุดก็หลอมรวมเป็นสังคมเดียวกันได้ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ส่วนพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมของชาวม้งบนเขาค้อ ไม่มีหมู่บ้านไหนเลยที่ได้กลับเข้าไปอยู่ในพื้นที่ เพราะทางรัฐบาลได้ทำการจัดสรรเป็นหมู่บ้านใหม่ (ราษฎรอาสา) หมู่บ้านละ 50 ครอบครัว

ในจำนวนนี้ให้สิทธิคนม้งเพียง 5 ครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นคนที่เคยต่อสู้อยู่ในป่าหรือคนที่เคยช่วยฝ่ายรัฐบาลในช่วงการสู้รบ แต่มีคนม้งสมัครไปอยู่ไม่มากนัก เพราะกลัวเรื่องการปรับตัวเข้ากับคนต่างชาติพันธุ์

หลังเข้ามาเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ฝ่ายความมั่นคงได้ขอให้หน่อบี่ไปช่วยเป็นวิทยากรให้กับ พตท. 33 จังหวัดพิษณุโลก ยาวนานถึง 5 ปี ระหว่างนั้นต้องเดินทางร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐไปอบรมตามสถานที่ต่างๆ เจ้าหน้าที่รัฐมักเรียกเราว่าเป็น “ผู้ก่อการร้าย” จึงเกิดคำถามว่าทำไมคนของรัฐบาลจึงเรียกพวกเราอย่างนั้น ทั้งๆ ที่เราไม่เคยทำสิ่งเลวร้ายให้แก่ใคร มีแต่ทำความดีทั้งนั้น แม้แต่ต้นเหตุที่พวกเรา (คนม้ง) แตกหนีเข้าป่าก็เป็นเพราะทนไม่ไหวกับการถูกกระทำด้วยความไม่ยุติธรรมจากเจ้าหน้าที่รัฐในยุคนั้น ดีที่ตอนหลังมีการเปลี่ยนมาใช้ชื่อว่า “ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย” ดังนั้น เมื่อไม่กี่ปีมานี้ตัวเองจึงตัดสินใจเดินทางกลับไปเยี่ยมโรงเรียนการแพทย์ที่ยุคนั้นเคยเรียน กับกลับไปค้นหาความจริงของลัทธิคอมมิวนิสต์ว่ามีแต่ความชั่วร้าย (ตามที่คนของรัฐบาลไทยกล่าวหาพวกเรา) จริงหรือไม่ และคำตอบที่ได้ก็คือ แก่นแท้ของลัทธิคอมมิวนิสต์นั้นดีจริง แต่เมื่อผู้คนนำไปปฏิบัติกลับใช้เพียงผิวเผินและผิดๆ จึงสร้างปัญหาขึ้นในสังคม เกิดความขัดแย้งดังที่มีการปะทะกันในยุคสงคราม

สาเหตุที่หน่อบี่ (หมอชาติ) ไม่นำเอาความรู้และประสบการณ์การเรียนวิชาด้านการแพทย์จากประเทศจีนมาต่อยอดเป็นอาชีพให้กับตัวเองภายหลังจากได้มาเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย เหตุผลแรก เขาจำและยึดมั่นในคำสอนของครูอาจารย์คนจีนที่เคยสอนเขา ว่าให้นำเอาวิชาความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดกลับมาช่วยเหลือประชาชนและทหารที่ทุกข์ยากเจ็บป่วยจากการสู้รบ อย่าได้นำมาใช้เพื่อแสวงหาผลประโยชน์แก่ตัวเองด้วยการเก็บค่ารักษาจากคนไข้ หากเมื่อใดที่ครูอาจารย์เหล่านั้นได้รับรู้ว่าพวกเรานำมาใช้ในการหารายได้เพื่อตัวเอง เขาก็จะตำหนิเรา และเราจะพบแต่ความอัปยศที่สุดในชีวิต ดังนั้น คำมั่นสัญญาดังกล่าวจึงเป็นเสมือนคำสาปแช่งไปในตัวด้วย ตัวเองจึงจำใส่ใจและยึดมั่นมาจนถึงทุกวันนี้ เหตุผลอีกอย่างหนึ่งคือตอนที่มอบตัวใหม่ๆ ทางฝ่ายความมั่นคงของรัฐบาลได้พาตัวเขาไปทำงานด้านการสร้างความเข้าใจแก่ผู้คนในสังคมด้วย ซึ่งก็ได้รับค่าตอบแทนบ้าง แต่ตอนหลังก็เลิกทำงานนั้นไป จึงกลับมาเป็นชาวบ้านธรรมดาคนหนึ่ง หากมีใครเจ็บป่วยแล้วมาปรึกษา ตัวเองก็แนะนำให้ไปซื้อยาหรือรักษาให้ถูกโรคหรืออาการเอง หรือบางรายก็เคยซื้อยามาให้เขาช่วยฉีด แต่ด้วยเพราะไม่มีใบประกอบวิชาชีพ กับทั้งตัวเองไม่ได้ดิ้นรนให้ได้มาซึ่งใบประกอบวิชาชีพกับความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับสถาบันหรือผู้คนที่จะช่วยเหลือด้านนี้ได้ “ผมจึงตัดสินใจมาเป็นเกษตรกร ซึ่งเป็นอาชีพที่สบายใจที่สุด”

ประวัติศาสตร์ม้งเข็กน้อยดั้งเดิมและคริสตชนคาทอลิก

จุฑามาศ แสนยากุล (Maiv Yi Yaj)

ประวัติการก่อตั้งบ้านห้วยป่าสอด หรือบ้านเข็กน้อย ปี พ.ศ. 2502

เข็กน้อยวิถีชีวิตม้งใหญ่สุดในสยาม คำว่า “เข็กน้อย” เป็นชื่อแม่น้ำ ภาษาม้งเรียกว่า Khej Me แต่เดิมเป็นหมู่บ้านเล็กๆ ต่อมาปี 2532 ยกฐานะเป็นตำบลเข็กน้อย ณ ปัจจุบัน ปี 2563 ตำบลเข็กน้อยมี 12 หมู่บ้าน ย้อนกลับไปเมื่อปี 2514 ที่มีการตั้งค่ายกองร้อยชาวเขาอาสาสมัครที่ 31 นั้นมีชาวเข็กน้อยดั้งเดิมที่อพยพไปอยู่บ้านหนองผักก้าม ตำบลกุดป่อง อำเภอเมือง จังหวัดเลย ชาวบ้านจากศูนย์อพยพบ้านรักไทยหรือบ้านหนองแส ตำบลบุ่งคล้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ และชาวบ้านจากศูนย์อพยพบ้านเทิดไทย อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ย้ายมาอยู่ที่หมู่ 4 ในปัจจุบัน แรกเริ่มนั้นมีหมู่เดียว ส่วนหมู่อื่นๆ เป็นคนที่เพิ่มมาทีหลัง

ก่อนการต่อสู้ระหว่างรัฐบาลและคอมมิวนิสต์เมื่อปี 2511 ชาวเข็กน้อยดั้งเดิมอยู่บ้านห้วยป่าสอด หรือบ้านเข็กน้อย อยู่บริเวณอ่างเก็บน้ำอ้อล้อ หมู่ 12 ตำบลเข็กน้อยในปัจจุบัน ชาวบ้านเรียกบ้านนี้ตามชื่อผู้นำหมู่บ้านว่า บ้านเล่าสร้าง (Zos Paj Xab) อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2502 โดยนายสร้าง แซ่หยาง (Paj Xab Yaj) ซึ่งย้ายมาจากบ้านเข็กเก่า ตำบลน้ำก้อ อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ (ขณะนั้นยังไม่มีอำเภอหล่มสัก) ซึ่งอยู่ห่างจากภูตั๋วเพ่งด้วยการเดินทางเท้าครึ่งวัน เหตุผลที่ย้ายมาอยู่ที่บ้านห้วยป่าสอดหรือบ้านเข็กน้อยนี้เพราะเวลานั้นกำลังมีการก่อสร้างถนนสายพิษณุโลก-หล่มสัก ชาวบ้านต้องการมาอยู่ติดถนนเพื่อสะดวกต่อการเดินทางและการค้าขายพืชไร่ เพราะเริ่มปลูกข้าวโพดเป็นสินค้า แต่เนื่องจากมาอยู่เป็นกลุ่มเล็กๆ กลัวถูกปล้นและฆ่า เพราะบรรพบุรุษเคยถูกคนร้ายปล้นและฆ่าตายหลายครั้ง ด้วยความกลัวจึงตั้งบ้านเพื่อให้มีต้นไม้ล้อมรอบ

ขณะนั้นบริเวณนี้เป็นป่า มีต้นไม้ใหญ่และต้นไผ่สอด (xyoob Puj Tswm Tseb) หนาแน่นเต็มไปหมด การสร้างบ้านจึงเรียงรายหลบอยู่บริเวณอ่างเก็บน้ำอ้อล้อตามที่เห็นนี้ ตอนแรกชาวบ้านมารับจ้างเป็นยามเฝ้ารถ เครื่องจักรและอุปกรณ์ก่อสร้างถนนสายพิษณุโลก-หล่มสัก ต่อมาเมื่อปี 2507 มีกลุ่มตระกูลหยาง (Xeem Yaj) ซึ่งเป็นญาติกับนายสร้าง จากบ้านภูขี้เถ้า ตำบลกกสะทอน อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ย้ายมาอยู่ด้วย ต่อมาไม่นานมีกลุ่มตระกูลหยางหลายครอบครัวย้ายจากบ้านโป่งนก อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย (บ้านโป่งนกเก่าที่อยู่บนดอย ไม่ใช่บ้านโป่งนกในปัจจุบัน) มาสมทบอีก ทำให้มีประชากร 100 หลังคาเรือน ประชากรประมาณ 700 คน มีนายสร้าง แซ่หยาง เป็นผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านคนที่ต่อจากนายสร้าง ชื่อนายโซ้ แซ่หยาง (Nkaj Xauv Yaj) ปี 2506 เปิดโรงเรียนบ้านเข็กน้อย ซึ่งเป็นโรงเรียนสาขาของโรงเรียนบ้านห้วยขอนหาด อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ (ตอนนั้นยังไม่มีอำเภอเขาค้อ) ทำให้เด็กๆ ได้เรียนหนังสือ ช่วงก่อนที่ยังไม่มีโรงเรียน ชาวบ้านส่งเด็กหลายคนไปเรียนชั้นประถมปีที่ 1-4 ที่โรงเรียนบ้านห้วยขอนหาด มี ด.ช.ชาญชัย แซ่หยาง (Nkaub Yaj) ด.ช.กำจัด แซ่หยาง (Tsab Yaj) ด.ช.กำจร แซ่หยาง (Xaws Yaj) ด.ช.ล่ง แซ่หยาง (Looj Yaj) ซึ่งต่อมานายล่งได้เป็นผู้จัดรายการวิทยุภาคภาษาม้ง ที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (สวท.) จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างปี 2513-2520[41]

การเผยแพร่ศาสนาคริสต์ของมิชชันนารีคาทอลิก ปี พ.ศ. 2507

ปี พ.ศ. 2507 บาทหลวงแฮรี่ ทีล (Harry Thiel) พระสงฆ์คณะพระมหาไถ่ ของนิกายโรมันคาทอลิก เป็นเจ้าอาวาสอยู่ที่จังหวัดเลย ได้มาแพร่ธรรมบริเวณรอยต่อสามจังหวัด คือ เพชรบูรณ์ พิษณุโลกและเลย ปี 2508 เกิดครอบครัวคริสตชนสำรองครอบครัวแรกที่หมู่บ้านภูขี้เถ้า ตำบลกกสะทอน อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย เดือนสิงหาคมปีเดียวกันได้ย้ายมาอยู่ที่บ้านห้วยป่าสอดหรือบ้านเข็กน้อย บาทหลวงแฮรี่ ทีล ได้ขอครูคำสอนม้งจากประเทศลาว 2 คนมาช่วยสอน ชื่อ Nkaj Teev Lis และ Zoov Ntxheb Yaj ได้จัดให้มีห้องคำสอน ห้องศาสนพิธี และห้องรักษาพยาบาลเพื่อบริการชาวบ้าน บาทหลวงเริ่มส่งชายหนุ่มหลายคนไปเรียนเป็นครูคำสอน ร่วมกับคณะครูคำสอนที่บาทหลวง Yves Bertrais OMI. (Txiv Plig

[41] นายล่งได้เสียชีวิตด้วยอาการหัวใจหยุดเต้นขณะนอนหลับตอนกลางคืนโดยไม่ทราบสาเหตุ

Nyiaj Pov) สอนอยู่ที่ประเทศลาว คนที่ไปเรียนชื่อบี แซ่ลี (Npis Lis) เช่ง แซ่ลี (Tsheej Lis) และมะ แซ่ลี (Mab Lis) ส่วนบาทหลวงเองไปเรียนภาษาม้งที่ประเทศลาวแล้วกลับมาทำงาน ปี 2510 มีคริสตชนสำรองเพิ่มเป็น 6 ครอบครัว จึงได้สร้างวัดหลังแรกชื่อวัดอัครเทวดาราฟาแอล

เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2511 เกิดการต่อสู้ระหว่างรัฐบาลและคอมมิวนิสต์ กลุ่มนายโซ้ แซ่หยาง ได้หนีเข้าป่าภายใต้ฝ่ายคอมมิวนิสต์ ส่วนกลุ่มนายสร้าง แซ่หยาง ได้อพยพลงไปอยู่กับฝ่ายรัฐบาลในเมือง ที่อำเภอหล่มสัก ต่อมาได้ย้ายไปอยู่ที่ศูนย์อพยพบ้านรักไทย หรือบ้านหนองแส ตำบลบุ่งคล้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

24 ธันวาคม 2511 บาทหลวงแฮรี่ ทีล ได้พากลุ่มที่นับถือคริสต์คาทอลิกไปอยู่ที่อำเภอหล่มสัก โดยเช่าห้องแถวอยู่ ปี 2512 บาทหลวงพากลุ่มที่นับถือคริสต์คาทอลิกอพยพไปอยู่ที่บ้านหนองผักก้าม ตำบลกุดป่อง อำเภอเมือง จังหวัดเลย เป็นสถานที่ที่คณะพระมหาไถ่ที่บาทหลวงแฮรี่ ทีล สังกัดอยู่รับผิดชอบ ซึ่งมีวัดคาทอลิกและโรงเลี้ยงไหมอยู่แล้ว ครอบครัวที่ย้ายไปมี 15 ครอบครัว ส่วนมากเป็นครอบครัวขยาย คือมีปู่ย่า พ่อแม่ และลูกหลานอยู่ด้วยกัน ดังนี้ 1) Npliaj Siab Yaj 2) Ntxoov Khwb Yaj 3) Nyiaj Txoov Yaj 4) Txooj Riam Yaj 5) Vam Neeb Yaj 6) Soob Neeb Yaj 7) Ntxoov Xyooj Yaj 8) Tshuas Tooj Yaj 9) Tsuj Xaws Yaj 10) Nyiaj Tub Xyooj 11) Nom Npis Lis 12) Ntxoov Nyiaj Lis 13) Nchaiv Mas Vaj 14) Zoov Tsheem Fooj และ 15) Txooj Riam Yaj

เมื่อย้ายไปอยู่ที่จังหวัดเลย มีเจ้าหน้าที่ของรัฐมาสำรวจสำมะโนประชากร ชาวบ้านมีบัตรประจำตัวประชาชนอยู่แล้วที่ถ่ายวันที่ 11 สิงหาคม 2507 บัตรหมดอายุ 10 สิงหาคม 2513 แต่ไม่มีการกล่าวถึงเลย กลับทำการสำรวจใหม่ มีการถ่ายรูปและแจกเหรียญเป็นที่ระลึกให้ทุกคน ด้านหน้าเหรียญเป็นรูปในหลวง เขียนว่า “ภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9” ด้านหลังเป็นรูปประเทศไทย เขียนว่า “เหรียญที่ระลึกสำหรับชาวเขา” และมีอักษรย่อ ลย. (จังหวัดเลย) ตามด้วยหมายเลข 6 หลัก การสำรวจต้องลงชื่อและนามสกุลใหม่ ชาวบ้านอ่านไม่ออกเขียนภาษาไทยไม่เป็น ทำให้นามสกุลของตระกูลหยางทุกคนจากแซ่หยางมาเป็นแซ่หญ้า จึงใช้มาระยะหนึ่ง แต่ส่วนมากใช้แซ่หยางเหมือนเดิม เห็นได้จากกลุ่มผู้ชายที่มาเป็นทหารชาวเขาอาสาสมัคร (ชขส.) ตามรายชื่อใช้แซ่หยางกันทุกคน แม้จะเปลี่ยนนามสกุลใหม่แล้วก็ตามทุกวันนี้ยังมีบางคนตกหล่น ใช้แซ่หญ้าอยู่

ที่บ้านหนองผักก้าม บาทหลวงแฮรี่ ทีล ให้พ่อบ้านช่วยกันสร้างห้องแถวให้ทุกคนอยู่ และสร้างโรงเรียน โดยดัดแปลงจากโรงเลี้ยงไหมที่เป็นอาคารยาวมาเป็นโรงเรียน ชื่อโรงเรียน

มหาไถ่ศึกษา เดือนพฤษภาคม 2512 ได้เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นเด็กเล็กถึงชั้นประถมปีที่ 4 โดยกลุ่มเด็กที่อพยพมาได้เรียนทุกคน รวมกับเด็กๆ ในตัวเมืองของจังหวัดเลยที่ผู้ปกครองสนใจพาลูกมาเข้าเรียนด้วย กลุ่มเด็กที่อพยพหลายคนเรียนสูงกว่าระดับชั้น ป.4 เพราะได้เรียนที่โรงเรียนบ้านเข็กน้อยมาก่อน บาทหลวงได้ส่ง ด.ญ.โต้ง แซ่หยาง และ ด.ญ.ก๊า แซ่หยาง ไปเรียนต่อที่ประเทศลาว ส่ง ด.ญ.เย้ง แซ่หยางไปเรียนที่โรงเรียนโรซารีโอวิทยา จังหวัดหนองคาย ต่อมา ด.ญ.เย้งได้เป็นผู้จัดรายการวิทยุภาคภาษาม้ง ที่ สวท. เชียงใหม่ ระหว่างปี 2517-2555 ส่ง ด.ช.สุพจน์ แซ่สง (Pheej Xyooj) ไปเรียนที่โรงเรียนดอนบอสโกวิทยา จังหวัดอุดรธานี และ ด.ช.นิธิพงษ์ แซ่ลี (Khais Lis) ไปเรียนที่โรงเรียนเซนต์นิโกลาส จังหวัดพิษณุโลก จากนั้นเรียนต่อวิทยาลัยครูพิบูลสงคราม และมาสอบบรรจุสอนที่โรงเรียนบ้านเข็กน้อย เดือนพฤศจิกายน ปีเดียวกัน บาทหลวงแฮรี่ ทีล ได้รับเลือกเป็นเจ้าคณะแขวงฯ ย้ายไปรับผิดชอบงานที่กรุงเทพฯ บาทหลวงโกโตร ตามด้วยบาทหลวงไพโรจน์ สมงาม เป็นคนดูแลกลุ่มคริสตชนม้งคาทอลิกต่อมา

กลุ่มแม่บ้านและลูกๆ คริสตชน ถ่ายบริเวณโรงเรียนวัดมหาไถ่ศึกษา จังหวัดเลย (ระหว่างที่กลุ่มพ่อบ้านมาเป็น ชขส. แล้ว) ถ่ายปี 2515 (เจ้าของภาพ บี ลี – Npis Lis)

การเป็นทหารชาวเขาอาสาสมัคร (ชขส.)

เดือนพฤษภาคม 2513 เริ่มเปิดพื้นที่บ้านเข็กน้อยเป็นค่ายต่อสู้เพื่อแย่งชิงพื้นที่คืนมาจากฝ่ายคอมมิวนิสต์ โดยการทำงานภายใต้กองทัพภาคที่ 3 เข้าสู่ปี 2514 ตั้งหมู่บ้านเข็กน้อยควบคู่ไปกับค่ายทหารกองร้อยชาวเขาอาสาสมัครที่ 31 กลุ่มคริสตชนที่เป็นผู้ชายได้เป็นทหารชาวเขาอาสาสมัคร (ชขส.) รุ่นที่ 5 รวมกับกลุ่มบ้านเทิดไทย อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ไปฝึกที่ค่ายลูกเสือแก่งซอง อำเภอวังทอง แล้วไปฝึกที่จังหวัดลพบุรีอีก 3 เดือน กลับมาฝึกที่ค่ายแคมป์สนอีก 3 เดือน ช่วงที่มาอยู่ค่ายแคมป์สนนี้มีกลุ่ม ชขส. จากบ้านรักไทยมารวมด้วย มี ชขส. ทั้งหมด 64 คน และมีทหารไทยพลร่ม 25 คน เมื่อเตรียมการได้แล้วค่อยมาบุกเบิกค่ายที่เข็กน้อย โดยมาตั้งค่ายอยู่ที่หลักกิโลเมตรที่ 92 ของถนนสายพิษณุโลก-หล่มสัก เริ่มสร้างถนนและสร้างสะพานข้ามลำห้วย มาตั้งค่ายบริเวณค่ายทหารกองร้อยชาวเขาอาสาสมัครที่ 31 ในปัจจุบัน รายชื่อ ชขส. รุ่นที่ 5 (แก่งซอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก) มีดังนี้ 1) ชขส. เตีย แซ่หยาง (Txooj Riam Yaj) 2) ชขส. กำจร แซ่หยาง (Tsuj Xaws Yaj) 3) ชขส. ต้อง แซ่หยาง (Tshuas Tooj Yaj) 4) ชขส. ไม้ แซ่หยาง (Nchaiv Cheeb Yaj)

ค่ายฝึกการรบพิเศษ ประตูผา

ประกาศนียบัตรนี้แสดงว่า

ชขส. แผ แซ่หยาง

ได้ ผ่านเข้า หลักสูตร ผู้นำหน่วย ชขส. รุ่นที่ ๓

ระยะเวลาอันการฝึก ๙ ตุลาคม ๒๕๒๐ ถึง ๑๐ มกราคม ๒๕๒๐

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๒๐

พลโท ..... แม่ทัพภาคที่ ๓

พันโท ..... ผู้บังคับกองฝึกการรบพิเศษ ที่ ๓ ค่ายฝึกการรบพิเศษประตูผา

5) ชขส. ยิ่ง แซ่สง (Ntxoov Yeeb Xyooj) 6) ชขส. เน่ง แซ่หยาง (Soob Neeb Yaj) 7) ชขส. เน่ง แซ่หยาง (Vam Neeb Yaj) 8) ชขส. แม แซ่หยาง (Nkaj Me Yaj) 9) ชขส. เส็ง แซ่ลี (Zoov Tsheem Fooj) 10) ชขส. เฉี๊ยะ แซ่หยาง (Zoov Txhiaj Yaj) 11) ชขส. มา แซ่หว้า (Nchaiv Mas Vaj) 12) ชขส. เหงื่อ แซ่ลี (Ntxoov Nyiaj Lis) 13) ชขส. จี๊ แซ่หยาง (Cib Yaj) 14) ชขส. จื้อ แซ่หยาง (Tswb Yaj) 15) ชขส. สือ แซ่หยาง (Xwm Yaj) 16) ชขส. จำจัด แซ่หยาง (Vaj Tuam Yaj) 17) ชขส. เยีย แซ่หว้า 18) ชขส. เจา แซ่ลี 19) ชขส. เฮ้อ แซ่หว้า 20) ชขส. เซี๊ยะ แซ่หว้า 21) ชขส. เซ้ง แซ่หว้า 22) ชขส. เด๊อะ แซ่หว้า 23) ชขส. หว้า แซ่ลี 24) ชขส. แจ่ง แซ่ลี 25) ชขส. นา แซ่ลี 26) ชขส. โต้ง แซ่ลี 27) ชขส. โต้ง แซ่หว้า 28) ชขส. ซะ แซ่หว้า 29) ชขส. กั๋ว แซ่ลี 30) ชขส. คื้อ แซ่ลี 31) ชขส. มะ แซ่ลี และ 32) ชขส. เจี๊ยะ แซ่ลี

รายชื่อหมายเลข 1-16 เป็นกลุ่มชาวเข็กน้อย (ห้วยป่าสอด) ดั้งเดิม ส่วนหมายเลข 17-32 เป็นกลุ่มที่มาจากศูนย์อพยพบ้านเทิดไทย อำเภอนครไทย ต่อมามีคนของกลุ่มคริสตชนคาทอลิกบางคนอาสาสมัครเป็น ชขส. เพิ่ม เช่น นายซ้ง แซ่หยาง (Ntxoov Xyooj Yaj) ระหว่างการสู้รบกับคอมมิวนิสต์ ทำให้กลุ่มคริสตชนคาทอลิกหลายคนได้เสียชีวิตในสนามรบ

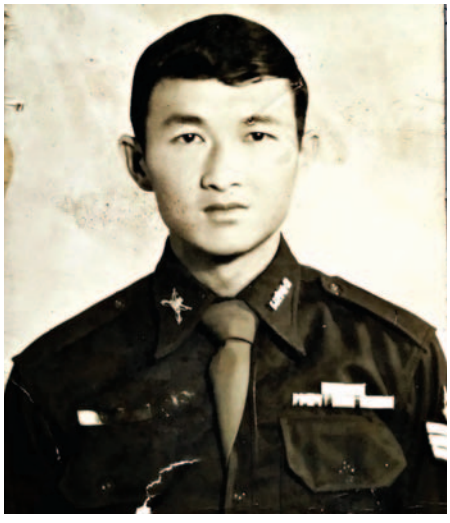
เมื่อกลุ่มผู้ชายเป็น ชขส. เพื่อไปสู้รบแย่งชิงพื้นที่เข็กน้อยคืนมา ทำให้พ่อแม่ต้องย้ายกลับมาอยู่ที่บ้านเข็กน้อย ส่วนลูกๆ ยังเรียนหนังสืออยู่ที่จังหวัดเลย โดยมีพี่ๆ ดูแลน้องๆ ปิดเทอมจึงได้กลับมาบ้านที่เข็กน้อย ถึงแม้กลุ่มเข็กน้อยดั้งเดิมที่ย้ายไปอยู่จังหวัดเลยได้ 2 ปี จะย้ายกลับมาอยู่บ้านเข็กน้อยแล้วก็ตาม แต่ละปีพ่อแม่ยังส่งลูกหลานไปเรียนต่อที่โรงเรียนมหาไถ่ศึกษา การสู้รบดำเนินไปสิบกว่าปีทำให้พ่อแม่ทำงานลำบาก ช่วยลูกๆ ไม่ได้ เด็กๆ อยู่อย่างยากจน อดอยาก แต่ต้องอดทนเพื่อให้ได้เรียนหนังสือ หลังจากเรียนจบที่โรงเรียนนี้ บาทหลวงส่งเด็กไปเรียนต่อตามสถานศึกษาของศาสนาคริสต์คาทอลิกที่ต่างๆ จนถึงปี 2523 โรงเรียนจึงปิดรับเด็กม้งอย่างเป็นทางการ เพราะมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายและคณะผู้บริหารโรงเรียน รวมรายชื่อเด็กๆ ที่ได้รับการศึกษาทั้งหมด 81 คน

สำหรับลูกหลานผู้หญิงที่เป็นอาสาสมัครทหารพราน กองทัพภาคที่ 3 ของกลุ่มคริสตชนคาทอลิก มี น.ส.หัทยา แสนยากุล (Sua Yaj) น.ส.แก้ม แซ่ฟุ้ง (Keev Fooj) หลังจากย้ายกลับมาอยู่ที่เข็กน้อย วันที่ 22 พฤษภาคม 2521 ตระกูลที่ใช้แซ่หยาง ได้เปลี่ยนนามสกุลเป็น แสนยากุล ส่วนตระกูลอื่นๆ น่าจะเปลี่ยนในเวลาใกล้เคียงกันนี้เช่นกัน ตระกูลแซ่ลี เปลี่ยนเป็น ฤทธิ์เนติกุล ตระกูลแซ่ว้า เปลี่ยนเป็น ชาววิวัฒน์ ตระกูลแซ่สง เปลี่ยนเป็น ทรงสวัสดิ์วงศ์

ปี 2515 พระสังฆราชสังฆมณฑลนครสวรรค์ส่งบาทหลวงยัง ม็อตแตง (Jean Mottin MEP.) ที่เคยทำงานในประเทศพม่ามาช่วยดูแลกลุ่มคริสตชนที่เข็กน้อย ช่วงที่มาอยู่เข็กน้อย ท่านได้เขียนหนังสือ 6 เล่มเกี่ยวกับชาวม้ง ในจำนวนนี้มี 2 เล่มที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย ใช้เป็นข้อมูลในการเขียนหนังสือคือ ประวัติชาวม้ง ตีพิมพ์เผยแพร่ทั้งเป็นฉบับภาษาไทยกับฉบับภาษาอังกฤษ และ Elements de Grammaire Hmong Blance (หลักการใช้ภาษาม้ง) เขียนเป็นภาษาม้ง-ภาษาฝรั่งเศส จากนั้นปี 2521 บาทหลวงได้ย้ายไปช่วยชาวม้งที่อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ท่านทำงานหักโหมอย่างหนักจนป่วย และกลับไปเสียชีวิตที่ประเทศฝรั่งเศส

ผลจากการได้รับการศึกษาของกลุ่มคริสตชนคาทอลิก

ผลจากการที่ลูกหลานกลุ่มเข็กน้อยดั้งเดิมที่เป็นคริสตชนคาทอลิกได้รับการศึกษา ทำให้มีผู้นำชุมชนหลายท่าน เช่น 1) นายสุวิทย์ แสนยากุล (Neej Khwb Yaj) นายก อบต.เข็กน้อย 2) นายสุรเชษฐ์ แสนยากุล (Tswv Hwm Yaj) ประธานสภา อบต.เข็กน้อย 3) นายชาญยุทธ์ แสนยากุล (Nom Tsawb Yaj) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสุขภาพตำบลเข็กน้อย 4) บาทหลวงสมศักดิ์ แสนยากุล (Txiv Plig Coj Xeem, Xeem Yaj) ปัจจุบันเป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริหารโรงเรียนเซนต์ฟรังซิสเซเวียร์มัธโนทัย จังหวัดตาก และรับผิดชอบกลุ่มคริสตชนม้งที่กระจัดกระจายทั่วจังหวัดตาก 5) ครูทวีทรัพย์ หญ้าเรืองฤทธิ์ (Nom Thoob Yaj) เป็นผู้นำด้านศาสนา 6) ร.ต. วิเชียร อรรถยากร (Tsav Vam Yaj) 7) จ.ส.อ. ชาญชัย แสนยากุล (Nyiaj Nkaub Yaj) ซึ่งเป็นลูกผู้ใหญ่สร้าง เป็นคนแรกที่เรียนจบ ม.ศ.3 ที่โรงเรียนผดุงวิทย์ อำเภอหล่มสัก เมื่อปี 2512 จากนั้นไปเรียนต่อโรงเรียนนายสิบทหารบก ที่ค่ายธนะรัชต์ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลับมารับราชการเป็นทหารคนแรกที่ค่ายสมเด็จพระนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก จนเกษียณอายุราชการ 8) นายเกียรติพงษ์ แสนยากุล (Zam Kaim Yaj) แรงงานจังหวัดพิษณุโลก เกษียณอายุราชการปี 2563 9) นายยอดยิ่ง แสนยากุล (Tshuas Pov Yaj) กรรมการผู้จัดการบริษัท News Perfect จำกัด และเจ้าของสายน้ำตกรีสอร์ท ที่เข็กน้อย 10) นายภูวดล แสนยากุล กรรมการผู้จัดการบริษัท ซูม พี อาร์ จำกัด

จ.ส.อ. ชาญชัย แสนยากุล (Nyiaj Nkaub Yaj)

เย้ง แซ่หยาง (Yeev Yaj) ผู้ประกาศเสียงภาษาม้งที่ สวท. เชียงใหม่ (ปี 2517-2555) ถ่ายปี 2535 (เจ้าของภาพ เย้ง แซ่หยาง)

ส่วนผู้หญิงมีหลายคนเป็นนักบวชในคณะต่างๆ เช่น น.ส.จุฑามาศ แสนยากุล (Maiv Yi Yaj) หลังเรียนจบชั้นประถมปีที่ 7 จากโรงเรียนมหาไถ่ศึกษา จังหวัดเลย บาทหลวง ยัง ม็อตแตง (Jean Mottin MEP.) ได้ส่งไปเรียนที่โรงเรียนวันทามารีย์ (เซนต์โยเซฟ) จังหวัดนครสวรรค์ เป็นหญิงม้งคนแรกที่เข้าเรียนที่วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์ (มหาวิทยาลัยราชภัฏ) และเป็นหญิงม้งคนแรกที่เข้าสู่ชีวิตนักบวชคาทอลิก สังกัดคณะพระกุมารเยซู เป็นครูสอนตามโรงเรียนต่างๆ ของคณะฯ นาน 10 ปี จึงไปทำงานแพร่ธรรมที่อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เป็นเวลาอีก 10 ปี หลังจากนั้นท่านมาเขียนหนังสือตำราเรียนภาษาม้ง RPA (Romanized Popular Alphabet) หลายเล่ม ทำให้ชาวม้งและผู้สนใจได้ใช้เรียนภาษาม้ง ซึ่งเป็นระบบตัวเขียนภาษาม้งที่บาทหลวง Yves Bertrais OMI. (Txiv Plig Nyiaj Pov) และศาสนาจารย์โปรเตสแตนต์ชื่อ Linwood Burney กับนักภาษาศาสตร์ชื่อ William A. Smalley ร่วมกันสร้างระบบตัวเขียนภาษาม้งโดยใช้ตัวอักษรโรมัน ปี ค.ศ. 1953 ที่ประเทศลาว เป็นตัวเขียนภาษาม้งที่นักวิชาการใช้เขียนหนังสือมากมาย คนม้งทั่วโลกใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ และใช้ติดต่อสื่อสารกันมากที่สุดในปัจจุบัน ท่านไปสอนภาษาม้งให้ชาวม้งที่เวียดนามด้วย และเปิดสอนคอร์สภาษาม้งหลายรุ่นทั่วประเทศ ตั้งแต่ปี 2537-2562 สอนไป 25 รุ่น มีผู้เรียนภาษาม้งทั้งหมด 766 คน ไม่นับหลายคนที่มาเรียนส่วนตัว

ซิสเตอร์วานุรัตน์ แสนยากุล (Ntxawm Yaj) คณะภคินีพระราชินีมาเรียน จบปริญญาโท สาขาพัฒนาสังคมจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซิสเตอร์ศิริรัตน์ แสนยากุล (Paj Yaj) คณะภคินีพระราชินีมาเรียน จบปริญญาโท บริหารการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ และมีซิสเตอร์อีกหลายคนทำงานตามคณะต่างๆ นอกจากนี้มีผู้เชี่ยวชาญและนายช่างตามบริษัทต่างๆ เพราะเด็กๆ ได้เรียนจากอาชีวะดอนบอสโก ในกรุงเทพฯ หลายรุ่นหลายคน กับทั้งมีที่เป็นครูและพยาบาลกับอาชีพอื่นๆ อีกหลายคน

กลุ่มคริสตชนคาทอลิกในเข็กน้อยปัจจุบัน พ.ศ. 2563 / 2020

ตั้งแต่ปี 2515 จนถึงปัจจุบันคือ 2563 พระสังฆราชสังฆมณฑลนครสวรรค์ได้ส่งบาทหลวงหลายองค์มาดูแลกลุ่มคริสตชนคาทอลิก มีวัดพระมารดานิจานุเคราะห์อยู่ที่หมู่ 8 ในบริเวณวัดมีหอระฆัง ศาลาอเนกประสงค์ บ้านพักพระสงฆ์ หอพักนักเรียนชาย-หญิง โรงครัว มีพระสงฆ์เจ้าอาวาส และคณะกรรมการสภาวัดพระมารดานิจานุเคราะห์ร่วมกับกลุ่มคริสตชนได้ทำงานช่วยสังคมทั่วไป อย่างกลุ่มวินเซ็นต์เดอปอล ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ให้ทุนการศึกษาเด็กยากจน กลุ่มพลมารี เยี่ยมและให้กำลังใจคนป่วยกับผู้สูงอายุ กลุ่มส่งเสริมชีวิตครอบครัว (สชค.) จัดอบรม ให้ความรู้คู่แต่งงานทุกศาสนา มีคู่แต่งงานจากประเทศเวียดนามมารับการอบรมด้วย มีเครดิตยูเนี่ยนเข็กน้อย ให้บริการด้านการเงินสำหรับคนทั่วไป นอกจากนี้ยังมีกลุ่มอื่นๆ ที่ช่วยสังคมและสนับสนุนส่งลูกหลานไปศึกษาตามสถานศึกษาของศาสนาคริสต์คาทอลิกในที่ต่างๆ ด้วย กลุ่มนี้เจริญขึ้นมีลูกหลานที่ออกไปทำธุรกิจ ทำมาหากินที่กรุงเทพฯ และตามจังหวัดต่างๆ รวมกลุ่มคริสตชนคาทอลิกในเข็กน้อยมีประชากรประมาณเจ็ดร้อยคน

วัดพระมารดานิจานุเคราะห์ (คาทอลิก) เข็กน้อย ถ่ายปี 2562
(ที่มา: จากอินเทอร์เน็ต)

เอกสารอ้างอิงและการสัมภาษณ์

Maiv Yi Yaj. 2019. *ฉันเป็นม้ง*.

บาทหลวงรังสิพล เปลี่ยนพันธุ์. 2552. *นายชุมพาบาล ดินแดนแห่งพันธสัญญา*.

คณะทำงานติดตามการแก้ไขปัญหาที่ดิน ตำบลเข็กน้อย. 2553. *รายงานผลการศึกษาการมีอยู่ การเปลี่ยนแปลง และความต้องการของชาวตำบลเข็กน้อย*.

นายแม แสนยากุล (Nkaj Me Yaj) ชขส. รุ่นที่ 5 หมายเลข 8, สัมภาษณ์ 15 กันยายน 2563.

นายนิธิพงษ์ แซ่ลี (Khais Lis), สัมภาษณ์ 20 กันยายน 2563.

นางเย้ง แซ่หยาง (Yeev Yaj), สัมภาษณ์ 22 กันยายน 2563.

จ.ส.อ. ชาญชัย แสนยากุล (Nyiaj Nkaub Yaj), สัมภาษณ์ 27 กันยายน 2563.

Maiv Yi Yaj, สัมภาษณ์ 28 กันยายน 2020.

เข็กน้อย จากจุดเริ่มต้นถึงปัจจุบัน

นายเกียรติพงษ์ แสนยากุล

จากไร่ฝิ่นสู่ไร่ข้าวโพด

ต้นกำเนิดของสายตระกูลของผู้เขียน อพยพมาจากบริเวณที่เป็นแขวงไชยะบุรี ประเทศลาวในปัจจุบัน สู่บริเวณรอยต่อ 3 จังหวัดคือพิษณุโลก เพชรบูรณ์และเลยของประเทศไทยในปัจจุบัน บรรพบุรุษของพวกเราเข้ามาอาศัยอยู่เป็นระยะเวลาที่ยาวนานแล้ว เริ่มจากการเลือกบริเวณพื้นที่สูงอย่างภูหินร่องกล้า ภูขี้เถ้า ภูลมโล ภูทับเบิก และป่ายาบ เป็นที่ตั้งถิ่นฐานและทำมาหากิน สำหรับเหตุผลในการอพยพออกจากแขวงไชยะบุรีนั้น ผู้อาวุโสเล่าสืบต่อๆ กันมาว่า สืบเนื่องจากฝรั่งเศสได้ผนวกรวมแขวงไชยะบุรีไปเป็นของฝรั่งเศสแล้วมีการเก็บภาษีที่โหดมาก คนม้งจึงต้องอพยพเข้ามาทางภาคเหนือของประเทศไทย และต่อมาก็เกิดการอพยพครั้งใหญ่ของคนม้งจากภาคเหนือตอนบนสู่ภาคเหนือตอนล่างด้วยคือ ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สงบลง การอพยพของม้งจากจังหวัดน่าน และเชียงราย มาสู่เขต 3 จังหวัดจำนวนมากเพื่อแสวงหาพื้นที่ทำมาหากิน สมัยนั้นปลูกฝิ่นเป็นหลัก จึงได้เลือกตั้งหลักตามภูเขาสูงในเขต 3 จังหวัดเป็นหลัก

ต่อมาจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ได้ประกาศให้ฝิ่นเป็นพืชที่ผิดกฎหมายในปี 2501 ห้ามมิให้ปลูกและเสพ ประกอบกับมีการก่อสร้างเส้นทางถนนหมายเลข 12 นายเล่าสร้าง แซ่หยาง และนายบรรจง แสนยากุล จึงได้ปรึกษากับนายอำเภอหล่มสักเพื่อปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล นายอำเภอจึงได้กำหนดให้นายเล่าสร้าง แซ่หยาง กับพวกมาตั้งหมู่บ้านอยู่บ้านห้วยป่าสอด ตำบลน้ำชุน (บริเวณที่ตั้งอ่างเก็บน้ำห้วยอ้อล้อปัจจุบัน) โดยในปีแรกให้ไปรับจ้างอยู่เวรยามให้บริษัทก่อสร้างเส้นทางถนนหมายเลข 12 ได้เงินเดือนละ 400 บาท และทำไร่ข้าวโพดเป็น

พืชเศรษฐกิจแทนการปลูกฝิ่น บ้านห้วยป่าสอดอยู่โดยร่มเย็นมา 10 ปี เราอยู่กันประมาณ 60 หลังคาเรือน มีโรงเรียนเปิดทำการสอนถึงชั้น ป.4 มีนักเรียนจบรุ่นแรก 1 รุ่นก่อนที่จะเกิดความไม่สงบในพื้นที่ในปี พ.ศ. 2511

พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้เข้ามาเคลื่อนไหวในพื้นที่ และในที่สุดชาวบ้านส่วนหนึ่งได้แตกหนีไปอยู่กับฝ่าย พคท. และอีกส่วนหนึ่งก็หนีมาอยู่กับฝ่ายรัฐบาลไทยในจำนวนที่เท่าๆ กัน เหตุเกิดต้นเดือนธันวาคม 2511 หลังนายจำรูญ ปิยัมปุตระ ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบูรณ์ ออกหน่วยบริการมาเยี่ยมบ้านห้วยป่าสอดไม่กี่วัน หลังจากนั้นก็เกิดการสู้รบระหว่างรัฐบาลกับคอมมิวนิสต์และหมู่บ้านถูกเผาทั้งหมด ในขณะนั้นผู้เขียนยังเรียนอยู่ชั้น ป.3 เมื่อเกิดเหตุการณ์เช่นนี้เข้าแล้ว ก็กระจายอยู่ตามที่ต่างๆ คือ บ้านรักไทย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ บ้านเทิดไทย อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก และบ้านหนองผักก้าม อำเภอเมือง จังหวัดเลย แล้วจึงรวบรวมกำลังเข้ามายึดและตั้งบ้านเข็กน้อยในปัจจุบันปี 2513 (เรียบเรียงวันที่ 3 ตุลาคม 2563 โดย เกียรติพงษ์ แสนยากุล แรงงานจังหวัดพิษณุโลก (2559-2563))

เข็กน้อย ก้าวแห่งความเป็นความตาย

ทันทีที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้ควบคุมหมู่ชาวม้งในเขต 3 จังหวัดเกือบทั้งหมดในปลายปี 2511 ยกเว้นบ้านป่ายาบ ตำบลกกสะทอน อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย และบ้านเล่าลือ ตำบลป่าเลา อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ก็มีผลให้ในต้นปีต่อมาคือ 2512 กองทัพภาคที่ 3 ขณะนั้น ได้วางแผนยุทธศาสตร์ในการเข้าพื้นที่เพื่อปราบปรามฝ่ายคอมมิวนิสต์ แต่การจะเข้ายึดพื้นที่คืนและปราบปรามกำลังฝ่ายตรงข้ามนั้น ก็ต้องมีกำลังและมวลชนชาวม้งให้การสนับสนุนด้วย กองทัพภาคที่ 3 จึงได้ส่งพันโทจำเนียร มีสง่า มาเป็นตัวแทนในการเจรจากับผู้นำชาวม้งที่ได้หลบหนีจากฝ่ายคอมมิวนิสต์มาอาศัยอยู่ในเขต 3 จังหวัด ได้แก่ บ้านหนองผักก้าม อำเภอเมือง จังหวัดเลย บ้านเทิดไทย อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก และบ้านรักไทย ตำบลบุ่งคล้า จังหวัดเพชรบูรณ์ ให้ช่วยทางกองทัพสู้รบกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ด้วย โดยกองทัพภาคที่ 3 เสนอคำมั่นสัญญาว่า หากสามารถยึดคืนพื้นที่ได้แล้ว จะให้ที่ดินทำกินแก่พวกเขา ผู้นำชาวม้งขณะนั้นได้แก่ นายโก๊ะ แซ่หยาง ผู้แทนกลุ่มจังหวัดเพชรบูรณ์ นายประจวบ แซ่ลี กลุ่มจังหวัดพิษณุโลก และนายกำจัด แซ่หยาง กลุ่มจังหวัดเลย เมื่อ

ผู้นำม้งทั้ง 3 กลุ่มเห็นชอบตามแผนของพันโทจำเนียร มีสง่า ที่ได้เสนอ จึงได้คัดเลือกชายฉกรรจ์อายุระหว่าง 18-40 ปี เข้าร่วมฝึกทหารและจัดตั้งเป็น “กองร้อยชาวเขาอาสาสมัครที่ 31” ขึ้น โดยมีนายโก๊ะ แซ่หยาง เป็นนายกองร้อยในต้นปี พ.ศ. 2513 โดยการสนับสนุนของกองทัพภาคที่ 3 กองร้อยชาวเขาอาสาสมัครจึงเข้ามาตั้งอยู่ในพื้นที่บ้านเข็กน้อยในปัจจุบัน เนื่องจากบ้านห้วยป่าสอดอยู่ลึกจากถนนหมายเลข 12 ไปถึง 1 กิโลเมตร ยากต่อการส่งกำลังบำรุงและพื้นที่อาจไม่เพียงพอต่อการขยายชุมชนในอนาคต

ทุกฝีก้าวที่เกิดขึ้นที่เข็กน้อยจึงเกิดขึ้นท่ามกลางความเป็นและความตาย การเข้ายึดครองพื้นที่บ้านเข็กน้อยเริ่มมีการต่อต้านจากฝ่ายคอมมิวนิสต์ ใน 2 วันแรก ชาวเขาอาสมัครรายแรกชื่อ ชขส. เล่าตง แซ่หยาง ต้องสังเวยชีวิตจากการถูกลูกระเบิด และหลังจากนั้นเพียง 1 วัน ชขส. กำจัด แซ่หยาง ผบ.ร้อย.ชขส. พร้อมนายตุ๊ แซ่ฟุ้ง ถูกซุ่มยิงได้บาดเจ็บบริเวณหลักกิโลเมตรที่ 95

หลังจากนั้นการเข้าพื้นที่แม้แต่ตารางวาเดียว ก็ถูกต่อต้านจากฝ่ายคอมมิวนิสต์มาตลอดเวลา 1 ปี และเมื่อการก่อสร้างฐานปฏิบัติการมีความมั่นคงแล้ว ในปี 2514 จึงได้อพยพบุตรภรรยาและมวลชนเข้ามาอยู่ร่วมด้วยในพื้นที่บ้านเข็กน้อยแต่นั้นมา

เมื่อมวลชนจาก 3 จังหวัดเข้าพื้นแล้ว บรรดา ชขส. ก็จะให้ความคุ้มครองในการทำมาหากิน โดยเฉพาะการเข้าอยู่ยามดูแลความสงบเพื่อให้ชาวบ้านบุกเบิกพื้นที่ทำกินบริเวณเข็กน้อยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่เคยทำกินอยู่ก่อนคอมมิวนิสต์เข้ามาแล้ว แต่เนื่องจากถูกปล่อยทิ้งร้างตั้งแต่ปลายปี 2511 จึงต้องเข้าไปบุกเบิกโดยมีเวรยามคอยคุ้มครองความปลอดภัย เพราะฝ่ายตรงข้ามคอยขัดขวางอยู่ตลอดเวลา มีราษฎรที่ถูกฝ่ายตรงข้ามฆ่าหรือถูกระเบิดเสียชีวิตไปหลายราย เวลากลางคืน ชขส. ทุกคนเข้าไปอยู่ค่ายที่กองร้อย ส่วนชาวบ้านที่เป็นผู้ชายต้องอยู่เวรยามตรวจตราความเรียบร้อยเวลากลางคืน ช่วง 5 ปีแรกของบุกเบิกฝ่ายตรงข้ามได้ก่อกวนตลอดเวลา มีการวางระเบิด การดักซุ่มโจมตี และการดักยิงรถขนส่งกำลังบำรุงตามถนนหมายเลข 12 เป็นเหตุให้ ชขส. เสียชีวิตไปหลายราย ชขส. ได้มีส่วนร่วมในยุทธการที่สำคัญ เช่น ยุทธการภูขวาง ยุทธการสามชัย ยุทธการผาเมืองเกรียงไกร และผาเมืองเผด็จศึก จนฝ่ายตรงข้ามได้อ่อนกำลังลง และนำมาซึ่งความสงบในปี 2525

หลังจากนั้น ชาวเขาอาสาสมัครเหล่านี้ส่วนใหญ่จึงได้ถอดเครื่องแบบ แล้วกลับมาทำมาหากินตามปกติ รวมทั้งกองร้อยชาวเขาอาสมัครก็ถูกยุบ และจัดตั้งกองร้อยทหารพรานที่ 3406 เข้ามาแทนที่ ซึ่งมีชาวเขาอาสมัครได้สมัครเป็นทหารพรานหลายคน และอยู่ในหน้าที่จนจบศึกบ้านร่มเกล้าในปี 2531 ซึ่งมีชาวเขาอาสาสมัครเสียชีวิต 2 ราย ก่อนที่จะมีการยุบกองร้อยทหารพรานที่เข็กน้อยอันเป็นการสิ้นสุดการปฏิบัติงานของชาวเขาอาสมัคร

ทุกวันนี้ชาวเขาอาสาสมัครเหล่านั้นยังคงได้รับบัตรสวัสดิการทหารผ่านศึกตั้งแต่ชั้น 1 ถึงชั้น 5 จากรัฐอยู่ แต่สิ่งที่พวกเขายังไม่ได้รับคือ ความมั่นใจและความเชื่อมั่นว่าที่ดินที่พวกเขาได้บุกเบิกมา ลูกหลานจะได้ครอบครองทำกินตามที่ได้ตกลงกับทางกองทัพภาคที่ 3 หรือไม่.....?

การศึกษาของชาวเข็กน้อยยุคแรกเริ่ม

หลังจากบ้านห้วยป่าสอดถูกเผา โรงเรียนบ้านห้วยป่าสอดก็กลายเป็นที่ตั้งของฐานปฏิบัติการของตำรวจหน่วยปฏิบัติการพิเศษ (นปพ.) และได้ถอนกำลังกลับ ส่วนหมู่อื่นๆ ก็เช่นเดียวกัน กลุ่มที่อยู่อำเภอหล่มสัก รัฐบาลได้พยพไปรวมที่บ้านรักไทย ตำบลบุ่งคล้า อำเภอหล่มสัก ได้จัดตั้งโรงเรียนขึ้นมาที่นั่นและเด็กนักเรียนที่หนีภัยมาเรียนโดยใช้ครูชุดเดิมที่มาจากห้วยป่าสอดได้แก่ นายหล้ำ จันทรเขียน นายหนู เนาว์แก้ว (ภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็นนายมงคล – เสียชีวิตแล้ว)

ส่วนกลุ่มอื่นๆ ก็ไปเรียนตามที่ผู้อุปถัมภ์จะให้การสนับสนุน เช่น กลุ่มแรก เป็น “กลุ่มจังหวัด” หรือกลุ่มที่อยู่ในตัวเมืองจังหวัดกับบาทหลวง ก็ได้เรียนที่โรงเรียนมหาไถ่ศึกษา กลุ่มที่สอง คือกลุ่มที่สำเร็จชั้น ป.7 ถูกส่งไปเรียนต่อที่โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา จังหวัดชลบุรี เช่น สุวิทย์ แสนยากุล (นายก อบต.เข็กน้อยคนปัจจุบัน) เรียนที่โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ เช่น นายเกียรติพงษ์ แสนยากุล (แรงงานจังหวัดสุโขทัย ลำปาง และพิษณุโลก) นายชาญยุทธ แสนยากุล (ผอ.รพ.สต.เข็กน้อย) และนายสุรเชษฐ แสนยากุล (ประธานสภา อบต.เข็กน้อย) และโรงเรียนดอนบอสโกอาชีวะ กลุ่มที่สามที่ทางคริสตจักรได้ส่งไปเรียนที่อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี และไปศึกษาต่อในสถานศึกษาของภาครัฐ เช่น นายสันติ ทรงสวัสดิ์วงศ์ (อดีตนายก อบต.เข็กน้อย) กลุ่มที่สี่ส่วนใหญ่อยู่บ้านเทิดไทย อำเภอนครไทย กลุ่มนี้ได้ไปศึกษาที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตาก จังหวัดตาก เช่น นายลีศึก ฤทธิ์เนติกุล (นักวิชาการพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ – เสียชีวิตแล้ว) พันเอกหญิง ชิชญาณ์ รอดศิริ (ทติยา ฤทธิ์เนติกุล – ปัจจุบันอยู่มณฑลทหารบกปราจีนบุรี) กลุ่มที่ห้าไปบวชเรียนอยู่วัดศรีโสดา จังหวัดเชียงใหม่ โดยกลุ่มนี้ได้มารับราชการเป็นตำรวจตระเวนชายแดนในภายหลัง เช่น พันตำรวจโทสนั่น สารวัตรสถานีตำรวจภูธรอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก และร้อยตำรวจเอกอีกหลายนายด้วยกัน

กลุ่มสุดท้ายคือ กลุ่มที่ทางทหารได้รับไปศึกษาต่อที่โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย จังหวัดลพบุรี กลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะไปเรียนต่อโรงเรียนนายสิบทหารบก เช่น จ่าสิบเอกภาคภูมิ ศักดิ์เจริญชัยกุล (ปัจจุบันเป็นผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 7 ตำบลเข็กน้อย) และคนที่ไปทำงานเป็นข้าราชการพลเรือน ได้แก่ นายถาวร สังขะมาน (นายอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย) นอกนั้นก็กระจายเรียนที่ต่างๆ หนึ่งคนสองคน จนกระทั่งทางการได้จัดตั้งโรงเรียนบ้านเข็กน้อย บุตรหลานชาวเข็กน้อยส่วนใหญ่จึงเรียนอยู่ที่นี่ และปัจจุบันโรงเรียนบ้านเข็กน้อยก็เป็นโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนมากเป็นอันดับต้นๆ ของจังหวัดเพชรบูรณ์ด้วย

ชีวิตการเรียนและรับราชการของผู้เขียน

นายเกียรติพงษ์ แสนยากุล เป็นบุตรนายเซี้ยะ และนางเมา เกิดที่บ้านภูขี้เถ้า อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ครอบครัวได้ย้ายมาอยู่บ้านห้วยป่าสอด ตำบลน้ำชุน อำเภอหล่มสัก ในปี พ.ศ. 2505 และเริ่มเรียนหนังสืออยู่ที่โรงเรียนบ้านห้วยป่าสอด ในขณะที่อยู่ชั้น ป.3 ราวปี 2511 นั้นก็ได้เกิดเหตุการณ์ไม่สงบในพื้นที่คือ เกิดการสู้รบระหว่างกองกำลังของรัฐบาลและพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย จึงได้อพยพหนีภัยพร้อมครอบครัวไปอยู่ที่อำเภอหล่มสัก ต่อมาก็ไปอยู่ที่บ้านหนองผักก้าม ตำบลกุดป่อง อำเภอเมือง จังหวัดเลย โดยการสนับสนุนของบาทหลวงแฮรี่ ทีล และได้ศึกษาต่อที่โรงเรียนมหาไถ่ศึกษาเลย อำเภอเมือง จังหวัดเลย

ในปีการศึกษา 2512 ซ้ำชั้น ป.3 เพราะปีนั้นยังไม่ได้สอบไล่ ต้องหนีคอมมิวนิสต์ออกมาในเดือนธันวาคม 2511 เรียนที่โรงเรียนมหาไถ่จนจบชั้น ป.7 ทางบาทหลวงจึงส่งไปเรียนต่อที่โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์จนจบ ม.ศ.5 แล้วจึงสอบเข้าเรียนต่อที่คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จบปริญญาตรี และไปศึกษาต่อในระดับปริญญาโทที่คณะรัฐประสานศาสตร์ จากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์หรือนิด้า

ด้านการรับราชการ สอบบรรจุครั้งแรกที่กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย ในวันที่ 18 สิงหาคม 2526 ปฏิบัติงานในตำแหน่งหัวหน้าหน่วยพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาบ้านทับเบิก ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ หัวหน้าหน่วยฯ บ้านห้วยน้ำขาวและบ้านเข็กน้อย สังกัดศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ จังหวัดเพชรบูรณ์

ถึงปี 2533 ไปดำรงตำแหน่งหัวหน้าเขตพัฒนาพื้นที่ลำน้ำเข็ก และปี 2535 ดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายแผนงานโครงการศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเพชรบูรณ์ จนถึง 1 มกราคม 2538 สอบโอนไปดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 6 สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดเพชรบูรณ์

ปี 2544-2545 ไปดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 7 ที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ปี 2545-2550 ย้ายกลับมาดำรงตำแหน่งนักวิชาการแรงงาน 7 สำนักแรงงานจังหวัดเพชรบูรณ์

ปี 2551 ย้ายไปดำรงตำแหน่งที่จังหวัดพิษณุโลก

เดือนมกราคม 2553 เลื่อนไปดำรงตำแหน่งแรงงานจังหวัดสุโขทัย (ตำแหน่งผู้อำนวยการระดับต้น)

ปี 2559 ย้ายไปดำรงตำแหน่งแรงงานจังหวัดลำปาง (ตำแหน่ง ผู้อำนวยการระดับสูง)

เดือนพฤศจิกายน 2559-30 กันยายน 2563 ย้ายมาดำรงตำแหน่งแรงงานจังหวัดพิษณุโลกจนเกษียณอายุราชการในวันที่ 1 ตุลาคม 2563 รวมอายุราชการบวกวันทวีคูณทั้งหมด 41 ปี

จากซ้าย
ชขส. จื้อ แซ่หยาง (Tsawb Yaj)
ชขส. เฉี๊ยะ แซ่หยาง (Zoov Txhiaj Yaj)
ชขส. แม แซ่หยาง (Nkaj Me Yaj)
ที่ค่ายกองร้อย ชขส. 31 ปี 2515

พสกนิกรชาวม้งตำบลเข็กน้อยถวายความอาลัยในงานพระบรมศพในหลวงรัชกาลที่ 9
ที่สำนักงาน อบต.เข็กน้อย เดือนตุลาคม 2559
(ถ่ายโดย ยงยุทธ สืบทายาท)

ประวัติและปัญหาที่ดิน ตำบลเข็กน้อย

ยอดยิ่ง ศักดิ์เจริญชัยกุล

ก่อนอื่นต้องขอออกตัวก่อนว่า ข้อมูลที่นำมาประกอบการเขียนบทความนี้อาจไม่มีความสมบูรณ์ไปทั้งหมด เพราะผู้เขียนไม่ได้มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรมาตั้งแต่ต้น แต่อาศัยประสบการณ์ชีวิตที่เกิดขึ้นกับตนเองตั้งแต่วัยเด็กจนถึงปัจจุบันเป็นหลัก ฉะนั้นจึงอาจมีความคลาดเคลื่อนไปบ้างเกี่ยวกับข้อมูลเชิงสถิติที่เป็นตัวเลข วันเดือนปี หรือจำนวนต่างๆ หากมีสิ่งใดที่คลาดเคลื่อนไปบ้าง ต้องขอประทานโทษท่านผู้อ่านและบรรณาธิการที่จัดพิมพ์หนังสือ 50 ปีตำบลเข็กน้อยเล่มนี้ด้วย

เนื้อหาที่ผู้เขียนจะนำเสนอต่อสายตาทุกท่านต่อไปนี้ ต้องการให้เป็นวิทยาทานให้แก่ชุมชนและอนุชนรุ่นหลัง ให้เข้าใจเกี่ยวกับการก่อร่างสร้างตัวของบรรพชนชาวเข็กน้อยที่มีเจตนารมณ์อันแน่วแน่มั่นคงในการเสียสละหยาดเหงื่อ เลือดเนื้อ ชีวิตและน้ำตาเป็นชาติพลีทำให้แผ่นดินผืนนี้เป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ชาติไทย บรรพชนเข็กน้อยจึงเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการต่อสู้เพื่อความอยู่รอดของชาติไทยที่คนรุ่นหลังควรรับรู้และรำลึกไว้เพื่อสืบทอดและปกป้องดูแลรักษาไว้ซึ่งอุดมการณ์ ตลอดจนตระหนักถึงบุญคุณของบรรพชนที่ได้สร้างแผ่นดินเข็กน้อยให้เราได้มีที่อยู่อาศัยและที่ทำมาหากินตลอดระยะเวลาประมาณ 50 ปีที่ผ่านมา

ประวัติของชุมชนตำบลเข็กน้อยหรือบ้านเข็กน้อยในอดีตเมื่อประมาณ 50 ปีก่อน แบ่งเป็น 3 ยุคสมัยโดยสังเขปดังนี้

ยุคที่ 1 ก่อนปี พ.ศ. 2511 กลับไปสู่ยุคก่อนบุกเบิกสร้างถิ่นฐานของชาวม้งในเขตรอยต่อ 3 จังหวัดคือ จังหวัดเลย จังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งได้รับการบันทึกลงในบทแรกว่าด้วยประวัติศาสตร์เข็กน้อย เรียบเรียงโดยคุณยงยุทธ สืบทายาทไปแล้วนั้น ข้าพเจ้าจึงขอกล่าวบางช่วงของสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องเท่านั้น

ยุคที่ 2 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2511-2527 เป็นยุคของการต่อสู้ทางอุดมการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยและรัฐบาลในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

ยุคที่ 3 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525-2563 ในปัจจุบัน เป็นยุคหลังจากที่สงครามการสู้รบได้ยุติลงแล้ว แต่ปัญหาใหม่ก็เกิดขึ้นกับชุมชนอีก โดยเฉพาะเรื่องของที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน

นายเซาหวื่อ ฒ่อ (Xauv Vwg Thoj) (ที่สองจากขวา) ปู่ของผู้เขียน อดีตผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านแม่กลองน้อย อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ย้ายมาที่บ้านป่ายาบ ประมาณปี 2484

ผู้เขียนขอเริ่มต้นจากการย้อนประวัติศาสตร์ไปยังช่วงระหว่าง พ.ศ. 2500-2511 ที่เกี่ยวข้องกับข้าพเจ้าและครอบครัวก่อน จากนั้นจึงค่อยๆ ชี้ให้เห็นภาพว่าชุมชนเข็กน้อยก่อร่างสร้างตัวท่ามกลางสงครามมาได้อย่างไร และมีเหตุการณ์สำคัญและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุคต่อๆ มาอะไรบ้างที่ลูกหลานชาวเข็กน้อยควรจะเรียนรู้และเข้าใจ

ผู้เขียนเกิดที่บ้านป่ายาบ ตำบลกกสะทอน อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ในเดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2500 และได้เข้าเรียนเมื่อปี พ.ศ. 2506 ที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านป่ายาบ จนจบชั้นประถมปีที่ 4 ในปี พ.ศ. 2509

ต่อมาเมื่อประมาณปลายปี พ.ศ. 2509 ข้าพเจ้าได้ไปเชิญอาผู้หญิงและอาเขยที่บ้านป่าโฮ่ง ซึ่งอยู่บริเวณเชิงเขาภูลมโลหรือภูขี้เถ้า ให้มาร่วมฉลองงานปีใหม่ม้งตามประเพณี ซึ่งระหว่างการเดินทางกลับจากหมู่บ้านอาเพื่อมายังหมู่บ้านข้าพเจ้านั้น อาผู้หญิงได้เล่าเหตุการณ์เกี่ยวกับการเข้ามาของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยให้ข้าพเจ้าฟังตลอดทาง และโน้มน้าวให้เตรียมความพร้อมที่จะเข้าร่วมขบวนการของกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย (เพราะมีพี่ชายของอาเขยเขาไปเรียนจบมาจากต่างประเทศแล้วเขาเป็นคนมาแจ้งให้ประชาชนในพื้นที่ทราบ ก่อนที่จะเปิดตัวเป็นทางการ) โดยให้ข้าพเจ้าเก็บเป็นความลับไว้ในใจห้ามแพร่งพรายให้คนอื่นทราบโดยเด็ดขาด จนกว่าจะถึงเวลาอันสมควรแล้วจึงจะสามารถบอกกับคนอื่นได้

รูปซ้ายมือ ผู้เขียน ถ่ายจากภูลมโล เมื่อเดือนมกราคม 2563 ด้านหลัง (จุดสีแดง) เป็นที่ตั้งของบ้านป่ายาบ รูปขวามือเป็นภาพถ่ายเก่าของบ้านป่ายาบ จุดสีแดงคือบ้านของผู้เขียน ก่อนที่จะอพยพลงมาเข็กน้อย เมื่อปี 2514

ต่อมาในช่วงต้นปี พ.ศ. 2511 เช้าวันหนึ่ง แม่ของข้าพเจ้าได้ปลุกข้าพเจ้าแต่เช้า แล้วบอกให้ข้าพเจ้าเก็บข้าวของแล้วเดินทางไปที่ต้นน้ำหมันแดงที่พวกเราทำไร่ฝิ่นอยู่โดยทันที ข้าพเจ้าก็รีบเดินทางไปถึงที่หมาย แล้วได้พบกับทางตัวแทนของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) หรือที่รัฐกล่าวหาว่าเป็น “ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์” (ผกค.) ซึ่งมารอรับข้าพเจ้าพร้อมทั้งชาวบ้านอีกประมาณ 7-8 คน พวกเราได้ไปเรียนหนังสือและวิธีการสู้รบอยู่ในป่าได้ 7 วัน

โดยในวันที่ 7 นั้น ในขณะที่พวกเรากำลังเรียนหนังสืออยู่ ทางหัวหน้าทีมงานของ พคท. ในหน่วยนั้นได้ทำการซุ่มยิงรถแทรกเตอร์ของหน่วยงานนิคมสร้างตนเองที่กำลังก่อสร้างเส้นทางจากบ้านป่ายาบไปยังบ้านภูขี้เถ้าในบริเวณภูลมโลปัจจุบัน แล้วมาแจ้งพวกเราว่าให้พวกเรายุติการเรียน แล้วกลับบ้านไปก่อนจนกว่าจะถึงเวลาที่เหมาะสม แล้วจะเรียกกลับมาเรียนต่อ เพราะการซุ่มยิงครั้งนั้นนำมาซึ่ง “เสียงปืนแตก” ในพื้นที่ดังกล่าว อันเป็นการประกาศสงครามการต่อสู้กับฝ่ายรัฐบาลไทย ประกอบกับในห้วงเวลาดังกล่าว แม่ของข้าพเจ้าก็ได้มารับตัวข้าพเจ้าเพื่อกลับมาทำพิธีสู่ขวัญตามประเพณีด้วย (ตอนหลังน้องสาวของข้าพเจ้าได้เล่าว่า อันที่จริงพ่อของข้าพเจ้าได้ตามหาตัวข้าพเจ้ามาหลายวัน แต่ไม่พบ จึงเคี่ยวเข็ญแม่ให้บอกความจริงว่าข้าพเจ้าไปไหน สุดท้ายแม่ก็รับสารภาพว่าแม่ส่งข้าพเจ้าไปเรียนลัทธิการเมืองใหม่ ซึ่งพ่อข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย จึงได้บังคับให้แม่ไปรับตัวข้าพเจ้ากลับทันที)

เมื่อกลับมาอยู่ที่หมู่บ้าน ประมาณเดือนธันวาคม พ.ศ. 2511 ซึ่งในช่วงนั้นหมู่บ้านม้งต่างๆ ในเขตรอยต่อ 3 จังหวัด (จังหวัดเลย พิษณุโลก และเพชรบูรณ์) มีประมาณ 10 กว่าหมู่บ้าน ได้แก่ บ้านทับเบิก บ้านสนามกุ้ง บ้านขี้เถ้า บ้านป่าหวาย บ้านร่องกล้า บ้านป่าไผ่ขม (ต้าซ้งอ๊า) บ้านป่าข้อโป บ้านเข็กน้อย บ้านห้วยทรายเหนือ ห้วยทรายใต้ คนในหมู่บ้านเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ได้หนีเข้าป่าไปหมด คงเหลือแต่หมู่บ้านของข้าพเจ้าคือบ้านป่ายาบ หมู่บ้านเดียวที่ยังยืนหยัดรักษาชุมชนและชาวบ้านเอาไว้ได้ประมาณ 50 กว่าครัวเรือน ในขณะที่ราษฎรจำนวนหนึ่งนั้นเข้าป่าไปแล้วด้วย

ไม่นานต่อมา ในเดือนเดียวกัน พวกเราก็ได้เห็นทางกองทัพภาคที่ 2 และที่ 3 ได้สนธิกำลังทั้งภาคพื้นดินอันมีกองกำลังทหารมากมาย พร้อมด้วยรถถัง 2-3 คัน กับภาคอากาศที่มีเครื่องบินขับไล่ ที 28 จำนวน 3 ลำ และเฮลิคอปเตอร์ บินคุ้มครองทางอากาศ เข้ามาปกป้องและคุ้มครองหมู่บ้านป่ายาบไว้ได้

เมื่อผู้บังคับบัญชาทหารไทยได้เข้ามาในหมู่บ้านแล้ว หลังจากที่ทำความเข้าใจให้แก่ชาวบ้านเสร็จแล้ว พันตรีสวัสดิ์ ศรีอรุณ ก็ได้ถามหาบุคคลคนหนึ่งที่ชื่อ นายตู้ แซ่เถา ว่าต้องการพบและพูดคุยด้วย เมื่อพบนายตู้ (พ่อของข้าพเจ้า) แล้ว ก็ทำการทดสอบพ่อของข้าพเจ้าต่อหน้าชุมชนชาวบ้านทั้งหมดว่าเป็นบุคคลคนเดียวกันกับที่ทางข่าวกรองของ ตชด. ได้แนะนำให้มาหาหรือเปล่า เพราะพ่อของข้าพเจ้าเป็นคนเดียวที่รู้และเข้าใจสถานการณ์ปัญหาในพื้นที่รอยต่อ 3 จังหวัดได้ดีที่สุด หลังจากนั้น ทางการทหารก็ให้พ่อของข้าพเจ้าเตรียมตัวเพื่อไปพบกับผู้นำรัฐบาลในสมัยนั้น คือจอมพลถนอม กิตติขจร และจอมพลประภาส จารุเสถียร เพื่ออธิบายและชี้แจงเกี่ยวกับสถานการณ์และปัญหาและสาเหตุที่มวลชนในพื้นที่ได้หนีเข้าป่าและจับอาวุธต่อสู้กับทางการ จากนั้นพ่อของข้าพเจ้าก็ได้เตรียมตัวเพื่อเข้าพบรัฐบาล โดยพ่อของข้าพเจ้าได้เล่าให้ฟังว่า เมื่อไปถึงก็ได้เข้าพบจอมพลถนอม และจอมพลประภาส ก็ได้อธิบายว่าเหตุที่มวลชนได้หนีเข้าป่าและจับอาวุธต่อสู้กับทางการ เพราะเขาไม่เข้าใจรัฐบาล และถูกหลอกโดยพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยว่ารัฐบาลมีแต่กดขี่ข่มเหง ขูดรีดเอารัดเอาเปรียบ ไม่สนใจที่จะมาพัฒนาพวกเราที่อยู่ห่างไกลความเจริญ ไม่ทำถนนหนทาง ไม่พัฒนาการอนามัย การศึกษา เอาแต่ขูดรีดภาษีประชาชนตลอดเวลา ให้ลุกขึ้นจับอาวุธมาปลดแอกขับไล่พวกนายทุนขูดรีดและศัตรูที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐ แล้วยึดอำนาจมาปกครองตนเองจึงจะได้เป็นใหญ่ หลุดพ้นการกดขี่ ซึ่งมวลชนดังกล่าวที่ไม่มีการศึกษา และไม่เข้าใจในบริบทของรัฐบาลไทยจึงหลงผิดหนีเข้าป่าไปหมด ซึ่งในขณะที่พ่อข้าพเจ้าไปพบรัฐบาลนั้น การสู้รบทางภาคพื้นดินและการทิ้งระเบิดยังดำเนินการอยู่ทุกวัน

เมื่อรัฐบาลในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ได้รับทราบข้อมูลเช่นนั้น จึงเปลี่ยนนโยบายจากการทิ้งระเบิดและยิงด้วยอาวุธหนักจากทางอากาศสู่ภาคพื้นดินในพื้นที่รอยต่อ 3 จังหวัดซึ่งเป็นที่หลบซ่อนของมวลชนผู้หนีเข้าป่า กลับมาเป็นการใช้สื่อกระจายเสียงทางอากาศและทิ้งใบปลิวให้มวลชนที่หลงผิดเข้าไปอยู่ในป่าทั้งหมด กลับตัวกลับใจให้มามอบตัวต่อทางการหรือรัฐบาล โดยทางการไทยจะไม่ถือเอาความผิดในเรื่องราวใดๆ พร้อมที่จะให้การช่วยเหลือสนับสนุน และส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่มวลชน อย่าหลงเชื่อคำยุยงปลุกปั่นของผู้ไม่หวังดีต่อแผ่นดินและประชาชนต่อไป

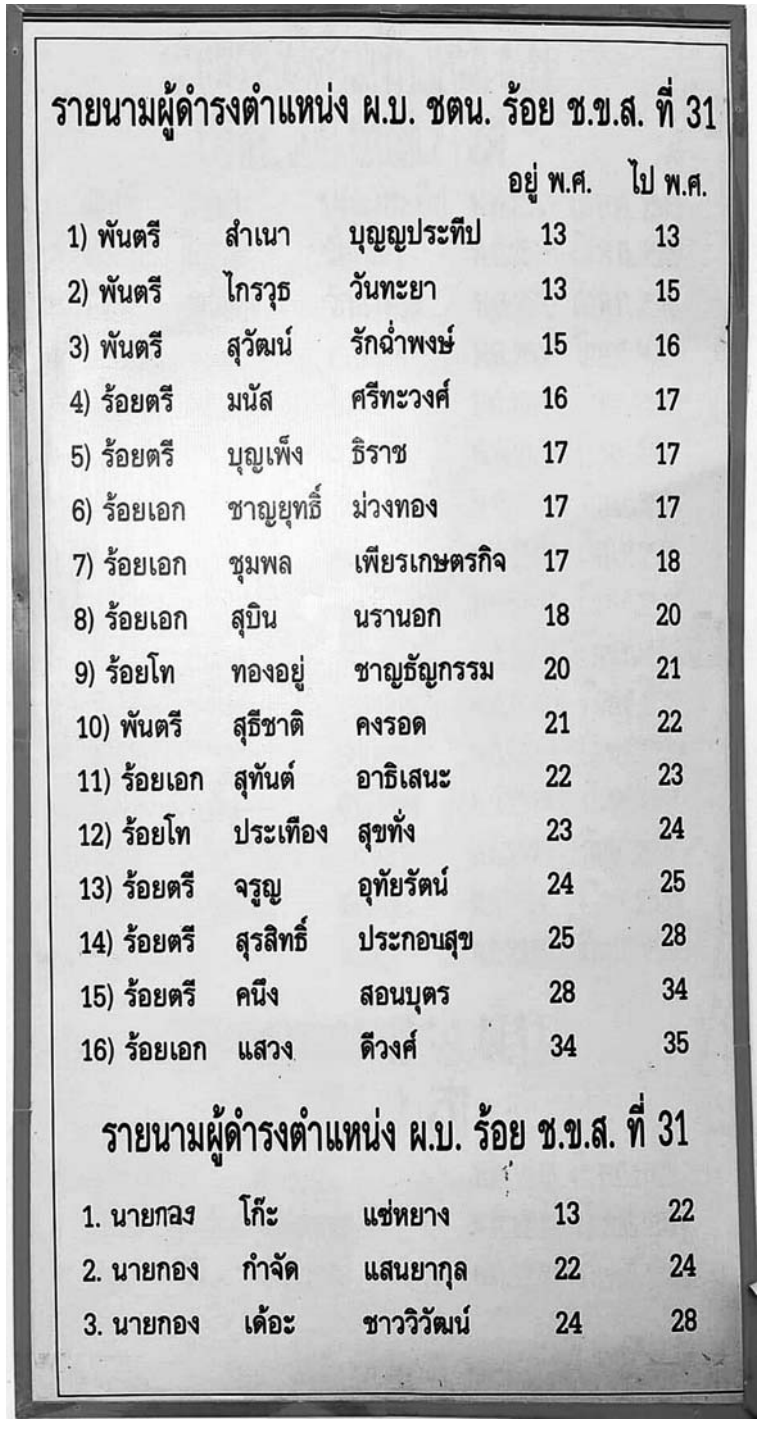
หลังจากนั้น เมื่อพ่อข้าพเจ้าได้กลับมาแล้ว ในพื้นที่ดังกล่าวก็ได้สงบลงไปมาก โดยทั้ง 2 ฝ่าย คือ ฝ่าย ผกค. และกองทัพก็ไม่ได้เผชิญหน้าสู้รบกันอย่างรุนแรงดังเช่นก่อนหน้านี้ แต่จะมีการรบพุ่งกันเมื่อลาดตระเวนมาเจอกันเท่านั้น และทางทหารก็ได้มาสร้างโรงเรียนแห่งหนึ่งชื่อ โรงเรียนคำรพสอสุธรรม จึงเป็นโอกาสของข้าพเจ้าที่ได้กลับมาเรียนหนังสือต่ออีกครั้งหนึ่งในปี พ.ศ. 2512 เป็นเวลา 1 ปี

ผู้ใหญ่เต็ง แซ่เถา ผู้ใหญ่บ้านป่ายาบ ต้อนรับ พลเอกสุรกิจ มัยลาภ เสนาธิการทหารบก ปี พ.ศ. 2512

ต่อจากนั้นต้นปี พ.ศ. 2513 ประมาณเดือนเมษายน ข้าพเจ้าเป็น 1 ใน 6 นักเรียนในโควตาที่ได้รับการคัดเลือกให้ไปเรียนหนังสือที่จังหวัดลพบุรี ในปีนั้นข้าพเจ้าจึงได้เข้ามาเรียนต่อชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และปีถัดมาคือ ปี พ.ศ. 2514 พ่อข้าพเจ้าก็ได้พาครอบครัวซึ่งมีคุณแม่และน้องๆ อีก 6 คน มาหาท่านผู้บังคับการกองรบพิเศษพลร่มที่ 1 ค่ายวชิราลงกรณ์ ซึ่งก็คือ พันเอก (พิเศษ) รวมศักดิ์ ไชยโกมินทร์ เพื่อขออนุญาตไปอยู่ที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เพื่อจะได้ทำมาหากินอย่างปลอดภัย และห่างไกลจากสมรภูมิสงครามในพื้นที่

ท่านผู้การรวมศักดิ์ (ต่อมาดำรงตำแหน่งเป็น พลโทรวมศักดิ์ ไชยโกมินทร์ อดีตแม่ทัพภาคที่ 3) ไม่อนุญาตให้ไปราชบุรี แต่มีคำสั่งให้พ่อของข้าพเจ้าพาครอบครัวกลับมาช่วยทางการและกองทัพในการต่อสู้ปราบปรามฝ่ายคอมมิวนิสต์เพื่อเอาบ้านเมืองคืนและนำมวลชนที่หลงผิดกลับมามอบตัวต่อทางการ โดยให้พันตรีวิจิตร (จำนามสกุลไม่ได้) นำครอบครัวข้าพเจ้ากลับมาพักชั่วคราวที่บ้านหนองแส/บ้านรักไทย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ แล้วจึงส่งพ่อของข้าพเจ้าไปสมทบกับชายฉกรรจ์ต่างๆ ที่ไม่ยอมหนีเข้าป่าและอยู่กระจัดกระจายที่ต่างๆ ในพื้นที่ 3 จังหวัด เช่น อำเภอนครไทยในจังหวัดพิษณุโลก อำเภอด่านซ้ายในจังหวัดเลย และอำเภอหล่มสักในจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งขณะนั้นบ้านป่ายาบของข้าพเจ้า มวลชนก็ยังดำรงอยู่ท่ามกลางสมรภูมิการสู้รบ จึงมีการส่งชายฉกรรจ์จำนวนหนึ่งเข้ามาเรียนวิชาการทหารร่วมกับพ่อของข้าพเจ้าที่ตำบลแก่งซอง อำเภอวังทอง จังหวัด

รายนามผู้ดำรงตำแหน่ง ผ.บ. ชตน. ร้อย ช.ข.ส. ที่ 31

			อยู่ พ.ศ.	ไป พ.ศ.
1) พันตรี	สำเนา	บุญญประทีป	13	13
2) พันตรี	ไกรวุธ	วันทะยา	13	15
3) พันตรี	สุวัฒน์	รักฉ่ำพงษ์	15	16
4) ร้อยตรี	มนัส	ศรีทะวงศ์	16	17
5) ร้อยตรี	บุญเพ็ง	ธิราช	17	17
6) ร้อยเอก	ชาญยุทธิ์	ม่วงทอง	17	17
7) ร้อยเอก	ชุมพล	เพียรเกษตรกิจ	17	18
8) ร้อยเอก	สุบิน	นรานอก	18	20
9) ร้อยโท	ทองอยู่	ชาญธัญกรรม	20	21
10) พันตรี	สุธีชาติ	คงรอด	21	22
11) ร้อยเอก	สุทันต์	อาธิเสนะ	22	23
12) ร้อยโท	ประเทือง	สุขทั่ง	23	24
13) ร้อยตรี	จรูญ	อุทัยรัตน์	24	25
14) ร้อยตรี	สุรสิทธิ์	ประกอบสุข	25	28
15) ร้อยตรี	คนึง	สอนบุตร	28	34
16) ร้อยเอก	แสวง	ดีวงศ์	34	35

รายนามผู้ดำรงตำแหน่ง ผ.บ. ร้อย ช.ข.ส. ที่ 31

1. นายกอง	โก๊ะ	แซ่หยาง	13	22
2. นายกอง	กำจัด	แสนยากุล	22	24
3. นายกอง	เด้อะ	ชาววิวัฒน์	24	28

นายกองกำจัด แสนยากุล (ซ้าย) และนายกองเด้อะ ชาววิวัฒน์ (ขวา)

พิษณุโลก และศูนย์สงครามพิเศษจังหวัดลพบุรี รวมทั้งที่อื่นๆ เพื่อไปศึกษาดูงาน เมื่อจบหลักสูตรวิชาการทหารแล้ว ทางกองทัพภาคที่ 3 ก็ได้สร้างค่ายกองร้อยชาวเขาอาสาสมัครขึ้นที่หลักกิโลเมตรที่ 92 บนเส้นทางพิษณุโลก-หล่มสัก และให้ผู้ที่สำเร็จการฝึกอบรมให้เป็นชาวเขาอาสาสมัคร (ชขส.) มาปฏิบัติหน้าที่ประจำที่กองร้อย ชขส. ที่ 31 ตั้งแต่ปลายปี 2514 เป็นต้นมา ด้วยมีภารกิจอย่างน้อย 4-5 ประการ คือ

1) ตัดเส้นทางลำเลียงเสบียงและอาวุธของ ผกค. จากทางฝั่งหินร่องกล้ามาทางฝั่งเขาปู่เขาย่า ระหว่างกิโลเมตรที่ 96 จนถึงกิโลเมตรที่ 80

2) เฝ้าระวังป้องกันสะพานข้ามแม่น้ำเข็กน้อยไม่ให้ถูกทำลาย

3) ลาดตระเวนและนำทางในการปฏิบัติการรบชิงพื้นที่จากฝ่ายตรงข้ามและรักษาพื้นที่ที่ยึดมาได้

4) ทำความเข้าใจและโน้มน้าวมวลชนที่หลงผิดกลับเข้ามอบตัวกับทางการ

5) ให้สมาชิกในครอบครัวของ ชขส. เปิดพื้นที่ทำกินตามนโยบายเมืองล้อมป่า ให้มวลชนที่มาอยู่ในพื้นที่มีที่ทำกินและที่อยู่ที่อาศัย

ภาพถ่ายอดีตชาวเขาอาสาสมัครกองร้อยที่ 31 เข้าร่วมรบ ยุทธการผาเมืองเผด็จศึก ณ บริเวณเขาค้อ เมื่อปี พ.ศ. 2524

ระหว่างปี 2513 จนถึง 2525 ในพื้นที่ที่เป็นตำบลเข็กน้อยในปัจจุบันได้เผชิญกับสถานการณ์การสู้รบตลอดเวลา ทหารชาวเขาอาสาสมัครของกองร้อยที่ 31 ที่เข็กน้อยได้มีบทบาทอย่างสำคัญในการต่อสู้เอาชนะการสู้รบบนพื้นที่สมรภูมิเขาค้อด้วย นักรบชาวเขาอาสาสมัครชาวม้งได้พลีชีพ สละเลือดเนื้อและชีวิตไปเป็นจำนวนไม่น้อย หลายคนรอดตายแต่ร่างกายก็พิการ ครอบครัวทุกข์ยากลำเค็ญ กำพร้าพ่อแม่ ลูกหลานต้องมีชีวิตอยู่อย่างแร้นแค้นจนถึงทุกวันนี้

เมื่อสถานการณ์การสู้รบได้ยุติลง มวลชนที่หลงเข้าป่าได้ทยอยกลับเข้ามามอบตัวเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย (ผรท.) ต่อทางการตั้งแต่ปี 2523 ตามนโยบาย 66/23 และ 65/25 ในนามนโยบายการเมืองนำการทหาร และเข้ามาเป็นชุดสุดท้ายอย่างสมบูรณ์ในห้วงปี 2527 ชุมชนบ้านเข็กน้อยในสมัยนั้นได้กลายเป็นที่พักพิงชั่วคราวของผู้กลับใจ หรือผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย (ผรท.) และเมื่อตั้งหลักได้แล้วก็ให้มวลชน ผรท. กลับสู่ภูมิลำเนาเดิม เช่น บ้านทับเบิก (อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์) บ้านห้วยน้ำขาว (อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์) บ้านห้วยทรายเหนือ (อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก) บ้านน้ำไซ (อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก) บ้านใหม่ร่มเกล้า (อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก) บ้านตูบค้อ (อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย) บ้านน้ำคับน้ำจวง บ้านภูขัด (อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก)

กระนั้นก็ตาม ยังมีมวลชนอีกจำนวนมาก ประมาณหนึ่งในสามของ ผรท. ที่เตรียมจะกลับภูมิลำเนาเดิมแต่กลับไม่ได้จนทุกวันนี้ เพราะกรมอุทยานแห่งชาติได้ประกาศพื้นที่

อุทยานทับชุมชนไปหมดแล้ว ทำให้พวกเขาไม่สามารถเข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในชุมชนเดิมได้ ทั้งๆ ที่ทางกองทัพนั้นเคยอนุญาตให้สามารถกลับไปตั้งถิ่นฐานได้ เช่น กรณีชาวบ้านที่ต้องการกลับไปยังหมู่บ้านภูขี้เถ้า (อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย) ตลอดจนมวลชนที่มาจากทางฝั่งซ้ายของถนนสายพิษณุโลก-หล่มสัก หรือฝั่งอำเภอเขาค้อในปัจจุบัน ท่ามกลางสถานการณ์การถูกปิดล้อมด้วยกฎหมายดังกล่าว ทำให้ส่วนหนึ่งได้แยกย้ายกระจัดกระจายไปอยู่กับญาติพี่น้องในจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ ด้วยเหตุที่เข็กน้อยไม่มีที่อยู่ที่ทำกินเพียงพอ

ในส่วนของกลุ่มม้งที่เข้าตั้งค่ายกองร้อย ชขส. ที่ 21 ตั้งแต่ปี 2514 และมีส่วนในการช่วยรบในยุทธการต่างๆ สมรภูมิภูหินร่องกล้าและเขาค้อมาโดยตลอด จนสงครามสงบลง ระหว่างช่วงปี 2524-2525 ทางกองทัพได้ปรับเปลี่ยนกองร้อย ชขส. ที่ 31 เป็นหน่วยทหารพราน ขณะที่ทหารอาสาสมัครชาวเขาที่เหลืออยู่ส่วนใหญ่ได้กลับสู่ครอบครัว ทำมาหาเลี้ยงชีพด้วยการเกษตรตามปกติ ส่วนพื้นที่ตั้งของบ้านเข็กน้อยที่ทางกองทัพได้ขอใช้พื้นที่จากอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง แล้วให้ทหารอาสาสมัครทำหน้าที่เป็นแนวหน้าเข้ามาตั้งค่ายเพื่อช่วงชิงพื้นที่จากฝ่ายคอมมิวนิสต์ ตามมาด้วยการให้ชาวบ้านเข้าบุกป่าถางดงทำไร่ทำสวน ทำมาหากินเพื่อยังชีพและปลูกข้าวโพดเพื่อขายเป็นรายได้เพื่อเลี้ยงครอบครัว ทางกองทัพได้ทำการส่งมอบพื้นที่จำนวน 20,000 ไร่ให้กรมธนารักษ์แล้ว โดยที่อดีตทหารชาวเขาอาสาสมัครและราษฎรบ้านเข็กน้อยไม่ทราบเกี่ยวกับการดำเนินการของทางราชการดังกล่าวเลย

จนกระทั่งประมาณปี พ.ศ. 2552 ชาวบ้านจึงได้ทราบว่าพื้นที่ของตำบลเข็กน้อย โดยเฉพาะพื้นที่จำนวน 20,000 ไร่ที่ทางการทหารขอยืมใช้จากทางอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวงมาให้เป็นที่อยู่อาศัยและที่ทำกินของชาวบ้านเข็กน้อยแต่เดิมได้ถูกส่งมอบให้ทางกรมธนารักษ์ไปแล้ว ทางกรมธนารักษ์จะบังคับให้ชาวบ้านเข็กน้อยเช่าที่ของราชพัสดุเพื่อใช้ประโยชน์ มวลชนในพื้นที่จึงไม่ยอมและกลายเป็นปัญหาความขัดแย้ง ยืดเยื้อมาจนถึงปัจจุบัน

ในฐานะที่ผู้เขียนซึ่งเป็นลูกหลานของวีรชนทหารอาสาสมัครที่ได้ต่อสู้พลีชีพให้กับแผ่นดินนี้ เคียงข้างรัฐบาลหรือกองทัพไทยตลอดระยะเวลาประมาณ 50 ปีที่ผ่านมา ทั้งชาวเขาอาสาสมัคร มวลชนชาวบ้านที่ได้เสียสละเลือดเนื้อ ชีวิต หยาดเหงื่อ และน้ำตาลงบนแผ่นดินผืนนี้ไปเป็นจำนวนไม่น้อย ครอบครัวทุกข์ยากลำบาก สูญเสียผู้นำ หัวหน้าครอบครัว จำนวนมากที่ยังมีชีวิตอยู่ต้องกลายเป็นคนพิการ ดิ้นรน ต่อสู้ท่ามกลางสมรภูมิการสู้รบมาอย่างลำบากตรากตรำ ทุกข์ยากลำเค็ญ แต่สุดท้ายแผ่นดินที่บรรพชนและ

ญาติพี่น้องได้เอาเลือดเนื้อและชีวิต หยาดเหงื่อและน้ำตาแลกมาท่ามกลางเสียงปืนเสียงระเบิด นอนตายตาไม่หลับ บางคนตายเพื่อชาติแต่ไร้ที่กลบฝัง ผู้ที่มีชีวิตอยู่และลูกหลานกลับต้องมาเช่าที่ที่ตัวเองและบรรพชนได้ร่วมกันปกปักรักษาเอาไว้ให้แผ่นดินไทยอยู่รอดมาได้เช่นนี้ นับเป็นเรื่องที่น่ารันทด น่าอนาถใจเป็นอย่างยิ่ง

จึงขอฝากให้กับหน่วยราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมธนารักษ์หรือที่ราชพัสดุ การปกครองของกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงกลาโหม โดยเฉพาะกองทัพ ได้โปรดพิจารณาทบทวนให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชนในการใช้ประโยชน์จากที่ดินผืนนี้ด้วย ไม่ว่าจะเป็นเอกสารสิทธิ์ชุมชน เอกสารสิทธิ์ที่ดิน หรือเอกสารสิทธิ์ในรูปแบบอื่นๆ ที่ไม่ใช่ในรูปแบบของการเช่าที่กับทางกรมธนารักษ์ ทั้งนี้ เพื่อให้ลูกหลานวีรชนชาวบ้านเข็กน้อยได้มีที่อยู่ที่อาศัยและที่ทำกินสืบไปด้วย เพราะเจ้าหน้าที่ที่มารับงานในพื้นที่ช่วงหลังคงไม่ทราบหรอกว่า พวกเราได้ต่อสู้ฝ่าฟันด้วยความทุกข์ยากลำบากมาเพียงใด

ท้ายที่สุดนี้ แม้จะเป็นบทความที่จำกัดด้วยเงื่อนไขพื้นที่และเวลาในการบรรจงจารึกไว้ซึ่งเรื่องราวในอดีต สถานการณ์ในปัจจุบัน และความคาดหวังในอนาคตของชาวเข็กน้อย แต่ก็หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้ทำให้ลูกหลานชาวเข็กน้อยมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนของตนเองมากขึ้น รวมทั้งก่อให้เกิดความตระหนักในการยืนหยัดต่อสู้รักษาแผ่นดินน้อยๆ ผืนนี้เพื่อให้เป็นที่อยู่ที่ยืนของเราในแผ่นดินไทยนี้ตลอดไป

ผู้เขียน (ที่สองจากขวา) กับสมาชิกในครอบครัว ถ่ายเดือนธันวาคม 2562 ที่เข็กน้อย

เข็กน้อยในความทรงจำ

พันเอกหญิง ชิชญาณ์ รอดศิริ
(Ntxawm Xeemlis)

ทำไมมาอยู่เข็กน้อย?

เข็กน้อยนั้นอยู่ตรงนี้...คุณตา คุณยายเราอยู่ที่นี่ก่อนจะมีคอมมิวนิสต์เสียอีก

ส่วนครอบครัวเราอยู่อีกหมู่บ้านหนึ่ง คือบ้านป่าหวาย อำเภอนครไทย และวนๆ เวียนๆ อยู่แถวภูทับเบิก ภูหินร่องกล้า

เอาเป็นว่าจะเล่าความทรงจำของเรา เป็นความทรงจำล้วนๆ ที่ไม่ได้อ้างอิงวัน เวลา สถานที่ บุคคล ข้อเท็จจริง และความรู้สึก ถ้าใครได้อ่านและโตพอที่จะมีความทรงจำถึงสิ่งเหล่านี้ ก็อ่านตามและใส่ข้อมูลลงไประหว่างบรรทัดนะ ส่วนเรา จะหาเวลาและโอกาสเพื่อสืบค้นหาข้อมูลเติมเต็มวัน เวลา สถานที่ บุคคล และข้อเท็จจริงในโอกาสต่อไป

ในความทรงจำอันเลือนราง ภาพที่มีอยู่ในหัวคือ มีเครื่องบินบินว่อนอยู่บนฟ้า และเรากลัวเครื่องบินจะมาจอดบนหัว

แม่เล่าว่า...

ก่อนหมู่บ้านจะแตก ตกเป็นของคอมมิวนิสต์ เรา 4 ครอบครัวออกมาอยู่ที่บ้านไร่ก่อน เก็บข้าวของเครื่องใช้ ปล่อยหมูออกจากคอก และปล่อยไก่ เป็ดออกจากเล้า

แล้วก็ออกเดินทาง...โดยมีม้าขนสัมภาระ...พ่อและพวกพี่ๆ ผู้ชายจูงม้าเดินนำ ผู้หญิงและเด็กเดินตามหลัง คนโตๆ หน่อยก็แบกสัมภาระในตะกร้าบนหลัง (ev kawm) ซึ่งส่วนใหญ่คือห่อข้าวและไก่ต้ม

เรากินข้าวกลางวันกันที่ลำธารเล็กๆ...และเดินทางต่อ (ไปไหนไม่รู้) โดยอาศัยรถบรรทุกไม้ที่ (บังเอิญ) ผ่านมา คนอื่นๆ นั่งหลัง แต่เราตัวเล็กสุดกับแม่นั่งข้างหน้ากับคนขับ

แล้วก็มาอยู่ศาลาวัด (คาดเดาเอานะ) ...มีคนมาเยี่ยม ดูเยอะแยะเลย ขนอาหาร (กลิ่นปลาเค็ม ปลาทูยังอยู่ในความทรงจำจนทุกวันนี้) เสื้อผ้า หมอน ผ้าห่มมาให้พวกเราเด็กๆ แย่งหมอนกันสนุกสนาน

ส่วนที่เราจำได้ คือ

พวกเราถูกย้ายไปอยู่หมู่บ้านนิคมบ้านรักไทย อำเภอนครไทย โดยมีศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาดูแล พี่ชายเรา (ต่อมาคือกำนันประจวบ ฤทธิ์เนติกุล) เป็นผู้ใหญ่บ้าน มีทั้งหมด 4 ครอบครัว ซึ่งล้วนแต่เป็นญาติกัน และต่อมาก็มีเพื่อนบ้านชาวม้งย้ายมาจากบ้านห้วยทราย มาเพิ่มอีก 6 ครอบครัว รวมเป็น 10 ครอบครัว

แล้วพวกพี่ๆ ที่โตๆ ก็ถูกส่งไปเรียนที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตาก ส่วนพวกที่โตเกินเรียนและผู้ใหญ่ผู้ชายก็ถูกเกณฑ์ไปเป็นทหาร

เหลือคนแก่ ผู้หญิง และเด็กน้อยอยู่ในหมู่บ้าน

เด็กน้อยรุ่นเราที่ยังไม่ได้ไปโรงเรียน รุ่นนั้นมีเรา, Yeev, Pojyis, Yajmim ก็อยู่วิ่งเล่นไล่จับผีเสื้อ แมลงปอกันไป ความทรงจำกับพวกเขายังชัดเจนเสมอแม้ผ่านมานานแล้ว

ต่อมาพวกเราก็ถูกย้ายมาอยู่ที่บ้านเข็กน้อย รวมกับคนจากที่อื่นๆ โดยมีรถบรรทุกทหารมาช่วยขนย้าย

เมื่อมาถึงเข็กน้อย...เด็กน้อยอย่างเราตื่นตา ตื่นใจ ตื่นเต้นกับที่ใหม่ยิ่งนัก ด้วยว่าอากาศดี เย็นสบาย ยังเป็นป่ารกๆ อยู่เลย ข้างๆ เป็นค่ายทหาร ส่วนอาณาบริเวณที่จับจองปลูกบ้าน (โดยพวกผู้ชายที่มาเป็นทหารอาสาอยู่ก่อนแล้ว) ปลูกบ้านติดๆ กัน ขึ้นโครงมุงหลังคาแฝกหรือใบค้อไว้แล้ว

เมื่อย้ายข้าวของเข้าบ้านแล้วพวกผู้ใหญ่ก็แลกแรงกันล้อมฝาบ้านด้วยไม้ไผ่ กั้นห้องต่อโต๊ะ เตียง ชั้นวางของ และอื่นๆ กันไป

ส่วนเด็กๆ อย่างเรา...สนุกสนานกับการเล่นน้ำ ตกปลา ไล่จับผีเสื้อ แมลงปอ และเก็บผักกูดกลับบ้าน

ด้วยว่าบ้านพวกเราจะปลูกกันตามริมลำธาร ซึ่งมีน้ำใสไหลเย็นเห็นตัวปลาว่ายวน มีกุ้ง หอย ให้งมเก็บ มีก้อนหิน ก้อนกรวดสวยๆ ให้เก็บมาเล่น บางตอนมีน้ำตกเล็กๆ และมีโขดหินให้กระโดดน้ำ ที่ริมลำธารนั้นก็อุดมไปด้วยผักกูด กล้วยป่า ฯลฯ ผีเสื้อ และแมลงปอ

ซึ่งตอนอยู่ในเมือง (ที่นครไทย) อากาศช่างร้อน ใช้น้ำบ่อบาดาล อาบน้ำคลอง มันจึงเป็นจิตวิญญาณที่โหยหาสิ่งเหล่านี้

นอกจากความรื่นรมย์กับสายน้ำตอนกลางวันแล้ว กลางคืนก็กลายเป็นความตื่นเต้นตกใจ กับเสียงปืนใหญ่ที่ยิงรอบๆ หมู่บ้าน บางคราวก็เป็นการยิงพลุ ส่องสว่างไสว แต่ไม่สดใสสวยงามเอาเลย...มันเต็มไปด้วยความหวาดกลัว

บางคืนมีข่าวอะไร พวกผู้ใหญ่ก็จะจับกลุ่มกัน พูดคุยเบาๆ สั่งเด็กอย่างเราให้เงียบบบบ...ห้ามถาม แต่ความรู้สึกของเด็กอย่างเรา...ต้องเป็นเรื่องไม่ดีแน่ มันเต็มไปด้วย

ความกลัว กลัวคอมมิวนิสต์บุก...จะยิงพ่อ แม่ พี่ น้อง เราตายหมด เผาหมู่บ้าน (ที่เพิ่งสร้าง) ของเราทิ้ง

บางวัน...ได้ยินเสียงปืนไกลๆ ...จะตามติดมาด้วยข่าว...พ่อใครตาย ลูกชายบ้านนี้เจ็บ....

เมื่ออายุถึงวัยเรียน เราและเพื่อน 4 คน พร้อมเด็กอื่นๆ รุ่นเดียวกันถูกส่งไปเรียนที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เพชรบูรณ์ เป็นรุ่นเปิดโรงเรียนนี้เลย ไปอยู่เป็นนักเรียนประจำ มีรถบรรทุกทหารไปส่ง และไปรับกลับบ้านตอนปิดเทอม

เมื่ออยู่โรงเรียน ความกลัวก็ติดตามมาด้วย...ติดมาจนโตเลยนะ เรียน ม.ปลาย ก็ยังกลัว กลัวว่า...พอกลับบ้านแล้วจะเจอแต่หมู่บ้านว่างเปล่า

วันร้าย คืนร้าย จะมีคนจากหมู่บ้านมารับเพื่อนๆ กลับบ้าน นั่นหมายถึงต้องมีใครในบ้านนั้นเจ็บหนัก หรือตาย

เราจึงมีเพื่อนที่กำพร้าพ่อ มีพี่สะใภ้ พี่สาวเป็นหม้ายกันเต็มหมู่บ้าน

เมื่อเริ่มโตรู้ความ...ตอนกลับมาบ้านช่วงปิดเทอม เราก็เฝ้ามองความเป็นไปของพี่ๆ เขารวมตัวกันเป็นกลุ่มเยาวชน ทำประโยชน์ พัฒนาหมู่บ้าน และจัดกิจกรรมแสดงช่วงวันสงกรานต์ เป็นความบันเทิงเดียวกระมังที่มีสมัยนั้น เด็กๆ อย่างเราเฝ้ารอวันนั้น และ (แอบ) ตามไปดูพี่ๆ ประชุม หรือทำกิจกรรม

เหตุการณ์หนึ่งที่จำได้ ป้ายบอกทางริมทางหลวงก่อนถึงหมู่บ้านเรา เขียนว่า “บ้านแม้ว”

พี่ๆ เขาก็เอากระดาษไปแปะปิดคำว่า “แม้ว” เป็น “เข็กน้อย” จึงมีป้ายหนึ่งเดียวในโลกที่เป็นป้ายเหล็กแปะต่อข้อความด้วยกระดาษ ถ้าเป็นยุคนี้ ทีวีต้องมาถ่ายแน่ๆ

ต่อมา ทางการก็มาเปลี่ยนป้ายใหม่ให้

มาต่อที่กิจกรรมของพี่ๆ...ยังคงมีสืบต่อมาถึงรุ่นเรา ถัดจากรุ่นเราแล้วเป็นอย่างไรหนา...ใครมาเขียนต่อทีนะ...จะรออ่าน

กลับมาที่ลำธารเล็กๆ ของเราอีกครั้งนะ...ทางการได้มาสร้างเขื่อนดินขนาดใหญ่ขวางลำธาร มีพิธีเปิดใหญ่โตเลย มีเจ้านาย (nom) นั่งเฮลิคอปเตอร์จากในเมืองมาเปิด เด็กๆ อย่างเราพาหน้าตามอมแมมด้วยขี้มูก ใส่เสื้อม้งเก่าๆ แขนเสื้อเต็มไปด้วยขี้มูก ผ้าถุงเก่าๆ ชายผ้าก็ไม่เท่ากัน ไปชะเง้อคอรอดู nom เมื่อ nom ผ่านเรา ก็หยุด เจ้าหน้าที่ประชาสงเคราะห์ก็จูงเราไป nom เอามือลูบหัว (อันมีผมสังกะตัง) ของเรา พูดอะไรก็ไม่รู้...น่าจะบอกว่าเป็นเด็กดี ตั้งใจเรียน ทำนองนั้น

ลำธารของเรา...กลายเป็นเขื่อน เย็นๆ จะมีคนมาอาบน้ำ ซักผ้า และมีหนุ่มๆ สาวๆ มาแอบมอง แอบจีบกันล่ะ ตอนอาบน้ำ

ส่วนเรา...น้ำในเขื่อนช่างน่ากลัว ริมๆ ฝั่งน้ำก็สกปรก เต็มไปด้วยขี้เป็ด ขี้ไก่ และซากเน่าของพืชที่ถูกน้ำท่วม... เช้าๆ เราจะเดินตามริมน้ำ...เก็บไข่เป็ด

ต่อมาแป๊บเดียว...เขื่อนก็พัง!!!!.....ลำธารของเรา...น้ำกลับมาเหลือเท่าเดิม...แต่ข้นขุ่นคลั่ก เป็นโคลน กุ้ง หอย ปู ปลาตายหมด โขดหิน ก้อนกรวด ผักกูด กล้วยป่าหายหมด ไม่มีผีเสื้อ แมลงปอ เหลือแต่ขี้เลน ซากพืชเน่า และกลิ่นเหม็น.....

เมื่อเราโตขึ้น รถทหารไม่ได้ไปส่งแล้ว เวลาจะกลับโรงเรียน แม่ต้องมาส่งนั่งรอรถเมล์ที่ศาลาริมทางเข้าหมู่บ้าน

ตรงข้ามศาลา ถนนฝั่งโน้น...มีต้นไม้สูงใหญ่ 2 ต้น เป็นจุดหมายให้รู้ว่า...ถ้ากลับมาบ้านคราใด...เห็นเจ้า 2 ต้นนี้แล้ว...เตรียมลงรถเมล์ได้

เมื่อเราเรียน ม.ปลาย ปี 2525-2527 ...สถานการณ์การสู้รบช่วงปลายๆ แล้ว เราถูกใช้ให้ไปอัดเสียงเชิญชวนพี่น้องมามอบตัว ร่วมพัฒนาชาติไทย โดยให้ยกตัวอย่างตัวเอง... “เห็นมั้ย...ฉันออกมาแล้ว ได้เรียนหนังสือ บลาๆๆๆๆ”

เมื่อเข้ามหาวิทยาลัย ก็มุ่งมั่นตั้งใจเรียน หวังว่าจบแล้วจะกลับบ้าน แล้วก็ไม่ได้กลับมาอีกเลย นอกจากกลับมาเยี่ยมบ้านนานๆ ครั้ง

ทุกครั้งที่มา...ก็ต้องมองหาต้นไม้ใหญ่ 2 ต้นนั้น...ซึ่งมันหายไปแล้ว...ใจหายเลยนะ เหมือนสูญเสียญาติผู้ใหญ่ไปเลยเชียว

ถนนผ่านหมู่บ้านขยายเป็น 4 เลน ข้างทางเต็มไปด้วยร้านค้า รถราวิ่งกันขวักไขว่วุ่นวาย

ศาลาริมทาง...เงียบเหงา ไม่มีใครมาพักใจ พักกาย คอยรถเมล์กันอีกแล้ว ทุกคนมีรถส่วนตัวกันหมด

ที่ดินริมทางด้านซ้ายมือของทางเข้าหมู่บ้าน ซึ่งเป็นที่ทำกินของครอบครัวเรามาแต่เดิม เต็มไปด้วยบ้านเรือนและผู้คน และที่ดินของเรา...ที่อยู่ตรงอื่นๆ ก็ไม่ใช่ของเราอีกต่อไป

สะพานข้ามลำธารของเรา ยังเป็นสะพานเก่าที่เราเคยมานั่งเล่นใต้สะพาน

ลำธารนั้นรึ...ไม่ได้แตกต่างไปจากหลังเขื่อนพัง แต่เพิ่มเติมด้วยกลิ่น

ในหมู่บ้าน...บ้านเรือนเบียดเสียดหลังคาแทบจะเกยกัน ผู้คนมากมาย มิได้สงบดังเดิม

เสียงปืนใหญ่ เสียงยิงพลุไฟหายไป พร้อมๆ กับสิทธิที่ดิน ที่ที่เคยอยู่อาศัย อยู่เป็นกันชนยามบ้านเมืองมีภัย

ผู้เฒ่าผู้แก่...เหลืออยู่ไม่เท่าไรแล้ว...

แต่กลิ่นอายของชุมชน ไมตรีของผู้คน...เมื่อได้สัมผัสจะรู้ และบอกได้...ใช่เลย นี่คือบ้านเรา

การออกจากบ้านไปตามความฝันอันไม่รู้จบ...สุดท้ายก็พบว่า...ความฝันอยู่ที่บ้าน

“บ้านเข็กน้อย” ของเรา ที่ไม่ใช่ของเรา...อีกต่อไป???

และนี่คือบางเสี้ยวของ...เข็กน้อยในความทรงจำ

และตอบคำถาม.... “ทำไมมาอยู่เข็กน้อย”

ก้าวย่าง...บนหนทาง 50 ปี ณ เข็กน้อย

ร้อยโทหญิง ยุวดี ฉัตรกันทะ[42]

ถ้าเอ่ยชื่อ “เข็กน้อย” ผู้อ่านคงรู้จักดี เพราะที่นี่คือชุมชนม้งที่ใหญ่สุดในสยาม ประชากรเกือบร้อยละ 99 เป็นคนม้ง ที่นี่และบริเวณใกล้เคียงเป็นชุมชนม้งดั้งเดิมที่เราอยู่กันมาหลายชั่วอายุคน ดูบัตรประจำตัวคุณลุงฉันเป็นหลักฐานได้ว่าบรรพบุรุษเราอยู่ถิ่นนี้มานานเท่าใดกว่าจะมีบัตรประชาชนได้ เมื่อมีบัตรแล้วจากนั้นมาถึงปัจจุบันนี้อีกกี่ปี สำหรับเรื่องที่ผู้เขียนจะนำมาให้อ่านเป็นเรื่องจริงของผู้เขียนเองซึ่งเป็นผู้หนึ่งที่ได้อยู่อาศัยที่นี่มาตั้งแต่ตั้งหมู่บ้านเข็กน้อย เป็นศูนย์รวมชุมชนม้งที่แตกฉานซ่านเซ็นมาจากหมู่บ้านน้อยใหญ่ใน 3 จังหวัดใกล้เคียงมารวมเป็นหมู่บ้านใหญ่เพื่อหลบภัย และร่วมต้านภัยสงคราม ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์

[42] ปัจจุบันเป็นผู้ดำเนินรายการ สถานีวิทยุกระจายเสียง 921 สำนักงานพัฒนาภาค 5 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

ย้อนไปเมื่อปลายเดือนมีนาคม 2525 วิทยาลัยปิดเทอมแล้ว เทอมนี้ฉันจบ ปวช.2 พอดี ฉันดีใจมากที่จะได้กลับบ้านไปหาครอบครัวของฉันที่บ้านเข็กน้อย แม่ฝากเงินค่ารถให้คุณกฤษดิ์ ฤทธิ์รอด จนท.ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา ช่วยส่งธนาณัติมาให้ 300 บาท เป็นค่ารถกลับบ้านช่วงปิดเทอมใหญ่ ฉันคิดเพียงจะได้มาช่วยแม่ปลูกข้าว ข้าวโพดและพืชไร่อื่นๆ ที่เป็นอาชีพของแม่ซึ่งแม่ทำเพื่อให้ลูกๆ มีอยู่มีกิน แม้เหนื่อยสายตัวแทบขาดงานรับจ้างที่มีรายได้ก็มีน้อย ปีก่อนช่วงปิดเทอมฉันกับแม่ไปรับจ้างดายหญ้าข้าวโพดของคนไทยพื้นราบแถวเหล่าหญ้า ห้วยไผ่ แม่ได้วันละ 25 บาท ฉันได้เพียง 15 บาท แต่ก็ภูมิใจที่ยังมีคนจ้างเพื่อแม่กับฉันจะได้หาค่ารถให้ฉันกลับไปเรียนต่อที่กรุงเทพฯ ช่วงเปิดเทอมซึ่งค่ารถจากบ้านไปหล่มสักคนละ 7 บาท ค่ารถเมล์ ชั้น 3 แอร์ธรรมชาติ จากหล่มสักไปกรุงเทพฯ 75 บาท ไหนจะค่าแท็กซี่จากหมอชิตไปบ้านราชวิถีอีกไม่ต่ำกว่า 30 บาท อาหารกลางวันแม่ต้มไก่และห่อข้าวให้ฉันกินบนรถเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย เราสองแม่ลูกต้องรับจ้างเป็นเวลาหลายวันโดยไม่ได้ใช้เงินเพื่ออย่างอื่นใดเลยนอกจากค่ารถเมล์ ออกไปรับจ้าง เราก็เก็บเงินไว้เฉพาะการนี้เท่านั้น

ปิดเทอมครั้งนี้ กว่าวิทยาลัยจะเปิดก็ปลายเดือนพฤษภาคม 2525 คงช่วยผ่อนแรงแม่ได้มากโขอยู่ ฉันสงสารแม่มาก แม่ทำงานในไร่เพียงคนเดียว จะมีดีบ้างตรงที่มีลูกเล็กๆ อีก 3 คน ที่ยังเยาว์วัยไปเป็นเพื่อนบ้างในบางคราว เพราะแม่ฉันเป็นหม้าย พี่ชายสองคนก็ไปเป็นทหารชาวเขาอาสาสมัครหมด

“เข็กน้อย” ดินแดนอันงดงามแห่งนี้ แม้ไม่ศิวิไลซ์ แต่สุขใจทุกครั้งที่ได้กลับคืนถิ่น ศึกสงครามเย็นยังระอุทุกหัวระแหงในดินแดนแห่งนี้ ณ เพลานี้ ช่างต่างกับชื่อเสียงจริงๆ ทุกเช้า สาย บ่าย ค่ำ จะมีเสียงดนตรีที่ดังสนั่นไม่เป็นจังหวะ ไม่อยากฟังก็ได้ฟังจนเคยชิน นั่นคือเสียงปืนใหญ่ที่มีถึง 3 กระบอกหันไปคนละทิศ หากวันใดปืนใหญ่กระบอกที่หันมาทางหมู่บ้านแผดเสียงร้อง หญ้าบนหลังคาก็พร้อมใจเต้นระบำสะบัดพลิ้วเป็นระลอก แสงตะเกียงน้ำมันก๊าดกระพือสะบัดแรงจนดับพรึบในช่วงค่ำหรือกลางคืน เหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นทุกเมื่อเชื่อวันจนกลายเป็นเรื่องปกติธรรมดาไป เพราะค่ายทหาร หรือเรามักเรียกว่า “กองร้อย” กับหมู่บ้านเข็กน้อย ห่างกันไม่ถึง 100 เมตร

ย้อนกลับไปตอนเด็ก ฉันจำได้ว่าตอนฉันอายุ 5 ขวบ เราหนีศึกสงครามไปเป็นคอมมิวนิสต์ ตั้งแต่ตอนกำลังเกี่ยวข้าวแล้วเสร็จปลายเดือนตุลาคม 2511 จากหมู่บ้านเล็กๆ บนภูสูงชื่อ “สะนาจุ้ง” เขตหล่มเก่า เพชรบูรณ์ (แต่ปัจจุบันมีคนมาเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านฉันว่า “นาสะอุ้ง” ไปแล้ว) ครอบครัวฉันถูกบีบบังคับให้หนีเข้าป่าไปเป็นคอมมิวนิสต์ด้วยความ

จำยอม ในวันที่ถูกบังคับให้ขึ้นภู ครอบครัวฉันทุกคนต้องเดินเท้าเปล่าเป็นวันๆ กว่าจะถึงป่าสำนักอำนาจรัฐ พ่อจ๋า แม่จ๋า...เท้าลูกเจอหนามแหลมคมของเปลือกลูกก่อตำจนปวดร้าว เดินแทบไม่ไหว ตอนสหายมาโฆษณา บอกมีบ้านมากมายให้เราเข้าอยู่ อาหารมากมายให้เลือกกิน....ไหนคะพ่อ...ป่าทึบที่มองจากบนเครื่องบินลงมาไม่เห็นพื้นต่างหาก หนูจะอยู่จะกินตรงไหน ยอดไผ่ ยอดหวาย หยวกกล้วย หนูต้องกินข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของชาวบ้านที่ยังไม่เก็บเข้ายุ้งเพราะต้องหนีภัยสงคราม พ่อกับแม่ต้องแอบไปเก็บมาต้มให้บานแล้วกินต่างข้าวสุก พ่อ...หนูไม่อยากกินแล้วนะ เราต้องอยู่ป่าอีกนานเท่าไหร่จึงจะได้สร้างหมู่บ้านหรือหมู่บ้านคือผืนป่าทึบนี่เอง?

โชคร้ายในความโชคดี แม่ป่วยเป็นมาลาเรีย ข้ออ้างของพ่อที่แจ้งแก่สหายคือ พาแม่มาหาหมอที่หมู่บ้านป่ายาบซึ่งยังมีสุขศาลา ลูกคนโตสองคนจะอยู่เป็นตัวประกันไม่ได้ เพราะต้องช่วยพ่อแบกน้องๆ ที่ยังเล็กมาด้วย ก่อนมาหมู่บ้านเก่า พ่อพาแวะไปทักทายญาติที่ป่ายาบ ให้เขาเห็นว่าเรามาที่นี่จริง เผื่อ ผกค. อาจมาถาม พ่อฉันฉลาดมาก ฉันได้สักครึ่งของพ่อบ้างก็ดีนะ...นี่คือเหตุให้ครอบครัวเราได้กลับมาที่หมู่บ้านเก่าอีกครั้งและหมู่บ้านสะนาจุ้ง ซึ่งบัดนี้กลายเป็นหมู่บ้านร้าง เมื่อย่างก้าวเข้ามา แข้งขาหน้าตาฉันและทุกคนเต็มไปด้วยหมัดหมาหมัดแมวที่กระโดดมาเกาะและกัดดูดเลือด กลิ่นเน่าจากซากหมาแมวที่นอนตายอยู่รอบๆ กองไฟในบ้านหลายหลังโชยมาคละคลุ้ง พ่อรีบพาครอบครัวเรากลับเข้าบ้านหลังเก่าของเราที่เราจำใจจากไปแรมเดือน บัดนี้หมองไปหมด แม่รีบก่อไฟไล่แมลงเห็บหมัดทั้งหลาย คืนนี้เราจะนอนหลับสบายในบ้านของเรา ซึ่งเป็นเพียงกระต๊อบเล็กๆ แต่เต็มไปด้วยความอบอุ่น ต่างกันลิบลับกับที่เราถูกชักชวนให้หนีไปบนภูสูง ป่า และป่าเท่านั้นคือที่อยู่อาศัย ต้องนอนกลางดิน หากินตามป่า ซุกตามถ้ำที่แออัดด้วยผู้คนมากหน้า ต่างมาหาที่หลบภัยยามเครื่องบินบินผ่านหรือเสียงลูกปืนใหญ่ตกกระแทกพื้นระเบิดกระจายเป็นบริเวณกว้าง ทำลายล้างซึ่งทุกสิ่ง

พ่อจ๋า...แล้วเราจะกินอยู่อย่างไรต่อไป? ... แต่คืนนี้ช่างอบอุ่นและสบายเนื้อตัวที่ไม่ต้องคอยตบยุง ปัดมด แมลงสารพันชนิดที่มากัดเรา แม่คุ้ยหาเศษข้าวที่ยังพอมีในบ้านนี้มาต้มใส่เกลือยื่นให้คนละถ้วย สั่งให้รีบๆ กินจะดับฟืน ให้ความมืดมิดมาแทนที่ ต้องซุกหัวนอนทั้งที่ยังอยากถามพ่อหลายๆ เรื่องแต่ถูกแม่กระซิบข้างหูว่าอย่าส่งเสียง หากศัตรูมาซุ่มและได้ยินจะตายทั้งบ้าน....ความตายใกล้เราจริงๆ ก่อนที่ฉันจะผล็อยหลับ ยังได้ยินพ่อแอบกระซิบบอกแม่ว่า อรุณรุ่งของพรุ่งนี้พ่อจะพาเราหนีคอมมิวนิสต์ไปมอบตัวกับศัตรูทหารไทย ฉันแอบร้องไห้กระซิกๆ เพราะสหายมะ ผู้นำ ผกค.หญิง ภาพนางติดตาฉันไม่ลืม

นางแต่งชุดทหารหญิงสีเขียวสุดเท่ ห้อยน้อยหน่าข้างกาย 2 ลูก แถมสะพายปืนอาการ์อีกกระบอก กระสุนพาดเฉียงบ่าอีกตับ นางได้แจ้งอย่างชัดเจนตอนเรียกชาวบ้านที่เข้าป่าใหม่ๆ ไปสัมมนาว่า หากศัตรู (หมายถึงฝ่ายทหารไทย) จับได้ ถ้าเป็นหญิงสาว แม่บ้านที่ยังสาวสวยเขาจะนำไปข่มขืนจนตาย ถ้าเป็นเด็กๆ เขาจะเอาไม้เสียบอกทะลุหลัง หลายๆ คนรวมกันเป็นไม้เดียวกัน แล้วเอาไปตากแดดคล้ายย่างกบเขียดให้แห้งตาย

พ่อจำ...หนูยังไม่อยากถูกปิ้ง หนูอยากขึ้นภู อดอยากบ้างเดี๋ยวคงชินไปเอง (ก็ ผกค. พาหนุ่มสาวในหมู่บ้านไปสัมมนาล้างสมองให้มองรัฐในแง่ลบจนหมดแล้ว ลูกชาย ลูกสาวอายุ 15 ขึ้นไปของแต่ละครอบครัว ถูกจับไปเป็นตัวประกันในป่า พ่อแม่จำใจต้องหนีเข้าป่าค่ะ) พ่อบอกฉันว่าพ่อจะปกป้องไม่ให้ใครมาพรากพวกเราลูกๆ จากอกพ่อแม่ไปได้หากพ่อยังมีชีวิตอยู่ แล้วพ่อก็โอบกอดฉันให้นอนหลับจะได้มีแรงเดินตอนเช้าตรู่ของวันรุ่ง คืนนั้นฉันหลับเป็นตายเพราะเพลียจากการเดินเท้าข้ามภูข้ามห้วยตั้งแต่เช้าตรู่จนย่ำค่ำ ด้วยสองเท้าน้อยๆ ที่ไม่เคยรู้จักคำว่า “รองเท้า”

ฟ้าวันใหม่ของหมู่บ้านเก่า ตื่นเต้นแต่เช้า...ขณะที่ฉันวิ่งเล่นกับพี่ชายอยู่ข้างบ้านฉัน เหลือบไปเห็นผู้ชายหลายคนแต่งกายด้วยชุดเขียวสีใบไม้ หมวกเหล็ก ถือปืนยาว ข้างๆ เข็มขัดห้อยน้อยหน่าคนละ 2-3 ลูก มีเป้หลังคนละใบ เดินออกจากแนวป่ารอบๆ หมู่บ้าน บ้านฉันอยู่เหนือสุดของหมู่บ้านติดชายป่าจึงมองรอบๆ ชายป่าได้ชัดเจน ฉันเสียวอกแปลๆ บ่าว่าถูกเสียบแน่แล้ว วิ่งร้องไห้ไปบอกพ่อ แต่ไม่ทันการเสียแล้ว ทหารไทย 4-5 นายวิ่งไล่ฉันมาติดๆ และเข้าบ้านโดยไม่ได้เชิญ ฉันเด็กเกินไปที่จะฟังภาษาไทยรู้เรื่อง ที่พอรู้เพราะตอนหลังแม่ถามพ่อว่าศัตรูพวกนี้ถามว่าอะไร พวกเขาพูดดีและสั่งให้ทุกคนยกมือขึ้น อย่าถืออาวุธพวกเขามาดี และถามว่าบ้านนี้มีสมาชิกกี่คน ให้ออกมานอกบ้านให้หมด ขณะที่พ่อนั่งผิงไฟอยู่ข้างกองไฟรีบยกมือขึ้นเหนือหัวและยืนขึ้น พาพวกเราออกมาจากตัวบ้าน ชาวบ้านอีก 6 ครอบครัวก็ถูกทหารไทยควบคุมต้อนมาที่ลานกลางหมู่บ้านเช่นกัน ฉันแอบหลังพ่อเพื่อไม่ให้ศัตรูเห็น กลัวถูกเสียบอกค่ะ เมื่อศัตรูมาล้อมหมู่บ้าน ฉันมารู้ทีหลังว่าพ่อพี่โสภิดา (Av Lis) คือ ลุงเหย็ง (Txawj Yeej Lis) ผู้นำหมู่บ้านของเรา แอบหนีลงไปแจ้งเจ้าหน้าที่รัฐก่อนหน้า ให้เอากำลังขึ้นไปต้อนชาวบ้านสะนาจุ้งไว้ มิเช่นนั้น ชาวบ้านคงหนีเข้าป่าหมดแต่ยังช้าไป พวกเราโชคร้ายที่หนีเข้าป่าแล้วยังย้อนกลับมาเจอศัตรู (ทหารไทย) จนได้ (ก่อนหมู่บ้านแตก ผกค. มาแอบซุ่มยิง ลุงเหย็งบาดเจ็บ ลุงจึงแอบหนีลงมาพึ่งเจ้าหน้าที่รัฐไทยก่อน)

เช้านี้ ศัตรู (ทหารไทย) ล้อมบ้านพี่เขยซึ่งบ้านอยู่ติดกับบ้านฉันมากที่สุด ตอนหลังรู้ว่าพ่อสามีของพี่สาวถือปืนแก๊ปไปซ่อนหลังบ้านเพราะกลัวความผิด แต่หารู้ไม่ ทหารไทยซ่อนพรางกายเต็มไปหมดรอบหมู่บ้าน ทหารตะโกนให้วางอาวุธ พ่อสามีพี่สาวรีบวางปืนแก๊ปลงแล้วยกมือเหนือหัว แต่ไม่วายเจอข้อหาต่อสู้เจ้าหน้าที่ และถูกจับรายแรก หลังพูดคุยกันสักพัก ทหารสั่งให้เตรียมเก็บข้าวของเพื่อไปมอบตัวพรุ่งนี้เช้า โดยศัตรู (ทหารไทย) จับพ่อสามีพี่สาวฉันกับพ่อฉันไปเป็นตัวประกันด้วย แล้วพวกเขาก็เดินออกจากหมู่บ้านอย่างรวดเร็ว วันรุ่งขึ้นทุกครอบครัวรีบเดินทางลงจากดอยมาตามสัญญา และเจอพ่อกลางทางที่พ่อออกมารับแม่กับทุกครอบครัวไปมอบตัว

พวกเราไปพักชั่วคราวที่บ้านผู้ใหญ่ลี บ้านหินฮาว เราตกระกำลำบาก ขอข้าวชาวบ้านตำบลหินฮาว อำเภอหล่มเก่า กินพลางๆ ได้รับแจกบ้างพอบรรเทา เป็นเวลาถึง 6 เดือน

กว่าที่ทางการจะสร้างศูนย์อพยพบ้านรักไทยหนองแส ตำบลบุ่งคล้า อำเภอหล่มสัก แล้วเสร็จจึงอพยพมาที่ศูนย์ฯ นี้ ที่นี่มีผู้คนอพยพหนีภัยคอมมิวนิสต์มาจากทุกสารทิศในเขตรอยต่อ 3 จังหวัดใกล้เคียงนี้ หลังจากนั้น สงครามรุนแรงยิ่งขึ้น ชายม้งที่แข็งแรงในศูนย์นี้ต้องไปเป็นทหารในนาม “ชาวเขาอาสาสมัคร” พ่อฉันก็ได้สมัครไปเป็น “ทหารชาวเขาอาสาสมัคร” หรือ “ชขส.” สังกัด กองร้อยชาวเขาอาสาสมัครที่ 31 กองทัพภาคที่ 3 ส่วนหน้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เช่นกัน ชายม้งเหล่านี้รุ่นแล้วรุ่นเล่าที่เข้าไปฝึกการใช้อาวุธสงครามที่ค่ายสฤษดิ์เสนา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อเข้าต่อสู้ศัตรูร้ายที่ทำลายชาติบ้านเมือง ซึ่งก็เป็นญาติพี่น้องเรากันเองแต่เป็นฝ่ายตรงข้ามแล้วเราหันมาฆ่ากันเองเพราะต่างอุดมการณ์ พ่อมาเป็นทหารที่กองร้อยชาวเขาอาสาสมัครที่ 31 ปัจจุบันคือตำบลเข็กน้อย พอพ่อได้รับจัดสรรที่ดินเพื่อสร้างบ้านเช่นทหารอาสาคนอื่นๆ เมื่อสร้างบ้านได้พ่อก็รับครอบครัวจากศูนย์อพยพมาอยู่ที่บ้านเข็กน้อยตั้งแต่ปี 2513 เหลือแต่ฉันที่ยังอยู่ที่ศูนย์ฯ กับครอบครัวของเพื่อนพ่อ (Ntsuab Looj Lis) ลูกชายเพื่อนพ่อชื่อยอดชาย (Tub Nruag Lis) โดยเราเรียนที่โรงเรียนบ้านรักไทย หนองแส พ่อของยอดเป็นเจ้าหน้าที่ศูนย์สงเคราะห์ชาวเขา ฉันกำลังเรียนชั้น ป.2 เทอมแรกได้สักสองเดือน ความที่อยากเรียนหนังสือจึงยอมทนอยู่จนจบ ป.2 พ่อจึงมารับไปอยู่ที่บ้านเข็กน้อยในปี 2514 ฉันมาอยู่กับพ่อครึ่งปียังไม่ทันหายคิดถึงพ่อแม่ ยังอยากซุกอกพ่อในยามอากาศหนาวมาเยือนอยู่เลย แต่ช่างโชคร้ายพ่อฉันต้องพลีชีพเพื่อชาติ ยอมสละเลือด เนื้อ และชีวิต เพื่อแลกกับผืนแผ่นดินไทยในเขตรอยต่อ 3 จังหวัด คือ พิษณุโลก เพชรบูรณ์และเลย ในกลางปี 2514 เพราะภัยสงครามคอมมิวนิสต์แท้ๆ ฉันและพี่น้องต้องกลายเป็นเด็กกำพร้าตั้งแต่บัดนั้น และมีหลายครอบครัวที่ประสบชะตากรรมเช่นครอบครัวฉัน

ตอนพ่อเสียฉันอายุ 9 ขวบ กำลังเรียนชั้น ป.3 เทอมแรกที่โรงเรียนบ้านเข็กน้อยที่นี่สอนโดยครูทหารที่สลับกันมาสอน พวกเราร้องเพลงมาร์ชกองทัพบก เพลงมาร์ชทหารม้า เพลงทหารทั้งหลายได้หลายเพลง ครูพลเรือนก็มาสอนบ้างเป็นบางวันเพราะกลัวภัยสงครามคอมมิวนิสต์ ส่วนน้องสาวสุดท้องของฉันยังอยู่ในท้องแม่ อายุครรภ์แค่ 6 เดือน พอลืมตาดูโลกก็ไม่เคยเห็นหน้าพ่อ ถ้าพูดถึงพ่อ พวกเราภูมิใจตลอดมา ในความกล้าหาญ ในความเสียสละของพ่อและญาติๆ ที่พลีชีพเพื่อชาติ พ่อและญาติๆ ผู้พลีชีพ คือ “วีรบุรุษ” ของพวกเราค่ะ ตอนพ่อยังมีชีวิตอยู่ พ่อจะคุยกับฉันมากที่สุดเพราะฉันชอบซักถามพ่อตลอดเรื่องที่พ่อไปเป็นทหารอาสา พ่อบอกฉันว่า แม้พ่อไม่มียศที่ใหญ่โต เป็นเพียงผู้ที่อาสาช่วยรบเพื่อชาติ แต่ทุกคนทำการรบอย่างจริงใจ จริงจัง เพื่อนำความสงบ ความผาสุก ร่มเย็นมาสู่

ชขส. ซี แซ่สง (Zaam Txhwm Xyooj) ถ่ายปี 2513 ที่ค่ายสฤษดิ์เสนา
อำเภอวังทอง เสียชีวิตที่โรงพยาบาลพุทธชินราช เดือนกุมภาพันธ์ 2515
จากการติดเชื้อไข้ป่าระหว่างออกไปลาดตระเวนบนภูเขา

ลูกหลานเราชาวเข็กน้อย และขอคืนผืนแผ่นดินไทยกลับมาให้ประชาชนไทยทุกคน ถึงตัวตายก็ไม่เคยหวั่น เงินเดือนเพียง 600 บาทแต่พ่อบอกว่าพ่อภูมิใจ ที่พ่อได้ทำหน้าที่รับใช้ชาติอย่างสมศักดิ์ศรีของลูกผู้ชายสัญชาติไทย ใครจะดูถูกดูแคลนว่าพ่อเป็นแค่ “ม้ง” คนหนึ่ง แต่พ่อเคยบอกฉันว่าอย่าท้อกับคำดูแคลนจากพวกเขาเหล่านั้น ให้เราสำนึกถึงคุณของแผ่นดินไทยที่มีองค์พ่อหลวงรัชกาลที่ 9 ให้เราได้มีที่อยู่ที่อาศัย[43]

พ่อบอกว่าแม้รุ่นพ่อจะตายไป แต่แผ่นดินที่พ่อและญาติๆ ได้เอาชีวิตและเลือดเนื้อแลกมาจะทำให้รุ่นลูก หลาน เหลน โหลน มีที่อยู่ที่ทำกินตลอดไป เราจะไม่ถูกใครมาข่มเหงรังแก ขับไล่ให้ไปไหนได้อีก เพราะนายของพ่อสัญญาแบบลูกผู้ชายชาติทหารว่า เรารบชนะที่นี่...แผ่นดินเข็กน้อยตรงนี้เป็นสมบัติของเรา เราต้องหวงแหน ปกป้องไว้ยิ่งชีวิต เราจะสามารถใช้สิทธิทำมาหากินได้ตลอดไปชั่วลูกชั่วหลาน (เมื่อนึกถึงคำพูดพ่อตรงนี้ขอแอบเช็ดน้ำตาที่กลบลูกตา ไหลอาบแก้มนิดหนึ่งค่ะ ฮือๆๆ) พ่อจ๋า...บัดนี้ (พ.ศ. 2563) ไม่ใช่อย่างที่พ่อเคยพูดไว้เลยค่ะ พ่อจากไปเป็นเวลา 49 ปี ไม่ได้พิสูจน์ว่าใครเขาจะมารักษาสัญญาที่ให้กับพ่อไว้เลย

ในความโชคร้ายก็ยังมีโชคดีผสมอยู่บ้าง ศูนย์สงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเพชรบูรณ์ส่งฉันและเพื่อนๆ 7 คนที่จบ ป.4 จากโรงเรียนบ้านเข็กน้อย ไปอยู่สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี ที่กรุงเทพฯ เมื่อปี 2516 เพื่อไปเรียนต่อ ส่วนใหญ่จบ ม.ศ.3 แล้วเพื่อนๆ ก็กลับบ้าน คงมีฉันคนเดียวที่อยู่สถานสงเคราะห์บ้านราชวิถีนานที่สุด ถึง 10 ปี ปิดเทอมใหญ่ครั้งนี้ฉันโตเป็นสาวน้อยแล้วนะก็อายุ 17 ปีแล้ว ฉันจะทำไร่กับแม่อย่างสุดแรงเพื่อไม่ให้แม่เหนื่อยมาก ฉันจะถามเพื่อนเผื่อเราจะเอาแรงกันไปทำไร่ดายหญ้าเตรียมพื้นที่ปลูกข้าวกัน ยุวเรศ (Kab Zuag Vaj) เพื่อนคนนี้เราสนิทกัน เพราะฉันกับหล่อนเคยอยู่สถานสงเคราะห์ และอยู่บ้านพักหลังเดียวกัน กำพร้า พ่อเสียชีวิตเพราะ ผกค. เช่นกัน ฉันไปอยู่สถานสงเคราะห์ตั้งแต่จบ ป.4 แต่หล่อนไปอยู่ทีหลัง คือ จบ ป.6 แล้วไปเรียนต่อ ม.1-3 เรียนอยู่ 3 ปี พอจบ ม.3 ก็กลับบ้าน ส่วนฉันไปก่อนและกลับมาเป็นคนสุดท้าย เพราะแม่ไม่สามารถจะส่งฉันเรียนได้ ยังมีน้องๆ อีก 3 คน ที่รอคอยทุกสิ่งจากมือแม่ ฉันสงสารแม่กับน้องๆ มาก ฉันคิดเองว่าจะรีบเรียนให้จบ ขอแค่ ปวช. พอหางานทำได้ เพื่อส่งน้องเรียนต่อบ้างก็พอใจ หากมีโอกาสค่อยศึกษาต่อวันหน้าก็ไม่สาย

[43] พ่อและชาวบ้านในหมู่บ้านเรารวมทั้งบ้านภูขี้เถ้า บ้านป่ายาบและบ้านทับเบิก เคยไปรับเสด็จในหลวงรัชกาลที่ 9 และพระราชินี ที่อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ในปี 2498 สามารถหาใน Youtube ชื่อ “ม้งรับเสด็จในหลวง ร.9 อ.วังสะพุง จ.เลย” นาทีที่ 2.00-2.51

“หนูๆ สองคนนั้นมานี่หน่อย” ฉันกำลังนั่งคุยกับยุวเรศ เรื่องทำไร่อยู่หน้าบ้านฉัน ซึ่งบ้านฉันและบ้านหล่อนอยู่ตรงข้ามกัน มีกลุ่มทหาร 4-5 นายกำลังเดินมาหาเราสองคน เขามาหาเราแล้วทำไมต้องเรียกเราไปหานะ แต่... เราทั้งคู่ลุกขึ้นยืนโดยไม่ได้นัดหมาย

“มีอะไรให้เราสองคนรับใช้หรือเปล่าคะ” ฉันถามด้วยความสงสัย “มีใครที่สามารถพูดภาษาไทยได้ชัด และแปลภาษาไทยเป็นภาษาม้งได้บ้างครับ” ทหารนายหนึ่ง ฉันคิดว่าน่าจะเป็นหัวหน้าของพวกเขาถามฉัน นายทหารท่านนั้นถือโอกาสซักประวัติเราสองคนอย่างละเอียดว่า อายุเท่าไหร่ เรียนอะไร ที่ไหน อย่างไร ฯลฯ เราทั้งสองไม่รู้ว่านายทหารท่านนั้นถามทำไม แต่จำใจต้องตอบ

“งั้นผมเลือกน้องยุวดี (Maiv Yeeb Xyooj) กับน้องยุวเรศ (Kab Zuag Vaj) ทั้งสองคนเลยนะครับ” ฉันตกใจมาก อยู่ๆ จะมาเลือกเราทำไม เลือกไปทำอะไร ฉันตาเหลือกสวนกลับทันทีว่า

“เอ้อ...คือ...อืมมม” ฉันติดอ่างกะทันหัน พูดไม่ออกว่าจะบอกทหารกลุ่มนั้นว่าอะไร เพราะไม่รู้จริงๆ ว่าอะไรคืออะไร ??? งง จนพูดอะไรไม่ถูก ยุวเรศก็เช่นกัน

“ฟังนะครับ ทาง พตท.33 (กองบัญชาการผสม พลเรือน ตำรวจ ทหาร ที่ 33 อำเภอหล่มสัก) เราต้องการชาวม้งสักคนสองคนไปจัดรายการภาษาม้งเพื่อปฏิบัติการทางจิตวิทยาให้ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ซึ่งถือว่าเป็นผู้หลงผิด ส่วนใหญ่ก็เป็นพี่น้องชาวม้งเราแหละนะให้เขาได้ทราบนโยบายของทางราชการ และลงมามอบตัวเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยกับทางการ โดยจะเริ่มออกอากาศวันที่ 1 เมษายน 2525 นี้ หนูสองคนทำได้ไหม” ฉันกับเพื่อนสบตากันและกล้าหาญพอที่จะตอบโดยไม่ได้นัดหมายอีกครั้งว่า

“ได้ค่ะ ยินดีค่ะ” เมื่อตอบแล้วเราหันมามองหน้ากันแบบงงๆ และข้องใจว่าทำไมรับเราสองคนง่ายจัง

“ครับถ้าตกลงตามนี้ วันที่ 30 มีนาคม 2525 จะมีรถมารับที่นี่ก่อนเที่ยงเพื่อให้หนูทั้งสองไปเตรียมตัวเพื่อจัดรายการภาษาม้งที่สถานีวิทยุกองทัพภาคที่ 3 อำเภอหล่มสัก ซึ่งสถานีนี้อยู่ในค่ายอยู่แล้วครับ บอกพ่อแม่ไว้ด้วยนะครับ”

เราจะบอกพ่อเราได้อย่างไรล่ะ? เพราะพ่อเราต่างก็ถูก ผกค. ยิงเสียชีวิตหมดแล้ว คงเหลือแต่แม่ สงสารแม่จัง ตั้งใจจะมาช่วยแม่ทำไร่แท้ๆ แต่สถานการณ์เปลี่ยน แม่คงเข้าใจเพราะเป็นโอกาสที่ฉันจะได้ฝึกการเป็นผู้จัดรายการ เพราะฉันเคยฟังพี่เหย็ง (Yeev Yaj) ที่จัดรายการภาษาม้งที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดเชียงใหม่ และพี่ๆ อีกหลายท่าน ฉันชอบมาก และเคยคิดว่าสักวันฉันอยากเป็นแบบพี่เขา มีคนม้งทั่วประเทศฟังเรา รู้จักเรา ฉันฝันไปไกล

เราทั้งคู่ได้มีโอกาสเข้ามาในค่าย พตท.33 อำเภอหล่มสักเป็นครั้งแรก เพิ่งรู้ว่าผู้ที่มาพบเราในวันนั้น คือ ร้อยโทศุภจิตร ศุภมานพ หรือพี่อ๊อด ซึ่งได้พาเราไปพบ พันเอกไพโรจน์ จันทร์อุไร ผบ.พตท.33 และ พันโทสิทธิกร บุญเพ็ชร หัวหน้ากิจการพลเรือน (ยศในขณะนั้น ปัจจุบันเกษียณอายุราชการยศพลเอกทุกท่านแล้วค่ะ) ซึ่งเราทั้งสองต้องรับนโยบายจากท่านทั้งสองโดยตรง และทราบว่าทางรัฐบาลได้เปิดยุทธการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ มาถึง 12 ยุทธการ เช่น ยุทธการภูขี้เถ้า (4-17 ธ.ค. 2511) ยุทธการภูขวาง (20 ม.ค.-30 เม.ย. 2515) ยุทธการสามชัย (1 ธ.ค. 2515-29 ม.ค. 2516) ยุทธการรามสูร (16 ก.พ.-17 มี.ค. 2516) ยุทธการดอนเจดีย์ (27 ม.ค.-6 ก.พ. 2519) ยุทธการร่วมใจ (10 วันที่ 14 มิ.ย.-18 ก.ค. 2519) ยุทธการลุ่มน้ำเข็ก (17-19 ก.ค. 2522) ยุทธการผาเมืองเผด็จศึก 1 (20 ม.ค.-19 ก.พ. 2524) ยุทธการผาเมืองเผด็จศึก 2 (20 ก.พ.-10 เม.ย. 2524) ยุทธการผาเมืองเผด็จศึก 3/1 (12 เม.ย.-30 พ.ค. 2524) ยุทธการหักไพรี (8-18 ธ.ค. 2524) ยุทธการผาเมืองเกรียงไกร (9 พ.ค.-6 มิ.ย. 2525)

นับเป็นเวลา 15 ปีที่รบรากัน แม้ระยะหลังจะมีการหยุดใช้อาวุธโดยสิ้นเชิง แต่ผู้หลงผิดยังไม่ทราบนโยบายของรัฐบาล จึงต้องนำนโยบาย 66/23 และข่าวสารอื่นๆ มากระจายข่าววันจันทร์ถึงศุกร์ เวลาเที่ยงครึ่งถึงบ่ายโมง ให้ผู้หลงผิดมีความเข้าใจอันดีต่อรัฐบาลและลงมามอบตัวเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย แต่ละวันมีการยิงกัน มีตาย บาดเจ็บรายวันทุกเมื่อเชื่อวัน หลังจากที่ฉันเข้ามาช่วยราชการอยู่แรมเดือน เพราะฉันแอบไปดูทหารที่เสียชีวิต เขานำมาอาบน้ำทำความสะอาดร่างกายก่อนแต่งกายชุดเครื่องแบบทหารเพื่อจะนำร่างไปประกอบพิธีรดน้ำศพ และสวดพระอภิธรรม ฉันหมดแรงหน้ามืดเป็นลมร่วงลงกับพื้นข้างๆ ห้องชำระร่างกายทหารที่เสียชีวิต เพื่อนฉันตะโกนให้พลทหารมาช่วยประคองฉัน ความเลยแตก ถูกห้ามเด็ดขาดไม่ให้ไปพื้นที่ดังกล่าวอีก แม้ไม่ห้ามก็ไม่ไปแล้วค่ะ ภาพติดตาหลอนอยู่หลายคืน พักหลังฉันมาจัดรายการเพียงลำพัง เพื่อนฉันขอกลับบ้านและเธอไม่มาอีก ฉันจัดรายการที่นี่เป็นเวลา 2 เดือนเต็ม ช่วงนั้นฉันบันทึกเสียงเพื่อนำขึ้นเครื่องบินไปบินวนแถวภูหินร่องกล้า ภูขัด ภูเมี่ยง ภูสอยดาว ลงมาทางภูทับเบิก ทำให้มีผู้หลงผิดลงมามอบตัวมากมาย เสาร์อาทิตย์ฉันได้กลับไปช่วยแม่ทำไร่ นอนกับแม่บ้างที่บ้านเข็กน้อย ช่วงเดือนแรก แต่แล้วเช้าวันอาทิตย์วันหนึ่ง ผู้ใหญ่มานะ (Txoos Qhua Hawj) มาแจ้งกับแม่และฉันว่า เมื่อคืนมีชายแปลกหน้าสองคนมาเดินวนไปมาใกล้บ้านฉัน ทหารเวรคิดว่าหนุ่มๆ มาเที่ยวสาว แต่ไม่ใช่ เพราะเขามีอาวุธครบมือและท่าทางไม่น่าไว้ใจ แต่ไม่ได้มีการยิงต่อสู้ ทหารเวรจึงสอบถามว่ามาตามหาใครรึ คนแปลกหน้าก็เดินหายไปในหมู่บ้าน ทำเช่นนี้

ถึงสองครั้งสองครา ผู้ใหญ่คาดว่าน่าจะเป็น ผกค. คงแอบมาฆ่าฉันเพราะเรียกมวลชนของเขาลงมามอบตัวมากมาย

นอกจากนี้ฉันยังได้มีโอกาสรับเชิญมาออกอากาศที่สถานีวิทยุกระจายเสียง 921 กรป.กลาง อำเภอหล่มเก่า (นามเรียกในขณะนั้น ปัจจุบันคือ สถานีวิทยุกระจายเสียง 921 สำนักงานพัฒนาภาค 5 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย) จนเป็นที่ถูกใจของ นาวาอากาศโทสมศักดิ์ สิทธิประเสริฐ หัวหน้าแผนกรายการและข่าวของ วส.921 กรป.กลาง ซึ่งขณะนั้นวิทยาลัยที่ฉันเรียนกำลังจะเปิดเทอม ฉันต้องไปเรียนต่อ ปวช.3 ให้จบ แม้ทางกองทัพอยากให้ฉันพักการเรียนไว้ก่อนเพื่อช่วยทางราชการ เพราะสถานการณ์การลงมามอบตัวกำลังเป็นกระแส ทุกกลุ่มที่ลงมามอบตัวต้องการให้ฉันไปรับแถวนาโพธิ์บ่อภาค นาตาดี เพื่อความมั่นใจว่าพวกเขาจะปลอดภัยจริงๆ ซึ่งเป็นช่องทางที่ทางราชการนัดให้ผู้หลงผิดมามอบตัวตามจุดต่างๆ ดังกล่าว เพราะฝ่ายทหารเตรียมบุคลากรคอยอำนวยความสะดวกตามจุดดังกล่าวไว้แล้ว และเมื่อมามอบตัวแล้วฉันจะสัมภาษณ์ออกอากาศ เพื่อให้คนที่ยังอยู่ในป่ามั่นใจว่ามาถึงแล้ว และพวกเขาจึงทยอยลงมามอบตัวเรื่อยๆ แต่ฉันอยากไปเรียนต่อเพราะฉันก็ต้องการความมั่นคงทางอาชีพบ้าง ไม่ใช่มาเป็นลูกจ้างรายเดือนไร้อนาคต แต่ฉันเชื่อมั่นในคำสัญญาของ นาวาอากาศโทสมศักดิ์ สิทธิประเสริฐ หัวหน้าแผนกรายการและข่าวของ วส.921 กรป.กลาง มากกว่าที่ท่านบอกว่าหากฉันเรียนจบ ปวช. ให้มาหาท่าน ท่านจะสงวนตำแหน่งผู้จัดรายการภาษาม้งของสถานีวิทยุแห่งนี้ให้ฉัน เวลา 1 ปี ท่านรอได้ ฉันยังแปลกใจว่าฉันทำผลงานให้หน่วยงานอื่นมากมาย แต่ไม่มีคำกล่าวใดๆ นอกจากคำขอบคุณ แม้ฉันจะห่วงพี่น้องร่วมชาติที่หลงผิด แต่ฉันก็ห่วงอนาคตตัวเองและครอบครัวที่ไร้เสาหลักของฉันเช่นกัน ส่วนหัวหน้าสมศักดิ์นั้น ฉันแค่มาช่วยท่านบางโอกาสด้วยการเป็นผู้ถูกสัมภาษณ์เกี่ยวกับบทบาทการเรียกให้ผู้หลงผิดลงมามอบตัวเท่านั้น แต่ฉันได้ใจท่านเต็มร้อย จะเท็จจะจริงฉันต้องเร่งศึกษาให้สำเร็จหากโชคยังเป็นของฉัน อาจเป็นผู้จัดรายการตัวจริงของ วส.921 กรป.กลาง ก็เป็นได้

ฉันกลับมาเรียนต่อด้วยหัวใจอันพองโต เพราะมีความหวังว่าเมื่อจบฉันจะมีงานรออยู่เป็นงานใกล้บ้านเข็กน้อย ซึ่งห่างกันเพียง 40 กิโลเมตรเท่านั้น ฉันจะได้มาดูแลช่วยเหลือแม่ที่ชราได้บ้าง และแล้วฝันฉันก็เป็นจริง ก่อนจบการศึกษา ฉันถามพี่ๆ ที่ วส.921ฯ ว่ายังต้องการฉันหรือไม่ หัวหน้ารายการว่า ถ้าจบ ให้มารายงานและเริ่มงานวันที่ 1 เมษายน 2526 ได้เลย โชคเข้าข้างฉันจริงๆ เมื่อรับผลการศึกษาแล้วฉันแจ้งกับ คุณวีนัส จันทรประภา นักสังคมสงเคราะห์ของสถานสงเคราะห์บ้านราชวิถี ว่าฉันไม่เรียนต่อแล้วเพราะฉันได้งาน

แล้ว ท่านว่าผลการเรียนฉันดี น่าจะเรียนต่อให้จบปริญญาตรี ฉันบอกท่านว่ากลัวจบปริญญาแต่ไม่มีงาน ฉันจะทำงานและไม่ทิ้งการเรียน ฉันจะหาโอกาสศึกษาต่อในอนาคต แต่ขอทำงานที่ฉันรักก่อน (หลังจากเข้าทำงานฉันก็ศึกษาต่อจนจบปริญญาตรีเช่นกันค่ะ)

ฉันเริ่มงานที่ วส.921ฯ ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2526 เป็นต้นมา ผู้หลงผิดก็ยังคงลงมามอบตัวไม่ขาดสาย ฉันมาสานต่ออีกหลายปีจึงยุติการมอบตัวโดยสิ้นเชิง เพราะไม่มีใครที่หลงผิดอีกแล้ว เสียงปืนแห่งความขัดแย้งของคนไทยเชื้อสายม้งในถิ่นนี้ได้สงบลงอย่างสิ้นเชิง จากนี้ไป “เข็กน้อย” ภูมิประเทศที่สวยงามอบอวลด้วยกลิ่นดอกไม้ สายลมเย็นสดชื่นจะมาแทนเสียงปืนที่โหดร้าย ความสดชื่นรื่นรมย์ทั้งหลายจะเข้ามาคลายความเศร้าและขมขื่นใจให้เราชาวเข็กน้อย และที่นี่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและทางธรรมชาติ ให้เราลูกหลานชาวเข็กน้อยได้มีอาชีพ มีรายได้เลี้ยงครอบครัว ...ฉันฝันอีกแล้ว ฉันต้องตื่นจากฝันมารับรู้ความจริงที่ยังเจ็บปวดไม่มีวันจาง เพราะผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยมาถามฉันว่า “ที่คุณเชิญชวนให้พวกเราลงมามอบตัววันนั้น แล้วจะได้กลับไปถิ่นฐานบ้านเดิมไง ทำไมไม่ได้กลับไปล่ะ???” ท่านถาม... ฉันคงตอบไม่ได้เพราะตอนนั้นฉันพูดตามเอกสารที่ได้รับมอบหมายให้พูด แม้เพลานี้ ฉันอยากจะถามใครสักคนบ้างว่า “ที่ดินเข็กน้อยที่พ่อและญาติพี่น้องฉันสละชีพพลีไปกี่ร้อยกี่พันชีวิต รายชื่อจารึกอยู่ที่อนุสรณ์ผู้เสียสละเขาค้อ คำสัญญาว่าลูกหลานจะได้สิทธิทำกินตลอดไป พวกท่านถอนที่ดินนี้ออกจากเขตอุทยานแล้ว ตอนนี้พวกท่านกลับโยนให้กรมธนารักษ์ดูแล”

พ่อจ๋า...ฉันขอฟ้องพ่อหน่อยนะ พ่อพลีชีพเพื่อชาติ พ่อต่อสู้กับอริราชศัตรู เพื่อความผาสุกของชาติ ของลูกหลาน หนูไม่เคยได้รับการเยียวยาใดๆ จากใครเลยจนบัดนี้ การต่อสู้ของพ่อและผองเพื่อนไม่มีค่าเลย คนที่เป็นอริราชศัตรูที่พ่อรบด้วย เมื่อเขากลายเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย เขายังได้รับการเยียวยาเป็นเงิน เป็นที่ทำกิน พวกเราลูกหลานวีรชนผู้พลีชีพเพื่อชาติไม่เคยเรียกร้องใดๆ คิดเพียงว่าเรามีที่ดิน ที่อยู่อาศัย แล้วไม่เยียวยาก็ไม่เป็นไร เราเข้าใจผิดใช่ไหมคะ และเมื่อไม่นานมานี้ มีการเห็นต่างทางความคิด ต่างแบ่งสีเสื้อ และลุกขึ้นมาต่อสู้ ห้ำหั่นจนล้มตาย ยังได้รับการเยียวยาหัวละ 7 ล้านบาทเศษ แต่ครอบครัววีรชนผู้พลีชีพเพื่อแลกแผ่นดินนี้คืนกลับมา ได้อะไรบ้าง? บางทีความภูมิใจที่พ่อเคยมีคงไร้ค่า แม้ลูกของพ่อคนนี้เจริญรอยตามพ่อ เป็นทหารหญิงม้งคนแรกทำงานเพื่อชาติมาตลอดชีวิต เพื่อสานต่อเจตนารมณ์ของพ่อที่ว่า สำนึกคุณแผ่นดิน จนลูกเป็นหนึ่งในผู้ที่ได้รับรางวัล “แทนคุณแผ่นดิน” แต่วันนี้บ้านที่พ่อได้มาเป็นที่อยู่อาศัยของครอบครัว หรือ

แม้แต่ผืนดินที่พ่อบุกป่าฝ่าดงระเบิด ดงกระสุนพาแม่ไปแผ้วถางเมื่อปี 2513 นั้นเรากำลังจะต้องมาเช่าบ้านของพ่อ (จากกรมธนารักษ์) เพื่ออยู่อาศัย เช่าที่ดินที่พ่อสู้อุตส่าห์ฝ่าดงไปแลกมาเพื่อทำกิน พวกเราจะทำอย่างไรต่อไปดี เดินทางไหนก็ตัน หาคนช่วยไม่มี วิญญาณบรรพบุรุษผู้กล้ามาช่วยทีค่ะ

****

หมายเหตุ: ชื่อบุคคลในเรื่องเป็นชื่อจริง สถานที่จริง ขอขอบคุณเจ้าของภาพและขออนุญาตนำมาใช้ประกอบเรื่องค่ะ

ความทรงจำกับบ้านเข็กน้อย

ภูริ วังแสงอุไรกุล

เสียงเครื่องบิน เฮลิคอปเตอร์ ดังมาจากทางทิศตะวันตก เสียงของมันดังมาก และทรงอำนาจอย่างบอกไม่ถูก มันเป็นครั้งแรกที่ผมได้เห็นเฮลิคอปเตอร์บินมาจอดที่ลานบิน ซึ่งเป็นสนามฝึกทหารกองร้อยชาวเขาอาสาสมัครที่ 31 ผมและเพื่อนๆ ที่กำลังเรียนชั้นอนุบาลในโรงเรียนทหาร ต่างวิ่งกรูออกมาจากห้องเรียน เงยหน้ามองไปบนฟ้าเห็นวัตถุเคลื่อนไหวด้วยความเร็ว และเสียงดังขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่มันกำลังบินต่ำลงมา จนในที่สุดก็ลงจอดที่สนามฝึกทหารนั้น ผมเห็นทหารหลายคนลงมาจากเฮลิคอปเตอร์ แล้วช่วยกันลำเลียงผู้ที่เสียชีวิตและบาดเจ็บจากการสู้รบกับพวกคอมมิวนิสต์ในสมรภูมิภูหินร่องกล้า จากนั้นก็เห็นทหารพร้อมอาวุธที่นั่งเป็นแถว ลุกขึ้นและวิ่งขึ้นไปบนเฮลิคอปเตอร์นั้น ไม่นานเครื่องก็บินหายลับไปในทิศทางที่มันบินมา

ผมจำได้ว่าพี่ชายของผม (นายกองเด๊อะ แซ่หว้า) ใช้ไม้เรียวไล่ผมให้เข้าห้องเรียน ซึ่งผมไม่อยากเรียน จนผมต้องวิ่งรอบโรงเรียนหลายรอบ ในที่สุดใจผมเริ่มคิดได้ว่า ทางรอดเดียวที่จะหลบหลีกไม้เรียวของแกได้ก็คือ ต้องเข้าไปอยู่ในห้องเรียนเท่านั้น และแล้วก็เป็นจริงอย่างที่คิด พี่ชายเลิกดุผมเมื่อเห็นว่าผมเข้าไปนั่งในห้องเรียนแล้ว แต่เชื่อไหม ในความทรงจำของผม จำได้แค่ตอนที่หนีพี่ชายเข้าไปในห้องเรียนเท่านั้น แทบจำไม่ได้เลยว่าคุณครูสอนอะไร คุณครูชื่ออะไร สิ่งที่จำและไม่เคยลืมอีกคือ ภาพเฮลิคอปเตอร์บินไปมาระหว่างค่ายทหารกับสมรภูมิภูหินร่องกล้า ภาพทหารที่เสียชีวิตและบาดเจ็บ ทหารที่เสียชีวิตถูกนำไปเก็บไว้ที่วัด ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากค่ายทหารและโรงเรียน ผมและเพื่อนๆ ก็วิ่งไปดูศพเหล่านั้น ผมเห็นบาดแผลรอยกระสุนบนร่างของทหารเหล่านั้น และได้ยินเสียงร่ำไห้ของญาติทหาร เสียงนั้นบ่งบอกถึงการสูญเสียซึ่งชวนให้ขนลุก

สืบเนื่องจากพี่ชายผมเป็นทหาร ผมจึงได้ไปที่ค่ายทหารบ่อยๆ ได้เห็นหลุมหลบภัย ได้เห็นปืนใหญ่ กระสุนปืนใหญ่ ซึ่งใหญ่มาก และนั่งดูเหล่าทหารซ้อมยิงปืนใหญ่ โดยมี

เป้าหมายคือ บนช่องเขาขาด เชื่อว่าเป็นแหล่งซ่องสุมของพวกคอมมิวนิสต์ ทุกคืนผมนอนผวาในอ้อมกอดของคุณแม่ ทุกครั้งที่ได้ยินเสียงปืนใหญ่ยิงไปบนเขา ตะเกียง (น้ำมันก๊าด) ในบ้านเป็นอันว่าต้องดับทุกทีไป ถ้วยชามก็หล่นจากชั้นวางซึ่งทำจากไม้ไผ่ เสียงคุณแม่บอกให้นอนหลับ ผมก็หลับตาแต่ในใจวิตกกังวล และแล้วพอรุ่งเช้าเหตุการณ์ก็เป็นปกติ ผมก็ไปเรียนหนังสือเหมือนเช่นเคย

บ้านเข็กน้อยเริ่มมีโรงเรียนระดับประถมศึกษา ผมจึงได้เข้าเรียน ป.1 ถึง ป.3 ที่นี่ ผมเดินผ่านบ้านใหญ่หลังหนึ่งในค่ายทหารทุกวัน เห็นตัวหนังสือใหญ่ๆ เขียนไว้ว่า “สู้ตรงนี้ สู้ที่นี่ สู้จนตาย” แม้ว่าตอนเป็นเด็กอ่านไม่ออก แต่ต่อมาข้อความที่ข้างฝานั้นกลับฝังแน่นอยู่ในใจผมตลอดมา เมื่อผมโตเป็นวัยรุ่นและเข้าเรียนชั้นมัธยมที่โรงเรียนแคมป์สนวิทยาคม ผมต้องตื่นเช้าเพื่อไปให้ทันโรงเรียน ในระหว่างทางจากบ้านเข็กน้อยไปที่โรงเรียนแคมป์สนวิทยาคม มักจะเจอกับภาพรถ จี.เอ็ม.ซี. ที่ถูกถล่มด้วย อาร์.พี.จี. ของฝ่ายศัตรู พลิกคว่ำอยู่ข้างทาง ในใจผมก็กลัว แต่เพื่ออนาคตข้างหน้าก็ต้องฝืนใจเดินผ่านเส้นทางอันน่ากลัวนี้เป็นเวลา 3 ปี

ในความทรงจำของผม บ้านเข็กน้อยคือสนามรบ ผมเคยถามว่าทำไมไม่อพยพชาวบ้านออกไปจากสนามรบแห่งนี้ แต่ได้รับคำตอบว่า “เขาต้องการใช้ชาวบ้านเป็นโล่มนุษย์” ซึ่งตอนนั้นผมก็ไม่เข้าใจความหมายของมัน จนกระทั่งภายหลังจึงรู้ว่าความจริงก็คือ ถ้ามีชาวบ้านอยู่ปะปนกับทหารจะทำให้ฝ่ายผู้ก่อการร้ายไม่กล้ายิงปืนใหญ่เข้ามา เพราะอาจจะไปถูกชาวบ้าน ซึ่งจะยิ่งทำให้ชาวบ้านเกลียดชังพวกคอมมิวนิสต์มากขึ้น เพราะต่างฝ่าย

ต่างทำสงครามแย่งมวลชนกัน ผมสูญเสียคุณพ่อในช่วงแรกของสงครามบ้านห้วยทราย ผมสูญเสียคุณอาในสมรภูมิเขาค้อ ครอบครัวต้องหนีเอาชีวิตรอดไปอยู่ที่ทรัพย์ไพรวัลย์ ต่อด้วยอำเภอนครไทย ได้รับการช่วยเหลือด้านอาหารจากชาวบ้านแถวนั้น แกงเขียวหวาน และลอดช่อง เป็นอาหารไทยมื้อแรกที่ผมได้กิน น้ำใจของชาวนครไทยผมไม่เคยลืมเลย ช่วงชีวิตวัยเด็กและวัยรุ่นของผมต้องถูกใช้เป็นโล่มนุษย์โดยไม่รู้ตัว ผมเป็นส่วนหนึ่งของบ้านเข็กน้อยใช่หรือไม่? ผมถามตัวเอง... และผมตอบกับตัวเองด้วยความภูมิใจว่า “ใช่” เพราะผมเคย สู้ตรงนี้ สู้ที่นี่ และจะสู้จนตาย ผมรักเข็กน้อย ผมรักประเทศไทยครับ

ขอเชิญเที่ยวงาน
เทศกาลปีใหม่ม้ง 2563
26 ธ.ค. 62 ถึง 3 ม.ค. 63
ณ ด่านลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
องค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย

TSHIAB 2020

เข็กน้อยที่ผมรัก

ยงยุทธ สืบทายาท

วันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2507 เป็นวันที่ผมเกิด ซึ่งคุณพ่อผมได้ไปแจ้งเกิด โดยมีกำนันตำบลน้ำก้อเป็นนายทะเบียนรับแจ้งและออกใบเกิดให้ ตอนนั้นคุณพ่อผมตั้งชื่อแรกเกิดของผมเป็นชื่อเรียกภาษาม้งว่า “ส่าเหย่ง” เมื่อนายทะเบียนรับแจ้งแล้วก็เขียนตามที่เขียนได้ว่า “ช่ายิง” ต่อมามีการจดแจ้งเพี้ยนไปตามสำนวนการแจ้งแต่ละครั้งกับนายทะเบียนต่างกันไป เห็นได้จากเอกสารถัดมาระบุชื่อผมว่า “ซาเย็ง” และไปเปลี่ยนแปลงครั้งสุดท้ายในปีก่อนที่ผมจะทำเรื่องขอจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยได้เปลี่ยนชื่อเป็น “ยงยุทธ” พร้อมกับเปลี่ยนแปลงนามสกุลจาก “แซ่หยาง” เป็น “สืบทายาท” ได้ใช้ชื่อและนามสกุลนี้เรื่อยมา มีหลายครั้งที่คิดจะไปเปลี่ยนชื่อและนามสกุลกลับไปใช้ชื่อแซ่แรกเกิด แต่เห็นว่ามาไกลขนาดนี้แล้วก็ไม่ควรจะไปยึดติดอะไรมากเกิน

ผมเกิดและเติบโตอยู่ในหมู่บ้านบนพื้นที่ภูเขาเหนือตำบลเข็กน้อยในปัจจุบันนี้ไปอีกประมาณ 10 กิโลเมตร และคุณพ่อผมเป็นผู้ใหญ่บ้าน เมื่อผมอายุได้ 6 ขวบ ก็เกิดเหตุการณ์ต่อสู้ระหว่างรัฐบาลและพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ในพื้นที่อย่างรุนแรง หมู่บ้านอื่นๆ เข้าร่วมกับ พคท. ยกเว้นหมู่บ้านที่คุณพ่อผมเป็นผู้ใหญ่บ้าน แต่ด้วยความกลัวว่าจะถูกโจมตี คุณพ่อผมจึงได้พาลูกบ้านทั้งหมดอพยพลงมาอยู่ในความคุ้มครองดูแลของทางราชการ ซึ่งทางราชการก็ตั้งศูนย์อพยพและจัดที่ดินให้ทำกินและอยู่อาศัยในที่ใหม่คือบ้านรักไทย (หนองแส) อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

ระหว่างที่พวกเราอยู่ที่บ้านรักไทย ผมจำได้ว่า เห็นทหารและข้าราชการหลายคนในเครื่องแบบมาที่หมู่บ้านบ่อยๆ และมาคุยกับคุณพ่อของผมหลายครั้ง แต่ไม่รู้ว่าคุยกันเรื่องอะไร ภายหลังเมื่อเรียนหนังสือจบแล้ว คุณพ่อถึงเล่าให้ฟังว่า ตอนนั้นกองทัพภาคที่ 3 และจังหวัดเพชรบูรณ์ มาติดต่อให้ไปช่วยรบกับ พคท. ในพื้นที่ เพราะทหารที่มีอยู่ไม่มีความชำนาญในพื้นที่จนเสียเปรียบ พคท. เป็นอย่างมาก โดยให้สัญญาว่าเมื่อการสู้รบสิ้นสุดก็จะให้กรรมสิทธิ์ในที่ดินเพื่ออยู่อาศัยและทำกินตลอดชั่วลูกชั่วหลาน คุณพ่อผมจึงตัดสินใจรวบรวมพี่น้องม้งที่เป็นลูกบ้านในขณะนั้น เข้าร่วมเป็นทหารชาวเขาอาสาสมัครในช่วงปี พ.ศ. 2513 และทั้งหมดถูกส่งไปฝึกเพื่อเป็นทหารที่ค่ายทหารสฤษดิ์เสนา จังหวัดพิษณุโลก

เมื่อสำเร็จหลักสูตรแล้วกองทัพภาคที่ 3 ได้ใช้เฮลิคอปเตอร์พาคุณพ่อผมบินวนดูพื้นที่รอบๆ ที่เป็นจุดยุทธศาสตร์ ให้คุณพ่อผมชี้ว่าจะเลือกพื้นที่ใดเป็นที่ตั้งค่ายทหารและเป็นอยู่อาศัยและทำกินของลูกบ้าน คุณพ่อผมจึงชี้ลงมาที่บ้านเข็กน้อย หลังจากนั้นกองทัพภาคที่ 3 ก็เริ่มเปิดพื้นที่ก่อตั้งเป็นกองร้อยชาวเขาอาสาสมัครที่ 31 ใน พ.ศ. 2513

ในปีถัดมา (พ.ศ. 2514) ก็เปิดพื้นที่ติดต่อกันกับกองร้อยให้เป็นที่ตั้งหมู่บ้านเข็กน้อย โดยให้เหล่าทหาร ชขส. นำครอบครัวและญาติมาอยู่ในพื้นที่ตามที่จัดเอาไว้อย่างเป็นระเบียบ ผมและครอบครัว รวมถึงชาวบ้านจากศูนย์อพยพบ้านรักไทยทั้งหมด จึงได้ย้ายเข้ามาอยู่ที่บ้านเข็กน้อยในปลายปี พ.ศ. 2514 ผมได้เรียนหนังสือชั้น ป.1 ที่โรงเรียนบ้านรักไทยอยู่ครึ่งเทอม และย้ายมาเรียนต่อที่โรงเรียนบ้านเข็กน้อย นับว่าเป็นรุ่นแรก พอขึ้นชั้น ป.2 คุณพ่อผมก็ส่งผมไปเรียนประจำที่โรงเรียนประทีปศึกษา อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ยังไม่ทันจบชั้น ป.2 ผมก็หลบหนีกลับมาบ้าน และเข้าเรียนหนังสือที่โรงเรียนบ้านเข็กน้อยต่อจนจบชั้น ป.4 ในระหว่างนี้มีการสู้รบอย่างหนักในพื้นที่ตลอด ทุกวันตอนเช้าและก่อนนอนจะได้ยินเสียงปืนใหญ่ดังเป็นชุดๆ จนชินเป็นปกติ

คุณพ่อของผมต้องผลัดเปลี่ยนกันไปเฝ้ายามที่กองร้อย ชขส. ที่ 31 ทุกวัน และผมจะเห็นคุณพ่อของผมแต่งชุดเครื่องแบบลายพรางที่เป็นชุดทหารทุกวัน บางครั้งก็ไปปฏิบัติหน้าที่ยังที่อื่นหลายวัน แต่ทุกคนก็กลับมาอย่างปลอดภัย ผมจำได้ติดตาว่าครั้งหนึ่งมีการปะทะกันระหว่างสองฝ่ายจนเกิดการสูญเสียกับฝ่ายเราเป็นอย่างมาก เป้าหมายถูกตีแตก ทหารที่เฝ้าค่ายล้มตายจำนวนมาก ทหาร ชขส. สิบกว่านายต้องพลีชีพ และทหารได้ขนย้ายศพมาทำพิธีที่ศาลาประชาคมเข็กน้อย ได้ยินแต่เสียงร้องไห้ของครอบครัวผู้สูญเสีย ครั้งนั้นส่งผลกระเทือนต่อชาวเข็กน้อยและเหล่า ชขส. เป็นอย่างมาก จน ชขส. หลายนายได้ขอลาออกจากการเป็นทหาร ชขส. จึงมีการเจรจากันระหว่าง ชขส. ที่เหลือกับกองทัพภาคที่ 3 จนมีการปรับปรุงข้อเสนอหลายอย่าง เป็นที่พอใจของ ชขส. ทุกคนจึงกลับเข้าประจำการ

คุณพ่อผมยังเล่าให้ฟังว่า ครั้งนั้น ทุกคนกลัวว่าจะต้องสูญเสียชีวิต ไม่อยากเป็น ชขส. ต่อไป แต่คุณพ่อผมพูดว่า “ที่มาวันนี้ได้เพราะเราต้องการที่ดินและต้องการมีชีวิตที่ดีกว่า มีความมั่นคงกว่า ดังนั้นหากใครคิดว่าขออยู่ต่อเพื่อตัวเองและครอบครัว ก็ให้อยู่ต่อไป ในวันข้างหน้าหากว่าคนไหนโชคดียังมีชีวิตอยู่ก็จะได้อยู่พร้อมหน้าลูกเมียและมีที่ดินเป็นของตัวเอง แต่หากโชคไม่ดีต้องเสียชีวิตไปก่อน ก็ขอให้ลูกเมียและญาติได้มีที่ดินทำกินและอยู่ต่อไปก็พอแล้ว” เหล่า ชขส. ทุกคนจึงพร้อมใจกันอยู่ปฏิบัติหน้าที่ทหารในค่ายกองร้อย ชขส. ที่ 31 ต่อไป

ผมเข้าเรียนหนังสือต่อในระดับชั้น ป.5 โรงเรียนบ้านเหล่าหญ้า อยู่ได้เกือบปี ก็ต้องย้ายโรงเรียนอีกครั้ง คราวนี้ต้องไปเรียนหนังสือถึงกรุงเทพฯ เนื่องจากพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าอนุสรณ์มงคลการ (องค์ชายเล็ก) ได้มีพระประสงค์จะทรงรับอุปถัมภ์เด็กชาวเขาในพื้นที่เสี่ยงเพื่อได้ศึกษาเล่าเรียน จำนวน 3 คน ผมและเพื่อนอีก 2 คน คือ คุณเซ้ง แซ่ลี และคุณโต๊ะ แซ่สง จึงได้มีโอกาสเข้าวังละโว้ เพื่อศึกษาเล่าเรียนโดยอยู่ในพระอุปถัมภ์ของพระองค์ท่าน โดย ม.จ. จุลเจิม ยุคล หรือท่านใหม่ เป็นผู้แทนพระองค์ท่านมารับพวกผมทั้ง 3 คนด้วยตัวท่านเองจากค่ายทหาร ชขส. ที่ 31 พวกเราทั้ง 3 คนถูกเรียกตัวด่วน เพราะท่านมีเวลาน้อยมาก จากนั้นท่านได้พาพวกเรา 3 คนไปพร้อมท่าน ค้างคืนที่ค่ายสฤษดิ์เสนาหนึ่งคืน

วันถัดไปก็พาพวกเราขึ้นขบวนรถไฟจากพิษณุโลกไปยังกรุงเทพฯ และสุดท้ายของการเดินทางไกลครั้งแรกคือ วังละโว้ ถนนสุขุมวิท ซอยพร้อมพงศ์ พวกเราทั้ง 3 คนเข้าเรียนหนังสือที่โรงเรียนแห่งหนึ่งอยู่ไม่ไกลจากวังละโว้ คือ โรงเรียนกันตะบุตรพร้อมพงศ์ ด้วย

พื้นฐานการเรียนที่อ่อนมาจากชนบทจึงทำให้พวกเราทั้ง 3 คนเรียนไม่ทันเพื่อนเรียนในชั้นเดียวกัน แต่ก็ผ่านไปได้จนจบชั้น ป.7 พอดีในปีที่ผมจบ ป.7 ก็มีการย้ายวังไปอยู่ที่ใหม่ และต่อมาได้ย้ายไปอีกครั้ง ภายหลังจากที่ผมได้ออกจากวังแล้ว เคยมีโอกาสไปกราบเสด็จท่านและพระคุณท่านอีกหลายครั้ง ผมได้รับพระกรุณาธิคุณจากทั้งสองพระองค์จนจบระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ในปี พ.ศ. 2530 จึงได้กราบทูลลากลับบ้านเข็กน้อย นับได้ว่าเกือบครึ่งชีวิตของผมอยู่ในวังละโว้มาตลอด ได้รับพระเดชพระคุณจากพระองค์ท่าน พระคุณท่าน ตลอดจนท่านชาย ท่านหญิง คุณชาย และคุณหญิง จนเติบโตมีความรู้ มีหน้าที่การงาน แม้จะไม่ได้ตอบสนองพระเดชพระคุณพระองค์ท่านโดยตรง แต่ก็ระลึกตนให้อยู่ในทางที่พระองค์ท่านคอยอบรมสั่งสอน เป็นพลเมืองดี และรับใช้ประเทศชาติตามความถนัดตลอดมา

ภายหลังจบการศึกษานิติศาสตรบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงแล้ว ก็กลับมาทำงานและอยู่ที่เข็กน้อยมาโดยตลอด แม้จะมีบางช่วงที่ไปทำงานอยู่เชียงใหม่นานถึง 10 ปี ก็ตาม ปัจจุบันก็กลับมาอยู่ที่เข็กน้อย ไม่ได้ย้ายไปที่อื่น เพราะมีความผูกพันและหวงแหนเข็กน้อยมาก ในฐานะลูกหลานของเข็กน้อย และได้รับโอกาสอันดีมาแต่ต้น จึงอยากเห็นเข็กน้อยได้รับการพัฒนาก้าวหน้าสมดังความใฝ่ฝันของคุณพ่อ และเหล่าทหาร ชขส. ผู้ยอมสละแม้ชีวิตของตัวเองเพื่อให้ลูกหลานได้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกินและอยู่อาศัยเป็นของตนเอง

ในช่วงปี พ.ศ. 2526-2528 ผมศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2-3 มีโอกาสกลับบ้านบ่อย ได้เห็นเหตุการณ์การสู้รบในพื้นที่ระหว่างรัฐบาลและ พคท. ยังดำเนินไปอย่างดุเดือด ฝ่ายรัฐบาลได้ขยายเขตพื้นที่ยุทธศาสตร์ครอบคลุมถึงเขาค้อ เขาย่า และมีแนวโน้มจะได้รับชัยชนะ ประกอบกับพี่น้องม้งที่อยู่กับ พคท. ก็เริ่มทยอยออกมามอบตัวตามนโยบาย 66/23 ในปีนั้น พี่น้องม้งแนวร่วม พคท. ออกจากป่าในพื้นที่มามอบตัวและรวมตัวกันอยู่ที่บ้านเข็กน้อยเป็นจำนวนมาก ทางราชการได้จัดสร้างอาคารห้องแถวชั่วคราวรองรับคนจำนวนหลายพันคน พร้อมดูแลด้านอาหาร ยารักษาโรค และเครื่องนุ่งห่มไม่ขาดสาย แต่เนื่องจากจำนวนคนมากเกินไป การดูแลจึงไม่สามารถรองรับในระยะยาว อีกทั้งมาตรการด้านการจัดที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยมีเหตุขัดข้องไม่สามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่น นานเข้าจึงกลายเป็นปัญหาสะสม พี่น้องกว่าครึ่งหนึ่งตัดสินใจอพยพไปอยู่พื้นที่ใหม่ในเขตจังหวัดตาก ส่วนที่เหลือก็ค่อยๆ กระจายออกไปอยู่ตามที่รอบๆ ไม่ห่างจากหมู่บ้านเข็กน้อย ทำให้บ้านเข็กน้อยขยายตัวออกไปตามจำนวนประชากรที่แยกตัวมาจากอาคารห้องแถวชั่วคราว

นั่นก็คือ หมู่ที่ 1, 3, 5, 6, 9, 10, 11, และ 12 กลายเป็นที่มาของชุมชนม้งที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของประเทศไทย

นับแต่จบการศึกษาและกลับมาอยู่เข็กน้อย ก็เทียวไปมา ขณะที่ทำงานในพื้นที่ต่างๆ เห็นคนรุ่นคุณพ่อคุณแม่ และรุ่นต่อๆ มา มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบครอบครัวใหญ่ตามแบบของชาวม้งหลายสิบปี ถึงแม้ว่าคนรุ่นก่อนๆ จะทยอยหายจากไปทีละคนอย่างน่าใจหาย แต่คนรุ่นหลังจำนวนไม่น้อยก็ยังสืบทอดในวิถีชีวิตเหล่านี้ไว้ได้ หากแต่ว่ามีการปรับตัวไปตามบริบทใหม่ภายนอกที่ส่งผลเข้ามายังเข็กน้อย

เข็กน้อย ไม่เพียงเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ในยุคหนึ่ง แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ของการมีตัวตนชนเผ่าม้ง เพราะที่นี่ประกอบไปด้วยชนเผ่าม้งทั้งหมด 12 หมู่บ้าน เป็นเขตปกครองท้องถิ่น (อบต.) และท้องที่ (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) ซึ่งมีผู้นำและตัวแทนของประชาชนในพื้นที่เป็นชนเผ่าม้งทุกคน และเป็นศูนย์กลางความท้าทายการเปลี่ยนแปลงในมิติเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมและการจัดการตนเองที่ยึดโยงประชากรในพื้นที่เป็นหลัก

โอกาสทางเศรษฐกิจของเข็กน้อยค่อยพัฒนาจากภาคเกษตรกรรม เช่น การทำไร่ข้าวโพด มันสำปะหลัง กะหล่ำปลี พืชผัก ผลไม้ ชิง กระชายดำ ข้าวไร่ ยางพารา และพืชเศรษฐกิจอื่นๆ ที่เป็นที่ต้องการของตลาด มาสู่การขายแรงงานราคาแพง การค้าขาย และปัจจุบันมีภาคที่กำลังจ่อรออยู่ก็คือ ภาคการท่องเที่ยวและบริการ เช่น การประกอบธุรกิจรีสอร์ต โฮมสเตย์ และร้านอาหารเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว นอกจากนี้อุตสาหกรรมบันเทิง

ของเหล่าศิลปินนักร้องและการแสดงม้งก็มีแนวโน้มที่จะขยายตัวมากขึ้นด้วย สำคัญคือกิจกรรมต่างๆ ข้างต้นนี้จะเกิดขึ้นและดำเนินได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ก็ต่อเมื่อปัญหาเรื่องที่ดินของพื้นที่ดังกล่าวได้รับการแก้ไขและพิจารณายกเว้นจากการบังคับใช้กฎหมายและระเบียบที่ไม่เอื้ออำนวย เช่น กฎหมายอุทยาน ป่าไม้ ที่ดิน เป็นต้น

ผมรัก และอยากเห็นชาวเข็กน้อยรุ่นสู่รุ่น มีจุดเกาะเกี่ยวกับเข็กน้อยที่ชัดเจนและหนักแน่น เพราะที่นี่ เราสามารถสร้างอารยะของเราเองให้เป็นที่ปรากฏตราบนานเท่านาน

หมายเหตุ: ผู้เขียนเป็นบุตรนายโก๊ะ และนางไม้ สืบทายาท เกิดที่จังหวัดเพชรบูรณ์ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมาคือ 1) นักพัฒนาองค์กรเอกชน 2) ผู้อำนวยการสมาคมม้ง 3) ที่ปรึกษากฎหมายองค์กรภาคเอกชน 4) ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย ปัจจุบันเป็นทนายความ และเป็นกรรมการสภาคริสตจักร ภาค 20

เข็กน้อยที่รักของฉัน

ชลธิชา ฤทธิ์เนติกุล

ฉันเกิดและเติบโตใน “ครอบครัวนายสมัคร ฤทธิ์เนติกุล” จากตระกูล “แซ่ลี” พ่อกับแม่เล่าให้ฟังบ่อยๆ ถึงความเป็นมาของพวกเรา เริ่มตั้งแต่ความเดิมของพ่อ ท่านเกิดที่จังหวัดน่าน และย้ายมาอยู่แถวภูขี้เถ้าหรือภูลมโล...พ่อเดินทางด้วยเท้าจากน่าน นานนับแรมเดือน ส่วนแม่นั่งรถมา ท่านทั้งสองมาอยู่ขี้เถ้าเมื่อยังเล็กจนแต่งงาน ทุกวันนี้คุณตาถูกฝังอยู่ที่นั่น เราลูกหลานพากันไปตกแต่งหลุมศพตาเมื่อไม่กี่ปีนี้เอง ไม่น่าเชื่อหลุมยังอยู่ชัดเจน พ่อแม่ญาติๆ จำได้แม่นยำว่าฝังอยู่บริเวณไหน ทุกครั้งที่เดินทางไปที่ขี้เถ้าพ่อแม่จำสถานที่ที่เคยปลูกบ้าน เลี้ยงม้า สถานที่ที่คุณตาเสียชีวิต ภาพเหล่านั้นยังติดตาพ่อแม่อยู่เสมอ ส่วนหลุมศพยายฝังเลยน้ำขาวขึ้นไป หลุมของย่าฝังที่น้ำเข็กในไร่ของเรา เราลูกหลานไปดูแลตกแต่งหลุมให้และคารวะท่านเกือบทุกปี

ความฝังใจที่พ่อแม่ไม่เคยลืมและยังคงเจ็บปวดเสมอคือ ค่ำคืนแห่งการพลัดพรากจากพ่อแม่ญาติพี่น้องที่รัก “ในคืนหมู่บ้านแตก” โดยเฉพาะแม่ของฉันที่ต้องเลือกระหว่าง.. แม่ของตัวเองและพี่น้องคลานตามกัน กับครอบครัวใหม่คือสามีและลูกๆ การตัดสินใจเลือกฝ่ายในเวลานั้นช่างทุกข์ยาก ทรมานใจนัก ท่านว่าบรรยากาศหมู่บ้านเงียบ น่ากลัว ไม่มีใครกล้าถามใครว่าจะไปอยู่ฝ่ายไหน (ระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายคอมมิวนิสต์) เพราะต่างคนต่างรู้สึกไม่ปลอดภัย ในค่ำคืนที่เรียกว่า ไม่ทันได้ร่ำลากันด้วยซ้ำ ซึ่งทุกวันนี้ยังเป็นความโศกเศร้า เป็นแผลในใจที่ยากจะเยียวยา น้ำตาแห่งความเจ็บปวดยังไหลทุกคราเมื่อเล่าถึงช่วงเวลานั้น ทุกอย่างเป็นไปอย่างรวดเร็วและเงียบที่สุด ครอบครัวยายกับน้าๆ เลือกหนีเข้าป่า ส่วนพ่อฉันเลือกพาครอบครัวเข้าเมือง ครอบครัวฉันคงเป็น 1 ในบรรดาครอบครัวม้งคาทอลิกที่หนีเข้าเมืองซึ่งพ่อบอกว่ามีเพียงไม่กี่ครอบครัวที่เข้าเมือง

พ่อเล่าว่าคืนนั้นหัวหน้าคอมมิวนิสต์ได้เรียกพ่อกับเพื่อนไปพูดคุยถึงการตัดสินใจของพ่อ คุยกันราวๆ เที่ยงคืน หลังพูดคุย พ่อรู้ว่าไม่ปลอดภัยเลย คุยจบพ่อไม่ได้ขอความคิดเห็นใคร พาแม่และพี่สาวพี่ชายออกเดินทางทันที เดินด้วยเท้าในคืนมืด อาศัยแสงจันทร์นำความสว่างท่ามกลางความมืดมิดของเวลากลางคืน และชีวิตข้างหน้าที่ไม่รู้อะไรจะเกิดขึ้น ไม่รู้คนอื่นไปทางไหน มิใช่แค่มืดเพราะเป็นกลางคืน แต่ทว่าจะมืดไปทั้งจิตใจ ไม่มีคำพูด ไม่มี

บทสนทนาเกิดขึ้นระหว่างการเดินทาง มีเพียงการระมัดระวังเมื่อมีแสงไฟก็ต้องหลบลงข้างทางให้ทัน เกือบรุ่งสางมาถึงเขาแก้ว รุ่งเช้าพ่อกับแม่กลับไปเอาของที่ซ่อนเอาไว้ในป่า ช่างน่ากลัว ญาติกับเรากลายเป็นอริกัน เป็นคนรู้จักที่อันตรายต่อกัน คำข่มขู่เอาชีวิตได้ยินแล้วบาดใจนัก จากนั้นพ่อพาทุกคนมุ่งหน้าสู่ตัวเมืองหล่มสัก แม่เล่าว่าคืนนั้นน่ากลัวมากๆ ฉันถามพ่อว่า..ทำไมพ่อเลือกพาครอบครัวเข้าเมือง ท่านว่า ในเมืองอย่างน้อยก็มีอาหาร มีที่พัก ลูกๆ ไม่ลำบาก ในป่าจะกินจะนอนอย่างไร พ่อฉันสุดยอด..เก่งมาก

เมื่อไปอยู่หล่มสัก อยู่บ้านเช่าได้ประมาณหนึ่งเดือน และจากนั้นเราย้ายไปจังหวัดเลย เมื่อถึงเวลาพ่ออาสามาช่วยรบ เพื่อให้เราได้มีแผ่นดินอยู่อาศัยทำกินตาม “คำสัญญาลูกผู้ชาย” ที่พ่อเล่าให้ฟังบ่อยๆ ช่วงนั้นมีแม่เพียงลำพังที่ต้องรับผิดชอบดูแลพวกเราลูกๆ หลายคนอย่างยากลำบาก การออกไปทำไร่ทุกวันก็เสียวกับลูกระเบิดที่อีกฝ่ายฝังไว้ตามไร่ เสี่ยงกับการมาเยือนถึงไร่อย่างไม่เป็นมิตร และเป็นมิตรในบางคราว ความตายของตัวเองไม่ใช่เรื่องน่ากลัว แต่ห่วงว่ายังมีลูกๆ อีกหลายท้องที่รอคอยอาหารอยู่ แม่ทำทุกวิถีทางเพื่อให้เราอยู่รอด และในที่สุดเราก็ได้ที่อยู่เป็นหลักแหล่งด้วยการแลกกับชีวิตผู้กล้า ผู้เสียสละทั้งหลาย นั่นคือทหารชาวเขาอาสาสมัคร กองร้อยที่ 31

ที่หมู่บ้านเข็กน้อย ฉันจำได้ว่าเรายากจน ลำบาก เราต้องไปทำไร่ทางด้านฝั่งถนนที่ตอนหลังป่าไม้ยึดคืนไป เราทำไร่ที่นั่นอยู่หลายปี ในที่สุดก็หยุดทำ เราไปทำไร่ต่อที่ “นขะ” (ฉันไม่รู้เรียกว่าถูกหรือเปล่า) รู้แต่ว่าไกลมาก เดินทางยาวนานป่าลึกทึบ มีพวกคนรวยใช้ช้างลากไม้ เขาตัดไม้ใหญ่ ช้างน่าสงสารมาก เพราะทำงานหนัก ถูกทุบหัวจนเลือดออก

ที่หมู่บ้านเข็กน้อยที่เราอาศัยอยู่มาแสนนาน มีเขื่อน มีโรงเรียนบ้านเข็กน้อย ฉันอายุครบ 50 ปีในปีนี้ เคยเรียน “โรงเรียนบ้านเข็กน้อย” แปลว่าพวกเราอาศัยอยู่ที่นี่มาเนิ่นนาน ขนาดตอนนั้นยังเล็ก โรงเรียนก็ยังมีตัวอาคาร หมายถึงว่า มีโรงเรียนก่อนฉันเข้าเรียนอีก... มีโรงหนังตั้งแต่ฉันยังเล็ก มีโรงสี มีทุกสิ่งอย่าง มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ปีนี้ฉันฉลอง 50 ปี พร้อมหมู่บ้าน ที่แห่งนี้มีความทรงจำมากมาย การเดินเท้าไปไร่ทุกวัน วิ่งเล่นตามทาง ไม่รู้สึกเหนื่อย พี่ชายพาฉันไปตกปลากับเพื่อนๆ ของพี่ ฝนตก แม้ไม่ได้ปลา แต่ก็มีความสุข การไปนอนไร่เป็นเรื่องตื่นเต้นมาก บางวันอยู่ที่ไร่กลางวันแท้ๆ ต้องวิ่งหนีเสียงปืนใหญ่ ถ้าได้ยินเสียงเฮลิคอปเตอร์ ต้องวิ่งสุดชีวิตลงในถ้ำ ..หลบระเบิด..เราไม่มีทางรู้เลยว่าตอนไหนจะมา

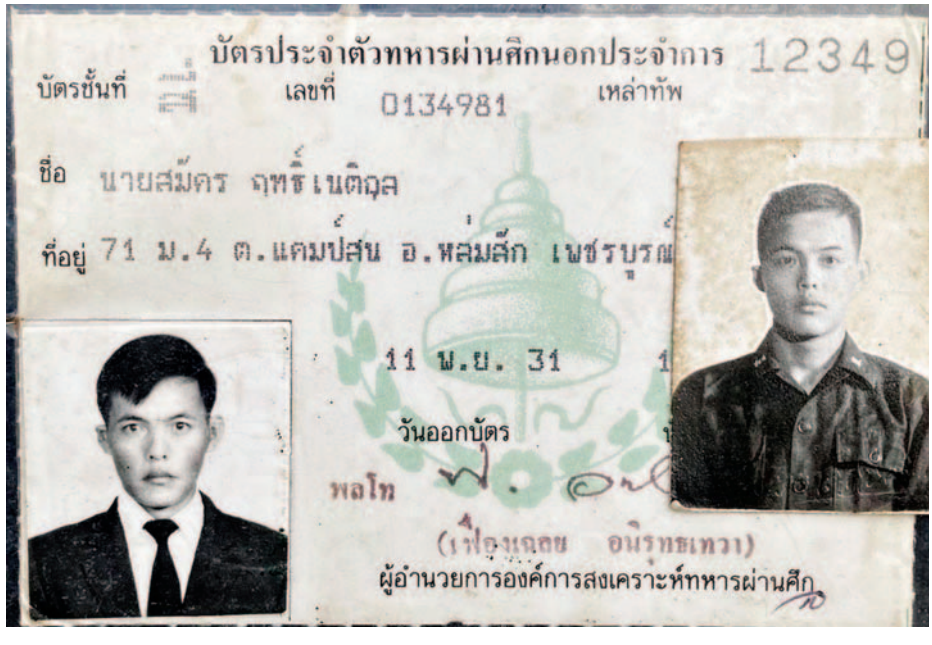
มีงานฉลองปีใหม่ที่น่าสนใจ สนุกมาก บรรยากาศไม่น่ากลัว มีการฉายหนังกลางแปลง พ่อแม่เอาเราลูกๆ ใส่ในรถเข็นพาเราไปเที่ยวงาน มีการแสดงละครอย่างยิ่งใหญ่ของพวกพี่ๆ เยาวชนที่ฉันมองว่าในสมัยนั้นเข็กน้อยเรามีเยาวชนที่เข้มแข็งมาก คุณภาพเยาวชน ความเป็นผู้นำในสมัยนั้นเด่น มีการเล่นโยนลูกช่วงในถนนแถวหมู่ 4 ในปัจจุบัน การเล่นลูกช่วง

สมัยนั้นเล่นตามถนน คือ ปิดถนนเล่นเลย งานใหญ่โตมาก จำได้ว่า..ขนาดเล็กๆ ฉันก็โยนลูกช่วงจนมืด ไม่น่าเชื่อ ในยามค่ำคืนหมู่บ้านเราน่าอยู่มากๆ ไม่มีอะไรน่ากลัว ทุกสิ่งทุกอย่างดูน่ายินดี ความสัมพันธ์ของผู้คนในหมู่บ้านช่างน่ารัก ฉันเรียนรู้ความไว้ใจจากพี่น้อง เพื่อนบ้าน การวิ่งเล่นตอนมืด เล่นซ่อนแอบยามค่ำคืน ไม่น่ากลัว เดินเข้าออกบ้านนั้น บ้านนี้ไม่แปลก กินบ้านเพื่อน บ้านญาติ หรือบ้านใกล้ๆ เราทำกันแบบนั้น

ฉันอยากขอบคุณบรรพบุรุษม้งผู้กล้าทุกคนที่รวมดินแดนแห่งนี้ ให้พวกเราได้อยู่อาศัย ได้ทำมาหากินอย่างมีความสุข สะดวกสบายตราบจนทุกวันนี้ ขอบคุณคุณพ่อฉัน นายสมัคร ฤทธิ์เนติกุล ทหารอาสาช่วยรบ ขอบคุณแม่มอ ฤทธิ์เนติกุล ที่กล้าหาญตั้งแต่วันตัดสินใจพาลูกๆ เข้าเมือง ขอบคุณที่เหนื่อยยากลำบาก อดหลับอดนอนเพื่อคุ้มครองทุกคนในหมู่บ้านเข็กน้อย

ขอบคุณกำนันประจวบ ฤทธิ์เนติกุล ที่ฉันคุ้นเคยแต่เล็ก ท่านส่งให้ฉันได้ไปเรียนที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ทำให้ชีวิตของฉันพลิกผันสู่การมีโอกาสได้ร่ำเรียน ขอบคุณท่านที่ไม่เคยลืมฉันตั้งแต่เล็ก ขอบคุณที่นำพาหมู่บ้านของเราให้เติบโตเรื่อยมา อีกทั้งเจริญพัฒนาอย่างเข้มแข็งตราบจนทุกวันนี้

ด้วยรักและรู้คุณในความยากลำบากของทุกท่านที่ร่วมสร้างร่วมพัฒนา “เข็กน้อย” ที่รักตลอดมา

หญิงม้งกับผลผลิตการเกษตร
ปี 2509 โดยบาทหลวงแฮรี่ ทิล
(Harry Thiel)

ขิงอ่อนของนายเฉ่ง ศักดิ์เจริญชัยกุล ถ่ายเดือนพฤศจิกายน 2563

อยู่ไหนก็ยังรักเธอ บ้านเข็กน้อย

น.ส.สวรส (กาญจนา) สืบทายาท

ข้าพเจ้าเกิดในรัชกาลที่ 9 มีพี่น้อง 3 คน รวมน้องบุญธรรมด้วยก็ 4 คน มีคุณพ่อเล่าชง สืบทายาท เป็นหัวหน้าครอบครัว คุณพ่อเล่าชงเป็นคนจีนจากก๊กมินตั๋ง มารบสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่งงานกับแม่เอื้อน ขันทอง เป็นคนเหมืองแย่ง เหตุที่ต้องมาอยู่กับชาวม้งก็เพราะพ่อเล่าชงไม่ยอมกลับประเทศ จึงมาลี้ภัยอยู่กับชาวบ้านเข็กน้อยเก่าที่ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ (ผกค.) มาปลุกปั่นต่างๆ นานา โรงเรียนก็ถูกเผา ผกค. เผาหมู่บ้านเข็กน้อยเก่าหมด พวกหนีก็หนี พ่อรู้ดีว่าอะไรจะเกิดขึ้น ก็เลยอพยพครอบครัวมาอยู่บ้านรักไทย โดยมีพี่น้องที่อาศัยอยู่บ้านเข็กน้อยเก่าลงมาด้วยหลายครอบครัว บางครอบครัวก็เข้าไปเป็น ผกค. บ้างก็แตกแยกกันไปแต่ละทิศแต่ละทาง

ครอบครัวของข้าพเจ้าได้มาอยู่ที่แถวโรงฆ่าสัตว์ (อำเภอหล่มสัก) ห้องแถวกลางทุ่งนาไม่กี่เดือน ทางรัฐบาลโดยมีศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา ทหารร่ม โดยพ่อผู้การรวมศักดิ์ ไชยโกมินทร์ จากนั้น ตชด. ก็มารับไปอยู่ศูนย์อพยพบ้านหนองแส ไม่นานนัก ทางศูนย์ฯ ก็สร้างบ้านให้อยู่ชั่วคราวไปก่อน และได้มารับชาวเขาอาสาสมัคร (ชขส.) โดยการมาช่วยรบเอาพื้นที่เข็กน้อยคืน ใช้เวลานานโขอยู่ ผู้ชายที่แข็งแกร่งรวมทั้งพ่อเล่าชง พ่อใหญ่โก๊ะ (นายกองโก๊ะ สืบทายาท) และอีกหลายๆ นาย ก็ได้มารบอยู่ที่เข็กน้อยแห่งนี้ โดยมีทหารร่ม ตชด. ทหารปืนใหญ่ ทหารม้า ทหารราบ มาช่วยรบ มาช่วยกันหลายฝ่าย กองทัพภาคที่ 3 มาช่วยรบทุกอย่าง กว่าจะได้แผ่นดินนี้คืน พี่น้องเรารวมทั้งทหารกองทัพภาคที่ 3 หลายๆ ฝ่ายก็สูญเสียไปไม่ใช่น้อย ข้าพเจ้าและพี่น้องที่อยู่ศูนย์หนองแสได้แต่สวดมนต์ภาวนาให้ทุกคนปลอดภัย ไปไหนมาไหนก็ลำบากต้องทำหนังสือขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ

และแล้ววันหนึ่งท่านผู้การรวมศักดิ์ก็ให้พวกเรามารวมกันที่ศาลากลางศูนย์ฯ มีทหาร ตชด. ศูนย์ฯ มีข่าวดีที่สุดในชีวิต และโชคดีที่สุดของพวกเรา ในหลวงรัชกาลที่ 9 ได้พระราชทานเหรียญที่ระลึกสำหรับชาวเขา มีรูปแผนที่ประเทศไทย มีรูปรวงข้าว ได้รับ

พระราชทานกันทุกครอบครัว ข้าพเจ้าและเพื่อนก็ได้คล้องเหรียญนี้ไปไหนมาไหน ก็ไม่ต้องทำบัตรขออนุญาต แค่มีเหรียญในหลวงเราก็ไปต่างจังหวัดได้ และเป็นที่ยึดเหนี่ยวและกำลังใจของทุกคน เหรียญนี้จะได้เฉพาะชาวเขาที่ไม่เข้าป่าเป็น ผกค. ชาวบ้านที่รอความหวังอยู่ที่บ้านรักไทยก็มีกำลังใจมาก ครอบครัว ผู้หญิงและเด็กๆ ก็ได้รับความช่วยเหลือจากทางการ โดยมีข้าวของบริโภค หม้อข้าว เสื้อผ้า ฯลฯ รวมทั้งมีพระมาช่วยสอนหนังสือพออ่านออกเขียนได้

ข้าพเจ้าเองได้ถูกส่งไปเรียนที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตาก โดยศูนย์ฯ ส่งไปเรียนถึง ป.7 ก็ออก ด้วยพ่อเล่าชงของลูกโดนยิงเข้าที่ปอด และถูกส่งตัวไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลพระมงกุฎ กรุงเทพฯ ไม่มีใครช่วยแม่ขายของ (ที่บ้านเปิดร้านขายของโชห่วย)

แล้วพวกเราที่อยู่บ้านรักไทยก็ได้บ้านและที่ดินเข็กน้อยคืน โดยมีเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ทหารทัพภาคที่ 3 ตชด. ฯลฯ ตั้งหมู่บ้านได้สำเร็จ แล้วก็ย้ายพวกเรามาอยู่ หมู่บ้านเข็กน้อยเป็นหมู่บ้านบุกเบิกใหม่ที่รวมเอาผู้คนจากหลายหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากการสู้รบบนภูเขามาอยู่ด้วยกัน โดยมีเจ้าหน้าที่หน่วยราชการดูแลอย่างใกล้ชิด และมีการรับ ชขส. หญิง มาเป็นคนช่วยแนะนำกับจ่ายยาให้ เพราะชาวบ้านบางคนก็ไม่เข้าใจภาษาไทย ข้าพเจ้า

ก็เป็นคนหนึ่งที่ได้ไปอบรมที่โรงพยาบาลค่ายฯ และมาช่วยราชการเป็นล่ามแปลภาษา จ่ายยา เป็นพลอะไหล่ ชขส.หญิง ทั้งหมด 12 คนผลัดกันมาเข้าเวรทุกวัน จนเหตุการณ์ปรกติจนทุกวันนี้ จากหมู่บ้านเข็กน้อยซึ่งเป็นชุมชนที่ใหญ่มาก จนเป็นตำบลเข็กน้อยอย่างในปัจจุบันค่ะ

เวทีประชาคม
เรื่องที่ดินนิคมฯต.เข็กน้อย
23 สิงหาคม 2556

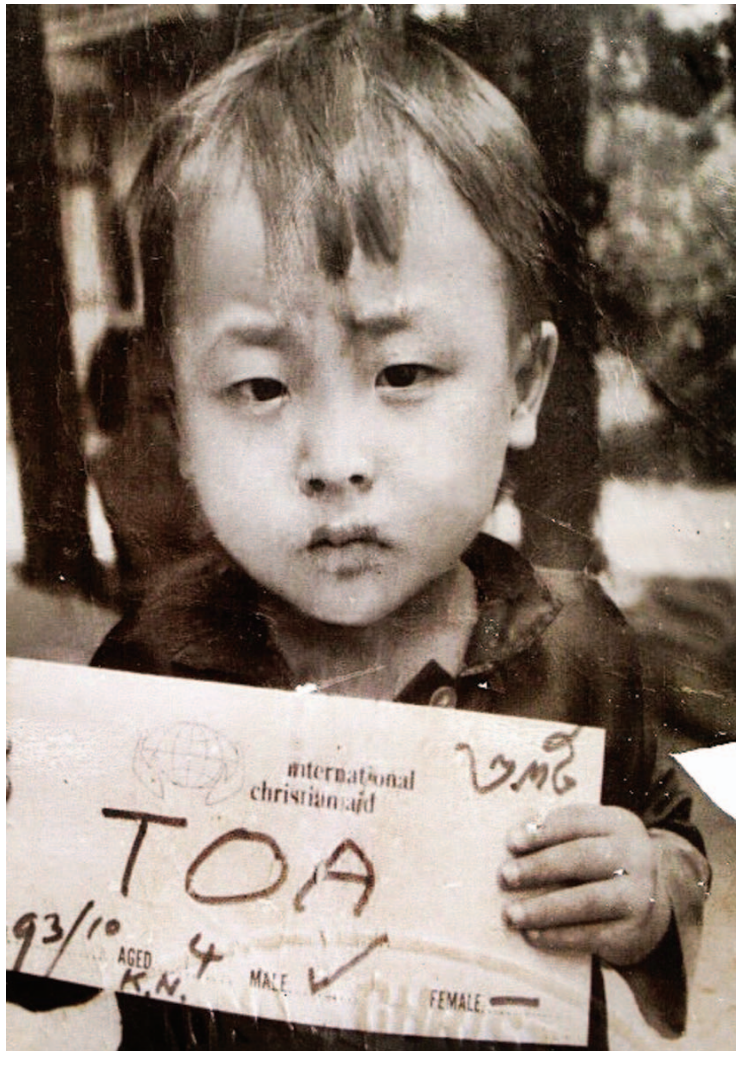
ผรท. น้อยที่เข็กน้อย

เลิศศักดิ์ ลีพัฒนเศรษฐ์

ตั้งแต่จำความได้ ข้าพเจ้าก็รู้เพียงว่าที่นี่คือบ้านเข็กน้อย หมู่บ้านที่แสนสงบ ผู้คนใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายตามแบบชาวม้งดั้งเดิม เป็นวิถีที่สวยงาม ปลูกข้าวเพื่อเลี้ยงชีพ มีเลี้ยงสัตว์บ้าง จะไปไร่แต่ละทีนั้นจะใช้วิธีเดินเท้าเป็นเวลาครึ่งวันถึงเกือบวันจึงจะไปถึง บางทีก็เดินตามพ่อแม่ บางทีคุณพ่อก็แบกขึ้นขี่หลังที่มีสัมภาระ เดินไปเรื่อยๆ เหนื่อยก็พัก พอไปถึงไร่ก็รู้ว่านี่คือไร่ข้าวโพดและไร่ข้าวของครอบครัว พวกเราไปอยู่ในไร่นานนับเดือนกว่าจะได้กลับมาบ้านสักครั้งหนึ่ง พอกลับบ้านทีหัวมันมือเสือที่บ้านก็ออกเครือมายาวหลายเมตรเลยทีเดียว อีกความทรงจำที่ประทับใจมากคือเมื่อผู้ใหญ่บ้านในสมัยนั้นประกาศทางหอกระจายเสียงให้ทุกคนร่วมกันพัฒนา ทุกครัวเรือนจะหยุดงานและมาร่วมมือกัน คนที่มีรถยนต์ ซึ่งทั้งหมู่บ้านมีไม่ถึง 10 คัน ก็เอารถยนต์ออกมาขนดินเพื่อถมเส้นทางที่เป็นหลุมเป็นบ่อ คนที่ไม่มีรถก็จะเอาจอบเอาเสียมมาขุดดิน ขนดินขึ้นรถ

ใช้ชีวิตแบบนี้มาหลายปีจนเข้าเกณฑ์ที่จะต้องเข้าโรงเรียน คุณพ่อคุณแม่จึงส่งไปเรียนที่โรงเรียนบ้านเข็กน้อย ในเวลานั้นตื่นเต้นมาก ได้เจอเพื่อนมากมาย ต่างจากชีวิตที่เคยเป็นมาอยู่ในไร่เกือบทั้งปี จากนั้นไม่นานก็ต้องย้ายโรงเรียนไปเรียนที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เพชรบูรณ์ ปี 2529 เป็นโรงเรียนประจำ กินนอนที่นั่น ด้วยพ่อแม่ต้องไปทำไร่แสนไกล ไม่มีใครดูแลหุงหาอาหารให้ และฐานะทางบ้านก็ไม่ดีจึงต้องจำจากบ้านเพื่อการศึกษา และในปี 2537 ได้จบการศึกษาโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เพชรบูรณ์และได้ศึกษาต่อที่วิทยาลัยเกษตรเพชรบูรณ์เพื่อหวังนำวิชาความรู้มาปรับใช้กับอาชีพที่บ้าน

ตอนนี้นี่เองที่ข้าพเจ้าได้รับรู้ว่าครอบครัวของข้าพเจ้าเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย หรือ ผรท. ที่พ่อแม่ออกมามอบตัวตามนโยบาย 66/2523 ของทางรัฐบาลในขณะนั้น โดยตัวแทนของรัฐบาลสัญญาว่าจะมีการจัดสรรที่ดินให้เป็นที่ทำกินและอีกหลายข้อ แต่ถึงปัจจุบันนี้ก็ยังไม่ได้รับการจัดสรรที่ดินให้ตามนโยบาย ต่างครอบครัวต่างต้องดิ้นรนหาเอาเองเพื่อความอยู่รอด บ้านเข็กน้อยแห่งนี้จึงถือเป็นที่ที่เราต้องปกป้องและร่วมกันพัฒนาดูแลรักษาให้เจริญ

ภาพถ่ายรับการสงเคราะห์จากองค์การอินเตอร์เอด

ถึงแม้จะมีที่มาต่างกันอย่างไร เราก็คือคนม้งเข็กน้อยด้วยกัน และปัจจุบันนี้เองข้าพเจ้าได้มีอาชีพที่สุจริตพอจะเลี้ยงดูครอบครัวอย่างพอเพียงและได้รับความไว้วางใจจากพี่น้องประชาชนในบ้านประกอบสุข หมู่ 9 ให้เป็นตัวแทน (สมาชิก อบต.) ซึ่งตั้งใจแน่วแน่ว่าจะทำทุกอย่างเพื่อชุมชนเข็กน้อยให้เจริญก้าวหน้า แต่ยังรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงาม วิถีชีวิต การแต่งกายของชาวม้งเข็กน้อย และรักษาไว้ซึ่งความสามัคคีไว้ให้คงอยู่กับชุมชนแห่งนี้ตลอดไป

สิทธิและความเป็นธรรม

เพชรายุทธ แซ่หลี

ผมเกิดในปี 2531 ตั้งแต่จำความได้ผมก็อยู่ในหมู่บ้านเข็กน้อยแล้ว ตอนนั้นน่าจะราวปี 2535 ถนนยังเป็นดินลูกรัง การสัญจรไปมาค่อนข้างลำบาก ตอนนั้นพ่อของผมยังอาศัยอยู่กับคุณปู่ เราจึงอยู่กันแบบครอบครัวใหญ่ ผมได้เข้าเรียนเตรียมอนุบาลที่ค่ายศูนย์เด็กเล็กหมู่ 4 ตัวอาคารเป็นอาคารไม้ หน้าค่ายมีป้ายเขียนไว้ว่า “สู้ตรงนี้ สู้ที่นี่ สู้จนตาย” ผมก็เห็นและอ่านผ่านๆ ทุกวัน แต่ก็ด้วยความเป็นเด็ก ไม่ประสีประสาจึงไม่รู้ประวัติและไม่ได้เข้าใจความหมายของข้อความนั้นมากนัก รู้แค่ว่ามีการสู้รับกันแล้วมีคนเสียชีวิตจำนวนมาก เมื่อได้ยินพ่อแม่ ปู่ย่าเล่าถึงการสู้รบในสมัยก่อน ผมยังคิดจินตนาการเป็นเรื่องสนุกสนานหากเราได้อยู่ในช่วงสมัยนั้น เพราะเด็กๆ ไม่ต้องเรียน แต่ไปรวมตัวกันหลบภัยตามเขา ตามถ้ำ ได้วิ่งหนีศัตรู เพราะตอนเด็กๆ ชอบวิ่งไล่จับ เป็นตำรวจจับผู้ร้ายกัน แต่ในความเป็นจริงแล้วมันไม่ได้สนุกอย่างนั้นเลย

เท่าที่จำได้จากการบอกเล่าของพ่อแม่และปู่ย่า รวมถึงการปะติดปะต่อเรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นมาและการสู้รบในสมัยนั้นจากผู้หลักผู้ใหญ่ท่านอื่นๆ ก่อนที่จะย้ายมาอยู่ในหมู่บ้านเข็กน้อยนั้น ปู่และพ่ออยู่อีกหมู่บ้านหนึ่ง มีกลุ่มทหารไทยเข้ามาในหมู่บ้านมาจับเป็ด จับไก่ จับสัตว์เลี้ยงของชาวบ้านมาฆ่ากินโดยไม่ได้บอกกล่าว ชาวบ้านถูกข่มเหงรังแก ถูกเอารัดเอาเปรียบจากกลุ่มทหารเหล่านั้น

อีกฝั่งหนึ่งก็มีกลุ่มคอมมิวนิสต์เข้ามาแทรกซึมชักชวนให้ชาวบ้านเข้าร่วมขบวนการกับเขา แล้วจะได้รับการปกป้องดูแลมิให้ฝ่ายทหารไทยรังแกและเอารัดเอาเปรียบเหมือนดังที่เป็นมา ดังนั้นจึงมีชาวบ้านส่วนหนึ่งเข้าร่วมกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ การสู้รบระหว่างรัฐบาลและคอมมิวนิสต์เริ่มรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ กลุ่มคอมมิวนิสต์ปักหลักอยู่บนฐานภูหินร่องกล้า ซึ่งเป็นภูเขาสูงและปกคลุมด้วยป่าทึบ ฝ่ายคอมมิวนิสต์มีความชำนาญในพื้นที่มากกว่า จึงทำให้ฝ่ายรัฐบาลไม่สามารถรุกคืบเข้าไปยังฐานของฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้ และมีทหารเสียชีวิตจำนวนมาก ฝ่ายรัฐบาลโดยกองทัพภาคที่ 3 จึงได้ระดมชายที่มีอายุระหว่าง 18-25 ปี ที่เป็นชาวม้ง เพื่อรับการฝึกอาวุธและช่วยรบ ทหารเหล่านี้เรียกว่า “ทหารชาวเขาอาสาสมัคร” หรือ ชขส. ตั้งเป็นค่ายกองร้อยชาวเขาอาสาสมัครขึ้นที่ตำบลเข็กน้อยในปัจจุบัน รัฐบาลได้ฝึกทหารชาวเขาอาสาสมัครเหล่านั้นเพื่อช่วยในการสู้รบกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ เนื่องจาก

คุณปู่ของผม (จ้งมา แซ่หลี - Txoojmas Lis)

ชาวบ้านมีความชำนาญในพื้นที่มากกว่า และให้สัญญาว่าหากการสู้รบจบสิ้นจะให้ชาวบ้านอาศัยอยู่และทำกินในพื้นที่นั้น ชาวบ้านจึงยอมเข้าร่วมเป็นทหารชาวเขาอาสาสมัครและสู้รบกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ จากข้อเสนอของรัฐบาลและแรงกดดันจากสถานการณ์ จึงทำให้ชาวบ้านในพื้นที่ต้องมาสู้รบเข่นฆ่ากันเอง และกลายเป็นเครื่องมือของทั้งฝ่ายคอมมิวนิสต์และฝ่ายรัฐบาลในการสู้รบ มีญาติพี่น้องมากมายเสียชีวิตจากการสู้รบ ลูกต้องกำพร้าพ่อแม่ หลายคนได้รับบาดเจ็บ แขนขาขาด ตาบอด ลุงของผมก็เป็นคนหนึ่งที่ได้รับบาดเจ็บสาหัสจากการสู้รบครั้งนี้ ต่อมารัฐบาลได้มีนโยบาย 66/23 เรื่อง นโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ โดยให้ “ผู้ที่หลงผิด” เข้ามอบตัวเป็น “ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย” (ผรท.) แล้วจะให้พวกเขากลับไปอยู่อาศัยและทำมาหากินตามภูมิลำเนาเดิม ชาวบ้านที่อยู่กับฝ่ายคอมมิวนิสต์จึงทยอยกันเข้ามอบตัวและมาตั้งหลักแหล่งอยู่กับญาติพี่น้องที่อยู่กับฝ่ายรัฐบาลที่หมู่บ้านเข็กน้อย จึงทำให้มีชาวบ้านมาอาศัยอยู่และทำกินในหมู่บ้านเข็กน้อยมากขึ้นเรื่อยมา

ปัจจุบัน การสู้รบจบมานานเกือบ 40 ปีแล้ว หมู่บ้านเข็กน้อยขยายตัวมากขึ้น กลายเป็นชุมชนใหญ่ที่ได้ชื่อว่า “หมู่บ้านวิถีชุมชนม้งใหญ่สุดในสยาม” นับตั้งแต่เริ่มก่อตั้งหมู่บ้านมาจนถึงปัจจุบันชาวบ้านอยู่ในพื้นที่นี้มานานกว่า 50 ปีแล้ว แต่ชาวบ้านในพื้นที่กลับไม่มีเอกสารสิทธิใดๆ ในการครอบครองที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยที่ถูกต้องตามกฎหมาย เหมือนกับพื้นที่บริเวณใกล้เคียงซึ่งมีประวัติความเป็นมาที่ไม่แตกต่างกัน มิหนำซ้ำพื้นที่ของตำบลเข็กน้อยยังถูกประกาศเป็นพื้นที่ทับซ้อนของกรมป่าไม้ อุทยานแห่งชาติ ที่นิคมชาวเขาและที่ราชพัสดุ โดยไม่มีการสำรวจและกันพื้นที่ของชาวตำบลเข็กน้อยออกไป

จากปัญหาดังกล่าวทำให้ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ก่อนกลายเป็นจำเลย เป็นผู้บุกรุก และไม่มีหลักประกันหรือความมั่นคงใดๆ ในที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยของตนเองที่ครอบครองอยู่ กลายเป็นปัญหาข้อพิพาทกันระหว่างชาวบ้านในพื้นที่และหน่วยงานรัฐ ลูกหลานที่สร้างบ้านใหม่ก็ไม่สามารถดำเนินการขอทะเบียนบ้านและไฟฟ้ากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ ทำให้ได้รับความเดือดร้อนกันอย่างมาก แม้ว่าที่ผ่านมาชาวบ้านจะมีการเรียกร้องเพื่อขอรับการแก้ไขปัญหาที่ดินของชาวตำบลเข็กน้อยมาอย่างยาวนานกว่า 10 ปี ผ่านหน่วยงานต่างๆ ทั้งทางอำเภอ จังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่ปัญหาก็ยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง จากปัญหาที่ยืดเยื้อมานาน ทำให้หลายๆ ครั้งก็อดสงสัยไม่ได้ว่า เป็นเพราะเราชาวตำบลเข็กน้อยเป็นชนชาวม้งหรือเปล่า? เราถึงถูกเลือกปฏิบัติและไม่ได้รับความเป็นธรรมเช่นนี้ ในฐานะลูกหลานชาวตำบลเข็กน้อย ผมยังคงติดตามความเคลื่อนไหวของปัญหานี้ และยังคงหวังใจและเชื่อมั่นว่าความยุติธรรมยังมีอยู่ การต่อสู้เรียกร้องสิทธิและความเป็นธรรมของลูกหลานชาวตำบลเข็กน้อยยังคงดำเนินต่อไปจากรุ่นสู่รุ่น จนกว่าเราจะได้รับความเป็นธรรม

งานรวมญาติตระกูลหลี่ บ้านเข็กน้อย ธันวาคม 2529
(ถ่ายโดย จำเซี่ย หลี่)

หญิงม้งในเทศกาลปีใหม่ ธันวาคม 2562
(ถ่ายโดย ยงยุทธ สืบทายาท)

เพื่อเข้าใจในชาวไทยเชื้อสายม้ง

ประสิทธิ์ ลีปรีชา

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ภาพลักษณ์ของคนม้งในสายตาและการรับรู้ของคนภายนอก โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่รัฐและคนพื้นราบในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นม้งเช็กน้อย ม้งในพื้นที่สามจังหวัด และม้งในประเทศไทย ชาวม้งเป็น “คนอื่น” ที่ไม่ใช่คนไทย[44] เป็นพวกที่เพิ่งอพยพเข้าสู่ประเทศไทย[45] เป็น “ชาวเขา” ที่ทำไร่เลื่อนลอยและปลูกฝิ่น เป็นพวกที่ย้ายถิ่นบนภูเขาและข้ามประเทศ[46] เป็นนักรบเก่งกล้าที่โหดร้ายน่าเกรงขามและมีความเชี่ยวชาญการรบในพื้นที่ป่าเขา[47] เป็นกลุ่มหลักที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ[48] ค้ายาบ้า[49] ฯลฯ

---

44 ธงชัย วินิจจะกูล. (2560). “คนอื่นในผืนดินตน: การเดินทางกับการจำแนกราษฎรของสยามตามถิ่นฐาน ระหว่าง พ.ศ. 2428-2453” ใน *คนไทย/คนอื่น: ว่าด้วยคนอื่นของความเป็นไทย.* นนทบุรี: ฟ้าเดียวกัน.

45 Young, Oliver Gordon. (1962). *The Hill Tribes of Northern Thailand: A Socio-ethonolical Report.* Bangkok: Siam Society.

46 Geddes, William Robert. (1976). *Migrants of the Mountains: The Cultural Ecology of the Blue Miao (Hmong Njua) of Thailand.* Oxford: Clarendon Press.

47 Baird, Ian. (2020). “The Hmong and the Communist Party of Thailand: A Transnational, Transcultural and Gender-Relations Transforming Experience”, *Trans -Regional and -National Studies of Southeast Asia* (2020), 1-18. และ Hopp, Alex. (2020). “Loyal Soldier, Fearsome Terrorists: The Hmong as a Martial Race in Southeast Asia and the United States”. In *Hmong Studies Journal,* 21(2020): 1-30. จาก https://www.hmongstudiesjournal.org/uploads/4/5/8/7/4587788/hopp_hsj_21.pdf

48 ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. (2526). *ชนกลุ่มน้อยในไทยกับความมั่นคงของชาติ.* กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา., ประภาส จารุเสถียร, พลเอก. (2509). *ชาวเขาในประเทศไทย.* กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย., และ สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา. (2550). *ชนกลุ่มน้อยชาวไทยภูเขากับความมั่นคงของชาติ: กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ม้ง.* วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

49 บุตรี อุดมสิทธิพันธุ์. (2542). *ชนกลุ่มน้อยกับปัญหายาบ้า: กรณีศึกษาชาวเขาเผ่าม้ง.* วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจในหมู่คนภายนอกกับทั้งคนม้งรุ่นหลัง เนื้อหาในบทความนี้ผู้เขียนจึงต้องการตอบคำถามว่า ทำไมในแต่ละยุคสมัยที่ผ่านมาชาวม้งจึงเป็นเช่นนั้น? โดยผู้เขียนมีเหตุผลที่จะโต้แย้งและชี้ให้เห็นว่า การที่จะเข้าใจประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวกับชาวม้งดังกล่าว เราจำเป็นที่จะต้องเข้าใจบริบทหรือปัจจัยแวดล้อมในระดับที่กว้างใหญ่ไปกว่าภายในสังคมม้ง ซึ่งได้ส่งผลกระทบและทำให้คนม้งในแต่ละยุคสมัยต้องเป็นเช่นนั้น หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ ม้งเป็นแค่กลุ่มคนที่อยู่ปลายแถวและเป็นเพียงเครื่องมือของขบวนการความขัดแย้งและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเมืองจากภายนอกมากกว่าที่จะเป็นตัวต้นเหตุเอง

1) ม้งคือใคร?

ในบริบทของประเทศไทย ม้งเป็น 1 ในกว่า 60 กลุ่มชาติพันธุ์ทั่วประเทศ[50] ชื่อ “ม้ง” (Moob/ Mong) เป็นการออกเสียงตามสำเนียงของกลุ่มม้งจั๊ว ส่วน “ฮม้ง” (Hmoob/ Hmong) เป็นชื่อที่ออกเสียงตามภาษาของกลุ่มม้งเด๊อ แต่คำที่ใช้อย่างเป็นทางการในภาษาไทยคือ “ม้ง” และในภาษาอังกฤษคือ “Hmong” อย่างไรก็ตาม ในอดีตนั้นคนอื่นมักเรียกคนม้งว่า “แม้ว” ซึ่งเพี้ยนมาจากคำว่า “เหมียว” ในภาษาจีน

ในกรณีของประเทศจีน ม้งเป็นหนึ่งในสี่กลุ่มหลักของชนชาติเหมียว (Miao Zu)[51] ที่ประกอบด้วยสี่กลุ่มหลักคือ ก่อซ่ง ฮมู้ อ๊าเม้า และม้ง นอกนั้นยังมีกลุ่มย่อยอื่นๆ อีกเป็นจำนวนมากที่รัฐบาลจัดให้อยู่ในชนชาติเหมียว แต่ไม่มีกลุ่มหลักและกลุ่มย่อยใดที่เรียกตัวเองว่า “เหมียว” เลย สำหรับกลุ่มที่เรียกตัวเองว่า “ม้ง” ส่วนใหญ่ตั้งชุมชนอยู่ในภาคตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศจีน บริเวณมณฑลยูนนาน กุ้ยโจว เสฉวนและกวางสี เป็นต้น

ปัจจุบัน (พ.ศ. 2563) เฉพาะกลุ่มที่เรียกตัวเองว่า “ม้ง” กระจายอยู่ใน 12 ประเทศ คือ ประเทศจีน (เฉพาะกลุ่มที่เรียกตัวเองว่าม้ง ประมาณ 3,000,000 คน) ประเทศเวียดนาม (ประมาณ 1,000,000 คน) ประเทศลาว (ประมาณ 600,000) สหรัฐอเมริกา (ประมาณ

---

[50] สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (2547). *แผนที่กลุ่มภาษาต่างๆ ในประเทศไทย.* กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

[51] โดยรากศัพท์แล้วคำว่า “เหมียว” (苗) ในภาษาจีนแปลว่าต้นข้าวอ่อน หน่อ และวัชพืช กับแปลงนา ซึ่งหมายถึงคนทำนา ลูกของแผ่นดินหรือชนพื้นเมืองดั้งเดิม ดังนั้น คนม้งและกลุ่มย่อยอื่นๆ ในประเทศจีนจึงไม่รู้สึกว่าคำนี้มีความหมายในเชิงดูถูกแต่อย่างใด

300,000 คน) ประเทศไทย (207,151 คน)[52] ฝรั่งเศส (ประมาณ 15,000 คน) พม่า (ประมาณ 4,000 คน) ออสเตรเลีย (ประมาณ 3,000 คน) กิอาน่าฝรั่งเศส (ประมาณ 2,000 คน) แคนาดา (ประมาณ 1,000 คน) อาร์เจนตินา (ประมาณ 1,000 คน) และเยอรมนี (ประมาณ 300 คน)

2) ทำไมม้งจึงอพยพจากจีนมาที่นี่ และเมื่อไหร่?

การอพยพโยกย้ายถิ่นฐานเป็นเรื่องปกติธรรมดาของมนุษยชาติ นับตั้งแต่ยุคแรกเริ่มที่บรรพบุรุษอาศัยอยู่ในทวีปแอฟริกา แล้วจึงทยอยอพยพไปยังทวีปต่างๆ ดังที่เป็นอยู่ในทุกวันนี้ สาเหตุการอพยพมีหลากหลาย นับตั้งแต่เพื่อแสวงหาโอกาสที่ดีกว่าในการดำรงชีวิต การถูกขับไล่ด้วยสงครามและความขัดแย้ง การถูกกวาดต้อนเป็นทาสสงคราม การหนีภัยธรรมชาติ ฯลฯ ยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์อย่างปัจจุบัน การอพยพโยกย้ายถิ่นฐานและสถานที่ทำงานทั้งภายในประเทศและต่างประเทศยิ่งมีสูงกว่าในอดีต[53] เช่นเดียวกับที่บรรพบุรุษของชาวม้งที่อพยพจากดินแดนที่ปัจจุบันเป็นประเทศจีนมาสู่ดินแดนที่ปัจจุบันเป็นภาคเหนือของประเทศไทย หรือแม้แต่การโยกย้ายถิ่นฐานบ่อยๆ บนภูเขาของบรรพบุรุษชาวม้งในอดีต

นักวิชาการชาวจีนที่ศึกษากลุ่มชนชาติเหมียวต่างอ้างถึงหลักฐานของจีนที่บันทึกว่าเหมียวเป็นกลุ่มชนหนึ่งที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียงและแม่น้ำฮวงโห (แม่น้ำเหลือง)[54] เมื่อประมาณ 4,000 กว่าปีก่อน จากการที่ถูกบุกรุกและขับไล่ให้ออกจากพื้นที่ตั้งของตนเองครั้งแล้วครั้งเล่า ทำให้ชาวเหมียวในยุคสมัยราชวงศ์ชิง (Qing – 221 ก่อนคริสต์ศักราช) ส่วนใหญ่ต้องหลบหนีไปอาศัยอยู่ในเขตป่าเขาที่ห่างไกลจากเมือง เพื่อให้ตัวเองมีชีวิตรอด ปราศจากการก่อกวนจากกลุ่มอื่นๆ ถึงตอนปลายของราชวงศ์ซีฮ่าน (Xi Han)

---

[52] กองกิจการนิคมสร้างตนเองและพัฒนาชาวเขา. (2559). *ทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูง ครอบคลุมพื้นที่ 20 จังหวัดของประเทศไทย ประจำปี 2559.* กรุงเทพฯ: กองกิจการนิคมสร้างตนเองและพัฒนาชาวเขา, กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

[53] ดูประวัติศาสตร์และสถานการณ์การอพยพเพิ่มเติมใน Castles, Stephen and Mark J. Miller. (2009). *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World.* Forth Edition. New York and London: The Guilford Press.

[54] ทุกวันนี้ม้งในไทยยังมีภาษิตที่ว่า Tsis pom Dej Dag siab tsis nqig (ไม่เห็นแม่น้ำเหลือง ใจไม่เข็ด) ซึ่งตรงกับภาษิตไทยที่ว่า ไม่เห็นโลงศพ ไม่หลั่งน้ำตา ในความหมายที่ว่าหากไม่ประสบกับความยากลำบากในชีวิต (พ่อแม่เสียชีวิต) เองก็จะไม่เข้าใจ เพราะในยุคที่บรรพบุรุษอยู่ในพื้นที่ราบแม่น้ำเหลืองนั้น น้ำหลากแต่ละปีได้สร้างความเสียหายและผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก

ชาวเหมียวได้พัฒนาขึ้นมาเป็นกลุ่มที่มีอำนาจ ทำให้ผู้ปกครองของราชวงศ์ต้องหันมาให้ความสนใจกับชาวเหมียวเป็นพิเศษ ซึ่งชื่อในขณะนั้นที่ถูกเรียกว่าเป็นหวู่ หลิง หม่าง

จนกระทั่งปี ค.ศ. 873 (พ.ศ. 1416) อาณาจักรน่านเจ้าได้ยกทัพไปตีเขตภาคตะวันตกของมณฑลเสฉวน (Xi Chuan) และภาคใต้กับภาคกลางของมณฑลกุ้ยโจ กวาดต้อนทรัพย์สินและประชาชนไปเป็นจำนวนมาก ชาวเหมียวส่วนหนึ่งถูกกวาดต้อนเข้ามาอยู่มณฑลยูนนานเข้าสู่สมัยราชวงศ์หยวน (Yuan – ค.ศ. 1279-1368) การดูถูกเหยียดหยามและกดขี่ชนชาติส่วนน้อยได้เกิดขึ้นและดำเนินต่อมายาวนาน ประชาชนหลากหลายกลุ่มที่ประสบความยากลำบากได้ลุกขึ้นมาต่อต้าน เอกสารโบราณของจีนระบุว่ามีประชาชนชาวเหมียวกว่า 2,000 คนอพยพเข้าสู่มณฑลยูนนานเพื่อแสวงหาชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีกว่า

จากการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ กับการรุกรานของชาวมองโกล ชาวแมนจูและชาวฮั่น ทำให้เกิดสงครามระหว่างม้งกับผู้รุกรานเหล่านี้ครั้งแล้วครั้งเล่า นอกจากนั้นแล้วนโยบายการสร้างรัฐชาติและการขูดรีดภาษีจากรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่น การแทรกแซงและโค่นล้มระบบผู้นำท้องถิ่น ฯลฯ ทำให้ชาวม้ง (และชนกลุ่มน้อยอื่นๆ) ทนไม่ไหวและได้ลุกขึ้นต่อต้านการครอบงำจากอำนาจรัฐส่วนกลางหลายครั้ง โดยแต่ละครั้งจะถูกป้ายสีว่าเป็นการก่อกบฏ[55] ทั้งนี้ การลุกขึ้นต่อสู้ของพวกเขาได้เกิดขึ้นท่ามกลางการลุกขึ้นต่อสู้ของชนชาติอื่นๆ ในแถบมณฑลยูนนานและกุ้ยโจว[56] โดยเฉพาะกบฏไถ้ผิง (ค.ศ. 1850-1872) และกบฏฮ่อธงดำ ซึ่งแต่ละครั้งถูกปราบปรามอย่างหนัก ส่งผลโดยตรงต่อการอพยพของชาวม้งจากเขตอำนาจการปกครองของจีนเข้าสู่บริเวณที่ปัจจุบันเป็นภาคเหนือของประเทศเวียดนาม ลาว ไทยและพม่าในที่สุด[57]

การอพยพและกระจายตัวของชาวม้งในบริเวณที่ปัจจุบันเป็นภาคเหนือของเวียดนาม ลาวและไทยนั้นใช้ระยะเวลาเพียงไม่กี่สิบปี ยัง ม็อตเต็ง (ดูใน Mottin, 1980: 42) ระบุว่าชาวม้งเริ่มเข้าสู่ดินแดนตังเกี๋ย (Tonkin) ที่ปัจจุบันเป็นทางตอนเหนือของเวียดนามสองระลอกด้วยกัน คือช่วงปี ค.ศ. 1800 (ทศวรรษ 2340) และ 1860 (ทศวรรษ 2400) ส่วน

---

[55] Jenks, Robert D. (1994). *Insurgency and Social Disorder in Guizhou: The "Miao" Rebellion, 1854-1873.* University of Hawai'i Press.

[56] Mottin, Jean. (1980). *History of the Hmong.* Bangkok: Odeon Store. หรือ ม็อตแต็ง, ยัง (2520). *ประวัติของชาวม้ง.* กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

[57] บรรพบุรุษคนม้งเรียกดินแดนที่อยู่ในอำนาจการปกครองของจีนว่า Tuam Tshoj (ตั๋ว ฌ่อ) หมายถึงอาณาจักรหรือแผ่นดินใหญ่ และดินแดนทางใต้ที่อยู่นอกเขตการปกครองของจีนว่า Xov Tshoj (สอ ฌ่อ) หมายถึงอาณาจักรหรือแผ่นดินเล็ก

ในลาว โดยเฉพาะที่เมืองหนองแฮดในแขวงเชียงขวาง ดร.ย่าง ดาว นักวิชาการชาวม้ง ระบุว่าชาวม้งเริ่มเข้ามาตั้งชุมชนที่นั่นระหว่างปี ค.ศ. 1810-1820 (พ.ศ. 2353-2563)[58] ในส่วนของดินแดนล้านนาที่ปัจจุบันเป็นภาคเหนือของประเทศไทยนั้นเข้าใจว่าชาวม้งเริ่มอพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งช่วง ค.ศ. 1840-1890 (พ.ศ. 2380-2430) ทั้งนี้ ยัง ม็อตเต็ง (Jean Mottin) ระบุว่าชาวม้งเดินทางเข้าสู่ดินแดนล้านนาประมาณช่วงปี ค.ศ. 1840-1870 (พ.ศ. 2383-2413) ส่วนวิลเลี่ยม เกดเดส (William Geddes) (1976: 29)[59] อ้างถึงบันทึกการเดินทางของเจมส์ แมคคาธี (James McCarthy) ที่รัฐบาลจ้างให้มาทำแผนที่ในภาคเหนือของไทยและลาวเมื่อปี ค.ศ. 1894 (พ.ศ. 2437) แมคคาธีพบคนม้งในชุมชนที่อยู่ติดแม่น้ำโขง ชาวม้งที่นั่นเล่าว่าพวกเขาได้ข้ามแม่น้ำโขงมายังฝั่งตะวันตกเมื่อแปดปีที่แล้ว นอกจากนั้นแล้วในบันทึกของชาวตะวันตกที่เดินทางไปที่จังหวัดตากเมื่อปี ค.ศ. 1929 (พ.ศ. 2472) พบว่ามีคนม้งตั้งหมู่บ้านอยู่ในจังหวัดตากแล้ว (อ้างใน Culas, 2000: 37)

กล่าวโดยสรุปคือ สาเหตุที่บรรพบุรุษของชาวม้งต้องอพยพออกจากเขตอำนาจการปกครองของจีนก็เพื่อหนีเอาชีวิตรอดจากการถูกข่มเหงรังแก การขยายอำนาจจากส่วนกลางเข้าล้มล้างอำนาจการปกครองของท้องถิ่น แต่เมื่อเดินทางออกจากเขตอิทธิพลของจีนแล้ว เหตุผลในการโยกย้ายถิ่นฐานกลายเป็นเพื่อการแสวงหาที่ทำมาหากินบนภูเขาเป็นหลัก (ดูรายละเอียดในหัวข้อ 4)

3) ประเทศไทยกับกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง ใครปรากฏขึ้นในพื้นที่นี้ก่อน?

คำว่า “ประเทศ” หรือรูปแบบของรัฐชาติสมัยใหม่ เพิ่งเกิดขึ้นในภูมิภาคนี้ในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อเจ้าอาณานิคมฝรั่งเศสและอังกฤษเข้ามาล่าเมืองขึ้น ซึ่งเข้ามาพร้อมกับเทคโนโลยีการทำแผนที่สมัยใหม่ แล้วกำหนดเส้นแบ่งพรมแดนขึ้นเพื่อตัวเองจะได้เข้าครอบครองและแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเมือง แต่ว่ารูปแบบการปกครองในภูมิภาคนี้ในยุคก่อนหน้านั้นเป็นรูปแบบของรัฐบรรณาการ หรือรัฐแสงเทียน หรือรัฐในระบบสุริยจักรวาล หรือรัฐมันดาลา ซึ่งมีเขตการปกครองอยู่ที่ตัวเวียงหรือคูกับกำแพงเมือง

---

[58] Culas, Christian and Jean Michaud (1997). “A Contribution to the Study of Hmong (Miao) Migrations and History,” *Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde,* 153(2):211-243.

[59] Geddes, William R. (1976) (อ้างแล้ว)

เป็นหลัก ส่วนระหว่างรัฐกับรัฐนั้นไม่มีเส้นแบ่งเขตที่ชัดเจน การทำสงครามระหว่างรัฐหรือเมืองจึงเป็นการกวาดต้อนเชลยศึกมากกว่าการขยายดินแดนหรืออาณาเขต แม้อาณาจักรล้านนาและอาณาจักรล้านช้าง (หลวงพระบาง) ถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรรัตนโกสินทร์ในยุคของรัชกาลที่ 1 และรัชกาลที่ 2 แต่คำว่า “สยาม” เพิ่งปรากฏชัดในสมัยรัชกาลที่ 4 และเมื่อเข้าสู่สมัยรัชกาลที่ 5 (ยุคล่าเมืองขึ้นจากยุโรป) จึงมีการทำแผนที่และสนธิสัญญากำหนดเส้นแบ่งเขตแดนที่ชัดเจนระหว่างรัฐสยามกับเจ้าอาณานิคมอังกฤษและฝรั่งเศส (ในการปกครองประเทศรอบข้าง) หรือเกิด “ประเทศ”[60] หรือรัฐชาติสมัยใหม่ที่มีดินแดนที่ชัดเจนขึ้นอย่างเป็นทางการ[61] และเข้าสู่ปี 2482 สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงเปลี่ยนชื่อจาก “ประเทศสยาม” เป็น “ประเทศไทย”[62]

คำถามสำคัญก็คือ ประเทศสยาม ในฐานะที่เป็นรัฐชาติสมัยใหม่ซึ่งมีเส้นแบ่งเขตแดนที่ชัดเจนอย่างปัจจุบัน กับกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง ใครปรากฏตัวขึ้นในพื้นที่นี้ก่อน? ซึ่งในที่นี้จะขอยกเฉพาะบริเวณพื้นที่ที่เป็นเส้นทางอพยพของชาวม้งเป็นหลัก นั่นคือบริเวณชายแดนที่ปัจจุบันเป็นจังหวัดเชียงราย พะเยา น่านและอุตรดิตถ์

เส้นแบ่งเขตแดนระหว่างประเทศสยามกับเจ้าอาณานิคมฝรั่งเศสในพื้นที่นี้เริ่มกลายเป็นปัญหา เมื่อเดือนมีนาคม 2436 นายออกัส ปาวี ที่เป็นกงสุลฝรั่งเศสประจำกรุงเทพฯ ได้ยื่น 3 ข้อเสนอต่อสยาม คือ 1) รัฐบาลฝรั่งเศสขออ้างสิทธิเหนือดินแดนฝั่งซ้าย (ตะวันออก) ของแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นดินแดนในอารักขาของญวน 2) ให้รัฐบาลสยามถอนทหารที่ประจำอยู่ในดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงออกไปให้หมด และ 3) ให้รัฐบาลสยามชดใช้ค่าทำขวัญแก่ชาวฝรั่งเศสที่ถูกข่มเหงจากเจ้าหน้าที่สยาม ณ เมืองท่าอุเทนและหนองคาย แต่ฝ่ายสยามปฏิเสธข้อเสนอดังกล่าว ฝรั่งเศสจึงใช้วิธีการทางทหาร โดยส่งกองทหารเข้ายึดเมืองต่างๆ ทางตอนเหนือและตอนกลางของลาว ซึ่งขณะนั้นสยามได้แต่งตั้งให้มีข้าหลวงไปปกครองเมืองเหล่านั้นอยู่ก่อนแล้ว กับทั้งมีกองทหารไปประจำด้วย การกระทบกระทั่งของทั้งสองฝ่ายดังกล่าวจึงเป็นที่มาของ “วิกฤตการณ์ปากน้ำ” คือฝรั่งเศสส่งเรือรบสามลำเข้าถึงปากน้ำ

---

[60] ประเทศ หรือรัฐชาติสมัยใหม่ มีองค์ประกอบสำคัญคือ 1) ดินแดน ซึ่งมีเส้นแบ่งเขตแดนที่ชัดเจนกับประเทศเพื่อนบ้าน 2) พลเมือง ที่หลากหลายชาติพันธุ์ซึ่งตกอยู่ภายในดินแดนของรัฐ 3) รัฐบาล ซึ่งมีรัฐบาลเดียวอยู่ที่เมืองหลวงหรือศูนย์กลางการปกครองของประเทศ และ 4) อำนาจอธิปไตย นั่นคือการใช้อำนาจหรือบังคับใช้กฎหมายของรัฐบาลกลาง กระทำได้เฉพาะในดินแดนของตนเท่านั้น ไม่สามารถก้าวข้ามเส้นแบ่งเขตแดนไปยังประเทศอื่น

[61] ธงชัย วินิจจะกูล. (2556). *กำเนิดสยามจากแผนที่: ประวัติศาสตร์ภูมิกายาของชาติ.* กรุงเทพฯ: อ่าน.

[62] ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2548). *จากสยามเป็นไทย นามนั้นสำคัญไฉน?* กรุงเทพฯ: มติชน.

เจ้าพระยา ฝ่าการยิงของกองทัพเรือสยามที่ป้อมพระจุล เข้าจอดที่หน้าสถานทูตฝรั่งเศส ในค่ำวันที่ 13 กรกฎาคม 2436 แล้วยื่นข้อเสนอต่อรัฐบาลสยาม ในที่สุดจึงต้องลงนามในหนังสือสัญญาระหว่างกรุงสยามกับกรุงฝรั่งเศส ในวันที่ 3 ตุลาคม ร.ศ. 112 หรือ พ.ศ. 2436 (ค.ศ. 1893 สมัยพระจุลจอมเกล้าฯ รัชกาลที่ 5) บังคับให้สยามยกดินแดนฝั่งตะวันออกของแม่น้ำโขงให้ฝรั่งเศส ดังนั้น เส้นแบ่งเขตแดนระหว่างสยามกับฝรั่งเศสจึงใช้แม่น้ำโขงเป็นหลัก นั่นคือดินแดนของฝรั่งเศสสุดที่ตัวเมืองหลวงพระบาง ส่วนฝั่งตะวันตกของเมืองหลวงพระบางที่ตอนนี้เป็นแขวงไชยะบุรีกับแขวงบ่อแก้วเป็นของสยาม

เพื่อเป็นการขยายดินแดนเพิ่ม ฝรั่งเศสจึงทำการกดดันให้สยามยกฝั่งตะวันตกของแม่น้ำโขงให้อีก ฝรั่งเศสได้นำเรือรบเข้ายึดเมืองจันทบุรีเอาไว้ยาวนานถึง 10 ปี ในที่สุดจึงมีการลงนามในอนุสัญญาระหว่างรัฐบาลฝรั่งเศสกับสยาม เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ ร.ศ. 122 หรือ พ.ศ. 2446/47 (ค.ศ. 1904) ส่งผลให้ดินแดนฝั่งขวา (ตะวันตก) ของเมืองหลวงพระบางทั้งหมด (ปัจจุบันคือแขวงไชยะบุรีและบ่อแก้ว) ต้องตกเป็นของฝรั่งเศส โดยยึดเอาแนวสันปันน้ำเป็นเขตแดนแทนแม่น้ำโขงที่ใช้อยู่แต่เดิม ภายหลังจากการลงนามในอนุสัญญาดังกล่าวแล้ว ฝรั่งเศสจึงถอนทหารและเรือรบออกจากจันทบุรีในวันที่ 20 ธันวาคม 2447[63]

ความขัดแย้งเรื่องเส้นแบ่งเขตและดินแดนระหว่างสยามกับฝรั่งเศสได้ปะทุขึ้นอีกครั้งหนึ่งในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง (พ.ศ. 2481-88) รัฐบาลไทยจึงฉวยโอกาสนี้ในการปลุกกระแสชาตินิยมเพื่อสร้างความเป็นมหาอาณาจักรไทย[64] ช่วงปลายปี 2483 การสู้รบที่รุนแรงหรือที่ฝ่ายไทยเรียกว่า “สงครามอินโดจีน” ซึ่งเป็นสงครามที่ไม่ประกาศระหว่างไทย-ฝรั่งเศสจึงเกิดขึ้น ผลของสงคราม ฝ่ายไทยได้รุกเข้าไปในเขตแดนของฝรั่งเศสทุกแนว โดยพื้นที่ติดหลวงพระบางนั้นสามารถยึดได้ฝั่งขวาของแม่น้ำโขงทั้งหมด ตั้งแต่เมืองแก่นท้าว (ตรงข้ามท่าลี่ในจังหวัดเลย) เมืองปากลาย (ตรงข้ามบ้านโคกในจังหวัดอุตรดิตถ์) เมืองหงสา (ตรงข้ามจังหวัดน่าน) และบ้านห้วยทราย (ตรงข้ามอำเภอเชียงของ)[65]

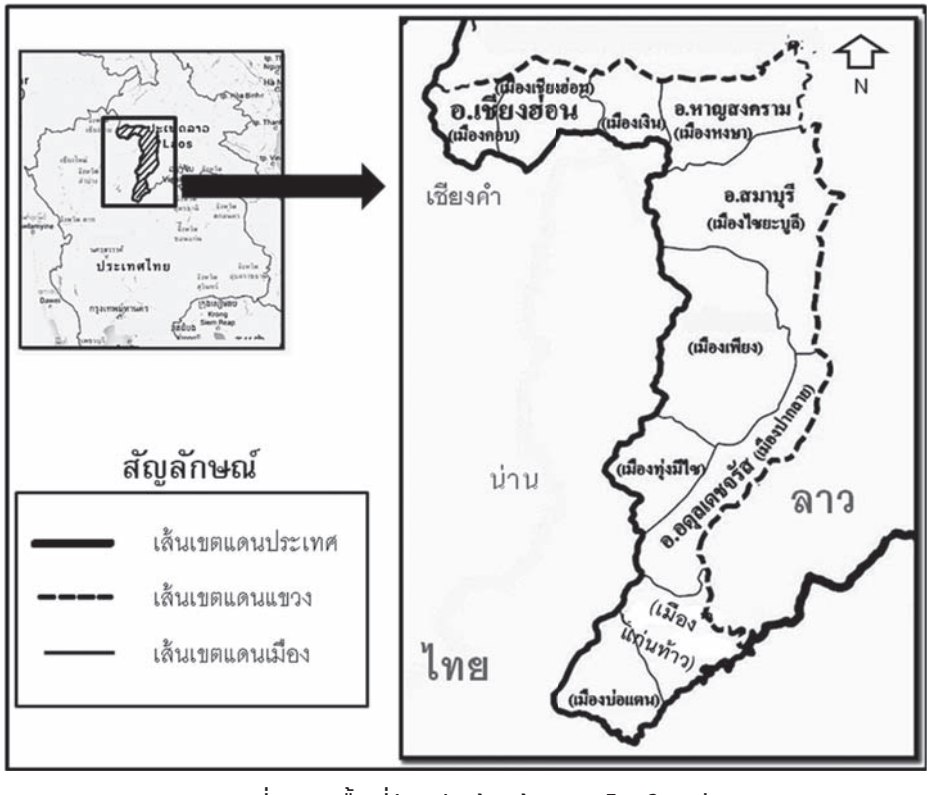
---

[63] ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2554). *ประมวลสนธิสัญญา อนุสัญญา ความตกลง บันทึกความเข้าใจและแผนที่ ระหว่างสยามประเทศไทยกับประเทศอาเซียนเพื่อนบ้าน: กัมพูชา-ลาว-พม่า-มาเลเซีย.* กรุงเทพฯ: โครงการตำรามูลนิธิสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (บก.). (2556). *เขตแดนสยามประเทศไทยกับลาวและกัมพูชา.* กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. และ
สุวิทย์ ธีรศาสวัต (2552). *จักรวรรดินิยมเหนือแม่น้ำโขง.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

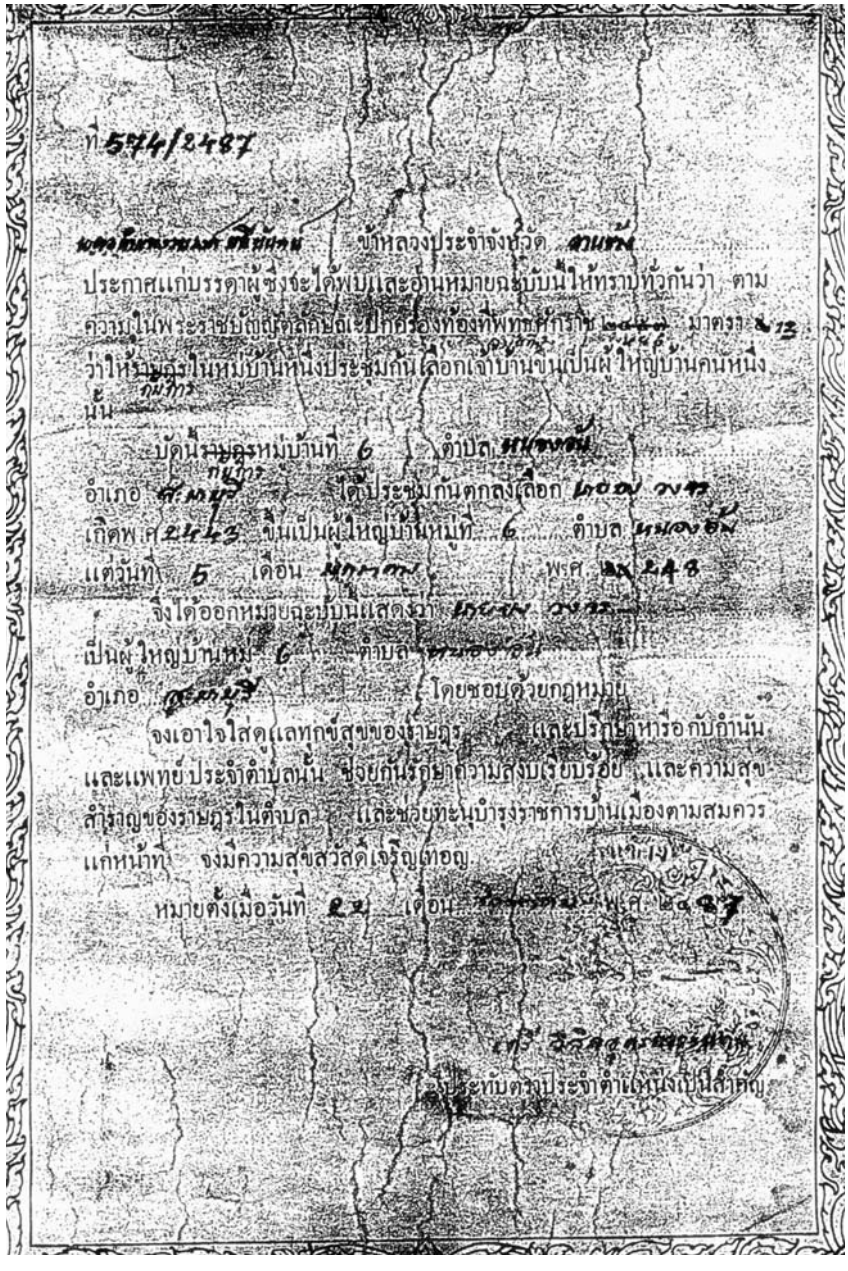
[64] เป็นที่มาของการเปลี่ยนชื่อจาก “ประเทศสยาม” เป็น “ประเทศไทย” เมื่อปี พ.ศ. 2482 (ดูในชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2548)

[65] สุวิทย์ ธีรศาสวัต (2552). *จักรวรรดินิยมเหนือแม่น้ำโขง.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

รัฐบาลไทยได้ประกาศเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2484 ให้ฝั่งตะวันตกของหลวงพระบางเป็นจังหวัดล้านช้าง (ตอนแรกใช้ชื่อว่าจังหวัดโยนก) (กับอีก 3 จังหวัดในกัมพูชา คือจังหวัดพระตะบอง จังหวัดพิบูลสงคราม และจังหวัดนครจำปาศักดิ์) ระหว่างปี พ.ศ. 2484-2489 รัฐบาลไทยได้เข้าไปจัดการปกครอง แบ่งจังหวัดล้านช้างออกเป็น 4 อำเภอ คืออำเภอสะมาบุรี อำเภออดุลเดชจรัส (ชื่อของหลวงอดุลเดชจรัส ผู้บัญชาการตำรวจสนาม ส่วนชื่อเดิมของอำเภอนี้คือ อำเภอปากลาย) อำเภอเชียงฮ่อน และอำเภอหาญสงคราม (ชื่อหลวงหาญสงคราม ผู้บัญชาการกองทัพพายัพ ส่วนชื่อเดิมของอำเภอนี้คืออำเภอหงสา) แต่งตั้งพันเอกหลวงกำแหงณรงค์ (พุด มรีพันท์) เข้าไปเป็นข้าหลวง นอกจากนั้นแล้วยังส่งข้าราชการพลเรือนสังกัดกระทรวงมหาดไทยตำแหน่งต่างๆ ทั้งในระดับจังหวัดและอำเภอไปประจำ เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2488 รัฐบาลได้จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วประเทศ ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดล้านช้างคือนายสังคม ริมทอง (ดูในสุวิทย์ ธีรศาสวัต, 2552)

แผนที่แสดงพื้นที่จังหวัดล้านช้างของไทยในอดีต
หรือแขวงไชยะบุรีของประเทศลาวในปัจจุบัน

ที่ 574/2487

ข้าหลวงประจำจังหวัด ล้านช้าง

ประกาศแก่บรรดาผู้ซึ่งจะได้พบและอ่านหมายฉบับนี้ให้ทราบทั่วกันว่า ตาม
ความในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช ๒๔๕๗ มาตรา ๑๓
ว่าให้ราษฎรในหมู่บ้านหนึ่งประชุมกันเลือกเจ้าบ้านขึ้นเป็นผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่ง
นั้น

บัดนี้ราษฎรหมู่บ้านที่ 6 ตำบล หนองอ้น
อำเภอ สะมานุรี ได้ประชุมกันตกลงเลือก นายยง วงจร
เกิดพ.ศ. 2443 ขึ้นเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 ตำบล หนองอ้น
แต่วันที่ 5 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2483

จึงได้ออกหมายฉบับนี้แสดงว่า นายยง วงจร
เป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 ตำบล หนองอ้น
อำเภอ สะมานุรี โดยชอบด้วยกฎหมาย

จงเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของราษฎร และปรึกษาหารือกับกำนัน
และแพทย์ประจำตำบลนั้น ช่วยกันรักษาความสงบเรียบร้อย และความสุข
สำราญของราษฎรในตำบล และช่วยทะนุบำรุงราชการบ้านเมืองตามสมควร
แก่หน้าที่ จงมีความสุขสวัสดิ์เจริญตลอดไป

หมายตั้งเมื่อวันที่ 22 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2487

ประทับตราประจำตำแหน่งเป็นสำคัญ

สำเนาใบแต่งตั้งให้นายยง วงจร (Tshuas Xab Lis – ฉั่วซ้า หลี่ ซึ่งเป็นคุณตาของหมอชาติที่ปัจจุบันอยู่ที่เข็กน้อย) เป็นผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 6 ตำบลหนองอ้น อำเภอสะมานุรี จังหวัดล้านช้าง ลงวันที่ 22 สิงหาคม 2487
โดยหลวงกำแหงณรงค์ มรีพันท์ ข้าหลวงจังหวัดล้านช้าง

อย่างไรก็ตาม การครอบครองดินแดนฝั่งขวา (ตะวันตก) ของแม่น้ำโขงของไทยเป็นอันต้องยุติลงเมื่อญี่ปุ่นซึ่งเป็นมหามิตรของไทยพ่ายแพ้สงครามโลกครั้งที่สอง ด้วยความกดดันและเพื่อเป็นการสถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ฝรั่งเศสขึ้นมาใหม่ ที่ประชุมคณะกรรมการประนีประนอมที่จัดขึ้นที่สหรัฐอเมริกา ได้ทำรายงานลงวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2490 ให้ไทยต้องคืนดินแดนทั้ง 4 จังหวัดแก่ฝรั่งเศส ซึ่งรวมถึงจังหวัดล้านช้างด้วย (ดูในสุวิทย์ ธีรศาสวัต, 2552) แม้ภายหลังจากปี พ.ศ. 2497 เจ้าอาณานิคมฝรั่งเศสจะได้ถอนตัวออกจากลาว แต่เขตดินแดนระหว่างไทยกับลาวก็ยังคงเป็นไปตามข้อตกลงเมื่อปี พ.ศ. 2490 มาจวบจนปัจจุบัน

กล่าวโดยสรุป ตอนแรก เขตแดนระหว่างประเทศสยามกับฝรั่งเศสที่ใช้แม่น้ำโขงเป็นเส้นแบ่ง (กั้นระหว่างหลวงพระบางกับไชยะบุรี) เกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2436 (ค.ศ. 1893 ซึ่งเป็นสมัยรัชกาลที่ 5) ต่อมาได้เปลี่ยนมาเป็นแนวสันปันน้ำแทน เมื่อปี พ.ศ. 2447 และระหว่างปี พ.ศ. 2484-2489 ไทยได้เข้าไปยึดและปกครอง โดยกลับไปใช้ลำน้ำโขงเป็นเส้นแบ่งเขตแดนแทน แต่เข้าปี พ.ศ. 2490 จนถึงปัจจุบัน ต้องกลับมาใช้แนวสันปันน้ำเป็นเขตแดน ขณะที่บรรพบุรุษของชาวม้งได้อพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำโขง (บริเวณภูชี้ฟ้าในจังหวัดเชียงราย) กับฝั่งตะวันตกของแนวสันปันน้ำ (หรือเทือกเขาผีปันน้ำในเขตดอยภูแว อำเภอเฉลิมพระเกียรติของจังหวัดน่าน) ตั้งแต่ช่วงระหว่าง พ.ศ. 2380-2410 (ค.ศ. 1840-1870) แล้ว (ดูใน Jean Mottin, 1980 หรือ ยัง ม็อตแต็ง, 2520 และ Geddes, William Robert, 1976 ในหัวข้อ 3 ด้านบน) ดังนั้น บรรพบุรุษของชาวม้งจึงได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่นี้ก่อนที่จะเกิดประเทศสยามหรือประเทศไทย หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ ม้งไม่ได้อพยพข้ามเส้นแบ่งเขตแดน แต่เป็นเส้นแบ่งเขตแดนที่ถูกกำหนดขึ้นภายหลังจากที่บรรพบุรุษชาวม้งได้อาศัยอยู่ในดินแดนนี้มาก่อนแล้ว อย่างน้อย 50 ปี ทั้งนี้ ข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับคำบอกเล่าของผู้อาวุโสชาวม้งหลายคนที่ได้ทำการสัมภาษณ์ ว่าตอนที่มีการปักเขตเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างสยามกับฝรั่งเศสนั้นบรรพบุรุษของพวกเขาอยู่ฝั่งที่ปัจจุบันเป็นประเทศไทยนานแล้ว

4) ทำไมบรรพบุรุษคนม้งในอดีตจึงเลือกตั้งชุมชนอยู่บนภูเขา?

ประวัติศาสตร์การอพยพของม้งแต่ละตระกูล เป็นการอ้างอิงถึงชื่อภูเขาสูง แม่น้ำสายหลักและแอ่งที่ราบ มากกว่าที่จะกล่าวถึงเส้นแบ่งเขตแดนของประเทศ เช่น ออกจากจีนแล้วผ่านน้ำแดงน้ำเขียว (Dej Liab – Dej Ntsuab ที่ปัจจุบันเป็นเส้นแบ่งเขตแดนจีนกับเวียดนามที่เมืองเลากาย – Lao Cai) ผ่านเขาฟานซี่ปาน (Toj tuag tshaib – Dawm tuag no) ผ่านเมืองไหล (Moos Lai หรือจังหวัดไหลโจว – Lai Chao) ผ่านเมืองแถง (Moos Theeb หรือจังหวัดเดียนเปียนฟู – Dien Bien Phu) ผ่านดอยหม่งเฝง (Moos Feev หรือเมืองฮุนในแขวงอุดมไซปัจจุบัน) ข้ามน้ำโขง (Naj Khoos) ขึ้นที่ภูชี้ฟ้า (Roob Tsua Ntuj) และดอยภูแว (Roob Phwv Vis) เป็นต้น

น้ำแดงกับน้ำเขียว (Dej Liab – Dej Ntsuab) (Red River and Nam Ti River) เมืองเลากาย จังหวัดเลากาย ประเทศเวียดนาม ธันวาคม 2561 (ถ่ายโดยประสิทธิ์ ลีปรีชา)

เขาฟาซีปาน (Toj tuag tshaib – Dawm tuag no) ใกล้เมืองซาปา
จังหวัดเลากาย ประเทศเวียดนาม ธันวาคม 2561
(ถ่ายโดยประสิทธิ์ ลีปรีชา)

แอ่งและเขาเมืองฮุน (Roob Moos Feev) แขวงอุดมไซ ประเทศลาว ธันวาคม 2561
(ถ่ายโดยประสิทธิ์ ลีปรีชา)

สี่เส้นทางหลักที่บรรพบุรุษชาวม้งเข้ามาตั้งถิ่นฐานในดินแดนที่ปัจจุบันกลายเป็นภาคเหนือของประเทศไทย คือ เส้นทางแรก จากเมืองฮุน (Moos Feev) ข้ามน้ำโขง ผ่านเมืองหงสา (ปัจจุบันอยู่ในแขวงไชยะบุรีของลาว) เข้ามายังดอยภูแว (ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติของจังหวัดน่าน) แล้วกระจายไปยังภูเขาสูงลูกต่างๆ ในจังหวัดน่าน เช่น เขาผีปันน้ำในเขตอำเภอบ่อเกลือ ดอยภูคาในเขตอำเภอปัว ดอยขุนสถานในอำเภอเวียงสา แล้วบางส่วนได้อพยพต่อไปยังดอยลานสางหรือดอยระแหงในจังหวัดตาก กับที่ภูหินร่องกล้าในจังหวัดพิษณุโลกและเขาปู่เขาย่าในจังหวัดเพชรบูรณ์ เส้นทางที่สองคือ ผ่านเทือกเขาด้านตะวันออกของเมืองฮุน ผ่านไปทางภูสามเส้า (Phwv Xab Xoj) (ปัจจุบันอยู่เขตหงสา ติดกับจังหวัดน่าน) ไปที่ดอยผาซ้าง หรือผาช้าง (Phuaj Xab) (ปัจจุบันอยู่แขวงไชยะบุรี) ผ่านทางภูเมี่ยง-ภูสอยดาว (ปัจจุบันอยู่จังหวัดอุตรดิตถ์) เข้าสู่เขตภูหินร่องกล้าและเขาค้อ เส้นทางที่สาม จากเมืองฮุน ผ่านมาทางภูล่านภูสา (Phwv Laj Phwv Xaj) (ปัจจุบันอยู่ที่เมืองคอบ) ข้ามแม่น้ำโขง ผ่านดอยผาตั้งและภูชี้ฟ้า (ปัจจุบันอยู่อำเภอเชียงของและเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย) แล้วตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ดอยยาว ดอยผาหม่น แล้วส่วนหนึ่งได้อพยพข้ามแอ่งที่ราบเชียงรายไปยังดอยช้างในเขตอำเภอแม่สรวย ต่อไปยังดอยหลวงเชียงดาว ดอยสุเทพ ดอยอินทนนท์และดอยแม่โถในจังหวัดเชียงใหม่ และเส้นทางที่สี่คือข้ามแม่น้ำโขงที่เหนืออำเภอเชียงแสน ขึ้นสู่ดอยผ้าห่มปก (ปัจจุบันอยู่เขตประเทศพม่า) แล้วจึงข้ามมายังดอยอ่างขางกับดอยสามหมื่น (ปัจจุบันคืออำเภอฝางและเชียงดาวในจังหวัดเชียงใหม่) และดอยหมากพริกกับดอยแม่อูคอ (เขตรอยต่อของอำเภอปายกับขุนยวมในจังหวัดแม่ฮ่องสอน)

สาเหตุที่บรรพบุรุษของคนม้งเลือกตั้งชุมชนบนภูเขาในยุคก่อนคือ ประการแรก เพื่อหาพื้นที่ที่มีอากาศหนาวเย็นและปกคลุมด้วยเมฆหมอกเกือบตลอดทั้งปีสำหรับการเพาะปลูกฝิ่น นอกจากใช้เป็นยารักษาโรคแล้วฝิ่นยังเป็นพืชเศรษฐกิจเพียงชนิดเดียวที่เจ้าอาณานิคมฝรั่งเศส กับรัฐบาลไทยและลาวรับซื้อ (ดูรายละเอียดในหัวข้อถัดไป)

เหตุผลที่สองคือเพื่อหลีกหนีการระบาดของโรคติดต่อ[66] อย่างโรคอีสุกอีใส (Mob qhua maj qhua taum) กาฬโรค โรคเรื้อน หรือแม้แต่ไข้มาลาเรีย ดังนั้น ยิ่งอยู่ห่างไกลผู้คนในพื้นราบ ยิ่งมีความปลอดภัยสำหรับตัวเองและคนในครองครัวกับญาติพี่น้อง เพราะในยุคก่อน 2500 ในชนบทและบนภูเขายังไม่สามารถหายาแผนใหม่สำหรับรักษาโรคต่างๆ เหล่านี้ การเดินทางลงไปในพื้นราบในช่วงฤดูฝนนั้นเป็นช่วงเวลาที่ต้องหลีกเลี่ยง เพราะคนม้ง

[66] เปรียบเทียบกับการระบาดของโรคโควิด-19 ในยุคปัจจุบัน ยิ่งใครปลีกตัวออกจากสังคม โอกาสในการได้รับเชื้อก็ยิ่งมีน้อยลง

ดอยผาซ้าง (Roob Phuaj Xab) ด้านทิศตะวันตกของเมืองไซยะบุรี ระดับความสูง 2,330 เมตร ถ่ายเมื่อ 25 มกราคม 2560 (ที่มา: Dr. Kou Yang รัฐแคลิฟอร์เนีย)

เชื่อว่าตามทุ่งนาของคนพื้นราบมีผีดุ แต่ในความเป็นจริงคือฤดูฝนมีน้ำขังแล้วทำให้มียุงมาก โอกาสเกิดการระบาดของไข้มาลาเรียจึงมีมาก

เหตุผลสุดท้าย บรรพบุรุษชาวม้งในยุคนั้นต้องการหลีกหนีการถูกข่มเหงและขูดรีดด้วยการเก็บภาษีอย่างซ้ำซ้อนจากผู้ปกครองและเจ้าหน้าที่รัฐในท้องถิ่น ประสบการณ์อันเลวร้ายกับการที่ผู้หญิงถูกลวนลาม เจ้าหน้าที่บางคนใช้อาวุธยิงสัตว์เลี้ยงของชาวบ้าน การเก็บภาษีฝิ่น ภาษีดอกหญ้า ภาษีเต้านม (ผู้หญิงที่นมใหญ่ต้องจ่ายภาษีแพงกว่า) ฯลฯ บางปีก็ขึ้นมาหลายรอบ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ต่างหน่วยงานกัน แต่ชาวบ้านก็มักไม่รู้และไม่สามารถปฏิเสธได้

5) ทำไมบรรพบุรุษม้งในอดีตจึงปลูกฝิ่น?

แม้คนม้งจะมีนิทานว่าด้วยกำเนิดของต้นฝิ่นว่าเกิดจากความรักของชายหนุ่มและหญิงสาวที่ไม่ได้แต่งงานกัน แต่ฝ่ายหญิงเสียชีวิตลง หลังนำศพไปฝังแล้วเกิดต้นฝิ่นขึ้นบริเวณเต้านมบนหลุมฝังศพของเธอ เมื่อกลายเป็นผลฝิ่น ชายหนุ่มจึงนำเอาของแหลมไปกรีดแล้วมียางออกมา หลังนำไปเสพก็มีอาการเคลิบเคลิ้มและเสพติด แต่ในความเป็นจริงนั้น ม้งกับกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในพื้นที่ที่ปัจจุบันเป็นรอยต่อระหว่างประเทศไทย พม่า ลาว เวียดนามและจีน เป็นเพียงคนปลายแถวของกระบวนการค้าฝิ่นในระดับโลกและระดับชาติเท่านั้น ดังจะได้ลำดับเหตุการณ์ทั้งในระดับโลกและระดับของสังคมไทยให้เห็นดังต่อไปนี้

ฝิ่นในเวทีการค้าและการเมืองของโลก

- ***500 ปีก่อนคริสตกาล*** ฝิ่นเริ่มถูกบันทึกไว้อย่างเป็นทางการในสังคมกรีกด้วยวัตถุประสงค์ในการนำมาใช้เพื่อระงับอาการเจ็บปวด ความโกรธและอาการเศร้าหมอง
- ***ประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 8 (พ.ศ. 1443-1543)*** ฝิ่นเริ่มปรากฏในเอกสารของประเทศจีน เป็นการแพร่ขยายตามเส้นทางการค้าของชนชาติอาหรับที่เดินทางผ่านประเทศอินเดียไปยังจีนในสมัยนั้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นยารักษาโรคเป็นหลัก
- ***คริสต์ศตวรรษที่ 16 (พ.ศ. 2143-2243)*** เริ่มการค้าฝิ่นในยุคใหม่อย่างเป็นทางการ โดยพ่อค้าและนักล่าอาณานิคมชาวโปรตุเกสนำฝิ่นจากยุโรปมาเป็นสินค้าส่งผ่านท่าเรือในประเทศอินเดียไปยังจีน
- ***ปี ค.ศ. 1773 (พ.ศ. 2316)*** บริษัทบริทิช อีสท์ อินเดีย จำกัด ของอังกฤษ ได้เข้าควบคุมกิจการการค้าระหว่างอังกฤษ อินเดียและจีนทั้งหมด โดยทำการลำเลียงฝิ่นจากอินเดียไปยังจีน เพื่อแลกกับชา ผ้าไหมและเครื่องลายคราม ส่งผลให้ฝิ่นกลายเป็นสินค้าหลักอย่างหนึ่งของโลกในเวลาต่อมา

ตารางแสดงปริมาณการส่งฝิ่นจากอินเดียไปยังจีน

ช่วงระยะเวลา	ปริมาณที่ส่ง
ทศวรรษที่ 1720 (พ.ศ. 2263-2272)	15 ตัน
ทศวรรษที่ 1770 (พ.ศ. 2313-2322)	75 ตัน
ค.ศ. 1850 (พ.ศ. 2393)	3,200 ตัน

- ***ปี ค.ศ. 1840-1842 (พ.ศ. 2383-2385)*** เกิด “สงครามฝิ่น” ครั้งแรก ระหว่างรัฐบาลจีนกับอังกฤษ เพราะผลจากการนำเข้าฝิ่นดังกล่าว ทำให้คนจีนจำนวนมากกลายเป็นผู้เสพยาฝิ่น รัฐบาลจีนจึงไม่พอใจและพยายามต่อต้านการนำเข้าฝิ่นของอังกฤษ
- ***ปี ค.ศ. 1856-1860 (พ.ศ. 2399-2403)*** เกิด “สงครามฝิ่น” ครั้งที่สอง ระหว่างรัฐบาลจีนกับอังกฤษ ผลของการที่จีนแพ้อังกฤษในสงครามฝิ่นทั้งสองครั้งดังกล่าว ทำให้ 1) รัฐบาลจีนต้องจ่ายค่าฝิ่นที่จีนเผาทิ้ง เป็นเงิน 21,000,000 ดอลลาร์ 2) ยกเกาะฮ่องกงให้อังกฤษยึดครองและเช่าเป็นเวลา 99 ปี (พ.ศ. 2441-2540) และ 3) อังกฤษสามารถนำฝิ่นเข้าจีนได้ตามความต้องการ
- ***ปี ค.ศ. 1900 (พ.ศ. 2443)*** คาดประมาณว่าชาวจีน 13.5 ล้านคน (จากจำนวนทั้งหมด 400 ล้านคน) เป็นผู้เสพฝิ่น โดยบริโภคฝิ่นในปริมาณสูงถึง 29,000 ตันต่อปี

แทนที่จะยอมให้อังกฤษนำฝิ่นเข้าประเทศเพื่อป้อนให้คนจีนที่ติดยาทั่วประเทศ รัฐบาลจีนได้หันมาสนับสนุนให้คนในประเทศปลูกฝิ่นเอง โดยในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ประมาณว่าประเทศจีนสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตฝิ่นได้สูงถึงปีละ 35,000 ตัน หรือคิดเป็นปริมาณกว่าร้อยละ 85 ของผลผลิตฝิ่นทั่วโลก

ผลของนโยบายดังกล่าว ทำให้ชาวม้งและชนชาติอื่นๆ ที่อาศัยอยู่บนภูเขาทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศจีนกลายมาเป็นผู้ปลูกฝิ่นหลัก โดยมีรัฐบาลจีนเป็นผู้รับซื้อ

ฝิ่นในสังคมไทย

- ***พ.ศ. 1825*** (สมัยสุโขทัยตอนต้น) ฝิ่นเริ่มแพร่ระบาดเข้ามาในสยาม
- ***พ.ศ. 1903*** (สมัยกรุงศรีอยุธยา) พระเจ้าอู่ทองเริ่มดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยออกเป็นกฎหมายลงโทษแก่ผู้เสพและขายฝิ่นในกฎหมายลักษณะโจร
- ***ประมาณช่วง พ.ศ. 2300-2350*** (ปลายกรุงศรีอยุธยาและต้นกรุงรัตนโกสินทร์) เริ่มมีคนจีนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในไทยมากขึ้น พร้อมกับนำเอาวัฒนธรรมการเสพฝิ่นเข้ามาด้วย โดยส่วนใหญ่ของคนจีนรุ่นแรกดังกล่าวเข้ามาเป็นแรงงาน จึงต้องเสพฝิ่นเพื่อลดอาการเมื่อยล้าจากการทำงาน
- ***พ.ศ. 2382*** รัชกาลที่ 3 มีพระราชโองการห้ามการค้าและสูบฝิ่น
- ***พ.ศ. 2394*** รัชกาลที่ 4 เปลี่ยนวิธีการแก้ปัญหาฝิ่นจากการปราบปรามผู้เสพและค้าฝิ่นมาเป็นการอนุญาตให้ชาวจีนเท่านั้นที่เสพฝิ่นได้ โดยรัฐบาลทำหน้าที่เป็นผู้ค้าเอง

ประมาณช่วงระยะเวลาดังกล่าวที่ชาวม้งและเมี่ยนเริ่มอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่บนภูเขาในดินแดนล้านนา บรรพบุรุษของชาวม้งและเมี่ยน รวมทั้งกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ได้เข้ามาพร้อมกับวัฒนธรรมการปลูกฝิ่นที่เคยได้รับการส่งเสริมโดยรัฐบาลจีนมาก่อนหน้านี้

- ***พ.ศ. 2460*** รัฐบาลออกใบอนุญาตให้เปิดโรงสูบฝิ่น มากกว่า 3,000 แห่งทั่วประเทศ ทำให้รายได้กว่าร้อยละ 20 ของประเทศมาจากภาษีฝิ่น รัฐบาลจึงตั้งกรมภาษีฝิ่นขึ้นมารับผิดชอบ (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นกรมสรรพสามิต)
- ***พ.ศ. 2465*** จำนวนผู้เสพฝิ่นทั่วประเทศเพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 200,000 คน
- ***ระหว่าง พ.ศ. 2486-2491*** รัฐบาลได้ส่งเสริมให้ชาวเขาในภาคเหนือปลูกฝิ่นอย่างเป็นทางการ โดยออกใบอนุญาตปลูกฝิ่นให้ เพราะเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง ทำให้เรือเดินสมุทรไม่สามารถขนฝิ่นจากอินเดียมาป้อนผู้เสพฝิ่นในไทยได้
- ***วันที่ 9 ธันวาคม 2501*** รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ออกประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 37 ห้ามการเสพและจำหน่ายฝิ่นทั่วประเทศตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2502 เฉพาะในเขตกรุงเทพฯ มีโรงยาฝิ่นทั้งหมด 90 โรง ผลการ

สำรวจทั่วประเทศปรากฏว่ามีผู้ติดฝิ่นที่ขึ้นทะเบียนทั้งสิ้น 70,985 คน เป็นชาย 69,961 คน หญิง 1,024 คน ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2502 ทางราชการได้ระดมตำรวจตรวจตราตามร้านฝิ่นทั่วราชอาณาจักร เพื่อมิให้ผู้ที่ไม่มีใบอนุญาตเข้าเสพฝิ่นในร้านค้าฝิ่น และมิให้ร้านฝิ่นขายฝิ่นให้แก่ผู้ไม่มีใบอนุญาต ในวันที่ 30 มิถุนายน 2502 ซึ่งเป็นวันสุดท้ายของการเสพฝิ่นและการจำหน่ายฝิ่น เจ้าพนักงานสรรพสามิตพร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ตำรวจได้เข้าควบคุมร้านฝิ่นทุกแห่ง โดยเจ้าพนักงานสรรพสามิต ได้ตรวจรับฝิ่น มูลฝิ่นที่เหลือและกล้องสูบฝิ่นทั้งหมดจากร้านจำหน่ายฝิ่น และเมื่อเวลา 01.00 น. ของวันที่ 1 กรกฎาคม 2502 กระทรวงมหาดไทยร่วมกับกระทรวงการคลังได้จัดการทำลายกล้องสูบฝิ่น ซึ่งรวบรวมจากร้านฝิ่นในจังหวัดพระนครและธนบุรี โดยเผาไฟที่ท้องสนามหลวง มีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ หัวหน้าคณะปฏิวัติเป็นประธานและควบคุมการเผาทำลายเอง กล้องฝิ่นที่เผาทำลายในคืนวันนั้นจำนวน 9,001 คัน ต่อมาได้เผาทำลายในต่างจังหวัดมีจำนวน 11,288 คัน รวมกล้องสูบฝิ่นที่เผาทำลายทั้งสิ้น 45,527 คัน นอกจากนี้ยังได้แก้ไขกฎหมายว่าด้วยฝิ่น เพิ่มโทษผู้ละเมิดให้สูงขึ้น ซึ่งได้ประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2502 เป็นต้นมา จากประกาศของคณะปฏิวัติดังกล่าวข้างต้นเป็นอันว่านับแต่รุ่งอรุณของวันที่ 1 กรกฎาคม 2502 การเสพและจำหน่ายฝิ่นในประเทศไทยก็เป็นสิ่งผิดกฎหมาย (แต่ยังไม่มีนโยบายที่ชัดเจนในการแก้ไขปัญหาการปลูกฝิ่นของเกษตรกรบนพื้นที่สูงที่รัฐเคยส่งเสริมให้พวกเขาปลูกก่อนหน้านี้)

- ***พ.ศ. 2512*** พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ได้เริ่มจัดตั้ง “โครงการหลวง” โดยการส่งเสริมพืชผักเมืองหนาวเพื่อทดแทนการปลูกฝิ่นของชาวเขา
- ***พ.ศ. 2517*** รัฐบาลไทยและองค์การสหประชาชาติเริ่มโครงการส่งเสริมพืชทดแทนฝิ่นในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ต่อมามีรัฐบาลและองค์กรระหว่างประเทศเข้ามาช่วยมากขึ้น
- ***พ.ศ. 2523*** รัฐบาลเริ่มใช้มาตรการ “ตัดทำลายไร่ฝิ่น” ของชาวเขาในประเทศไทย
- ***ประมาณปี พ.ศ. 2530*** เฮโรอีนเริ่มระบาดเข้ามาในชุมชนบนพื้นที่สูง
- ***ประมาณปี พ.ศ. 2540*** ยาบ้า (ยาม้า หรือแอมเฟตามีน) เริ่มระบาดเข้ามาในชุมชนบนพื้นที่สูง

ตารางแสดงจำนวนร้านขายปลีกฝิ่นทั่วราชอาณาจักรสยาม ระหว่างปี พ.ศ. 2465-2469

จังหวัด	ปี พ.ศ. และจำนวนร้านขายปลีก				
	2465	2466	2467	2468	2469
กรุงเทพฯ	138	150	147	147	147
อยุธยา	82	89	94	94	97
จันทบุรี	49	51	52	52	52
สุราษฎร์ธานี	42	41	50	53	ไม่ทราบ
นครชัยศรี	68	67	73	77	79
นครราชสีมา	26	27	27	28	68
นครสวรรค์	33	34	35	34	34
นครศรีธรรมราช	34	43	57	57	128
ปัตตานี	54	65	61	68	70
ปราจีนบุรี	56	82	82	82	82
พิษณุโลก	24	24	24	27	26
พายัพ	20	19	25	29	45
มหารัชตะ	16	17	16	15	ไม่ทราบ
ภูเก็ต	65	67	70	88	65
ราชบุรี	80	84	87	88	89
อุบลราชธานี	10	13	13	13	ไม่ทราบ
ร้อยเอ็ด	13	17	17	18	ไม่ทราบ
อุดรธานี	34	56	39	45	45
รวม	**884**	**946**	**969**	**1,016**	**1,027**

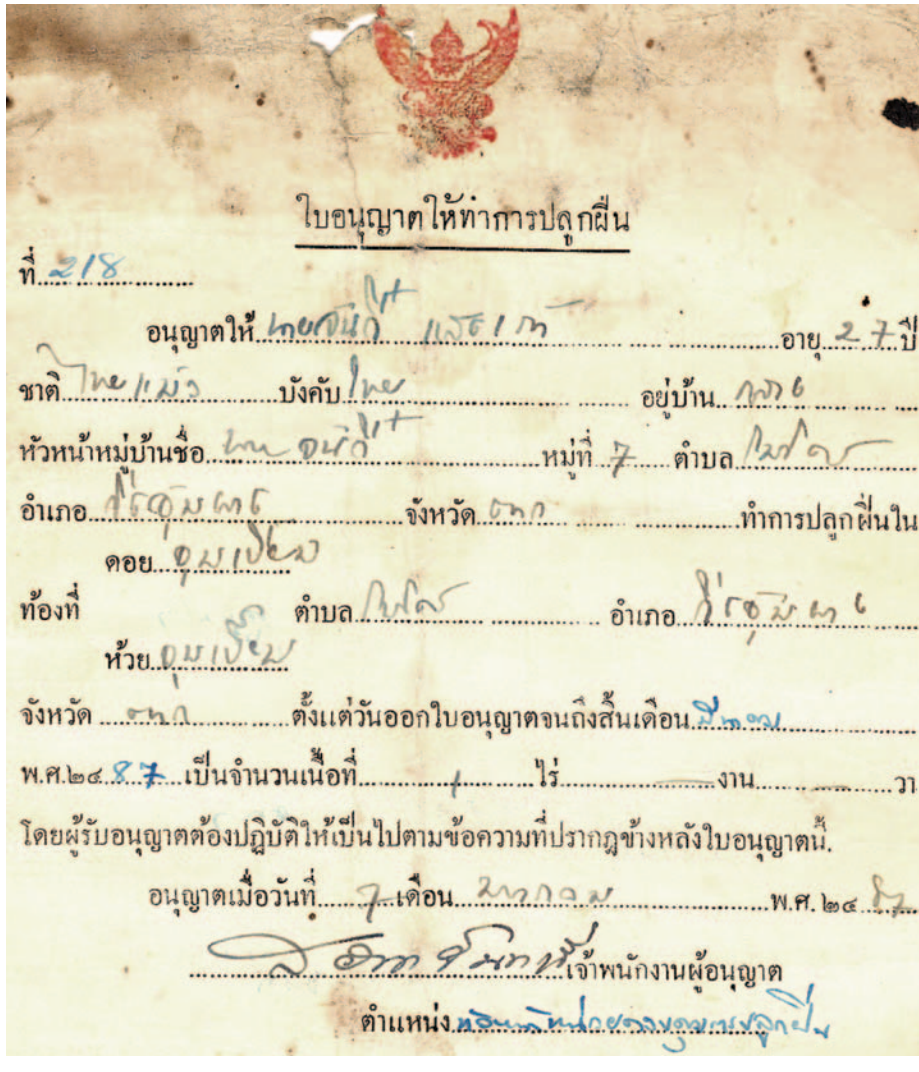
ที่มา: สถิติรายปีของราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2469-2470 หมายเลข 12 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงการคลัง (ฉบับภาษาอังกฤษ) หน้า 334

ตารางแสดงปริมาณฝิ่นดิบ (กิโลกรัม) ที่รัฐบาลสยามนำเข้าเพื่อป้อนโรงสูบฝิ่นทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. 2450-2469

ปี พ.ศ.	ตารางแสดงต้นทางที่นำเข้ามา และปริมาณ (กิโลกรัม)				
	เบนาเรส[67]	รัฐฉานและยูนนาน	เปอร์เซีย	แหล่งอื่นๆ	รวมทั้งหมด
2450	88,797	7,505	ไม่ได้บันทึก	172	**96,474**
2451	82,680	ไม่ได้บันทึก	ไม่ได้บันทึก	174	**82,854**
2452	97,260	ไม่ได้บันทึก	ไม่ได้บันทึก	1,298	**98,558**
2453	67,200	11,114	3,160	2,903	**84,377**
2454	72,600	ไม่ได้บันทึก	ไม่ได้บันทึก	42	**72,642**
2455	79,680	15,464	ไม่ได้บันทึก	12	**95,156**
2456	105,420	21,010	1,022	265	**127,717**
2457	104,400	190	ไม่ได้บันทึก	98	**104,688**
2458	121,200	ไม่ได้บันทึก	ไม่ได้บันทึก	38	**121,238**
2459	75,000	107	315	853	**76,275**
2460	85,800	ไม่ได้บันทึก	251	1,412	**87,463**
2461	96,000	53	9	353	**96,415**
2462	111,000	29	ไม่ได้บันทึก	28	**111,057**
2463	117,000	7,321	ไม่ได้บันทึก	37	**124,358**
2464	78,000	25	ไม่ได้บันทึก	73	**78,098**
2465	99,000	ไม่ได้บันทึก	ไม่ได้บันทึก	93	**99,093**
2466	84,000	ไม่ได้บันทึก	ไม่ได้บันทึก	70	**84,070**
2467	90,000	ไม่ได้บันทึก	ไม่ได้บันทึก	465	**90,465**
2468	90,000	ไม่ได้บันทึก	ไม่ได้บันทึก	250	**90,250**
2469	84,000	65,520	ไม่ได้บันทึก	473	**149,993**

ที่มา: สถิติรายปีของราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2469-2470 หมายเลข 12 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงการคลัง (ฉบับภาษาอังกฤษ) หน้า 331

[67] ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย ปัจจุบันคือประเทศบังกลาเทศ

ใบอนุญาตให้ทำการปลูกฝิ่น

ที่ 218

อนุญาตให้ [illegible] อายุ 27 ปี

ชาติ ไทยแม่ บังคับ ไทย อยู่บ้าน กลอง

หัวหน้าหมู่บ้านชื่อ [illegible] หมู่ที่ 7 ตำบล [illegible]

อำเภอ อุ้มผาง จังหวัด ตาก ทำการปลูกฝิ่นใน

ดอย อุมเปียง

ห้วย อุมเปียง ท้องที่ ตำบล [illegible] อำเภอ อุ้มผาง

จังหวัด ตาก ตั้งแต่วันออกใบอนุญาตจนถึงสิ้นเดือน [illegible]

พ.ศ.๒๔87 เป็นจำนวนเนื้อที่ 1 ไร่ งาน วา

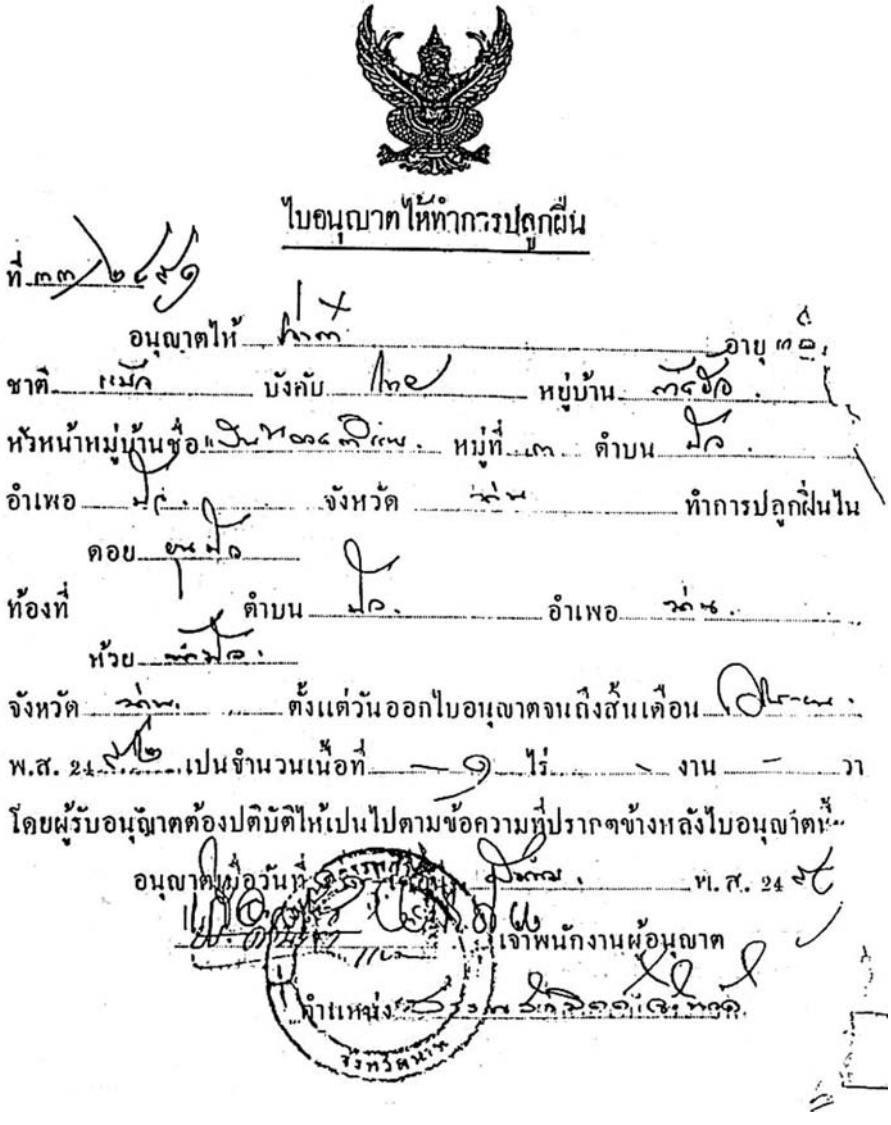
โดยผู้รับอนุญาตต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อความที่ปรากฏข้างหลังใบอนุญาตนี้.

อนุญาตเมื่อวันที่ 7 เดือน [illegible] พ.ศ. ๒๔87

[illegible] เจ้าพนักงานผู้อนุญาต

ตำแหน่ง [illegible]

ใบอนุญาตปลูกฝิ่น บ้านแม่กลอง อำเภออุ้มผาง ปี 2487
(ที่มา: ซัวลือ ฒ่อ บ้านวังตำลึง)

ใบอนุญาตให้ทำการปลูกฝิ่น

ที่ ๓๓/๒๔๙๑

อนุญาตให้ [illegible] อายุ ๓๕ ปี

ชาติ เมี่ยน บังคับ [illegible] หมู่บ้าน [illegible]

หัวหน้าหมู่บ้านชื่อ [illegible] หมู่ที่ ๓ ตำบล [illegible]

อำเภอ [illegible] จังหวัด [illegible] ทำการปลูกฝิ่นใน

ดอย [illegible]

ท้องที่ ตำบล [illegible] อำเภอ [illegible]

ห้วย [illegible]

จังหวัด [illegible] ตั้งแต่วันออกใบอนุญาตจนถึงสิ้นเดือน [illegible]

พ.ศ. ๒๔๙๒ เป็นจำนวนเนื้อที่ ๑ ไร่ - งาน - วา

โดยผู้รับอนุญาตต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อความที่ปรากฏข้างหลังใบอนุญาตนี้

อนุญาตให้ออกวันที่ [illegible] พ.ศ. ๒๔๙๑

[illegible] เจ้าพนักงานผู้อนุญาต

ตำแหน่ง [illegible]

ใบอนุญาตปลูกฝิ่น นายเลาตำ แซ่ย่าง (เชิดชู กิตติยังกุล)
บ้านค้างฮ่อ อำเภอปัว ปี 2492
(ที่มา: บ้านรวมใจ)

ประกาศของคณะปฏิวัติ
ฉบับที่ ๓๗

ด้วยคณะปฏิวัติได้พิจารณาเห็นว่า การเสพย์ฝิ่นเป็นที่รังเกียจในวงการสังคมและเป็นอันตรายแก่สุขภาพและอนามัยอย่างร้ายแรง ประเทศต่างๆ ได้พยายามเลิกการเสพย์ฝิ่นโดยเด็ดขาดแล้ว จึงเห็นเป็นการสมควรให้เลิกการเสพย์ฝิ่นและการจำหน่ายฝิ่นในประเทศไทยเสีย

หัวหน้าคณะปฏิวัติจึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้เลิกการเสพย์ฝิ่นและยกเลิกการจำหน่ายฝิ่นทั่วราชอาณาจักร ทั้งนี้ให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาตามประกาศนี้

ข้อ ๒ เพื่อให้การเลิกการเสพย์ฝิ่นเป็นไปโดยเรียบร้อยภายในระยะเวลาสมควร ให้กระทรวงการคลังดำเนินการดังต่อไปนี้

ประกาศให้ผู้สูบฝิ่นหรือมูลฝิ่นดิบซึ่งยังมิได้ขึ้นทะเบียนขอรับอนุญาต ให้ไปขึ้นทะเบียนขอรับอนุญาตเสพย์ฝิ่นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เรียบร้อยภายในวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๐๑

กวดขันมิให้ผู้ใดเสพย์ฝิ่นหรือมูลฝิ่น ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๐๒ เป็นต้นไป นอกจากผู้ที่มีใบอนุญาตเสพย์ฝิ่น

ให้ยุบเลิกร้านจำหน่ายฝิ่นให้หมดสิ้นเด็ดขาดภายในวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๐๒

ข้อ ๓ ให้กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงมหาดไทยจัดให้มีสถานพยาบาลและสถานพักฟื้นสำหรับผู้เสพย์ฝิ่นติดมารักษาพยาบาลและพักฟื้น

ข้อ ๔ ภายในระยะเวลาหากเดือนนับแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๐๒ เป็นต้นไป บุคคลที่เสพย์ฝิ่นติดไม่ว่าจะมีใบอนุญาตให้สูบฝิ่นหรือไม่ ถ้าประสงค์จะเข้ารักษาพยาบาลและพักฟื้นในสถานที่ดังกล่าวในข้อ ๓. ให้เจ้าหน้าที่รับตัวไว้รักษาพยาบาลและพักฟื้นได้ไม่เกินเก้าสิบวัน

ข้อ ๕ นับแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๐๒ เป็นต้นไป ผู้ใดเสพย์ฝิ่นหรือมูลฝิ่น นอกจากความผิดตามกฎหมายว่าด้วยฝิ่นแล้ว เมื่อพ้นโทษให้เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจส่งตัวผู้นั้นเข้าทำการรักษาพยาบาลและพักฟื้นในสถานที่ดังกล่าวในข้อ ๓ ได้ตามกำหนดเวลาที่เห็นสมควร ซึ่งต้องไม่เกิน ๙๐ วัน

ให้ถือว่าผู้ที่อยู่ในสถานพยาบาลและสถานพักฟื้นตามความในวรรคก่อนเป็นผู้อยู่ในระหว่างคุมขัง ตามอำนาจของพนักงานสอบสวนตามความหมายของประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งถ้าหลบหนีก็มีความผิดต้องระวางโทษตามประมวลกฎหมายนั้น

ประกาศ ณ วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๐๑
ลงชื่อ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์
หัวหน้าคณะปฏิวัติ

การเสพฝิ่นของชาวจีนในฟิลิปปินส์ พ.ศ. 2467
(ภาพจากอินเทอร์เน็ต)

กองบ้องเสพยาฝิ่นที่เจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่สรรพสามิตเชียงใหม่
นำมาเผาที่ประตูท่าแพ จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 1 กรกฎาคม 2502
(ถ่ายโดย: บุญเสริม สาตราภัย)

กล่าวโดยสรุปแล้ว การที่บรรพบุรุษของชาวม้งและกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในภาคเหนือของประเทศไทยปลูกฝิ่นในอดีตนั้นเป็นเพราะ ประการแรก อิทธิพลของระบบการค้าและผลประโยชน์เกี่ยวกับฝิ่นของทั้งเจ้าอาณานิคม ผู้ปกครองระดับชาติและระดับท้องถิ่นในประเทศ ซึ่งผู้ปลูกฝิ่นบนภูเขาเป็นเพียงเกษตรกรระดับล่างสุดของระบบธุรกิจการค้าฝิ่นและเฮโรอีนในภูมิภาคนี้เท่านั้น เมื่อปริมาณฝิ่นที่นำเข้าไม่เพียงพอต่อการบริโภคในประเทศ รัฐบาลจึงส่งเสริมให้กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงปลูก ด้วยการออกใบอนุญาตให้ ซึ่งการขอใบอนุญาตดังกล่าวก็ต้องเสียภาษีด้วย ประการที่สอง ฝิ่นเป็นพืชที่เติบโตได้ดีในสภาพภูมิอากาศที่หนาวเย็นบนภูเขาสูงที่บรรพบุรุษของชาวม้งตั้งถิ่นฐานอยู่ ประการที่สาม ผลผลิตฝิ่น แม้จะมีเพียงปริมาณน้อย แต่ราคาแพง กับทั้งสามารถเก็บผลผลิตเอาไว้เป็นระยะเวลานานหรือข้ามปีได้ จึงสามารถเก็บไว้เองจนกว่าพ่อค้าชาวจีนฮ่อและพ่อค้าจากพื้นราบจะขึ้นมารับซื้อ ประการสุดท้าย ฝิ่นเป็นยาระงับอาการเจ็บปวดและรักษาโรคได้หลากหลายชนิด (แต่หากใช้มากจะกลายเป็นยาเสพติด) จึงเป็นประโยชน์อย่างมากในสมัยที่ยังไม่มียาแผนปัจจุบันและชุมชนตั้งอยู่ห่างไกลสถานพยาบาลในเมืองด้วย

6) ทำไมม้งจึงมีบทบาทในการสู้รบช่วงสงครามเย็น?

ระหว่างปี พ.ศ. 2511 ถึง พ.ศ. 2523 ซึ่งเป็นบริบทของยุคสงครามเย็น ชาวม้งในเขตพื้นที่ 3 จังหวัด คือเพชรบูรณ์ พิษณุโลกและเลย ต้องถูกแบ่งออกเป็นสองฝ่าย คือฝ่ายที่เข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ที่ต่อสู้อยู่ในป่า กับฝ่ายที่เข้าร่วมกับฝ่ายรัฐบาลไทยซึ่งได้อพยพลงมาอยู่ในพื้นราบและเขตคุ้มครองของทหารฝ่ายรัฐบาล ภายหลังจากที่รัฐบาลมีนโยบาย 66/2523 ให้นักศึกษาและคนในพื้นราบที่เข้าร่วมการต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์ในป่ากลับเข้าสู่เมืองเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยโดยรัฐบาลไม่เอาความผิด ชาวม้งที่เคยเข้าร่วมกับฝ่ายพรรคคอมมิวนิสต์ในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ พิษณุโลก เลย เชียงราย พะเยา น่านและจังหวัดตาก จึงเข้าร่วมเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย โดยส่วนใหญ่จัดตั้งหมู่บ้านอยู่ในพื้นที่เดิมที่พวกเขาเคยอยู่อาศัยก่อนที่จะเข้าร่วมกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ในป่า ขณะที่บางพื้นที่ได้ถูกอพยพออกไปอยู่ที่อื่น หรือต้องดิ้นรนหาที่อยู่อาศัยและที่ทำกินด้วยตัวเอง

ต้นเหตุที่แท้จริงของการที่คนม้งในส่วนใหญ่พื้นที่ 3 จังหวัดต้องหนีเข้าป่าและร่วมต่อสู้กับฝ่ายคอมมิวนิสต์นั้นไม่ได้เกิดจากชาวบ้านในพื้นที่ แต่เป็นผลจากความขัดแย้งของ

สองลัทธิทางการเมือง คือลัทธิคอมมิวนิสต์และลัทธิประชาธิปไตย ที่เกิดขึ้นในระดับนานาชาติ ระดับภูมิภาคและระดับประเทศ แล้วส่งผลต่อกลุ่มชนบนภูเขาในพื้นที่ 3 จังหวัดและพื้นที่อื่นๆ

ในระดับนานาชาติ การเมืองของสองลัทธิคู่ตรงข้าม คือคอมมิวนิสต์กับประชาธิปไตย อันเป็นที่มาของยุคที่เราเรียกว่า “ยุคสงครามเย็น” เกิดขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2490-2534 ประเทศที่เป็นผู้นำฝ่ายประชาธิปไตยคือสหรัฐอเมริกา ส่วนผู้นำฝ่ายคอมมิวนิสต์คือสหภาพโซเวียต ในระดับโลก สงครามเย็นเป็นความขัดแย้งของอุดมการณ์ทางการเมืองระหว่างลัทธิคอมมิวนิสต์กับลัทธิประชาธิปไตย เป็นสงครามที่มีการโฆษณาชวนเชื่อด้วยการอวดอ้างความดีของฝ่ายตน ขณะที่โจมตีฝ่ายตรงกันข้ามว่ามีความเลวร้าย เป็นสงครามที่สองชาติมหาอำนาจไม่ได้จับอาวุธขึ้นสู้รบกันโดยตรง แต่ใช้ประเทศเล็กประเทศน้อยให้ทำสงครามแทน ดังในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อย่างในเวียดนามและลาว ซึ่งได้ลามเข้าสู่ประเทศไทยและประเทศอื่นๆ ด้วย

Figure 20. "Wake Up, Thai People." (By permission of Conrad Taylor.)

ภาพโฆษณา “ตื่นเถิด ชาวไทย” ของรัฐบาลไทย

ภาพวาดในตำราเรียนของกระทรวงศึกษาธิการที่แสดงถึงความโหดร้ายของฝ่ายคอมมิวนิสต์ ขณะที่รัฐบาล (ฝ่ายประชาธิปไตย) มีแต่ความดี

ในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ลัทธิคอมมิวนิสต์ได้ขยายจากสหภาพโซเวียตเข้าสู่จีน เวียดนาม ลาว กัมพูชาและประเทศอื่นๆ ตามทฤษฎีโดมิโน[68] ขณะที่ฝ่ายประชาธิปไตยที่นำโดยสหรัฐอเมริกาได้เข้ามาตั้งฐานทัพอยู่ในฟิลิปปินส์ เวียดนามใต้และไทย เพื่อทำสงครามต่อต้านการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ พื้นที่สู้รบในยุคสงครามเย็นนี้ได้เกิดขึ้นที่ประเทศลาวและเวียดนาม[69] และลามเข้ามาถึงประเทศไทยด้วย โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนทางภาคเหนือและภาคอีสานที่มีชายแดนติดประเทศลาว ดังนั้น เพื่อต่อสู้กับฝ่ายคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคนี้ องค์การสนธิสัญญาป้องกันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (สปอ. หรือ SEATO) ได้รับ

---

68 ในทัศนะของฝ่ายที่ยึดเอาลัทธิประชาธิปไตย หากฝ่ายลัทธิคอมมิวนิสต์ที่นำโดยโซเวียตสามารถแทรกแซงหรือล้มจีน เวียดนาม ลาว กัมพูชาได้แล้ว ก็อาจเป็นไปได้ที่จะโค่นล้มระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทยและประเทศอื่นๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และลามไปทั้งโลก ตามทฤษฎีโดมิโน

69 ประเทศเวียดนามใต้ ลาวและกัมพูชาเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นคอมมิวนิสต์ในปี พ.ศ. 2518 ส่งผลให้เกิดผู้อพยพลี้ภัยสงครามเข้าสู่ประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่ได้รับการช่วยเหลือให้ไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศที่สาม บางส่วนกลับประเทศต้นทาง ขณะที่บางส่วนได้อาศัยอยู่กับญาติพี่น้องในประเทศไทย

การจัดตั้งขึ้นโดยฝ่ายประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2497 มีสำนักงานอยู่ที่กรุงเทพมหานคร[70]

ในระดับประเทศของไทย เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2473[71] โฮจิมินห์ได้ก่อตั้ง "พรรคคอมมิวนิสต์สยาม" ขึ้นที่กรุงเทพฯ โดยมีชาวเวียดนามและชาวจีนอพยพในประเทศไทยร่วมกันก่อตั้งขึ้น[72]

ปี พ.ศ. 2476 รัฐบาลออกพระราชบัญญัติว่าด้วยคอมมิวนิสต์ มีการจับกุมและเนรเทศชาวเวียดนามจำนวนมากกลับประเทศ[73] และเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2495 รัฐบาลประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ห้ามตั้งพรรคการเมืองและตรวจสอบการออกหนังสือพิมพ์อย่างเข้มงวด

เข้าสู่ปี พ.ศ. 2501 พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ประกาศนโยบายชนบทล้อมเมือง (ป่าล้อมเมือง) เน้นการเคลื่อนไหวในหมู่ชาวนาและในเขตป่าเขา "จับอาวุธขึ้นต่อสู้" ในที่สุด วันที่ 7 สิงหาคม 2508 จึงเป็น "วันเสียงปืนแตก" คือมีการปะทะด้วยอาวุธครั้งแรกที่บ้านนาบัว ตำบลเรณู อำเภอท่าพนม จังหวัดนครพนม ตามด้วยการใช้อาวุธในทุกเขตการทำงานของ พคท.[74] ในส่วนของฝ่ายรัฐบาล ในปีเดียวกันนั้นเอง กองทัพบกได้จัดตั้งกองอำนวยการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์ (กอ.ปค.) ขึ้น และเมื่อเดือนมิถุนายน 2517 ได้เปลี่ยนเป็นกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.)[75]

เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 นักศึกษาและผู้นำชาวนาเป็นจำนวนประมาณ 2,000 คน ได้หลบหนีเข้าป่าเพื่อร่วมต่อสู้กับขบวนการคอมมิวนิสต์ในเขตฐานที่มั่นในป่า โดยเขตงานภาคเหนือ ประกอบด้วย พื้นที่ 3 จังหวัด (เพชรบูรณ์ พิษณุโลกและเลย) พื้นที่จังหวัดน่าน

---

70 เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2520 หลังจากอเมริกาพ่ายแพ้ในสงครามเวียดนาม และได้ถอนทัพออกไปจากภูมิภาคนี้

71 สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ. (2550) ยืนยันว่าที่ประชุมสมัชชาพรรคครั้งที่ 2 เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2495 รับรองย้อนหลังให้การประชุมครั้งแรกเมื่อปลายเดือนพฤศจิกายน 2485 ซึ่งสิ้นสุดลงเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2485 เป็นวันก่อตั้งพรรค

72 เออิจิ มูราชิมา. (2555). *กำเนิดพรรคคอมมิวนิสต์สยาม (พ.ศ. 2473-2479).* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

73 สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ. (2550). "ประวัติศาสตร์ว่าด้วยหนังสือพิมพ์ มหาชน และบรรยากาศประชาธิปไตยเมื่อ พ.ศ. 2491" *ฟ้าเดียวกัน,* ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 หน้า 203-214.

74 ธิกานต์ ศรีนารา. (2552). *หลัง 6 ตุลาฯ: ว่าด้วยความขัดแย้งทางความคิดระหว่างขบวนการนักศึกษากับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ 6 ตุลารำลึก.

75 สายหยุด เกิดผล, พลเอก (2554). *พคท. หายไปไหน?* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์.

นักศึกษา (เสื้อขาว) เข้าร่วมขบวนการคอมมิวนิสต์ ในพื้นที่ 3 จังหวัด ปี 2522 (ไม่ทราบที่มา)

(น่านเหนือ-น่านใต้) พะเยา (ภูผาจิและภูผาช้าง) เชียงราย (ภูผาหม่นและภูดอยยาว) และเขตตาก[76]

ระหว่างปี พ.ศ. 2522-2523 ขบวนการคอมมิวนิสต์ล่มสลาย ขณะเดียวกัน รัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้ประกาศนโยบาย 66/2523 ให้ผู้ที่เข้าร่วมการต่อสู้กับขบวนการคอมมิวนิสต์เข้ารายงานตัวโดยไม่เอาความผิดแต่อย่างใด นักศึกษาและแกนนำชาวไร่ชาวนาได้ทยอยกลับเข้าเมือง ประชาชนที่เข้าร่วมกับ พคท. ได้วางอาวุธและกลายมาเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยระหว่างปี พ.ศ. 2524-2525 อันเป็นการจบสิ้นการต่อสู้ระหว่างฝ่ายคอมมิวนิสต์กับฝ่ายรัฐบาลในยุคสงครามเย็น

---

[76] กลุ่มเพื่อนน่าน. (2552). *ตำนานดาวพราวไพรที่...ภูแว ภูพยัคฆ์ เล่ม 2.* อาร์ต เอ็จ กราฟฟิค., จันทนา ฟองทะเล (อานันท์ หาญพาณิชย์พันธ์). (2556). *จากดอยยาวถึงภูผาจิ.* กรุงเทพฯ: แพรวสำนักพิมพ์ อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง. (พิมพ์ครั้งแรก 2536)., ไหมลี. (2559). *พายุฝน บนภูผาจิ-ผาช้าง.* ปทุมธานี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต.

ในระดับพื้นที่ ในเขต 3 จังหวัด คือเพชรบูรณ์ พิษณุโลกและเลย ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชนม้งบนภูเขาเริ่มเห็นชัดเจนเมื่อขบวนการคอมมิวนิสต์เริ่มเข้ามาเคลื่อนไหวในพื้นที่ประมาณต้นทศวรรษ 2500 ขณะเดียวกันกับที่ฝ่ายรัฐบาลเริ่มส่ง ตชด. ทหารและเจ้าหน้าที่ประชาสงเคราะห์เข้าไปในหมู่บ้าน ท่ามกลางความตึงเครียดและการปะทะกันระหว่างสองฝ่ายตรงกันข้ามดังกล่าว ชาวม้งในพื้นที่กลายเป็นคนกลางที่ถูกกดดันให้ต้องเลือกข้างใดข้างหนึ่ง ซึ่งพวกเขาก็ตัดสินใจตามความสัมพันธ์และประสบการณ์ที่ตัวเองมีกับคนภายนอกดังกล่าว และสำคัญที่สุดคือความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ดังนั้นจึงไม่แปลกที่ม้งส่วนใหญ่ในพื้นที่ 3 จังหวัดได้เข้าป่าและจำเป็นต้องร่วมกับฝ่าย พคท. ขณะที่มีเพียงส่วนน้อยที่หลบหนีเข้ามาอยู่ฝ่ายรัฐบาล ดังตัวอย่างประสบการณ์คำบอกเล่าของทั้ง 4 คนในบทข้างต้น (หน้า 39, 51, 65 และ 85)

แม้กลุ่มม้งที่เข้าร่วมกับ พคท. จะเป็นเพียงคนปลายแถวของลัทธิคอมมิวนิสต์ แต่เนื่องจากความชำนาญในการสู้รบในพื้นที่ป่า กับบทบาทที่โดดเด่นในการทำลายฝ่ายรัฐบาล ภาพลักษณ์ของม้งคอมมิวนิสต์ หรือ “แม้วแดง”[77] ในพื้นที่ 3 จังหวัดจึงถูกเจ้าหน้าที่รัฐและสื่อมวลชนนำเสนอต่อสังคมไทยอย่างแพร่หลาย จนกลายเป็นความเข้าใจที่ผิดๆ ด้วยการเหมารวมว่าคนม้งเป็นศัตรูกับรัฐบาลไทย ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงนั้นยังมีม้งในพื้นที่อีกกลุ่มหนึ่งที่ร่วมรบเคียงบ่าเคียงไหล่กับทหารของฝ่ายรัฐบาล

[77] คำว่า “แม้ว” เป็นคำที่คนไทยและคนอื่นใช้เรียกคนม้งในอดีต (แต่คนม้งเรียกตัวเองว่า “ม้ง”) ส่วนคำว่า “แดง” หมายถึงคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีสัญลักษณ์เป็นรูปดาวแดง ดังนั้น คำว่า “แม้วแดง” ในยุคนั้นจึงหมายถึงกลุ่มคนม้งที่เข้าร่วมกับฝ่ายของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.)

สยามรัฐ

๖ ธันวาคม ๒๕๑๑

ตร.ปะทะแม้วแดงที่เลยอีก แม้วแดงล้อมเจ้าหน้าที่บนเขา

เมื่อวานนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจจังหวัดเลยจำนวน ๕๐ คนได้บุกฝ่าวงล้อม เข้าไปช่วย เหลือ เจ้าหน้าหน่วยสงเคราะห์ชาวเขาที่บนเขาภูชี้เก้า อำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลย ซึ่งถูกพวกแม้วแดงล้อมอยู่

กำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ปะทะกับแม้วแดงติดต่อกันหลายชั่วโมงและหน่วยบินเฮลิคอปเตอร์ได้ออกไปช่วยเหลือแต่ก็ไม่สามารถจะฝ่ากระสุนของพวกแม้วแดงไปได้ กำลังของแม้วแดงประมาณว่ามีอยู่ ๔๐๐-๕๐๐ คน และกระจายกำลังกันอยู่ระหว่างเขตอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก และเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

พลเอกประภาสแถลง

ตั้งทหารชาวเขา–สร้างสะพาน พรรคการเมืองและสงครามยิว

พลเอกประภาส จารุเสถียร รองนายกรัฐมนตรี รมต.ว่าการกระทรวงมหาดไทยได้แถลงแก่ผู้สื่อข่าว เมื่อเช้าวันที่ ๑๔ เดือนนี้ ที่ กระทรวงมหาดไทยว่า

เกี่ยวกับเรื่อง การ ปราบปรามผู้ก่อการร้าย คอมมิวนิสต์ ผลการปราบปรามผู้ก่อการร้าย ในรอบ สัปดาห์ที่ผ่านมานี้ นับว่าการปฏิบัติการของพวกก่อการร้ายได้บรรเทาลงโดยลำดับ เนื่องจากประชาชนได้ ให้ความ ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ ดี ขึ้น ซึ่งฝ่ายผู้ก่อการร้ายได้หัน ไปใช้ วิ ธี สร้าง ความ เดือด ร้อนให้แก่ประชาชน อย่างโหดร้ายป่าเถื่อนเพื่อให้เกิดความเกรงกลัวแต่ก็ไม่ได้ผล รัฐบาล จะได้ เพิ่ม กำลังคนและอาวุธ ให้มากขึ้นทุกด้านและจัดตั้งกองกำลัง ประชาชนขึ้น เพื่อ ทำการกวาด ล้างพวกก่อการร้าย คอมมิวนิสต์ให้หมดสิ้นไปโดยเร็ว ที่สุด

เกี่ยวกับปัญหาชาวเขาซึ่งถูกยุยงปลุกปั่น ให้ เป็น ศัตรูกับเจ้าหน้าที่ ของ รัฐบาลไทย นั้น รัฐมนตรี ว่าการกระทรวง มหาดไทย ชี้แจง ว่าปัญหา ชาวเขา ในระยะ นี้ ไม่ มีอะไรน่าวิตกมาก ซึ่งกำลังดำเนินการแก้ไขอยู่แล้วหลายประการ และกำลังจัดตั้งกองทหารชาวเขาเพื่อป้องกันประเทศชาติ

15/06/2510
พิมพ์ไทย

7) พัฒนาการของชุมชนม้งในชุมชนเข็กน้อยและพื้นที่ 3 จังหวัดเป็นอย่างไร?

กับคำถามพื้นฐานว่าบรรพบุรุษชาวม้งเข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่สามจังหวัดตั้งแต่เมื่อไหร่? หากพิจารณาจากอายุและคำบอกเล่าของหญูงเล่ง ฒ่อ บ้านภูทับเบิก (ดูรายละเอียดในหน้า 39) ประมาณว่าม้งกลุ่มแรกเข้ามาอยู่ในพื้นที่นี้อย่างน้อยเมื่อ 150 ปีที่ผ่านมา ทั้งนี้จากบันทึกของนักวิชาการชาวตะวันตก 2 คน คือ L. J. Robbins และ R. W. Aston ที่เดินเท้าสำรวจเส้นทางจากพิษณุโลก ผ่านบ้านปอย ผ่านเขากระยางในตำบลวังทอง ผ่านห้วยทราย ทุ่งสมอ แล้วลงไปหล่มสัก ต่อไปหล่มเก่าและปลายทางที่นครไทย ระหว่างปลายเดือนธันวาคม 2470 ถึงต้นเดือนมกราคม 2471 หลังผ่านบ้านห้วยทราย ขณะลงทางลาดชันที่เขาสันแก้ว (Khao San Keo) มีทางเดินเท้าที่คนนำทางบอกว่าเป็นทางแยกไปหมู่บ้านแม้ว ซึ่ง Robbins บรรยายว่าน่าจะเป็นหมู่บ้านทางตอนใต้สุดที่คนม้ง (แม้ว) อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน หลังจากผ่านไร่เหล่าที่ต้นไม้เริ่มฟื้นฟูจากการทำไร่ คณะเดินทางได้ผ่านบ้านเข็กน้อย ซึ่งเป็นบ้านร้างที่มีเพียงเสาบ้านเหลืออยู่ในป่าที่กำลังฟื้นตัว[78]

รัฐบาลส่วนกลางเริ่มให้ความสำคัญกับชาวม้งและกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในชุมชนบนพื้นที่สูงในจังหวัดต่างๆ ทางภาคเหนือ จึงมีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2502 ให้ตั้ง “คณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขา” ขึ้น ตามมาด้วยการจัดตั้ง “นิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขา” ขึ้น 4 แห่ง คือปี 2503 ที่ดอยเชียงดาวในจังหวัดเชียงใหม่ ดอยมูเซอในจังหวัดตาก และปี 2505 ที่ดอยภูลมโลในเขตติดต่อจังหวัดเพชรบูรณ์ พิษณุโลกและเลย และที่ดอยม่อนแสนใจ จังหวัดเชียงราย[79]

> *นิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดเพชรบูรณ์ พิษณุโลกและเลย นิคมแห่งนี้มีเนื้อที่ประมาณ 291,750 ไร่ อยู่ในบริเวณดอยภูลมโล ดำเนินงานจนถึงสิ้นปี 2509 ได้จัดสร้างถนนเชื่อมโยงระหว่างหมู่บ้าน ยาวประมาณ 10.8 กม. มีสถานีอนามัยนิคม 1 แห่ง สมาชิกมีการปลูกข้าวไร่ ข้าวโพด เลี้ยงสุกรและไก่ นิคมฯ ได้ส่งเสริมให้สมาชิกเลี้ยงโคพันธุ์ดี พืชผักสวนครัวต่างๆ*

[78] Robbins, L. J. (1928). “The Route Between Pitsanuloke and Lomsak”, *Journal of the Siam Society,* 22(2): 80-91.

[79] กองสงเคราะห์ชาวเขา (2545). *๔๐ ปี กองสงเคราะห์ชาวเขา.* กรุงเทพฯ: กองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม.

ส่งเสริมให้ปลูกไม้ยืนต้น เช่น ส้ม เป็นต้น (รัชนี, "นิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขา", นสพ.สยามนิกร วันที่ 14 กันยายน 2510)

อย่างไรก็ตาม เมื่อเกิดเหตุการณ์สู้รบขึ้นในพื้นที่ นิคมฯ ดังกล่าว รวมทั้งศูนย์สงเคราะห์ชาวเขาที่ประจำอยู่ในหลายหมู่บ้านได้ถูกปิดไปตั้งแต่ พ.ศ. 2511 เพราะเจ้าหน้าที่สงเคราะห์ชาวเขา ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้กลายเป็นหนึ่งในกลุ่มเป้าหมายหลักของการดักซุ่มโจมตีจากฝ่ายคอมมิวนิสต์

เจ้าหน้าที่ของรัฐถ่ายรูปร่วมกันหน้าป้ายนิคมฯ ภูลมโล ประมาณปี 2508-2509 (ที่มา: กองสงเคราะห์ชาวเขา)

พิมพ์ไทยรายวัน

วันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๑

ขว้างระเบิด-ยิงกราด เจ้าหน้าที่ตาย 1 เจ็บ 2

ตักซุ่มในป่า โจมตีแล้วหนี ตร.กำลังล่า

'ผู้ก่อการร้าย' ลอบขว้างระเบิดมือ กราดกระสุนปืนกลหัวหน้าหน่วยพัฒนาชาวเขาดับคาที่ บาดเจ็บอีก ๒ ขณะนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจกำลังตามล่าผู้ก่อการร้ายรายนี้แล้ว

เหตุการณ์อันไม่คาดฝันรายนี้เกิดขึ้นเมื่อเวลา ๑๒ น. วันที่ ๒๗ พฤศจิกายนศกนี้ โดยนายฉลอง นามริมมา หัวหน้าหน่วยพัฒนาชาวเขาพร้อมด้วยนายเจริญ กสินิวัฒน์ หัวหน้าศูนย์นิคมสงเคราะห์ชาวเขา บ้านหับเบิก อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ ออกเดินทางจากศูนย์บ้านหับเบิกด้วยรถจี๊ปแลนด์โรเว่อร์ โดยมีนายสงวน บุญถาวรเป็นพนักงานขับรถไปยังบ้านแม้วขี้เถ้า เขตจังหวัดเลย เพื่อดูการตัดเส้นทางไปยังบ้านแม้วป่าหวาย อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

ครั้นเมื่อดูการตัดเส้นทางเรียบร้อยแล้ว ทั้งหมดก็เดินทางกลับ แต่แล้วขณะเมื่อรถยนต์แล่นห่างจากบ้านแม้วขี้เถ้าประมาณ ๔ กิโลเมตร ซึ่งทางตอนนั้นเป็นยอดเขาและข้างทางเป็นป่าเปลี่ยว ปรากฏว่ามีผู้ก่อการร้ายไม่ทราบจำนวนซุ่มอยู่ข้างทาง ขว้างด้วยระเบิดมือกราดด้วยปืนกลมายังรถจี๊ปแลนด์โรเว่อร์ กระสุนปืนถูกนายฉลอง นามริมมาที่หน้าผากตายคาที่อยู่บนรถ ส่วนนายเจริญและนายสงวน ถูกยิงได้รับบาดเจ็บรีบกระเสือกกระสนหนีเข้าไปซุ่มซ่อนตัวอยู่ในป่า

หลังจากที่ขว้างระเบิดมือและยิงเจ้าหน้าที่นิคมชาวเขาแล้ว พวกผู้ก่อการร้ายได้ช่วยกันเผารถ แต่ไม่สำเร็จก็เลยช่วยกันทุบเครื่องยนตร์ เจาะยางทำลายรถจนเสียหาย แล้วพากันหลบเข้าป่าหายไป

ต่อมาความทราบถึง พ.ต.อ.ชาติ สุนทรสิงห์ รองผู้บังคับการตำรวจภูธรเขต ๖ จังหวัดพิษณุโลก และนายจำรูญ ปียมัตะบุตร ได้นำกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจไปยังที่เกิดเหตุ โดยกำลังตำรวจ ส่วนหนึ่งได้นำศพและผู้บาดเจ็บลงจากยอดเขาเมื่อเวลา ๑๙ น.ของวันรุ่งขึ้น ส่งสถานีอนามัยอำเภอหล่มเก่าและ กำลังตำรวจอีกส่วนหนึ่งได้ออกติดตามผู้ก่อการร้ายเหล่านี้แล้ว

อนึ่ง เหตุการณ์ทางด้านอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ขณะนี้ปรากฏว่ามีผู้พบเครื่องบิน เฮลิคอปเตอร์ไม่ปรากฏสัญชาติบินอยู่ในเขต อำเภอวังทอง แล้วลงบนยอดเขาในเขตอำเภอนครไทย เมื่อเวลา ๒๔ น. วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ศกนี้ คาดว่าคงจะเป็นการลำเลียงอาวุธของผู้ก่อการร้ายนั่นเอง.

พัฒนาการของวิถีการดำรงชีวิตของชาวม้งในพื้นที่ 3 จังหวัดเป็นไปตามบริบททางเศรษฐกิจและการเมืองการปกครองในแต่ละยุคสมัย กล่าวคือการอาศัยอยู่ในหมู่บ้านบนภูเขาและอาศัยการปลูกฝิ่นเป็นพืชเศรษฐกิจหลักในยุคที่รัฐบาลเปิดให้เอกชนสัมปทานและดำเนินกิจการโรง (สูบ) ยาฝิ่นทั่วประเทศ จนเมื่อรัฐบาลประกาศห้ามเสพและซื้อขายฝิ่นทั่วประเทศเมื่อปลายปี 2501 ประกอบกับขณะนั้นมีการสร้างถนนสายมิตรภาพ (พิษณุโลก-หล่มสัก) ระหว่างปี 2500-2503[80] ดังนั้น ผู้นำชาวม้งบางคนในยุคนั้นจึงตัดสินใจย้ายลงมาอยู่ใกล้ถนนสายหลักดังกล่าว เพื่อปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ขาย ทั้งนี้ สามหมู่บ้านที่ลงมาใกล้ถนนสายหลักที่สุดในยุคนั้นคือ บ้านเขาขาด หมู่ 10 ตำบลน้ำก้อ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ก่อตั้งประมาณ พ.ศ. 2501 ผู้นำบุกเบิกการตั้งหมู่บ้านดังกล่าวคือนายโก๊ะ แซ่หยาง (Nom Kaub Yaj – หน่อเก๊า หย้า) บ้านที่สองคือบ้านห้วยป่าสอด หรือบ้านเล่าสร้าง (Paj Xab Zos) หรือบ้านเข็กน้อย (ห่างจากบ้านเข็กน้อยในปัจจุบันไปทางห้วยน้ำขาวเพียงประมาณ 1 กิโลเมตร) ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2502 ผู้บุกเบิกคือนายสร้าง แซ่หยาง (Paj Xab Yaj – ป้าซ้า หย้า) และบ้านห้วยทรายเหนือ-ใต้ ก่อตั้งเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2505 ผู้บุกเบิกคือนายทอง แซ่ลี (Nchaiv Toog Lis – ไฉต่ง หลี่)[81] อย่างไรก็ตาม ชาวม้งในสามหมู่บ้านดังกล่าว (และหมู่บ้านอื่นๆ บนภูเขา) ต้องแยกย้ายกันหนีเอาชีวิตรอด ทั้งเข้าพึ่งพาฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายคอมมิวนิสต์ในป่าเมื่อเกิดเหตุการณ์สู้รบระหว่างทหารของทั้งสองฝ่ายขึ้นในพื้นที่เขตรอยต่อ 3 จังหวัด

หลังจากที่ขบวนการเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์ได้แผ่เข้าสู่หมู่บ้านม้งบนภูเขามาหลายปี เข้าสู่ปลายปี 2511 ความตึงเครียดก็ได้เกิดขึ้น เมื่อมีการปะทะกันด้วยอาวุธสงครามระหว่างฝ่ายคอมมิวนิสต์กับฝ่ายรัฐบาลในพื้นที่บ้านห้วยทรายเหนือ บนภูทับเบิกและหมู่บ้านอื่นๆ ทำให้ชาวม้งส่วนใหญ่ต้องหนีเข้าป่าเพื่อเอาชีวิตรอด แล้วไปพึ่งพาและร่วมต่อสู้กับฝ่ายคอมมิวนิสต์ ขณะที่จำนวนหนึ่งได้หนีเข้าพึ่งฝ่ายรัฐบาล แล้วมีการสร้างชุมชนใหม่ขึ้นที่เข็กน้อยตั้งแต่ปี 2514 เป็นต้นมา จนกระทั่งถึงปี 2523 เมื่อขบวนการคอมมิวนิสต์ในระดับโลกและในประเทศไทยล่มสลาย การสู้รบระหว่างสองฝ่ายจึงได้ยุติลง กลับมาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันดั่งฉันพี่น้อง

---

[80] ถนนสายพิษณุโลก-หล่มสัก ยังมีอีกชื่อหนึ่งก็คือ ถนนมิตรภาพ (Friendship Road) ก่อสร้างเมื่อปลายปี พ.ศ. 2500 แล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ. 2503 โดยความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยกับสหรัฐอเมริกา (อ้างอิงจากอินเทอร์เน็ต)

[81] บ้านห้วยป่าสอดเป็นบ้านม้งแห่งแรกที่มีการตัดเส้นทางรถยนต์เข้าถึง ตามมาด้วยบ้านห้วยทรายเหนือ-ใต้

หน่อเก๊า หย้า (Nom Kaub Yaj) กับครอบครัว ถ่ายที่บ้านเข็กเก่า ประมาณปี 2497
(ที่มา: ยงยุทธ สืบทายาท)

ภาพถ่ายชุมชนเข็กน้อย ถ่ายประมาณปี 2516-2519
(ถ่ายโดย ยัง ม็อตเต็ง)[82]

ภาพถ่ายทางอากาศ ชุมชนเข็กน้อย ปี 2560
(ไม่ทราบที่มา)

[82] ยัง ม็อตเต็ง (Jean Mottin) เป็นบาทหลวงคาทอลิกชาวฝรั่งเศส เข้ามาศึกษาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมและพิธีกรรมของชาวม้งที่บ้านเข็กน้อย ระหว่างปี พ.ศ. 2516-2519 (https://www.irfa.paris/fr/notices/notices-biographiques/mottin)

เก็บเกี่ยวข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ บ้านเข็กน้อย ถ่ายระหว่างปี 2516-2519
โดย ยัง ม็อตเต็ง
(ที่มา: หนังสือ History of the Hmong)

ป้าซ้า หย้า (Paj Xab Yaj) (คนถือไม้พวงกระดาษเงิน) ในโอกาสแสดงความเคารพต่อ
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีที่เสด็จสวรรคต ที่บ้านเข็กน้อย ถ่ายปี 2539
(ที่มา: ครอบครัวของป้าซ้า หย้า)

วิถีชีวิตของชาวม้งในชุมชนเข็กน้อยได้ปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย กล่าวคือ ด้านการเกษตร พืชหลักที่ปลูกตั้งแต่แรกตั้งชุมชนจนถึงปัจจุบันคือข้าวไร่ ส่วนการปลูกพืชเพื่อขาย เกษตรกรส่วนใหญ่เริ่มจากข้าวโพดเหลืองเพื่อเลี้ยงสัตว์ มาเป็นพืชผักตามฤดูกาล สำคัญคือการปลูกขิงเพื่อขายตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 2520 จนถึงปัจจุบัน นอกนั้นมีอาชีพที่หลากหลายแตกต่างกันไป โดยเฉพาะการค้าขายของที่ระลึกและการทำธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ด้านการศึกษาและอาชีพสมัยใหม่ ม้งในชุมชนเข็กน้อยรุ่นแรกๆ เริ่มมีโอกาสเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานประมาณช่วงต้นทศวรรษ 2500 เมื่อตอนที่ยังอยู่ในหมู่บ้านบนภูเขา เข้าสู่ช่วงปลายทศวรรษ 2500 ต่อต้นทศวรรษ 2510 คนรุ่นใหม่เริ่มมีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนในเมือง โดยผ่านการบวชเณร การที่มิชชันนารีทั้งนิกายโปรเตสแตนต์และโรมันคาทอลิกพาไปเรียนต่อในเมือง การช่วยเหลือของนายทหารที่เข้ามาทำงานในชุมชน และการช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่ประชาสงเคราะห์พาไปเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ เป็นต้น คนที่สำเร็จการศึกษาได้รับราชการเป็นครู ทหาร ตำรวจ เจ้าหน้าที่ประชาสงเคราะห์ องค์กรระหว่างประเทศ รวมทั้งประกอบธุรกิจส่วนตัวมากมายดังที่เห็นในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม ปัญหาอย่างหนึ่งที่ชาวม้งในชุมชนเข็กน้อยและชุมชนอื่นๆ ในพื้นที่ 3 จังหวัดกำลังประสบอยู่ในปัจจุบันคือสิทธิในที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย อันเนื่องมาจากการที่ชุมชนม้งเหล่านี้ถูกประกาศให้เป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ป่าอนุรักษ์ประเภทอุทยานแห่งชาติ แม้ในระยะที่ผ่านมาจะมีหน่วยงานประชาสงเคราะห์และทหารเข้ามาทำข้อตกลงกับหน่วยงานป่าไม้เพื่อขอกันพื้นที่ให้ชาวบ้านอยู่อาศัยและทำมาหากิน แต่หลังหมดยุคสงครามและสิ้นสุดข้อตกลงระหว่างหน่วยงาน ทำให้พื้นที่เข็กน้อยถูกเปลี่ยนให้เป็นที่ราชพัสดุ ขณะที่ชุมชนม้งอื่นๆ บนภูเขาส่วนใหญ่กำลังเผชิญกับการที่เจ้าหน้าที่อุทยานบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเข้มงวดมากขึ้น การดิ้นรนต่อสู้ทั้งในแง่กฎหมายและนโยบายเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิในที่อยู่อาศัยและที่ทำกินของชาวม้งในเข็กน้อยและพื้นที่ 3 จังหวัดจึงเป็นทั้งภารกิจและความท้าทายสำหรับผู้นำและคนรุ่นใหม่ ฉะนั้น การเข้าใจถึงบริบทหรือสถานการณ์ในระดับโลก ระดับภูมิภาค ระดับชาติและระดับท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการมีวิถีชีวิตและปัญหาแต่ละด้านของชาวม้งในแต่ละยุคสมัยจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ทั้งคนภายในชุมชนและคนภายนอกชุมชนจะต้องได้เรียนรู้และเข้าใจเพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ กับทั้งวางแผนที่จะก้าวต่อไปในอนาคตโดยปราศจากความขัดแย้งที่รุนแรง หรือเพื่อไม่ให้ประวัติศาสตร์ต้องมาซ้ำรอยอีก

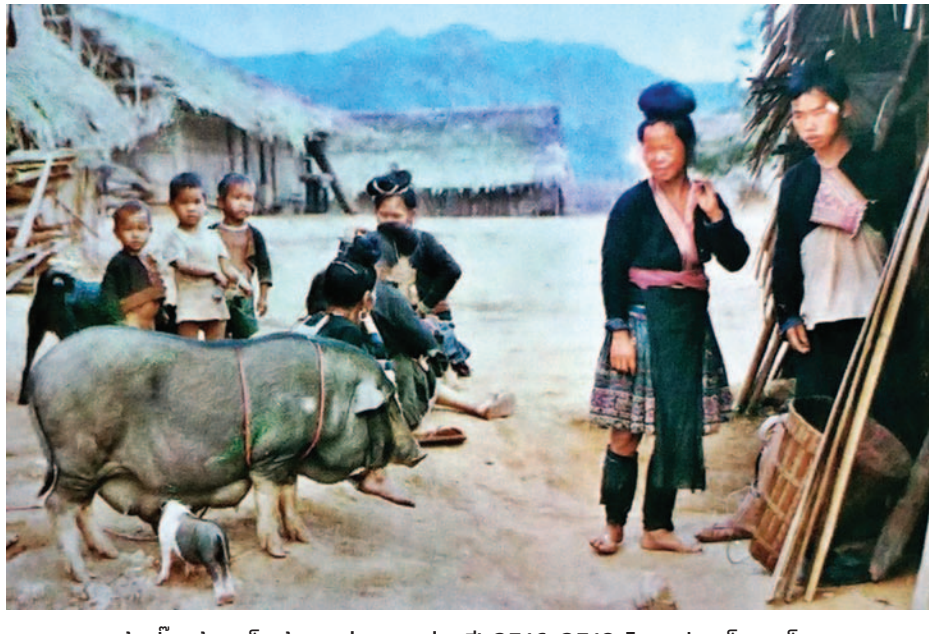
สภาพบ้านและบริเวณ บ้านเข็กน้อย ถ่ายระหว่างปี 2516-2519 โดย ยัง ม็อตเต็ง
(ที่มา: หนังสือ FETES du NOUVEl AN)

ไร่ขิงของเกษตรกรม้งเข็กน้อย นอกพื้นที่เข็กน้อย ปี 2562
(ที่มา: Maiv Kub Vaj)

การชนวัว บ้านเข็กน้อย ถ่ายระหว่างปี 2516-2519 โดย ยัง ม็อตเต็ง
(ที่มา: หนังสือ FETES du NOUVEl AN)

ม้งจั๊ว บ้านเข็กน้อย ถ่ายระหว่างปี 2516-2519 โดย ยัง ม็อตเต็ง
(ที่มา: หนังสือ History of the Hmong)

ม้งเด๊อ บ้านเข็กน้อย ถ่ายระหว่างปี 2516-2519 โดย ยัง ม็อตเต็ง
(ที่มา: หนังสือ History of the Hmong)

เกียรติพงษ์ แสนยากุล (ที่สองจากซ้าย) นักศึกษาม้งคนแรกที่เข้าเรียนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ถ่ายร่วมกับแม่ (คนแรกจากซ้าย) พ่อ (คนแรกจากขวา) และเพื่อน (นิคม บุญเสริม – ที่สามจากขวา) ในงานรับปริญญาที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปี 2526
(ที่มา: Facebook: Nikhom Boonserm)

ชิชญาณ์ รอดศิริ (ทติยา ฤทธิ์เนติกุล – ที่สองจากซ้าย) นักศึกษาหญิงม้งคนแรก ที่เรียนจบคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ถ่ายรูปรับปริญญาเมื่อปี 2531 และลีศึก ฤทธิ์เนติกุล[85] (ชุดขาว – เป็นนักศึกษาม้งคนแรกที่เข้าเรียน คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปี 2520) เจ้าหน้าที่กองสงเคราะห์ชาวเขา (เจ้าของภาพ: ประสิทธิ์ ลีปรีชา)

[85] เสียชีวิตปี 2562

สุวิทย์ แสนยากุล (Neej Khwb Yaj) นายกองค์การบริหารตำบลเข็กน้อยปัจจุบัน
(เป็นนักศึกษาม้งคนแรกที่เข้าเรียนที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อปี 2523)
ถ่ายเมื่อ 26 สิงหาคม 2563
(ถ่ายโดย ยงยุทธ สืบทายาท)

ทนายความยงยุทธ สืบทายาท ถ่ายปี 2563
(ที่มา: Facebook: ยงยุทธ สืบทายาท)

รายนามคณะกรรมการจัดพิมพ์หนังสือ

1. นายดะ ทรงสวัสดิ์วงศ์

2. นายสุชิน วงศ์วิริยะชาติ

3. นาณธนภัทร ฤทธิ์เนติกุล

4. นายยงยุทธ สืบทายาท

5. นายนพรุจ หิรัญวิริยะกุล

6. นายออมสิน ทรายเทียมทอง

7. นายเลิศศักดิ์ ลีพัฒนาเศรษฐ์

รายนามที่ปรึกษา

1. นายสุวิทย์ แสนยากุล

2. นายสมชาย ลีปัญญากุล

3. นายยอดยิ่ง ศักดิ์เจริญชัยกุล

ม้งเข็กน้อยรุ่นใหม่กับบทบาทในระดับชาติและนานาชาติ ปี 2562
(ที่มา: FB ยอดยิ่ง แสนยากุล)

